

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020. GODINE

SRPANJ 2016.

Kratice korištene u tekstu:

ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	Bruto domaći proizvod
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EIB	Europska investicijska banka
EU	Europska unija
Ha	hektar = 10.000 m ²
HCR	Hrvatski centar za razminiranje
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
JKP	Javno komunalno poduzeće
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LD	Lovačko društvo
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja
LU	Lovačka udruga
MT	Ministarstvo turizma
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
n.m.	nadmorska visina
NN	Narodne novine
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
OSC	Os strateškog cilja
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PP	Park prirode
PRR	Program ruralnog razvoja 2014.-2020.
RH	Republika Hrvatska
SC	Strateški ciljevi
SR	Strategija razvoja
TZ	Turistička zajednica
ŽRS	Županijska razvojna strategija

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	5
1. UVOD	6
1.1. Temeljne odrednice	7
1.2. Metodološki okvir.....	8
1.3. Osnovni strateški dokumenti kao polazište Strategije razvoja grada Gospića.....	9
1.3.1. Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije.....	9
1.3.2. Prostorni plan Ličko-senjske županije.....	10
1.3.3. Prostorni plan Grada Gospića	10
1.3.4. Strateške odrednice Prostornog plana Grada Gospića	11
1.4. Radna skupina za izradu Strategije razvoja grada Gospića.....	11
1.5. Struktura, način rada i očekivani rezultati.....	12
2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA.....	15
2.1. Osnovni podaci	15
2.1.1. Položaj grada Gospića u Županiji.....	15
2.1.2. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja.....	16
2.1.3. Stanovanje i površine	20
2.1.4. Stanovništvo.....	21
2.2. Komunalna infrastruktura.....	26
2.2.1. Cestovni promet	26
2.2.2. Željeznički promet.....	27
2.2.3. Zračni promet.....	28
2.2.4. Telekomunikacije.....	28
2.2.5. Vodoopskrba	29
2.2.6. Odvodnja.....	30
2.2.7. Otpad.....	31
2.2.8. Energetika	32
2.2.9. SWOT ANALIZA – prostor, okoliš, infrastruktura.....	35
2.3. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA.....	37
2.3.1. Institucije vlasti.....	37
2.3.2. Proračun grada Gospića	38
2.3.3. Društvene djelatnosti	40
2.3.4. SWOT ANALIZA – društvena infrastruktura grada Gospića.....	55
2.4. PRIRODNO I KULTURNO NASLJEĐE TE NJIHOVA ZAŠTITA.....	59
2.5. ZAŠTITA OKOLIŠA.....	63
2.6. TURIZAM	65

2.6.1.	Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Gospića.....	65
2.6.2.	Turistička potražnja.....	68
2.6.3.	SWOT ANALIZA – Turizam.....	69
2.7.	GOSPODARSTVO	71
2.7.1.	Ostvareni bruto domaći proizvod grada Gospića	71
2.7.2.	Ostvarena zaposlenost na području grada Gospića	71
2.7.3.	Poduzetnici i obrtnici na području grada Gospića i njihovi rezultati poslovanja....	73
2.7.4.	Vanjskotrgovinska razmjena.....	75
2.7.5.	Gospodarski objekti na području grada Gospića od značaja – državna i gradska imovina	76
2.7.6.	Pregled ključnih gospodarskih sektora.....	76
2.7.7.	Uloga grada Gospića u poticanju poduzetništva	79
2.8.	SWOT ANALIZA – Gospodarstvo grada Gospića	81
3.	MISIJA, VIZIJA, CILJEVI I STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA GRADA GOSPIĆA – PRISTUP STRATEŠKOM PLANIRANJU RAZVOJA GRADA GOSPIĆA	83
3.1.	ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI GRADA GOSPIĆA.....	83
3.1.1.	Komunalna i društvena infrastruktura	83
3.1.2.	Iskorištenost gospodarskog i obrazovnog potencijala.....	92
3.1.3.	Zaštita i upravljanje prirodnim resursima	100
3.2.	MISIJA I VIZIJA GRADA GOSPIĆA.....	107
3.3.	CILJEVI RAZVOJA GRADA GOSPIĆA.....	108
3.3.1.	Strateški ciljevi.....	108
3.3.2.	Strateški prioriteti	109
4.	RAZRADA MJERA PO PRIORITETIMA.....	110
4.1.	TEMELJNA POLAZIŠTA	110
4.2.	RAZRADA MJERA PO STRATEŠKIM PRIORITETIMA	110
5.	KRITERIJ ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA	134
5.1.	METODOLOŠKI PRISTUP.....	134
5.2.	OCJENJIVANJE I RANGIRANJE PROJEKATA	135
5.2.1.	Kriteriji za ocjenjivanje projekata	135
5.2.2.	Rangiranje ocjenjenih projekata.....	138
5.2.3.	Odluke o načinu ostvarenja potpore za svaki od prioritetnih projekata – pomoć u pripremi ili realizaciji	139
5.3.	PROCEDURA FORMIRANJA, IZMJENA I DOPUNA BAZE RAZVOJNIH PROJEKATA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA.....	139
6.	POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S CILJEVIMA ŽRS-a, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU	141

6.1.	USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S RAZVOJNIM CILJEVIMA ŽRS-a LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE.....	141
6.2.	USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA	142
6.3.	USKLAĐENOST CILJEVA GRADA GOSPIĆA S RAZVOJNIM CILJEVIMA EU – EUROPE 2020	145
7.	IZVORI FINANCIRANJA PRIORITETNIH PROJEKATA	147
7.1.	NACIONALNI IZVORI FINANCIRANJA.....	147
7.1.1.	Proračun grada Gospića	147
7.2.	EU FONDOVI – STRUKTURNI I KOHEZIJSKI FONDOVI; ZPP I OSTALI EU FONDOVI ...	149
7.3.	OSTALI IZVORI FINANCIRANJA.....	152
7.3.1.	Fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini..	153
8.	PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA.....	155
8.1.	INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE.....	155
8.2.	MONITORING/PRAĆENJE	157
8.3.	EVALUACIJA.....	159
9.	ZAKLJUČAK	162
	KORIŠTENA LITERATURA.....	163
	POPIS TABLICA	164
	POPIS GRAFIKONA	166
	POPIS SLIKA	166
	DODATAK 1 – BAZA PROJEKTNIH IDEJA.....	167

PREDGOVOR

Dragi sugrađani,

Pred Vama se nalazi Strategija razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. – 2020. godine čijoj se izradi pristupilo s nastojanjem da se temeljem sveobuhvatne analize stanja u našem Gradu pruži polazišna osnova za promišljanje budućeg razvoja i identificiraju ključni razvojni pravci u narednom periodu. U tom su procesu detektirane ključne snage i slabosti razvoja te su iste stavljene u širi kontekst prilika i prijetnji s kojima se Grad suočava, slijedom kojih je definirana vizija Gospića kao grada prepoznatljivog identiteta u kojemu je najveći naglasak stavljen na kvalitetu života te svekoliki razvoj koji uvažava prirodne i tradicijske posebnosti ovog područja.

Predstavljena vizija razvoja grada Gospića već je sada dijelom prisutna u našoj svakodnevnicu te su ovom Strategijom identificirane mjere čijom ćemo se provedbom korak po korak približiti poželjnom stanju i omogućiti da postavljena vizija postane realnost svih građana grada Gospića. Koraci koje sada činimo tek su stoga mali doprinos i početak puta kojim želimo omogućiti našim građanima da u svome gradu uspješno zadovolje svoje potrebe za radom, znanjem, kvalitetnim stanovanjem, zdravljem, kulturom i sportom te da i nadalje svatko bude pozvan i potaknut da svojim djelovanjem doprinosi održivom i kvalitetnom razvoju grada Gospića.

Kroz proces izrade Strategije razvoja pokazalo se kako postoji visoka razina razumijevanja i konsenzusa oko temeljnih vrijednosti i vizije Grada, kao i definiranih strateških ciljeva razvoja. Uključivanjem u proces same izrade Strategije te prikupljanja projektnih prijedloga zainteresirani su dionici pružili vrijedan doprinos kako bi ovaj dokument bio što kvalitetniji te kako bi u najvećoj mogućoj mjeri bio odraz stvarnih potreba naših građana.

Duboko smo uvjereni kako je donošenjem ovog strateškog dokumenta iskazana volja da želimo, znamo i možemo Gospić učiniti prosperitetnim gradom, otvorenih mogućnosti, na putu prema društvu znanja, s razvijenim, održivim gospodarstvom temeljenim na dodanoj vrijednosti, prirodnim resursima i visokostručnim kadrovima, s aktivnim civilnim društvom, očuvanom prirodnom i kulturnom baštinom, brigom o okolišu te socijalno i egzistencijalno sigurnim gradom zadovoljnih ljudi.

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnica sredstava iz europskih fondova te je u financijskom razdoblju 2014. – 2020. Hrvatskoj iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. U narednom je razdoblju stoga naš osnovni cilj pripremiti kvalitetne razvojne projektne te marljivim i vrijednim radom iskoristiti raspoložive kapacitete i mogućnosti kako bi naš Grad bio sredina kakvu priželjkujemo – mjesto ugodnog života sretnih i zadovoljnih građana.

Gospić, srpanj 2016.

Petar Krmpotić, dipl. politolog

Gradonačelnik Grada Gospića

1. UVOD

Grad Gospić površinom je najveći grad u Republici Hrvatskoj te predstavlja urbano, kulturno, gospodarsko i razvojno središte Ličko-senjske županije. Povoljan geografski smještaj na razdjelnici kontinentalnog i primorskog dijela države specifična je komparativna prednost Grada iz koje proizlazi nesvakidašnje bogatstvo prirodnih resursa kao potencijal za razvoj i obavljanje niza različitih djelatnosti.

Kako bi grad Gospić i njegovo stanovništvo u najvećoj mjeri mogli iskoristiti postojeće potencijale za razvoj Grada i njegovo pretvaranje u perspektivnu sredinu s pozitivnim gospodarskim, demografskim i socijalnim trendovima nužno je ostvariti koordinirano, sustavno i integrirano korištenje prepoznatih i detektiranih snaga i prilika iz okruženja te sustavno raditi na smanjenju i eliminiranju slabosti i prijetnji za razvoj Grada.

Omogućavanje aktivnijeg utjecaja na budućnost i bolje snalaženje odnosno pozicioniranje u okruženju u kojemu dominiraju natjecanje i konkurentnost jedna je od osnovnih prednosti strateškog planiranja kojim se jedinicama lokalne samouprave pomaže u ostvarivanju promjena na način da se od osnovnog pružatelja usluga postane katalizator pozitivnih promjena i napretka. Štoviše, strateško planiranje je jedan od najvažnijih instrumenata lokalne samouprave u provedbi njezine osnovne uloge osiguravanja razvoja i konstantnog unaprjeđivanja gospodarskog i institucionalnog ambijenta za privlačenje investicija i jačanje lokalne ekonomije, razvijanje partnerskih odnosa sa privatnim sektorom i povezivanja sa drugim jedinicama lokalne samouprave radi realizacije zajedničkih ciljeva.

Strategija razvoja grada Gospića ključni je strateški dokument kojim se definira smjer ukupnog društvenog i gospodarskog razvoja, a sve u cilju postizanja višeg standarda i više razine kvalitete građana grada Gospića.

Vrijeme u kojem živimo, tranzicija, tržišna previranja, ali paralelno s time i otvaranje brojnih fondova koji financiraju kvalitetne razvojne projekte, nameće potrebu lokalnim zajednicama da planiraju svoj kratkoročni i dugoročni razvoj. Sredstva kojima raspolažu lokalne vlasti često nisu dovoljna da se podmire sve potrebe i unaprijedi kvaliteta života građana, a nedostatak odgovarajućih lokalnih strateških dokumenata i provedbenih kapaciteta onemogućava da jedinice lokalne samouprave postanu kvalitetan servis građana te ujedno i dobar poslovni partner. Bez strateškog planiranja danas

je stoga teško zamisliti efikasan i uspješan razvoj lokalnih zajednica jer je ono instrument za oblikovanje budućnosti, koji pomaže da se odrede prioritetni ciljevi, mjere, sredstva i načini za dostizanje ciljeva.

Strategija razvoja je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteta održivog društvenog i gospodarskog razvoja Grada. Kao opći strateški plan koji definira smjernice i ključne aktivnosti za budući razvoj Grada, Strategija mora biti usklađena s nacionalnim i regionalnim planovima i strategijama. Izrada Strategije razvoja predstavlja proces integriranog planiranja koji se tiče i svih zajedničkih pitanja (socijalna inkluzija, informatičko društvo, životna sredina...), a kao „krovna“ strategija, trebala bi definirati i smjernice, ciljeve i mjere relevantne za sve sektore, sudjelujući na taj način u stvaranju povoljnih uvjeta za sve druge implementirane (ili očekivane) planove na nivou JLS. Strategija razvoja je važan dokument u procesu odabira budućih pravaca razvoja kojim se uzimaju u obzir obilježja, prednosti i

ograničenja područja i okruženja, a kojeg u suradnji sa svim razvojnim dionicima te sukladno smjernicama nadređenih strateških dokumenata izrađuje Grad te, na taj način, preuzima odgovornost za gospodarski razvoj svoje jedinice lokalne samouprave

1.1. TEMELJNE ODREDNICE

Gradsko vijeće Grada Gospića je na sjednici u prosincu 2015. godine donijelo Odluku o izradi Strategije razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. – 2020. godine s ciljem omogućavanja sustavnog pristupa razvoju i učinkovitog iskorištavanja postojećih i raspoloživih snaga te potencijala i prilika grada Gospića.

Strategija razvoja predstavlja živi dokument koji usmjerava razvoj Grada te je Gradsko vijeće odlučilo pristupiti njezinoj izradi kako bi ista bila odraz potreba Grada, tj. kako bi se odredile temeljne smjernice budućeg razvoja Grada s konkretnim mjerama za postizanje održivog razvoja. Prepoznata je pritom činjenica da se određeno područje može razvijati i spontano bez prethodnog planiranja i razmatranja načina njegova razvoja, međutim evidentno je kako problemi u tom trenutku nastaju zbog toga što je takav razvoj stihijski te bi se istovremeno mogao okarakterizirati i kao divlji. Takav razvoj se najčešće ne odvija tempom koji se priželjkuje i/ili se razvija uglavnom vođen kratkoročnim ciljevima te se pri tome zaboravljaju svekolike potrebe o kojima lokalna zajednica mora voditi računa.

Pri planiranju razvoja temeljno je postaviti jasnu viziju i cilj koji će predstavljati smjernice u načinu djelovanja. Integrirani odnosno održivi razvitak danas je cilj kojemu teži svako planiranje počevši od državne razine pa do županijske i gradske tj. općinske. Integrirani razvitak je razvitak koji objedinjuje tri cilja: gospodarski, socijalni (društveni) i ekološki. Održivi razvitak mora postati dominantna odrednica u svim strategijama razvoja pa tako i u strategiji grada Gospića.

Jedan od zadataka Strategije razvoja grada Gospića povezivanje je lokalnih razvojnih potreba s europskim, nacionalnim i regionalnim razvojnim prioritetima, kao i s dostupnim europskim i nacionalnim financijskim sredstvima u skladu s propisima koji reguliraju njihovo korištenje. U promišljanju koje vremensko razdoblje obuhvatiti u ovom strateškom dokumentu, procijenjeno je da je adekvatno razdoblje obuhvata Strategije do 2020. godine, budući da je taj period u skladu s programskim planiranjem na razini EU i RH te omogućuje lakšu povezanost Strategije s dokumentima više razine.

Da bi se osigurao razvoj neke jedinice lokalne samouprave potrebno je izuzev uloženih financijskih sredstava i želje odnosno napora imati i jasno definiran cilj koji želimo postići i strategiju na koji način taj cilj i ostvariti. Razvoj koji se temelji na dugoročnim ciljevima i strategijama najčešće se manifestira ekonomskom razvijenošću, dobrom gospodarskom koordinacijom, kompatibilnošću gospodarskih subjekata, dobrom socijalnom politikom te očuvanjem i zaštitom prostora kao najvrjednijeg resursa nekog područja.

Razvoj mora biti usmjeren na dugoročna rješenja Grada, a nikako ne na kratkoročna i privremena rješenja aktualnih problema i budućih potreba. Česta je pogreška da se u želji i potrebi za bržim gospodarskim razvitkom naprave koraci koji su protivni načelima zaštite okoliša, što svakako ne ide u prilog održivom razvitku. Proces održivog razvitka nije moguće započeti jačanjem gospodarskog razvitka s ciljem odgovaranja na postojeći pritisak, ako istovremeno ignoriramo društvena razvojna načela i ekološke zahtjeve (upravo je zbog toga jedan dio Strategije razvoja posvećen zaštiti okoliša). Stoga je važno da se usprkos potrebi za što

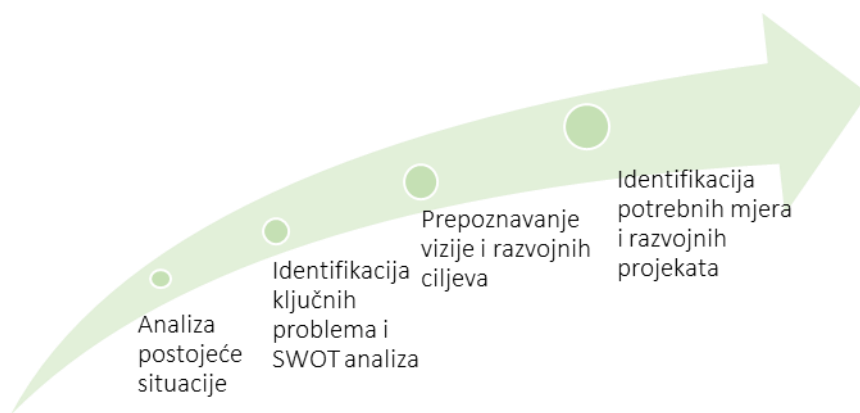
bržim razvojem i nemogućnosti njegova daljnjeg odgađanja, ne zanemare društveni i ekološki aspekti razvoja.

1.2. METODOLOŠKI OKVIR

Strategija razvoja grada Gospića rezultat je suradnje predstavnika Grada Gospića te vanjskog tima konzultanata. U partnerstvo za izradu Strategije bili su također uključeni i predstavnici gospodarskog, javnog, privatnog i civilnog sektora grada Gospića. Pri izradi Strategije primijenjena je moderna participativna razvojna metodologija te su shodno tome institucije i građani grada Gospića imali priliku aktivno se uključiti i sudjelovati u planiranju razvoja svoga grada.

Metodologija izrade i provedbe te način vrjednovanja Strategije razvoja grada Gospića usklađena je s metodologijom izrade, sadržajem i načinom vrednovanja županijskih razvojnih strategija. Svrha prilagodbe jest postizanje jedinstvenog pristupa planiranju, povezanosti sa županijskom strategijom te usklađenosti s ciljevima i prioritetima u drugim strateškim dokumentima i programima (županijskim, nacionalnim, sektorskim, kao i EU programima). Za vrijeme izrade Strategije razvoja grada Gospića korištena je Županijska razvojna strategija 2011.-2013. koja je na snazi, kao prvi nadređeni strateški dokument. Važno je napomenuti da je u tijeku izrada nove Županijske razvojne strategije Ličko-senjske županije za razdoblje 2015.-2020. te se očekuje da će ista biti usvojena tijekom 2016. godine, s kojom će se Strategija razvoja grada Gospića, ukoliko bude znatnijih odstupanja među dokumentima, naknadno uskladiti.

Slika 1: Koraci u izradi strateškog dokumenta razvoja

Izvor: Priručnik za strateško planiranje

Prvi korak u procesu izrade Strategije obuhvatio je detaljnu analizu stanju baziranu na opsežnim, relevantnim i ažuriranim podacima koji ukazuju na demografske, socijalne, gospodarske i prostorno-ekološke izazove s kojima se Grad suočava. Za ocjenu stanja razvoja korišteni su relevantni pokazatelji prikupljeni od mjerodavnih institucija i ustanova (DZS, HGK, HZZ, HOK, itd.).

Nakon prikupljanja podataka o stanju na području te izradi nacрта analize stanja, a kako bi se poštovale razvojne smjernice participacijske metodologije izrade strateških dokumenata, sukladno napravljenoj analizi te mogućnostima financiranja razvojnih programa, Radna skupina je definirala ključne probleme koji se pojavljuju na području Grada. Svi članovi Radne skupine iznosili su mišljenja i stavove, koji su se definirali konsenzusom, a u svrhu izrade hipoteza SWOT analize. Nakon što su se definirali prioritetni problemi u svakom od sektora, pristupilo se izradi

nacrta vizije Grada te su se odredili strateški ciljevi razvoja. Za sve ciljeve definirana su prioritetna područja te mjere, odnosno, aktivnosti/programi/projekti koje treba poduzeti kako bi se Strategija realizirala.

Posebna pažnja posvećena je analizi razvojnih projekata, prije svega njihovim mogućnostima financiranja, čime se ispunjava i jedan od osnovnih ciljeva izrade, a to je da Strategija razvoja grada Gospića postane prepoznatljiv i učinkovit okvir za financiranje razvojnih projekata, odnosno da se dostupna sredstva odnose na one projekte koji jasno doprinose realizaciji postavljenih strateških ciljeva i razvojnih prioriteta.

Primjenom ove metodološke osnovice moguće je na transparentan način osigurati ocjenu onih aktivnosti, koje proizlaze iz procesa realizacije strateških opredjeljenja, a temeljenih na prihvaćenoj viziji i razrađenim ciljevima. Očekivani rezultati se stoga mogu sagledati u kontekstu polazišnih vrijednosti, ali i svih daljnjih faza razvoja, pri čemu se naglasak stavlja na izbor indikatora razvoja značajnih za realizaciju ciljeva, a što se definira u procesu evaluacije i monitoringa, a na način da se ne sagledavaju samo ekonomske već i društvene koristi prioritetnih razvojnih projekata.

1.3. OSNOVNI STRATEŠKI DOKUMENTI KAO POLAZIŠTE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Razvoj na lokalnoj razini ne događa se u izolaciji, stoga je prepoznavanje i uvažavanje šireg planskog konteksta ključan element koncipiranja svakog razvojnog plana. Širi planski kontekst ove Strategije razvoja županijski su razvojni planovi i strategije, nacionalni razvojni planovi i strategije (kako sektorski, tako i cjelokupni) te politike, strategije, kao i programi EU-a. Prilikom pripreme Strategije razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. – 2020. vodilo se računa o usklađenosti s navedenim širim okvirom, osobito u segmentu utvrđivanja strateških ciljeva i prioriteta koji su konkretizirani na način da slijede opći smjer zadan ciljevima i prioritetima RH i EU.

1.3.1. Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije

Županijska razvojna strategija (ŽRS) Ličko-senjske županije ključni je planski dokument županije definiran unutar Strategije regionalnog razvoja RH s ciljem dugoročnog društveno-gospodarskog razvoja županije. Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija zadane su Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10).

Vizija razvoja Ličko-senjske županije 2011. – 2013., identificirana i konsenzusom usvojena unutar Županijskog razvojnog tima i Županijskog partnerskog vijeća, glasi:

Ličko-senjska županija je gospodarski i infrastrukturno razvijena, korištenjem vlastitih prirodnih i ljudskih resursa, uz očuvan okoliš te prirodno, povijesno i kulturno naslijeđe, u kojoj njeni građani ostvaruju napredak jednak prosječnom hrvatskom građaninu. Nositelj dinamičnog gospodarskog razvoja je malo i srednje poduzetništvo u sektoru turizma, poljoprivrede i ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, a proizvodnja se bazira na održivom korištenju lokalnih prirodnih sirovina i stvara visok stupanj dodane vrijednosti.

Analiza stanja je pokazala da su glavni ciljevi koji su proizašli iz osnovne analize, odnosno SWOT analize koji stoje pred Županijom sljedeći:

1. Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj zasnovan na razvoju malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma
2. Razvoj ljudskih resursa
3. Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša s naglaskom na racionalno gospodarenje prostorom.

1.3.2. Prostorni plan Ličko-senjske županije

Prostorni plan Ličko-senjske županije temeljni je dokument prostornog uređenja jedinice regionalne samouprave kojim se razrađuju ciljevi prostornog uređenja i određuje racionalno korištenje prostora u skladu i u najvećoj mogućoj mjeri sa susjednim županijama, prostornim razvojem i zaštitom prostora. Prostorni plan se izađuje temeljem obveze iz propisa o prostornom uređenju te se u tijeku izrade provodi javna rasprava o ponuđenim rješenjima, kada se o planu mogu izjasniti građani, stručna javnost i mediji. Prostorni plan Županije usklađuje se sa Strategijom i Programom prostornog uređenja Hrvatske, a prostorni planovi općina i gradova na području Županije, po kojima se vrši provedba, usklađuju se s Prostornim planom Županije.

Cilj Plana je prostornim uređivanjem prostora Ličko-senjske županije osnažiti komponente o kojima ovisi uravnoteženje razvoja Republike Hrvatske i to na razini cijelog teritorija (položaj u sustavu prometnih, energetske i naseljskih sustava), ali i posebnih cjelina, kao što su prirodne cjeline i resursi, te problemsko razvojna područja, kao što je rijetko naseljen prostor, gorski ruralni kraj i područje uz državnu granicu.

Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja su:

- demografski razvoj
- odabir prostorne i gospodarske strukture
- razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture
- zaštita krajobraznih vrijednosti
- zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina.

Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Županije su:

- racionalno korištenje i zaštita prostora
- unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture.

Ključna komponenta osnaživanja je eksterno i interno povezivanje područja Županije, kako u prometnom tako i u razvojnom smislu, posebno na liniji komplementarnih gospodarskih veza primorskog i kontinentalnog dijela Ličko-senjske županije, te osnažiti središte Županije - Gospić.

1.3.3. Prostorni plan Grada Gospića

Prostorni plan je temeljni dokument prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave. Nakon provedene javne rasprave plan usvaja predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, tj. općinsko ili gradsko vijeće. Prostorni plan uređenja velikog grada, grada ili općine određuje usmjerenja za razvoj djelatnosti i namjenu površina te uvjete za održivi i uravnoteženi razvitak na području velikog grada, grada ili općine.

Prostorni plan uređenja Grada Gospića (PPUG) donesen je 2005. godine („Službeni vjesnik Grada Gospića“, br. 9/05, ispravak - 1/06) te su u narednom razdoblju uslijedile izmjene i dopune PPUG-a („Službeni vjesnik Grada Gospića“, br. 4/09, 5/12, 3/14, 7/14, 2/15).

1.3.4. Strateške odrednice Prostornog plana Grada Gospića

Prostornim planom uređenja Grada Gospića utvrđuju se uvjeti uređivanja prostora Grada, određuje se svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, obnova i saniranje građevinskog i drugog zemljišta, zaštita okoliša, te zaštita kulturnih dobara i osobito vrijednih dijelova prirode na razmatranom prostoru.

Prostornim planom utvrđene su karakteristične prostorne cjeline i vrijedna područja grada Gospića:

- središnji prostor Ličkog polja, površine 38.774 ha (40% područja Grada),
- jugozapadno rubno planinsko područje (Velebit), površine 33.496 ha (34% područja Grada),
- sjeveroistočno rubno područje sa Ličko-krbavskim međugorjem, površine 24.650 ha (34% područja Grada).

U skladu s PPUG Gospića utvrđena je i obveza izrade petnaest urbanističkih planova uređenja (UPU) kojima se definiraju detaljnija rješenja prostornog uređenja u pojedinim dijelovima građevinskog područja.

1.4. RADNA SKUPINA ZA IZRADU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Kompletan proces u izradi Strategije razvoja temelji se na partnerskom pristupu i participativnoj metodologiji kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih ciljnih skupina u definiranju razvojne politike grada Gospića. Pristup „odozdo prema gore“ u pripremi Strategije razvoja ostvarivao se promicanjem bliske suradnje među jedinicom lokalne samouprave, gospodarskim i socijalnim partnerima i tijelima koja predstavljaju civilno društvo, a koja su relevantna za pojedino područje.

U strukturi glavnog partnerstva u izradi Strategije nalaze se članovi vodeće strukture Grada čiji se opseg posla prostire na sve sfere javnog, gospodarskog i općeg društvenog interesa. Gradonačelnik je glavni koordinator cjelokupnog procesa djelovanja Radne skupine. Radna skupina koncipirana je kao fleksibilna tvorevina ciljnih skupina, stalno otvorena za nove sudionike odnosno osobe iz određenih ciljnih skupina, koje nedvojbeno mogu doprinijeti kvaliteti konačnih spoznaja. Sudjelovanje u Radnoj skupini dobrovoljno je i svaki pojedinac, institucija ili organizacija koji zna, želi i može doprinijeti kvaliteti konačnih rezultata, pozvana je da se direktno ili indirektno uključi i sudjeluje u radu i doprinese konačnom oblikovanju strateških smjernica razvoja.

Tablica 1: Popis članova Radne skupine

R.br.	Ime i prezime	Funkcija
1.	Marta Grgurić	zamjenica gradonačelnika
2.	Ivan Biljan	zamjenik gradonačelnika
3.	Slaven Stilinović	pročelnik tajnik
4.	Josip Kovačević	pročelnik Gradskog upravnog odjela za samoupravu i upravu
5.	Pavao Pavelić	pročelnik Gradskog upravnog odjela za komunalnu djelatnost, stanovanje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
6.	Nikolina Tonković Čorak	voditeljica Odsjeka za gospodarstvo i ruralni razvoj
7.	Marija Tomljenović Borovac	voditeljica Odsjeka za društvene djelatnosti
8.	Dragica Lazić	voditeljica Odsjeka za proračun i računovodstvo

9.	Josip Brozičević	voditelj Odsjeka za komunalno i prometno redarstvo
10.	Katarina Devčić	voditeljica Pododsjeka za stanovanje i naplatu komunalnih prihoda
11.	Nenad Bubaš	voditelj Pododsjeka za komunalne poslove
12.	Milan Devčić	direktor Komunalac d.o.o i Usluga d.o.o.
13.	Mile Uremović	tehnički direktor Usluga d.o.o.
14.	Ivica Radošević	ravnatelj Osnovne škole dr. Jure Turića
15.	Antonio Milinković	ravnatelj Osnovne škole Dr. Franje Tuđmana Lički Osik
16.	Marija Čović	ravnateljica Osnovne škole dr. Ante Starčević Pazarište Klanac
17.	Milan Ostović	ravnatelj Pučkog otvorenog učilišta „Dr. Ante Starčević“ Gospić
18.	Milan Šarić	ravnatelj Samostalne narodne knjižnice Gospić
19.	Danijela Bogić	ravnateljica Kulturno Informativnog Centra Gospić
20.	Marija Fajdić	ravnateljica Dječjeg vrtića Pahuljica Gospić
21.	Vesna Bunčić	ravnateljica Muzeja Like Gospić
22.	Mile Čorak	voditelj Memorijalnog centra „Nikola Tesla“ Smiljan
23.	Vlado Brkljačić	ravnatelj Gradskog društva Crvenog križa Gospić
24.	Maja Strilić	direktorica Turističke zajednice Grada Gospića
25.	Mile Asić	zapovjednik Javne vatrogasne postrojbe Gospić

1.5. STRUKTURA, NAČIN RADA I OČEKIVANI REZULTATI

Proces izrade Strategije započeo je u ožujku 2016. godine operativnim sastankom radnog tima odnosno Radne skupine za izradu Strategije razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. – 2020. godine. U periodu koji je prethodio postupku izrade Strategije članovi Radne skupine prisustvovali su trima specijaliziranim radionicama kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri pripremili za izradu temeljnog strateškog dokumenta Grada.

Nakon početnog radnog sastanka Radne skupine, podjele zadataka i dogovora oko daljnjih aktivnosti, uslijedila je opsežna i detaljna analiza područja koja je uključivala kontaktiranje i prikupljanje podataka i dokumenata potrebnih za analizu stanja. Predstavljanjem nacрта osnovne analize, nadalje se pristupilo organiziranju užih, tematskih (fokus) radnih skupina (TRS) čiji je cilj bio prodrijeti dublje u problematiku svakog od pojedinih razvojnih sektora i čiji su zaključci ugrađeni u dijelove osnovne analize stanja te SWOT analize.

Grafikon 1: Tematske radne skupine (TRS) za izradu Strategije razvoja grada Gospića

Radna skupina je, u konzultacijama s Partnerskim vijećem za izradu i provedbu Strategije razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. - 2020., provodila operativne aktivnosti tijekom svih

glavnih faza izrade Strategije: izrade prijedloga osnovne analize, prijedloga razvojne strategije, određivanja prijedloga prioriteta, mjera te proračuna.

Tablica 2: Popis članova Partnerskog vijeća

Partnersko vijeće - predstavnici		
1.	Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Pčelice“	Željka Šikić, Marijana Brkljačić
2.	Lička ekološka akcija	Dubravko Čanić, Jasmina Zeba
3.	Lokalna akcijska grupa LIKA	Tomislav Kovačević, Petra Aničić
4.	Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije	Elizabeta Dragičević, Martina Brmbolić
5.	Opća bolnica Gospić	Sandra Čubelić, Petar Radošević
6.	Veterinarska ambulanta Gospić d.o.o.	Tomislav Rukavina, Ivan Arežina
7.	Centar za socijalnu skrb Gospić	Nikolina Devčić, Ivana Devčić
8.	Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije	Ružica Čanić, Jasmina Stilinović Totić
9.	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Gospić	Ivona Drašić Šarić, Eleonora Olivieri Dejanović
10.	Gimnazija Gospić	Milan Štimac, Božica Jengiće
11.	Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Gospić	Mario Stilinović, Dragan Milković
12.	Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću	Vesna Grahovac-Pražić, Sanja Vrcić-Mataija
13.	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	Draženka Draženović Kostelac, Vesna Bartolović
14.	Gospićki športski savez	Nikola Grahovac, Vesna Nikšić
15.	Lika ceste d.o.o.	Željko Devčić
16.	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	Jadranka Pejnović, Željko Župan
17.	Hrvatske ceste d.o.o.	Ante Valentić, Josip Jengiće
18.	Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Područni centar Gospić	Anita Bušljeta Tonković, Nikola Šimunić
19.	HEP ODS d.o.o. Elektrolika Gospić	Tomislav Klišanin, Zoran Pećarić
20.	Javna ustanova „Park prirode Velebit“	Ivana Maras, Ana Brkljačić
21.	Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured Gospić	Joso Živković, Anka Dasović
22.	HGSS Stanica Gospić	Josip Brozičević, Tomislav Rukavina
23.	Savjetodavna služba	Nada Murgić, Božidar Nikšić
24.	Hrvatska poljoprivredna agencija	Davor Korečić, Ljerka Slanec
25.	Hrvatska obrtnička komora	Ivica Tomljenović
	Udruženje obrtnika Gospić	Ružica Maras
	Ceh prijevoznika	Ivica Lulić, Hrvoje Rupčić
	Ceh uslužnih djelatnosti	Ana Adžija, Saša Vujnović
	Ceh proizvođača	Robert Čačić, Ana Krpan
	Ceh trgovaca	Olomani Dželil, Marijan Čačić
	Ceh ugostitelja i turizma	Marko Sokolić, Božica Kurteš
26.	Hrvatska gospodarska komora	Joso Brajković, Milan Kranjčević
27.	Ličko-senjska županija	Ana Rukavina Stilinović, Valentina Bubić
28.	Planinarsko društvo „Željezničar“	Mile Milković, Ivana Butorac Galac
29.	Dom zdravlja Gospić	Dubravka Jakšetić, Ana Vukić

Partnersko vijeće se sastoji od predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora s područja Grada te je njegova uloga savjetodavno sudjelovanje u svim fazama izrade i provedbe Strategije razvoja, što uključuje: analizu stanja i SWOT analizu, utvrđivanje vizije, misije, ciljeva, prioriteta i mjera, odabir razvojnih projekata i praćenje provedbe.

Cjelokupan proces izrade Strategije bio je vrlo otvoren prema svim idejama i zainteresiranim građanima te su se kroz cijelo razdoblje izrade prikupljali projektni prijedlozi za bazu projekata Strategije razvoja grada Gospića. Putem prethodno kreiranog *Obrasca za dostavu projektnih prijedloga*, dostupnog on-line na službenoj web stranici Grada Gospića, prikupljene su projektne ideje svih zainteresiranih dionika kojima se na taj način omogućilo da aktivno sudjeluju u izradi strategije svoga grada.

U istraživanje za potrebe izrade Strategije su se prema potrebi mogli uključiti i ostali sudionici, kao specijalisti za pojedina područja, te aktivno preuzeti odgovornost za uspješnu realizaciju ovog dokumenta. Pri tom se slijedilo načelo integriranog partnerstva, a kroz interaktivni rad ljudi iz različitih ciljnih skupina i sfera interesa, ali sa istim ciljem dobrobiti grada Gospića.

Partnerski pristup i kontinuirane konzultacije nastavit će se i tijekom čitavog procesa provedbe Strategije, budući da je preduvjet uspješne provedbe Strategije upravo suradnja na različitim razinama vlasti te otvorena komunikacija i aktivno sudjelovanje gradske uprave, javnih institucija, ustanova, poduzeća te organizacija civilnog društva.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

2.1. OSNOVNI PODACI

2.1.1. Položaj grada Gospića u Županiji

Grad Gospić po svom prostornom položaju u granicama Ličko-senjske županije zauzima dio njezinog središnjeg prostora, pri čemu svojim zapadnim rubom graniči s Gradom Senjom, sjevernim rubom s Općinom Perušić, istočnim rubom s Općinom Udbina, Općinom Lovinac i Općinom Plitvička jezera te južnim rubom s Općinom Karlobag.

Područjem Gospića prolazi prometna infrastruktura državnog i županijskog značaja: željeznička pruga M604 za međunarodni promet Oštarije – Gospić – Knin – Split, državne ceste D-50, D-25 i autocesta Zagreb - Split, koje predstavljaju dio prometne okosnice od posebnog državnog značaja radi povezivanja središnjeg i južnog dijela Hrvatske. Takav položaj grada Gospića na trasama važnih cestovnih i željezničkih prometnih pravaca unutar Ličko-senjske županije pruža Gospiću povoljne predispozicije za održiv urbani razvoj i gospodarski napredak grada.

Slika 2: Prostorni položaj Grada Gospića u Županiji

Izvor: Ličko-senjska županija, 2016.

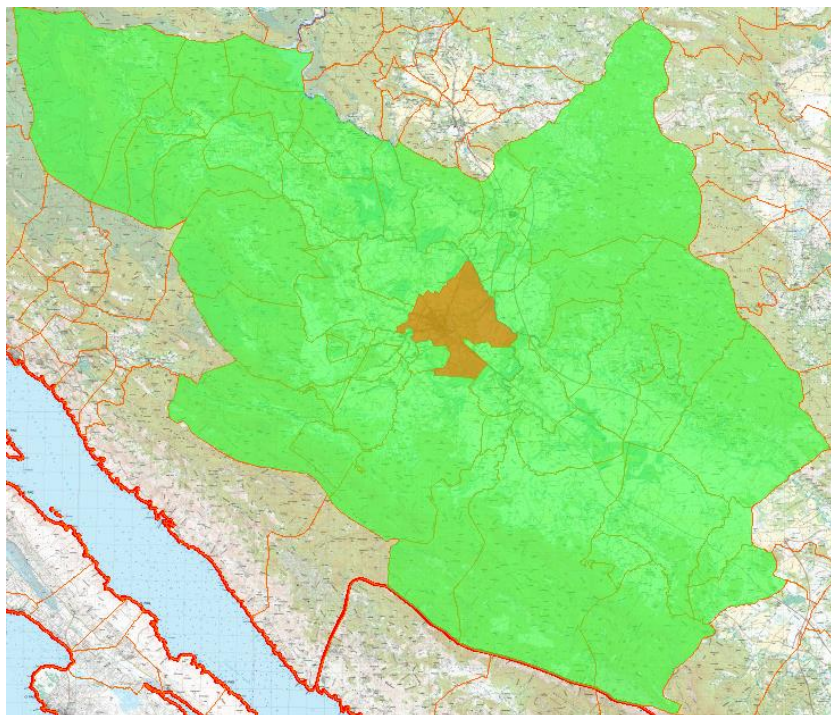
Grad Gospić se prostire na površini od 966,87 km², što čini 18,1% površine Ličko-senjske županije, čime se Grad nalazi na prvom mjestu po veličini u Županiji, ali i cijeloj Republici Hrvatskoj. U teritorijalnom obuhvatu Grada nalazi se ukupno 50 naselja: Aleksinica, Barlete, Bilaj, Brezik, Brušane, Budak, Bužim, Debelo Brdo I, Debelo Brdo II, Divoselo, Donje Pazarište, Drenovac Radučki, Gospić, Kalinovača, Kaniža Gospićka, Klanac, Kruščica, Kruškovac, Kukljić,

Lički Čitluk, Lički Ribnik, Lički Osik, Lički Novi, Mala Plana, Medak, Mogorić, Mušaluk, Novoselo Trnovačko, Novoselo Bilajsko, Ornice, Ostrvica, Oteš, Pavlovac Vrebački, Počitelj, Podastrana, Podoštra, Popovača Pazariška, Rastoka, Rizvanuša, Smiljan, Smiljansko Polje, Široka Kula, Trnovac, Vaganac, Velika Plana, Veliki Žitnik, Vranovine, Vrebac, Zavode i Žabica. Prosječna udaljenost naselja od administrativnog središta iznosi 13,27 km. Administrativno središte Grada nalazi se u istoimenom naselju Gospić.

2.1.2. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja

Ličko-senjska županija svojom je površinom najveća teritorijalna jedinica u Republici Hrvatskoj koja u ukupnom prostoru države ima izuzetan značaj, budući da predstavlja prostornu sponu – vezu između istarsko-rijječkog i unutrašnjeg dijela Hrvatske s jadranskim priobalnim područjem. Unatoč relativno velikom prostoru, Ličko-senjska županija je županija s najmanjim brojem stanovnika te najrjeđom naseljenošću. S prosječnom gustoćom naseljenosti od 13,18 stanovnika/km² grad Gospić se nalazi malo iznad županijskog prosjeka od 12 stanovnika po km², no znatno ispod prosjeka RH (75,7 stan./km²) čime se svrstava među najrjeđe naseljene prostore Hrvatske.

Slika 3: Prostorni raspored naselja grada Gospića

Izvor: Izrada autora, 2016.

Najveću naseljenost bilježi gradsko središte, naselje Gospić, te ona iznosi 317,94 stanovnika/km². Kao manja lokalna središta slijede naselja Lički Osik, Smiljan, Aleksinica i Donje Pazarište, dok su ostala naselja pretežno ruralnog karaktera s rijetkom naseljenošću i većim površinama poljoprivrednog zemljišta.

Prostorni položaj grada Gospića na zapadnom rubu Ličkog polja ukazuje na sve specifičnosti ovog brdsko-planinskog područja RH. Jednu od specifičnosti prostora predstavlja reljef koji se kao ograničavajući faktor iskazuje ne samo direktno u odnosu na mogućnosti korištenja prostora već i indirektno kroz djelovanje na klimatske i hidrografske i druge faktore. Glavnu karakteristiku reljefa grada Gospića čine brdsko planinsko područje Velebita i ravničarsko

područje Ličkog polja kao jedne od najvećih zavala Ličke regije, smještene između padina Velebita i Ličkog sredogorja. Ta je zavala raščlanjena nizom polja i krških uzvišenja, a najveće od njezinih polja je Ličko polje, najveće polje u kršu na području Hrvatske. Ova zavala nije jedinstvena (kontinuirana) poljska zaravan, već se sastoji od većeg broja manjih polja (Pazariško, Smiljansko, Bilajsko, Ribničko, Medačko, Ostrvičko i Osičko – Široko Kulsko polje) okupljenih pod zajedničkim nazivom Ličko polje.

Kao rezultat reljefa odnosno njegovog formiranja i nabiranja, kao i razvijanja vertikalnim tektonskim pokretima, nastala je današnja geološka struktura terena na području grada Gospića. Tako je jugozapadni blok Velebita građen sa dolomitima i vapnencima, središnji ravničarski prostor oko rijeke Like čine jelar naslage (vapnenački klastiti), dok je sjeveroistočni pojas (područje sredogorja) formiran u kombinaciji vapnenaca i vapnenaca s dolomitima.

Na prethodno spomenutom području Velebita zastupljene su naslage srednjeg i gornjeg trijasa. Naslage srednjeg trijasa imaju relativno veliku rasprostranjenost duž čitavog trupa Velebita, a sastavljene su od vapnenaca i dolomita. Posebno valja istaknuti klastite, koji se pojavljuju u području Donjeg Pazarišta. Debljina naslaga srednjeg trijasa iznosi od 400-800 m. Debljina naslaga gornjeg trijasa iznosi oko 300 m. Sedimenti jure su u karbonatnom razvoju, samo s pojavom laporovitih vapnenaca u najvišem dijelu lijasa i ponegdje u malmu. Na ovom području se sedimenti jure javljaju u lijasu, dogeru i malmu, a prate pružanje masiva Velebita i kontinuirano se nastavljaju na trijaske dolomite.

Područje krede obuhvaća čitav sjeveroistočni dio Grada od doline rijeke Like do granica Grada. Kredne naslage su također karbonatne s prevladavajućim vapnenačkim brečama u donjoj kredi i veoma okršenim vapnencima u donjoj kredi. Područje paleogena obuhvaća pojas koji prati vodotok rijeke Like sa pružanjem u pravcu zapada preko Kosinjskog Bakovca. U sastav paleogenskih naslaga ulaze jelar naslage koje se sastoje od mjestimično i preko 300 m debelog sloja vapnenačkih klastita s djelomičnim laporovito-glinovitim interkalacijama, a čine manje vodopropusnu sredinu od ostalih vapnenačkih naslaga. Sedimenti kvartara javljaju se u poljima i depresijama a sastoje se od pijeska, šljunka, ilovača, crvenice, sedre, treseta i aluvijalnog nanosa, a na području Grada Gospića locirani su na mjestima velikih polja na području Pazarišta, Smiljanskog i Divoselskog polja kao i čitavog ravničarskog prostora od Gospića do Metka.

Hidrogeološke karakteristike prostora ovise o propusnosti geoloških slojeva gdje dolomiti i vapnenci čine djelomično propusne naslage, dok dobro propusne stijene sadrže vapnence, vapnenačke breče te vapnence i dolomite u izmjeni. Kao djelomično nepropusne naslage, javljaju se one sa učešćem glinovite komponente te se propusnost u ovim naslagama smanjuje većim učešćem glinovite komponente ili prevladavanjem dolomita u sastavu. Među djelomično nepropusne naslage spadaju i jelar naslage, iako ovisno o prisutnosti breča i rasporedu laporovitih sedimenata može doći i do posve suprotnog hidrogeološkog efekta. Ove naslage izgrađuju najveći dio terena uz tok rijeke Like, uzduž Lipovog polja preko Bakovca do mora. Posve nepropusne naslage čine šejlovi pješčenjaci, dolomiti, kvarcni konglomerati i amfibolitski porfirit, kao slojevi iz paleozoika i donjeg trijasa koji su locirani uz masiv Velebita čime na njegovim pojedinim dijelovima stvaraju barijeru kretanju podzemnih voda.

Glavni sliv na području grada Gospića čini sliv rijeke Like, te su sve vode, kako površinske tako podzemne, usmjerene prema rijeci Lici. To je stalan tok koji ponire u više manjih i većih ponora na području Lipovog Polja i podzemno odlazi prema izvorima i vruljama u morsku obalu što je dokazano bojenjem. Velebitska barijera je uvjetovala postojanje visokog nivoa podzemnih voda i

formiranje stalnih vodotoka na platou Ličkog polja, od izvora Like do Pazarišta. Osnovna karakteristika lijevih pritoka Like je da im je izvorište u slabo propusnim i nepropusnim naslagama u Velebitskoj barijeri. To su pritoke: Počiteljica, Novčica, s pritokama Brušankom i Bogdanicom, Otešica s pritokama Klekovačom i Pazarišnicom. S desne strane rijeka Lika prima povremene vodotoke Glamočnicu i Jadovu kao glavne, te niz manjih kao što su Vučjak, Balatin, Zvizduk i Poljakovac. Rijeka Lika je dugačka 64,5 km, a površina sliva iznosi 1227 km². Apsolutna visina izvora nalazi se na 650 mnm, a ponire na 489 mnm. Pad riječnog korita iznosi 161 m sa kanjonskim izgledom jer je usječena u vapnence. Visoki vodostaji javljaju se zimi, dok ljeti gotovo presuši, pa su prema tome velika kolebanja količine vode.

U pogledu klimatskih karakteristika, prema Köpennoj klasifikaciji klima, koja je definirana prema središnjem godišnjem hodu temperature zraka i količine oborine, najveći dio Srednje Like sa središnjom zaravni Ličkog polja pripada klimatskom području „Cfsbx“. To su umjereno vlažne klime kod kojih je prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca niža od -3°C, dok su ljeta relativno svježija s mjesečnom temperaturom najtoplijeg mjeseca ispod 22°C. Najsuši dio godine pada u toplo godišnje doba, a ima dva maksimuma oborina: primarni u kasnu jesen i sekundarni početkom toplog dijela godine.

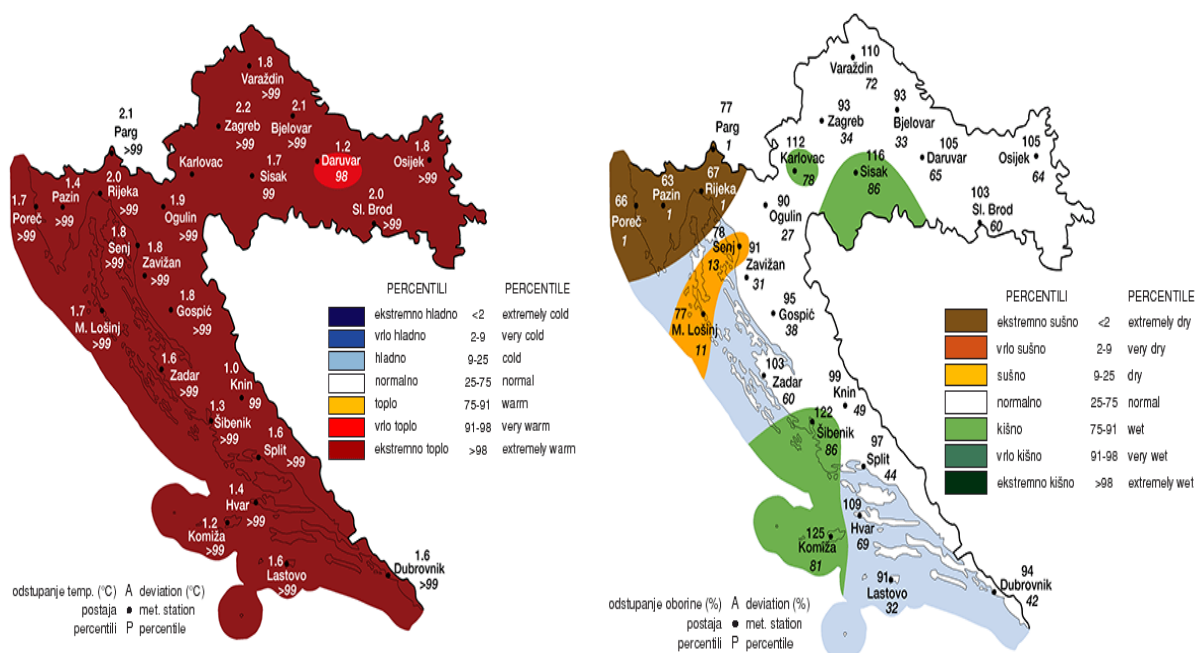
Viši dijelovi Velebitskog okvira iznad 1200 m imaju obilježja D klime, odnosno borealnih ili subartičkih klima. Osnovne su karakteristike tog tipa klime da je prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca niža od -3°C, a temperatura najtoplijeg mjeseca iznad 10°C te postoji i toplo ljeto i oštra zima. Temperatura najtoplijeg mjeseca je ispod 22°C, ali su ipak 4 mjeseca s temperaturom iznad 10°C. Tlo je pokriveno dugotrajnim snježnim pokrivačem. Oborine su prilično jednako razdijeljene na cijelu godinu, ali najsuši dio godine pada u toplo godišnje doba. Glavni maksimum pojavljuje se u jesen (studeni), a sporedni u proljeće (travanj).

No, postojanje čak tri varijeteta klime, dva tipa i jedan podtip, na relativno malom prostoru upućuje da su pojedini klimatski elementi znatno modificirani oblikom i smještajem reljefne zavale u kontinentalnom zaleđu Velebita, blazinom mora (8-17 km udaljenosti zračnom linijom) i visinskim položajem dna zavale (od prosječno 480 mnm u Lipovom polju, do 570 m na središnjoj zaravni Ličkog polja). Viši dijelovi srednjeg i južnog Velebita prosječno godišnje prime iznad 2500 mm, a opadanjem nadmorske visine prema unutrašnjosti količina oborina se smanjuje.

Za Liku su karakteristične velike snježne oborine, pa je snijeg važan klimatski element. Ima pozitivan agroklimatski učinak (štiti ozime usjeve od hladnoće), međutim, stvara i velike teškoće u prometnom, prvenstveno cestovnom povezivanju preko ovog prostora. Pouzdaniju sliku o snježnim oborinama daju pokazatelji meteorološke stanice Gospić: broj dana s padanjem snijega (prosječno iznosi 30 dana), vremenski raspon od srednjeg prvog do srednjeg posljednjeg dana s padanjem snijega (iznosi čak 163 dana) i, osobito važan, srednji broj dana sa snježnim pokrivačem na tlu (prosječno godišnje 55 dana).

Visina snijega i niske temperature u Srednjoj Lici dosežu visoke ekstremne vrijednosti. Zimi se ovdje akumuliraju hladne zračne mase (polarne, a rjeđe i arktičke) koje iz sjeveroistočne Europe struje prema Mediteranu. Tada su temperature veoma niske (u veljači 1956. g. u Gospiću je zabilježen apsolutni minimum od - 33,5 °C).

Slika 4: Srednja temperatura zraka i mjerenje padalina u 2014.

Izvor: DHMZ, 2016.

Reljefne i klimatske karakteristike imaju značajan utjecaj na oblikovanje temelja svekolikog razvoja grada Gospića, pri čemu su relativna prometna izoliranost i niski stupanj izgrađenosti omogućili da prirodne kvalitete Grada ostanu još uvijek gotovo netaknute.

Minski sumnjiv prostor

Grad Gospić jedna je od devet jedinica lokalne samouprave Ličko-senjske županije u kojoj razminiranje još uvijek nije dovršeno te se na području Grada, prema podacima HCR-a, nalazi 54.414,427 m² minski sumnjivog prostora (MSP) obilježenog s 564 oznake minske opasnosti.

Tablica 3: Minski sumnjivo područje

JLS	MSP (m ²)	Poljoprivredne površine/m ²	Šumske površine/m ²	Ostalo/m ²
Gospić	54.414,427	23,60%	75,94%	0,46%

Izvor: Hrvatski centar za razminiranje, ožujak 2016.

Prema podacima HCR-a, najveći postotak minski sumnjivog prostora na području Gospića predstavljaju šumske površine.

Tablica 4: Minski sumnjivo područje

JLS	MSP (m ²)	Za razminiranje (m ²)	Za pretraživanje (m ²)	Za razminiranje NUS (m ²)
Gospić	54.414,427	39.662,058	14.333,504	418,865

Izvor: Hrvatski centar za razminiranje, ožujak 2016.

Od ukupne površine minski sumnjivog prostora, 418,865 m² se odnosi na područja zagađena neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS).

2.1.3. Stanovanje i površine

Stambeni fond (odnosno njegova struktura, način upotrebe i prosječne površine stanova) temeljni je pokazatelj standarda stanovanja.

Na području grada Gospića postoji 7.616 stambenih jedinica ukupne površine 524.332 m², od kojih je 4.645 nastanjeno, 2.542 privremeno nenastanjeno te 168 napušteno. Od ukupnog broja stambenih jedinica, povremeno se koristi njih 246, koje služe za odmor i rekreaciju te za vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi. Ukupna površina nastanjenih stambenih jedinica iznosi 331.964 m².

Tablica 5: Stanovanje i površine na području grada Gospića

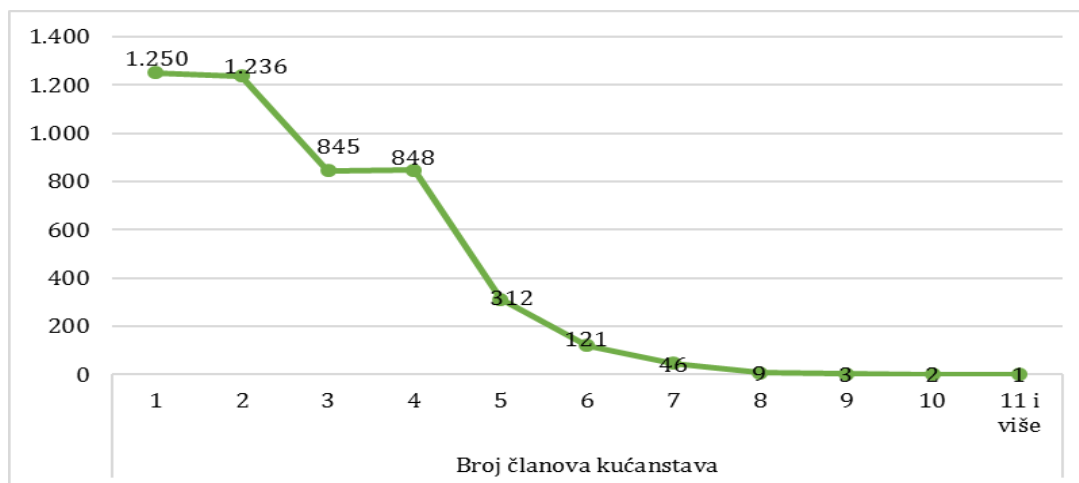
JLS	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost	
		ukupno	nastanjeni	privremeno nenastanjeni	Napuštene	za odmor i rekreaciju	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	iznajmljivanje turistima	ostala djelatnost
Gospić	7.616	7.355	4.645	2.542	168	244	2	3	12
m²	524.332	506.961	331.964	165.092	9.905	15.959	102	187	1.123

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Prema podacima DZS-a, u gradu Gospiću 4.185 stambenih jedinica se nalazi u privatnom vlasništvu ili suvlasništvu. Takva situacija odraz je trenda na nacionalnoj razini, prema kojemu vlastiti stan ili kuću ima čak 92% građana, što Hrvatsku svrstava na vrlo visoku, treću poziciju među država članicama Europske unije. Razlog tomu najčešće se pak pripisuje tradicionalnom stajalištu da je ulaganje u nekretnine najsigurniji oblik ulaganja, odnosno štednje.

Standard stanovanja razlikuje se i prema broju članova privatnih kućanstava. Na području grada Gospića evidentan je kontinuirani pad broja kućanstava s većim brojem članova, a sve je veći broj onih samačkih. Štoviše, udio samačkih kućanstava iznosi 26,7%, te postotkom blago premašuje dvočlana kućanstva kojih je 26,4%. Prosječan broj članova u kućanstvu iznosi 2,65 osoba, na način kako je prikazano u grafikonu 1.

Grafikon 2: Privatna kućanstva prema broju članova

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Ovi rezultati potvrđuju demografske trendove na razini cijele države i dodatni su indikator za pumnije planiranje budućih projekata stambenog prostora, posebno stambenog prostora namijenjenog socijalnom stanovanju. Iz navedenog proizlazi kako se u budućnosti može očekivati povećanje zanimanja i potreba za manjim stanovima, ali i nekim drugim sadržajima koji su potrebni domaćinstvima sa samo jednom osobom, kao što su usluge dostave hrane, usluge čišćenja, usluge pranja rublja i slično.

Pojam pismenosti uvijek je dio neke kulture i tradicije, on ima svoje povijesne, političke, društvene i ideološke osobitosti. No, današnje informacijsko doba povezalo je narode, kulture, znanja i poslovanje, a informacijski obojena svakodnevnica, bez obzira na geografske različitosti, nametnula je nove društvene prakse, nove medije i nove načine kreiranja značenja, a time i nove interpretacije pismenosti. Uobičajeno izražavanje značenja jezikom usmjerava se prema multimedijalnom izražavanju značenja koje je multiplicirano značenjem i kontekstom slike i teksta. Prema podacima DZS-a, Popisa stanovništva 2011., od ukupnog broja kućanstava (4.673), njih 2.042 posjeduju osobno računalo, od čega se 1.872 služi njime pri korištenju internetom.

Tablica 6: Privatna kućanstva prema posjedovanju osobnog računala i korištenju internetom

	Ukupan broj privatnih kućanstava	Kućanstvo posjeduje osobno računalo (stolno ili prijenosno)			Kućanstvo se koristi internetom		
		da	ne	nepoznato	da	ne	Nepoznato
Gospić	4.673	2.042	2.581	50	1.872	2.745	56

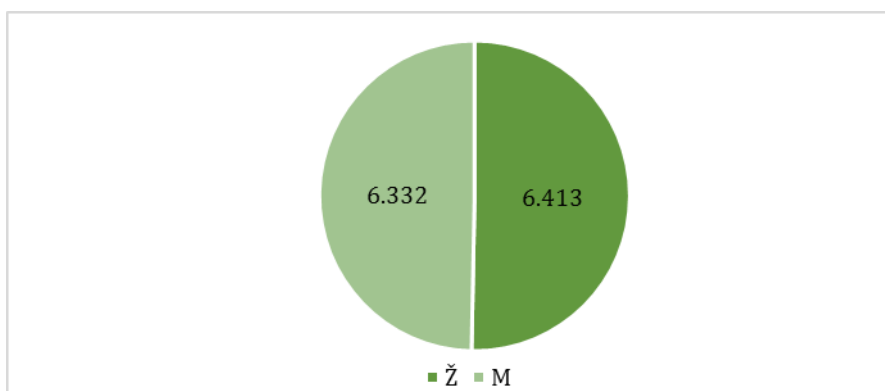
Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

2.1.4. Stanovništvo

Stanovništvo sa svojim obilježjima i aktivnostima čini jednu od okosnica razvoja svakog prostora te je prilikom odabira strateških pravaca razvoja neophodno analizirati postojeća obilježja stanovništva kako bi se identificirali ključni trendovi i odabralo realno utemeljeno strateško opredjeljenje. Na obilježja i razvoj demografske strukture djeluju biološki, društveno ekonomski, kulturni, obrazovni, zdravstveni i mnogi drugi čimbenici te se prilikom vrjednovanja i planiranja razvoja u obzir moraju uzeti kako kvantitativni, tako i kvalitativni demografski podaci.

Prema Popisu stanovništva DZS-a iz 2011. godine na području grada Gospića živi 12.745 stanovnika odnosno 25,02% ukupnog stanovništva Ličko-senjske županije. Udio muškaraca u ukupnom broju stanovnika iznosi 6.332 odnosno 49,68%, a žena 6.413 tj. 51,32%, iz čega se može zaključiti kako je prisutan relativno ravnomjieran odnos spolova. Sličan omjer prisutan je i na državnoj razini (51,78% žena i 48,22% muškaraca), kao i u većini gradova i općina na području Ličko-senjske županije.

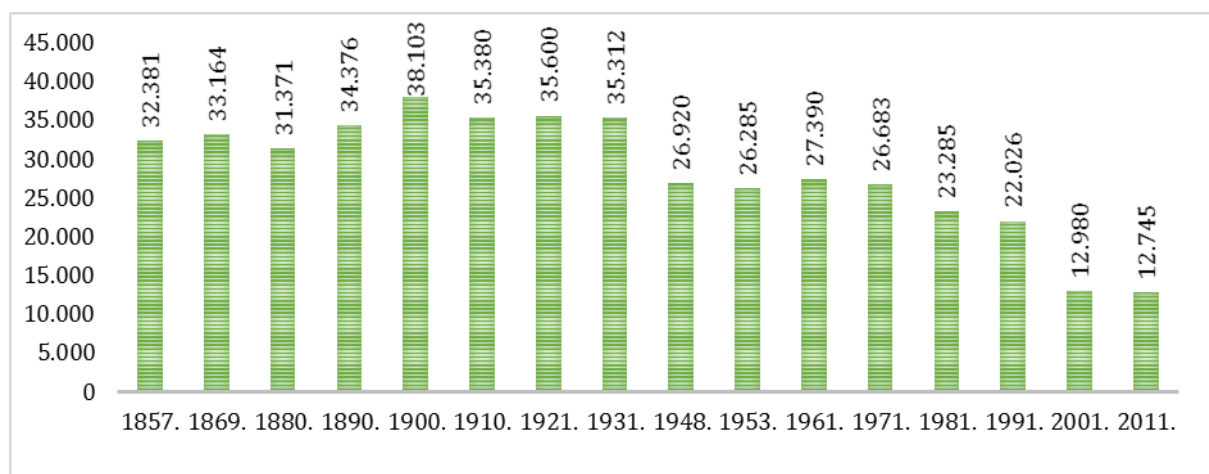
Grafikon 3: Udio muškaraca i žena u ukupnom broju stanovnika grada Gospića

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Analiza dostupnih podataka o broju stanovnika na području grada Gospića, kao i čitave Ličko-senjske županije, ukazuje na izražen depopulacijski trend te kontinuirano smanjenje broja stanovnika na ovom području. Najveći pad broja stanovnika primjetan je u periodu od 1991. do 2001. godine kada se kao posljedica Domovinskog rata broj ukupnog stanovništva grada gotovo prepолоvio, a negativni trendovi nastavljeni su i u idućem razdoblju do 2011. godine.

Tablica 7: Kretanje stanovništva na području grada Gospića

Izvor: DZS, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Popis stanovništva 2011.

Prilikom analiziranja demografskih čimbenika iznimno su važni podaci o dobnoj strukturi stanovništva koja je jedan od najvažnijih pokazatelja vitalnosti i potencijala stanovnika određenog područja. Podaci posljednjeg Popisa stanovništva 2011. godine pokazuju kako područje grada Gospića karakterizira demografsko starenje, što je prvenstveno vidljivo iz činjenice da udio starijeg stanovništva iznosi 26,35% te premašuje udio mladih koji čine 21,55% ukupnog stanovništva.

U skupinu radno sposobnog stanovništva (15-64 godine) ulazi 8.002 osoba, što čini udio od 62,79% u ukupnom broju stanovnika. Odnos žena i muškaraca u ovoj skupini iznosi 1:1,09.

Tablica 8: Dobna struktura stanovništva

Spol	Ukupno	Br. stanovnika u dobi 0-19 godina	Radno sposobno stanovništvo (15 - 64 godine)	60 godina i više
Ukupno	12.745	2.747	8.002	3.359
M	6.332	1.405	4.187	1.391
Ž	6.413	1.342	3.815	1.968

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

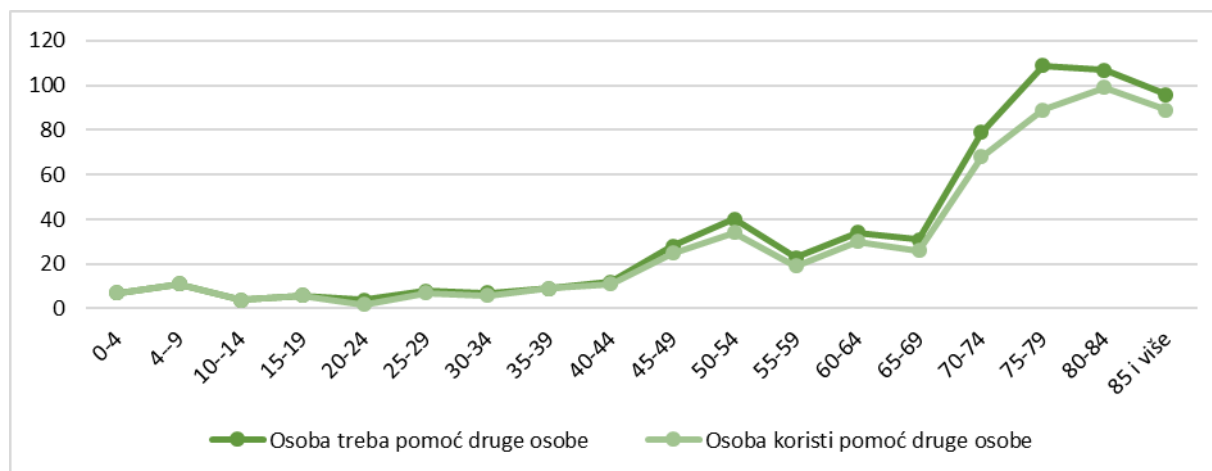
Prosječna starost stanovništva grada Gospića iznosi 42,5 godine, pri čemu kod žena iznosi 44,1 godinu, a kod muškaraca 40,8 godina. Ukoliko promatramo situaciju na razini RH, vidljivo je da prosječna starost iznosi 41,7 godina, pri čemu muškaraca 39,9 godina, a žena 43,4 godine. Vrijednost indeksa starenja 2011. godine za grad Gospić iznosila je 122,3, što je iznad državnog prosjeka koji iznosi 115,0. Iz navedenog proizlazi kako grad Gospić ima nepovoljnije pokazatelje u odnosu na državni prosjek te kako ga karakterizira demografsko starenje stanovništva, koje se ubraja među najznačajnije procese koji obilježavaju svjetsko stanovništvo, pogotovo stanovništvo razvijenih zemalja i zemalja u razvoju.

Budući da proces demografskog starenja povećava neravnotežu između umirovljenika i ekonomski aktivnog stanovništva, što za posljedicu ima smanjenje broja radno sposobnog stanovništva, za gospodarski razvoj i ekonomski potencijal društva od iznimne je važnosti ublažiti negativne trendove starenja stanovništva. Demografski i gospodarski razvoj međusobno su isprepleteni te se sve promjene i poremećaji u demografskim obilježjima odražavaju na dinamiku i smjer društveno-ekonomskog razvoja. Upravo je zato, u cilju pozitivnih ekonomskih i socijalnih pokazatelja, bitno konstantno povećanje udjela mladog stanovništva koje će, predstavljajući proizvodnu (radnu) snagu koja pokreće i usmjerava sve djelatnosti u društvu i prostoru, biti nositeljem gospodarskog razvoja.

Najveći broj stanovnika, njih 51,59% živi u administrativnom središtu Grada, naselju Gospić. Po broju stanovnika slijede naselje Lički Osik i Smiljan, dok ostala naselja pretežno karakterizira manji broj stanovnika i niska prosječna gustoća naseljenosti.

Popisom stanovništva 2011. godine po prvi put su se prikupljali podaci o postojanju smetnji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti stanovništva. Osobe koje imaju smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti su one koje imaju praktična ograničenja u izvođenju ili sudjelovanju u različitim aktivnostima. Ova grupa uključuje osobe koje doživljavaju ograničenja u osnovnim funkcionalnim aktivnostima, kao što su hod, sluh, vid itd., čak i ako je ograničenje bilo poboljšano upotrebom pomagala ili uz podršku okoline. Odgovor se prikupljao na bazi izjave osoba, bez obzira na postojanje medicinske dokumentacije kao dokaza o invalidnosti. Na ovo pitanje bilo je moguće dati više odgovora jer osoba može imati više od jedne vrste smetnji. Od ukupnog broja stanovnika grada Gospića, njih 2.576 odnosno 20,2% ima poteškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, od čega je 1.285 muškaraca te 1.291 žena. Unutar navedenog broja od 2.576 osoba, njih 615 treba pomoć druge osobe, dok njih 542 koristi pomoć druge osobe. Najveći broj stanovnika koji treba i /ili koristi pomoć druge osobe nalazi se u skupini osoba starijih od 50 godina, međutim iz grafikona je vidljivo kako je potreba za pomoći druge osobe prisutna u svim dobnim skupinama, uključujući i najmlađe od 0 do 4 godine.

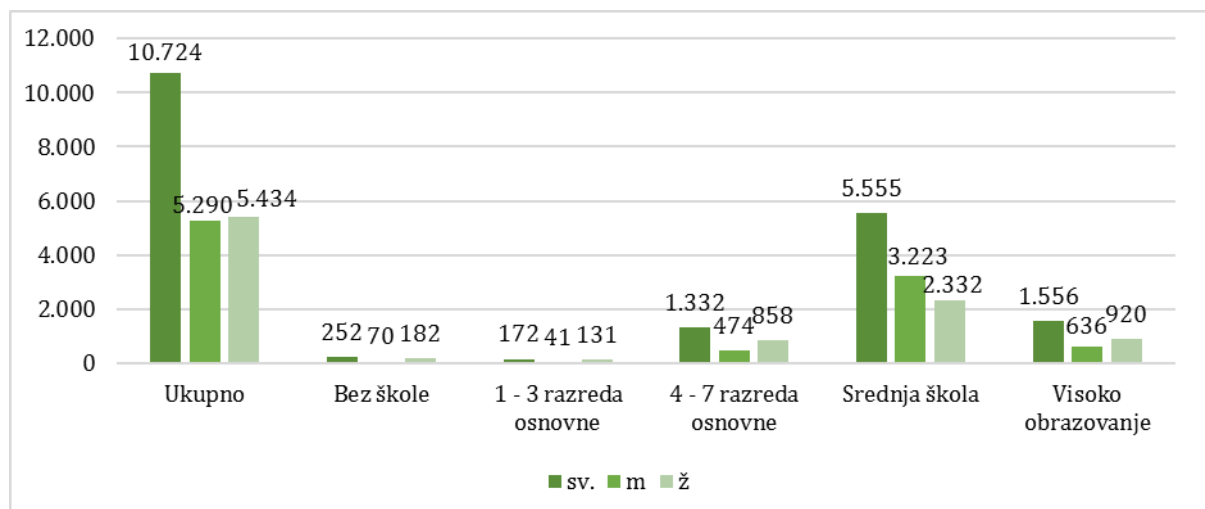
Grafikon 4: Stanovništvo s teškoćama u obavljanju aktivnosti prema potrebi i korištenju pomoći druge osobe

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Jedna od zakonitosti društvenog razvoja je povećanje obrazovne razine stanovnika. Obrazovanje je potrebna snaga za društvene, gospodarske i druge promjene te sveukupni napredak zemlje. U kontekstu ove zakonitosti, a povezano s obrazovanjem odraslih i cjeloživotnim obrazovanjem, leži i druga zakonitost: što se društvo brže razvija i što je razvijenije gospodarstvo, to je razvijenije cjeloživotno obrazovanje. Prema Popisu stanovništva DZS-a 2011., u dijelu statističkih podataka o najvišem završenom stupnju obrazovanja, vidljivo je kako je od promatrane skupine stanovništva starijeg od 15 godina, njih 10.724, najveći udio onih sa završenom srednjom školom, 51,8%.

Grafikon 5: Stanovništvo prema najvišem završenom stupnju obrazovanja

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

U strukturi visokoobrazovanih prednjače osobe sa završenim stručnim studijem (862 osobe, tj. 530 žena i 332 muškarca), a slijede osobe sa završenim sveučilišnim studijem (686 osoba odnosno 386 žena i 300 muškarca) te doktoratom znanosti (8 osoba, tj. 4 žene i 4 muškarca).

Obrazovnu strukturu stanovništva potrebno je analizirati uzimajući u obzir podatke o pismenosti stanovništva, koji nadalje predstavljaju temelj za oblikovanje i osmišljavanje

kvalitetnih projekata koji će biti usmjereni na rješavanje i ublažavanje problema nepismenosti stanovnika određenog područja. Podaci Popisa stanovništva 2011. pokazuju kako se s udjelom od 1,1% nepismenih stanovnika grad Gospić nalazi ispod nacionalnog prosjeka (1,3%) te kako je nepismenost najvećim dijelom prisutna među starijim stanovništvom, uglavnom u skupini 70 i više godina. Također, uz tradicionalni pojam pismenosti, potrebno je imati na umu kako je suvremeno informacijsko doba i razvoj medija nametnulo i nove interpretacije pismenosti odnosno analiziranje stanovništva prema informatičkoj pismenosti. Dostupni podaci pokazuju kako se više od polovice stanovništva ne služi osnovnim informatičkim vještinama, izuzev korištenja internetom kojim se svakodnevno koristi 51,28% stanovnika.

Tablica 9: Stanovništvo starije od 10 godina, prema informatičkoj pismenosti

Spol	Ukupno	Obrada teksta		Tablični izračuni		Korištenje el. Poštom		Korištenje internetom	
		da	ne	da	ne	da	ne	da	Ne
sv.	11.513	5.450	6.026	4.521	6.950	5.349	6.124	5.904	5.564
m	5.695	2.736	2.941	2.236	3.438	2.699	2.977	3.004	2.671
ž	5.818	2.714	3.085	2.285	3.512	2.650	3.147	2.900	2.893

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Korištenje računala i upravljanje datotekama odnosi se na korištenje osnovnih funkcija osobnog računala i operacijskog sustava, uglavnom rada s direktorijima (mapama, folderima) i datotekama, što uključuje osnovne postupke kao što su otvaranje datoteka, memoriranje, prijenos i kopiranje, brisanje datoteka, pretraživanje datoteka, komprimiranje, ispisivanje i obranu od virusa. Obrađuje i osnovno prilagođavanje postavki računala i pokretanje aplikacija te uporabu drugih jednostavnijih alata koje operacijski sustav sadrži. Obrada teksta odnosi se na znanja i vještine korištenja računala u aplikaciji (primjeni) nazvanoj obrada teksta. Usvajanjem gradiva ovog modula korisnik će naučiti kako otvoriti neki dokument na računalu ili kreirati novi, kako izvesti razne operacije s tekstem od unosa, oblikovanja, brisanja, do memoriranja, sortiranja, unošenja dodatnih informacija u obliku tablica, slika, crteža, grafikona, sortiranja teksta i dokumenata, memoriranja, i ispisivanja u raznim oblicima ili distribuiranja tekstualnih dokumenata upotrebom računala. Tablične kalkulacije sadrže gradivo koje se odnosi na tablične kalkulacije i rad s tablicama različitih vrsta, veličina i nivoa složenosti. Usvajanjem ovog gradiva korisnik će naučiti kako kreirati tablice, izvoditi razne računske operacije s podacima u tablici, od najjednostavnijih prosjeka ili izračunavanja totala za pojedine stupce do složenih statističkih računanja, kombinacije tekstualnih i brojčanih podataka u tablici, operacije s tablicama, memoriranje tablica, ispisivanje u obliku raznih dijagrama i grafikona i baratanje s listovima i knjigama tablica.

Nacionalne manjine, prema novom Ustavnom zakonu, čine „skupinu hrvatskih državljana čiji su pripadnici tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske i imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja“ (čl. 5). Nacionalne manjine na području grada Gospića čine udio od 6,94% u ukupnom broju stanovnika.

Tablica 10: Nacionalne manjine

	Nacionalne manjine						
	Albanci	Bošnjaci	Bugari	Crnogorci	Česi	Mađari	Makedonci
Gospić	54	49	2	1	6	4	8
%	0,42	0,38	0,02	0,01	0,05	0,03	0,06
	Nijemci	Romi	Rumunji	Rusi	Slovaci	Slovenci	Srbi
Gospić	2	16	9	1	1	5	609
%	0,02	0,13	0,07	0,01	0,01	0,04	4,78

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

2.2. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

2.2.1. Cestovni promet

Opće karakteristike reljefa i položaja grada Gospića unutar šire ličke regije imali su značajan utjecaj na prometni sustav te su utjecali na položaj glavnih prometnih pravaca. U okvirima svog prometnog i geopolitičkog položaja grad Gospić se nalazi na trasi današnjeg najznačajnijeg prometnog pravca kroz ovo područje, autoceste A1 Zagreb – Split, dok državne ceste D-50 i D-25 prostor Grada povezuju s većim okolnim središtima (Grad Karlovac, Grad Rijeka, Grad Zagreb, Plitvička jezera i dr.). Osim autoceste A1 i državnih cesta koje predstavljaju glavnu vezu područja Grada u pravcu sjever-jug, čitav niz nerazvrstanih cesta omogućava komunikaciju unutar prostora Grada u pravcu istok-zapad, povezujući taj prostor s okolnim područjima koja graniče sa istočnim odnosno zapadnim dijelovima Grada.

Prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta (NN, br. 66/15), na području grada Gospića razvrstane su sljedeće javne ceste:

Autoceste

Oznaka ceste **Naziv ceste**

A 1	Zagreb (čvorište Lučko (A3) – Karlovac – Bosiljevo – Split – Ploče – Opuzen – granica Republike Bosne i Hercegovine, te granica Republike Bosne i Hercegovine – Dubrovnik
-----	---

Državne ceste

Oznaka ceste **Naziv ceste**

DC 25	Korenica (D1) – Bunić – Lički Osik – Gospić – Karlobag (D8)
DC 50	Žuta Lokva (D23) – Otočac – Gospić – Gračac (D27)

Među javnim (razvrstanim) cestama na području Grada najzastupljenije su državne ceste sa duljinom od 65,5 km (69,80%), a slijedi autocesta s 28,5 km, tj. 30,20%. Od ukupno 467,617 km nerazvrstanih cesta na području grada Gospića, 342,345 km je asfaltirano, dok je 125,272 km nerazvrstanih cesta neasfaltirano.

Tablica 11: Prometna infrastruktura

CESTE	Dužina u km	Asfaltirano/neasfaltirano (u km)
AUTOCESTA	28,5 km	28,5 km
Državne ceste	65,5 km	65,5 km
Županijske ceste	/	/
Općinske ceste	/	/
Nerazvrstane ceste	467,617	Asfaltirano: 342,345 km / Neasfaltirano: 125,272 km

Izvor: Interna evidencija Odjela za komunalnu djelatnost, stanovanje, graditeljstvo i zaštitu okoliša, travanj 2016.

Prikazanom postojećom prometnom mrežom ostvaren je sustav koji omogućava cirkulaciju cestovnog prometa u pravcu sjever-jug (glavni pravac) te u smjeru istok-zapad. Čitav sustav uglavnom zadovoljava prometne potrebe s time da bi što skorije bilo nužno ostvariti kvalitetniju prometnu vezu prema područjima Parka prirode Velebit.

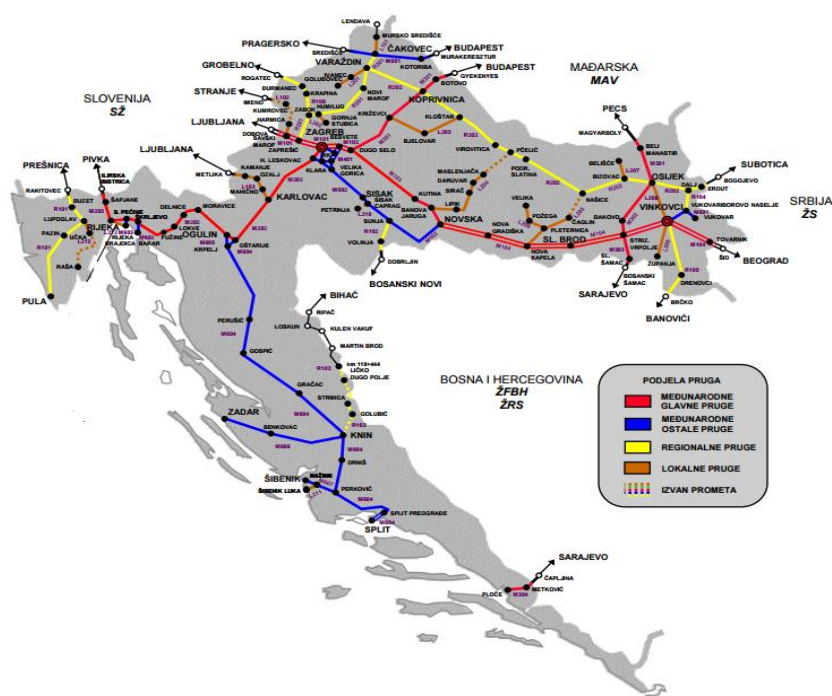
Planiranim lokacijama obilaznica grada Gospića (istočna obilaznica prema Novoselu Bilajskom te zapadna prema Smiljanu) predloženim PPUGG, značajno će se poboljšati promet unutar područja Grada, dok će se u samom gradskom središtu tim obilaznicama promet rasteretiti.

2.2.2. Željeznički promet

Grad Gospić se prema svom položaju u prostoru Republike Hrvatske nalazi na jedinom željezničkom prometnom pravcu koji predstavlja vezu središnje Hrvatske, ličke regije i Dalmacije.

Središnjim dijelom područja grada Gospića prolazi trasa postojeće željezničke pruge za međunarodni promet, M604 Oštarije – Gospić – Knin – Split u duljini od približno 33,52 km, koja povezuje Zagreb kao središte Hrvatske s ličkom regijom i središnjom točkom Dalmacije – gradom Splitom.

Slika 5: Podjela pruga u Republici Hrvatskoj

Izvor: HŽ Infrastruktura, Izvješće o mreži 2016.

Unatoč dugoj tradiciji na čitavom ličkom području, posljednjih godina željeznički promet gubi na značaju te veliki problem predstavljaju nesanirani, ratom uništeni željeznički kolodvori, pružni objekti i cestovni prijelazi. Hrvatske željeznice riješile su problem osiguranja ove glavne ličke željezničke pruge postavljanjem signalno-sigurnosnih uređaja, ali još uvijek postoji problem prijelaza, tj. nadvožnjaka s državnim cestama, konkretno državnom cestom D25 u Ličkom Osiku. Daljnji razvitak željezničkog prometa i prateće infrastrukture predviđen je planiranjem nove trase dvokolosječne željezničke pruge, visoke učinkovitosti velike brzine na pravcu Zagreb - Dalmacija, čija trasa prolazi istočnim dijelom područja Grada, u duljini od približno 4,35 km.

U gradu Gospiću nova kolodvorska zgrada je izgrađena na mjestu stare kolodvorske zgrade koja je bila teško oštećena u ratu. Slično kao i u Lovincu, procijenjeno je da se zgrada ne može obnoviti pa su izgrađene dvije nove kolodvorske zgrade. U Gospiću je izgrađen i veliki otočni peron s pothodnikom.

2.2.3. Zračni promet

Grad Gospić ne raspolaže infrastrukturom zračnog prometa, a na području čitave Ličko-senjske županije nalaze dvije zračne luke – Udbina i Otočac, koje su korištene za vojno sportske potrebe. Također, uz državnu granicu s Bosnom i Hercegovinom, u općini Plitvička Jezera, nalazi se zračna luka Željava koja je kroz povijest korištena isključivo za vojne svrhe.

2.2.4. Telekomunikacije

Telekomunikacijski sustav Ličko-senjske županije uključuje grad Gospić u međunarodni telekomunikacijski promet preko međunarodne centrale u Rijeci. Mrežu telekomunikacija na području grada Gospića čine:

- digitalni sustavi komutacija,
- spojni optički kabeli,
- digitalni sustavi prijenosa i
- pretplatničke TK mreže.

Digitalni sustavi komutacija sastoje se iz UPS centrale Gospić i UPS-ova u naseljima (lokacijama) Aleksinica, Bilaj, Brušane, Donje Pazarište, Kalinovača, Klanac, Lički Ribnik, Lički Osik, Mogorić i Mušaluk, koji se nalaze unutar područja jedinice lokalne samouprave. Spojnim optičkim kabelima i digitalnim sustavima prijenosa povezani su svi UPS-ovi na pripadno čvorno mjesto u Gospiću. Svi objekti funkcionalnih sadržaja i kolektivni stambeni objekti izravno su preko unutarnjih kablskih izvoda prikjučeni na pretplatničku distribucijsku kablsku TK mrežu, a individualni stambeni objekti priključeni su na distribucijsku kablsku TK mrežu samonosivim zračnim kabelima razvodne mreže.

Uvođenjem digitalnih sustava komutacija u telefonskim centralama i digitalnog prijenosa podataka između digitalnih centrala i njihovih pretplatničkih stupnjeva, već se formira digitalna mreža telekomunikacija (IDN), a s digitalnim pretplatničkim vodovima u optičkim kabelima IDN će se postupno pretvarati u širokopojasnu digitalnu BISDN mrežu s integriranim službama, bez prethodne faze pretvaranja IDN mreže u NISDN mrežu i to najprije u postojećim pretplatničkim TK mrežama, s postojećim TK59GM kabelima u TK kanalizacijama. U izgradnji podzemnih distribucijskih i razdjelnih pretplatničkih TK mreža u urbanim naseljima, s TK59GM kabelima u TK kanalizacijama do svih pretplatničkih objekata, usvojena je suvremena tehnologija brze, ekonomične i jednostavne gradnje, koja rezultira uštedama u vremenu i prostoru, te osigurava stroge kriterije za kvalitetu prijenosa, čime se opravdava neznatno skuplja gradnja u odnosu na

klasičnu TK mrežu, s distribucijskim TK 59 GM kabelima izravno položenima u zemlju i zračnim razvodnim TK 33 kabelima, zavješanima po uporištima na zemlji i na krovovima i to u funkciji primjene kroz kraće vremensko razdoblje.

Mobilna telekomunikacijska mreža

Na području grada Gospića, kao i u cijeloj RH, područje mobilnih telekomunikacija pokrivaju dva sustava: HT mobilne komunikacije za GSM (sustav globalne pokretne mreže) i NMT (analogno) područje te VIP Net za GSM područje. Cjelokupno područje Grada pokriveno je internetskim signalom 3G mreže, tj, do 7,2 MB/s u zatvorenom okruženju i 3,6 MB/s u vanjskom okruženju.

Slika 6: Pokrivenost širokopojasnom mrežom

Izvor: Hrvatski telekom/karta pokrivenosti, 2016.

2.2.5. Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav grada Gospića i općine Perušić čini jedinstvenu cjelinu čije su osnovne karakteristike veliki broj vodozahvata s velikim oscilacijama u izdašnosti, veliko područje s malo stanovnika te velika duljina vodovodne mreže. Postojeće stanje vodoopskrbe karakteriziraju parcijalni podsustavi te su na području grada Gospića u funkciji četiri vodoopskrbna podsustava:

- *Podsustav Medak – Gospić – Lički Osik*

Glavni vodozahvat je iz bušenog bunara Mrđenovac, minimalne izdašnosti 40 l/s, odakle se voda preko crpne stanice (tri potopne crpke), diže u VS Bogunica zapremine 500 m³, odakle se puni VS Bilaj jednake zapremine.

- *Podsustav Bužim - Gospić*

Vežan je uz kaptirani izvor Vrbas, minimalne izdašnosti 2,85 l/s. Kapacitet ovog vodozahvata višestruko je opao u odnosu na početne minimalne količine prije više od tridesetak godina.

- *Podsustav Brušane – Trnovac – Gospić*

Vodoopskrba grada Gospića obavlja se iz više izvora koji se nalaze u okolici Gospića. Među njima se ističe izvor Košna voda kod Brušana (sustav vodovoda Brušane – Trnovac – Gospić). Izvor je kaptiran za potrebe vodovoda Gospić još 1894. godine. Izdašnost mu je od 20-40 l/s i nikad ne presušuje. Nalazi vode na tom izvoru pokazuju da je to mnogo kvalitetnija voda od ostalih koje su uključene u vodoopskrbni sustav Like. Bakteriološko stanje analizirane vode je izvanredno, što pokazuje da su organski onečišćivači mnogo manjeg intenziteta te da vodonosnik posjeduje sposobnost samopročišćavanja. Drugi izvor u tom sustavu su još Vriline, izdašnosti 8,80 l/s, s jednom crpnom stanicom (dvije crpke u sustavu s VS Kozjak zapremine 300 m³, a dvije s VS

Oštra, zapremine (500 m³). U tom sustavu se nalazi i VS Oštra II zapremnine 500 m³ koja nije u funkciji.

- *Podsustav Pazarište – Perušić – Lički Osik – Gospić*

U sustavu vodovoda Pazarište – Perušić - Lički Osik - Gospić nalazi se pet izvora (Odra minimalne ispod 1 l/s, Domićuša i Muharov jarak koji kod ekstremnih suša presuše, te Ričina sa 6 l/s i Pečina s 1 l/s). Njihove su izdašnosti zimi vjerojatno iznad 100 l/s, ali te podatke je vrlo teško izmjeriti, a za njihove minimalne kapacitete vrijedi isto što i za izvor Vrbas. U sustavu se nalaze 4 vodospreme zapremine 1.150 m³, od čega su u uporabi 3 manje (200+200+250 m³), te 4 manje crpne stanice na rubnim dijelovima sustava od čega tri imaju svoje spremnike od 80 m³ svaka.

Ukupno gledajući, postojeći vodoopskrbni sustav obuhvaća 9 izvora minimalne izdašnosti $Q_{min} = 80,08$ l/s, 7 crpnih stanica, 9 vodosprema zapremnine 3.700 m³ i približno 450 km duljine vodovodnih cijevi. Navedeni opskrbeni sustavi pokrivaju gotovo sva naselja Grada, i to onih u kojima je koncentriran najveći broj stanovnika, dok se izvan sustava vodoopskrbe nalaze uglavnom manja raštrkana brdska naselja (njih ukupno 7) koja se vodom opskrbljuju iz vlastitih bunara ili cisterni. Javnim vodoopskrbnim sustavom na širem području grada Gospića upravlja tvrtka Usluga d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju te je, prema dostupnim podacima, na vodoopskrbni sustav priključeno ukupno 5.849 kućanstava grada Gospića, tj. 93%. Gubitak vodovodnog sustava iznosi 150.000 m³/mj.

Raspon starosti vodovodnih cijevi na predmetnom području je do 60-ak godina uz napomenu da je najviše cjevovoda izgrađeno 80-ih godina prošlog stoljeća te nakon Domovinskog rata, pa se kao prosječna starost cjevovoda može uzeti razdoblje manje od 30 godina. Potreba za izmjenom cijevi postoji u određenim dijelovima sustava, i to najvećim dijelom u samom gradu Gospiću iz nekoliko razloga, ponajprije činjenice da javna vodoopskrba datira još od 1894. godine te su najstariji cjevovodi, iako rekonstruirani 50-ih godina prošlog stoljeća, i dalje među najstarijima. Tu je i utjecaj granatiranja tijekom Domovinskog rata, prekomjerni promet, intenzivna izgradnja ostale infrastrukture, itd., pa su tu i najveći problemi s gubicima vode.

2.2.6. Odvodnja

Postojeće stanje u pogledu odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području grada Gospića nije na zadovoljavajućoj razini, budući da je kanalizacijskim sustavom pokriveno jedino uže središte Grada te naselje Lički Osik. Na širem su gradskom području izgrađena tri neovisna sustava javne odvodnje – u Gospiću, Ličkom Osiku i Perušiću.

Gospić

Cjelokupno područje grada Gospića još uvijek nema u potpunosti izgrađen kanalizacijski sustav, kao sastavni dio nužnog urbanog standarda. Sustav odvodnje komunalnih otpadnih voda je mješovitog i razdjelnog tipa i sastoji se od odvodnje sanitarnih otpadnih voda i oborinskih voda duž mjesnih prometnica, putem parcijalnih, otvorenih, sabirnih kanala i slivnika sa rešetkama. Ukupna dužina uređene javne kanalizacije na području grada Gospića iznosi oko 20 km. Izgrađeno je i 6 crpnih stanica koje se nadziru i upravljaju putem nadzorno – upravljačkog sustava (NUS). Sve imaju sigurnosni ispust i to 5 crpnih stanica ima sigurnosni ispust u vodotok Novčicu, a jedna u vodotok Bogdanicu. Sakupljene komunalne otpadne vode ispuštaju se na jednoj, glavnoj ispusnoj građevini prije središnjeg uređaja za pročišćavanje.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) Gospić pušten je u probni rad nakon sanacije i dovođenja u funkcionalno stanje, 15. prosinca 2014. godine. Uređaj je projektiran i izrađen prema kapacitetu od 5200 ES (ekvivalent stanovnika), a pročišćavanje otpadne vode mješovitog kanalizacijskog sustava grada Gospića provodi se u dva stupnja, mehanički i biološki.

Lički Osik

Sustav javne odvodnje otpadnih voda u naselju Lički Osik datira od nastanka samog naselja sredinom 50-ih godina prošlog stoljeća. Kako je to područje bilo pod okupacijom tijekom Domovinskog rata i kako taj sustav nije nikad bio na upravljanju i održavanju u komunalnom društvu do 1995. godine isti je bilo jako teško održavati u funkcionalnom stanju te se prije pet godina pristupilo njegovoj rekonstrukciji. U cijelosti je napravljena nova kolektorska mreža fekalne kanalizacije u duljini 6,1 km poliesterskim cijevima, rekonstrukcija priključaka u podrumskim dijelovima te trokomorna septička jama s preljevom. Sustav oborinske odvodnje izgrađen je kao zaseban. Za zaokruživanje sustava potrebno je izgraditi uređaj za pročišćavanje za opterećenje od 3.500 ES, a kako je recipijent korito potoka koje je jednim dijelom godine potpuno suho razmišlja se o primjeni tehnologije koja omogućava III. stupanj pročišćavanja otpadnih voda koje bi se nakon toga mogle koristiti i za polijevanje sportskih terena u čijoj blizini bi bila lokacija UPOV-a.

Tablica 12: Odvodnja otpadnih voda

Naselja	Naselje priključeno na sustav (da/ne)	Broj priključenih kućanstava
Gospić	da	1.698
Lički Osik	da	584
Ukupno:		2.282

Izvor: Usluga d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju, 2016.

Prema dostupnim podacima, na sustav javne odvodnje priključeno je ukupno 2.282 kućanstava, iz čega proizlazi kako sustav odvodnje na području Grada nije na zadovoljavajućoj razini te ne prati tempo izgradnje i razvoja vodoopskrbne mreže.

2.2.7. Odpad

Gospodarenje komunalnim otpadom na području grada Gospića vrši se kroz prikupljanje i konačno odlaganje otpada na odlagalište otpada Rakitovac, za koje je grad Gospić pristupio sanaciji. Odlagalište Rakitovac, površine približno 4,3 ha, nalazi se oko 3,5 km od središta grada Gospića u naselju Novoselo Bilajsko te se njegova sanacija realizira u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u tri faze, čiji je završetak planiran za 2018. godinu.

Prikupljanje i odlaganje otpada na području Grada obavlja gradsko komunalno poduzeće Komunalac Gospić d.o.o. te se otpad s cijelog područja Grada odvozi na odlagalište Rakitovac pomoću kamiona smećara i kamiona samopodizača za kontejnere. Organiziranim odvozom otpada (jednom tjedno) obuhvaćeno je, prema podacima komunalnog poduzeća, ukupno jedanaest naselja Grada, dok je za naselja u kojima ne postoji odvoz otpada organizirano mobilno reciklažno dvorište. U sklopu odlagališta otpada Rakitovac nalazi se i reciklažno dvorište, kao fiksno nadzirano mjesto za odvojeno odlaganje raznih otpadnih tvari koje nastaju u domaćinstvima.

Tablica 13: Broj i površina odlagališta prema vrsti

Odlagalište	Broj odlagališta	Površina
Postojeće odlagalište otpada Rakitovac	1	4,3 ha
Divlje odlagalište: Dolovi ispod Oštre	1	8.400 m ²
Divlje odlagalište: Lički Novi	1	4.980 m ²
Divlje odlagalište: Put Lički Novi – Divoselo	1	12.310 m ²
Divlje odlagalište: Divoselo - Poljari	1	8.665 m ²
Divlje odlagalište: Zablate	1	1.700 m ²
Divlje odlagalište: Vukava – Golo Brdo	1	6.300 m ²

Izvor: Plan gospodarenja otpadom grada Gospića za radoblje do 2021. godine – radna verzija

Na području grada Gospića postoji šest divljih odlagališta otpada s procijenjenim količinama od 30.050 m³ otpada, na kojima se bez sigurnosnih mjera otpad deponira najčešće u prirodne depresije ili uz rubna područja naselja. Otpad na odlagališta odlažu uglavnom stanovnici najbližih naselja, a pretežno se odlaže građevinski otpad, i to beton, cigla, šuta i kamen te u najvećoj mjeri zemlja i nevezani prašinski materijali, zatim glomazni, metalni i komunalni otpad.

Poseban problem predstavlja činjenica kako se nekolicina divljih odlagališta nalazi na nepristupačnim i miniranim mjestima što uvelike otežava postupak sanacije i uklanjanja mogućnosti zagađenja okoliša, naročito podzemnih voda.

2.2.8. Energetika

2.2.8.1. Elektroenergetika

Na području grada Gospića nema značajnijih kapaciteta za proizvodnju električne energije, osim akumulacije Kruščica smještene na slivu rijeke Like s površinom od 265,0 ha, koja ulazi unutar prostora grada Gospića. Osnovni izvor napajanja ovog područja su transformatorska postrojenja napona 110/35 kV u Ličkom Osiku i transformatorske stanice naponske razine 35/10 kV Gospić i Lički Osik sa sljedećim trenutno instaliranim snagama:

- TS 35/10 kV Gospić 2x4,0 MVA(2x8 MVA)
- TS 35/10 kV Mol (Lički Osik) 1x1,6 MVA(3x4 MVA).

Na području grada Gospić postoji 218, 10/0.4 kV TS, koje su povezane 10 kV vodovima i 10 kV. Mreža je gotovo u potpunosti zračne duljine, a prosječna instalirana snaga po 10/0.4 kV TS je 90 kVA/stanici. Osim opisanog sustava koji predstavlja osnovu za energetska - elektroopskrbnu podlogu koja zadovoljava potrebe grada Gospića za ovom vrstom energije, područjem Grada prolazi u tranzitu nekoliko značajnih elektroopskrbnih koridora više razine, koji predstavljaju dio ukupnog elektroprijenosnog sustava države. Tako središnjim dijelom područja grada Gospića prolaze trase 400 kV dalekovoda TS Meline - RHE Velebit (prije RHE Obrovac) i 220 kV dalekovoda RP Brinje - TS Konjsko, te 110 kV dalekovoda TS Gospić - TS Lički Osik. U budućnosti se preko ovog područja planira izgradnja dvostrukog 400 kV dalekovoda RP Brinje - TS Lički Osik i izgradnja energetske građevine TS 110/35 u Smiljanu.

2.2.8.2. Plinifikacija

Područjem grada Gospića prolaze magistralni plinovodi BS-2 Josipdol – MČS-3 Gospić DN 500/75 i MČS-3 Gospić - PČ/MRS Benkovac DN 500/75 te odvojni plinovod za MRS Gospić DN 200/75 bara. Osim navedenih plinovoda izgrađeni su i objekti - MRS mjerno redukcijska stanica u gradu Gospiću i MČS međučistačka stanica Gospić te jedna blokadna stanica BS – 6 Medak.

Vlasnik navedenih plinovoda i nadzemnih objekata je Plinacro d.o.o. Zagreb, Operator plinskoga i transportnog sustava. Grad Gospić i naselja unutar grada trenutno ne koriste prirodni plin za kućanstva i industriju jer nije izvedena mreža unutar naselja - nisu plinificirana.

Tablica 14: Duljina plinovoda – udio prema vrsti plinovoda

Vrsta plinovoda	Duljina plinovoda (km)	Udio (%) u ukupnoj duljini plinovoda 29,67 (km)
Magistralni plinovod		
BS-2 Josipdol – MČS-3 Gospić DN 500/75 bar	28,9	97,4
MČS-3 Gospić - PČ/MRS Benkovac DN 500/75 bar		
Odvojni plinovod		
odvojni plinovod za MRS Gospić DN 200/75 bar	0,77	2,6
nadzemni objekti (BS)		
BS - 6 Medak		
Ukupno	29,67	100,00

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Grada Gospića

Akcijski plan energetske održivog razvitka grada Gospića (SEAP)

Usvajanjem Europske energetske politike u 2007. godini postavljeni su temelji za aktivno sudjelovanje regionalne i lokalne uprave u energetskeom razvitku zemalja članica Europske unije. Pokretanjem inicijative *Sporazum gradonačelnika*, Europska komisija je istaknula važnost donošenja ispravnih odluka i pokretanja projekata održivog energetskeog razvitka na lokalnim, gradskim razinama za razvitak čitave države na načelima održivosti, energetske učinkovitosti i zaštite okoliša. Osnovni je cilj pokretanja inicijative *Sporazum gradonačelnika* povezati gradonačelnike energetske osvijestjenih europskih gradova u trajnu mrežu gradova koji će zajedničkim radom i naporima izgraditi energetske održivu Europu. *Sporazum gradonačelnika* je, ustvari, odgovor naprednih europskih gradova na izazove globalne promjene klime te prva i najambicioznija inicijativa Europske komisije koja izravno potiče lokalne vlasti i građane na njihovo aktivno uključivanje u zajedničku borbu protiv globalnog zatopljenja. Potpisivanjem Sporazuma gradonačelnici se obvezuju na provedbu konkretnih mjera energetske učinkovitosti koje će omogućiti ispunjavanje osnovnih ciljeva Europske energetske politike do 2020. godine:

- smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20%,
- povećanje energetske učinkovitosti za 20%,
- povećanje udjela obnovljivih izvora energije na 20%,
- povećanje udjela biogoriva u prometu na 10%.

Sporazumu je do travnja 2016. godine pristupilo 6.650 gradova sa svojih 211.241.398 stanovnika, a interes za pristupanjem novih gradova sve je veći. Uz više od 3.700 europskih gradova, Sporazumu su pristupili i gradovi iz Argentine, Novog Zelanda i Kirgistana. Od hrvatskih gradova inicijativi su se prvi tijekom 2008. godine pridružili Zagreb, Rijeka i Ivanić Grad, a Grad Gospić Sporazum je potpisao 01.07.2011. godine.

Pristupanjem *Sporazumu gradonačelnika* Grad Gospić se obvezao izraditi *Akcijski plan energetske održivog razvitka grada* (SEAP) koji predstavlja osnovni dokument koji, na temelju prikupljenih podataka o zatečenom stanju, identificira i daje precizne i jasne odrednice za provedbu projekata, mjera energetske učinkovitosti, korištenja obnovljivih izvora energije i ekološko prihvatljivih goriva na gradskoj razini, sa ciljem smanjenja emisije CO₂ za više od 20% do 2020. godine.

Akcijskim planom predložen je indikativni cilj smanjenja emisije CO₂ za grad Gospić od 21% (18.319,73 t CO₂) u 2020. godini u odnosu na emisiju iz 2009. godine. Također, identificirane su konkretne mjere za sektore neposredne energetske potrošnje Grada (zgradarstvo, promet i javna rasvjeta) čija će realizacija do 2020. godine rezultirati smanjenjem emisija CO₂ za više od 20% u odnosu na referentnu 2009. godinu.

Samim pristupanjem Sporazumu gradonačelnika, Grad Gospić jasno je pokazao svoju opredijeljenost za održivi razvitak na načelima racionalnog korištenja energije i kontinuirane brige za zaštitu okoliša, a izradom Akcijskog plana energetske održivog razvitka ispunjena je jedna od najvažnijih obveza tog Sporazuma čija će uspješna realizacija rezultirati višestrukom koristi za, prvenstveno, građane grada Gospića, ali i postavljanje temelja za dugoročni energetske održivi razvitak Grada.

2.2.9. SWOT ANALIZA – prostor, okoliš, infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Povoljan geoprometni položaj - povezanost autocestom sa svim većim nacionalnim i međunarodnim koridorima	Nedovoljno iskorištena prednost geoprometnog položaja	Blizina prepoznatljivih turističkih atrakcija	Depopulacija prostora uzrokovana negativnim prirodnim prirastom i iseljavanjem stanovništva
Administrativno, povijesno, političko i kulturno središte Ličko-senjske županije	Nedovoljno iskorištene prirodne i klimatske prednosti područja i energetski potencijal koje ovo područje posjeduje	Sjedište Gospičko-senjske biskupije kao prilika za razvoj vjerskog turizma	Netransparentan postupak decentralizacije
Velika područja očuvanih krajobraza i biološke raznolikosti	Nedostatno poznavanje i razvijena svijest o očuvanju i održivom korištenju biološke i krajobrazne raznolikosti područja	Rastući interes šire domaće i međunarodne javnosti o potrebi zaštite okoliša i očuvanja krajobraza te valorizacije, očuvanja i održivog korištenja kulturno-povijesne i tradicijske baštine	Devastacija prirodnih vrijednosti (narušavanje prirodnog krajolika, smanjenje staništa ugroženih i rijetkih biljnih i životinjskih vrsta)
Bogatstvo prirodnim resursima (zemljište, šume, voda)	Područja NATURA 2000 kao ograničavajući faktor razvoja	NATURA 2000 i postojanje fondova i programa za financiranje projekata vezanih uz NATURA 2000 područja	Zagađenje prirodnih resursa uslijed nekontroliranog ispuštanja otpadnih voda, širenja deponija te ispušnim plinovima vozila
Nezagađeno zemljište pogodno za razvoj ekološke poljoprivrede i stočarstva	Postojanje minski sumnjivih područja (MSP)	Programi rješavanja/čišćenja minski sumnjivih područja	Sporost provedbe postupke razminiranja
Bogatstvo kulturno-povijesne i tradicijske baštine	Nedostatno valorizirana kulturno-povijesna i tradicijska baština	Rastući interes emitivnih turističkih tržišta i potencijalnih korisnika za selektivne oblike turizma zasnovanog na prirodnim vrijednostima područja, kulturno-povijesnoj i tradicijskoj baštini	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi/zemljišne knjige
Dobra cestovna infrastruktura na području grada Gospića	Neasfaltiranost 125,27km nerazvrstanih cesta (makadama)	Izgradnja (gradnja novih/rekonstrukcija postojećih) i/ili opremanje nerazvrstanih cesta	Nedostatni kapaciteti postojećih kadrova za rad s novim tehnologijama
	Nedostatno razvijen vodoopskrbni sustav	Prilike i mogućnosti iz Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. namijenjenih razvoju i	Klimatske promjene i elementarne nepogode (poplave, suše)

	Veliki gubici u vodoopskrbnom sustavu	unaprjeđenju kvalitete komunalne infrastrukture	
	Neuređen i neizgrađen kanalizacijski sustav i sustav pročišćavanja otpadnih voda (isključivo naselja Gospić i Lički Osik)	Unaprjeđenje kvalitete života kroz saniranje i povećanje razine pitkosti vode i zaštite od zagađenja (čišćenje bunara, guštarni)	Sve veći pritisci na vodu kao resurs - potencijalni problemi s nedostatkom vode u sezoni
Spremnost na pravovremeno i efikasno saniranje potencijalnih divljih odlagališta	Postojanje „divljih“ odlagališta otpada	Unaprjeđenje gospodarenja otpadom radi povećanja kvalitete života	Prečeste izmjene zakonske regulative
Pristupanje Sporazumu gradonačelnika - Akcijski plan energetske održivog razvitka grada Gospića (SEAP) s ciljem smanjenja emisije CO ₂ od 21% do 2020.	Nepostojanje plinifikacijske mreže	Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje plinoopskrbnog sustava	
	Nerazvijenost javnog gradskog prijevoza		
Obrazovna struktura stanovništva (većinom srednja stručna sprema s tendencijom porasta visokoobrazovanog stanovništva)	Dobna struktura stanovništva - veći udio osoba u dobnoj skupini 60 i više godina u usporedbi s mladima do 19 godina		Nedostatak nacionalnog plana demografske obnove
Nizak udio nepismenog stanovništva	Koncentracija stanovništva u naselju Gospić		

2.3. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

2.3.1. Institucije vlasti

2.3.1.1. Utjecaj zakonodavne regulative – nacionalna razina

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, br. 110/15) utvrđuje se područno ustrojstvo Republike Hrvatske te se određuju područja svih županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, njihovi nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica općina i gradova, postupak koji prethodi promjeni područnog ustrojstva i druga pitanja od značaja za područno ustrojstvo jedinica lokalne samouprave, odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave. Na ovim se polazištima temelje i ostali propisi i razvojni dokumenti od značaja za regionalni i lokalni razvoj.

U svom samoupravnom djelokrugu Grad Gospić obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim ili županijskim tijelima, pri čemu se moraju slijediti propisi koji reguliraju područje lokalne samouprave i uprave i to prvenstveno:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi
- Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- Zakon o područjima županija, općina i gradova u Republici Hrvatskoj
- Zakon o proračunu
- Europska povelja o lokalnoj samoupravi.

Temeljem prethodno navedenih polazišta ustrojen je Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, koji obavlja sve programske, ali i ostale poslove (opći, kadrovski, informatički, planski, materijalno-financijski, računovodstveni, administrativni i pomoćno tehnički), za potrebe ureda državne uprave na teritoriju Ličko-senjske županije, a sadržajno pokriva:

- gospodarstvo (industrija, brodogradnja, energetika, rudarstvo, trgovina, obrtništvo, vodno gospodarstvo, ribarstvo, pomorstvo, promet i veze, turizam, poljoprivreda i šumarstvo, lovstvo te poljoprivredna inspekcija, inspekcija zaštite bilja, inspekcija bilinogojstva i vodopravna inspekcija)
- društvene djelatnosti (prosvjeta, kultura, informiranje, sport i tehnička kultura, briga o djeci i tjelesna kultura, civilno društvo, nacionalne manjine, vjerske zajednice, radni odnosi, tržište rada i odnosi sa sindikatima, zdravstvena zaštita, zdravstveno osiguranje, socijalna skrb, sanitarna inspekcija, zaštita civilnih žrtava iz Domovinskog rata, zaštita hrvatskih državljana sudionika II. svjetskog rata, zaštita vojnih i civilnih invalida II. svjetskog rata i zaštita osoba stradalih u obavljanju obvezne vojne službe od 15. 5. 1945., te članova njihovih obitelji, zaštita prava i rješavanje o statusu člana obitelji poginuloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskoga branitelja iz Domovinskog rata, hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te hrvatskih branitelja kao i suradnja u poslovima u svezi s ekshumacijom i sahranom posmrtnih ostataka žrtava rata)
- imovinsko pravne poslove (poslovi u svezi izvlaštenja i drugih ograničenja vlasništva, uređivanje vlasničko-pravnih odnosa i denacionalizacija) opću upravu (osobna stanja građana i poslovi matičarstva, udruge, popisi birača, evidencije o hrvatskom državljanstvu

- nadzor nad zakonitošću općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave te
- statistiku.

Temeljeno na navedenim odredbama, ovi se poslovi državne uprave obavljaju na teritoriju Ličko-senjske županije, ali se njihovi troškovi podmiruju neposredno iz državnog proračuna, dok u obavljanju tih poslova mogu koristiti i usluge županijskih i gradskih tijela, sukladno zakonskim odredbama i odredbama regionalne i lokalne samouprave.

2.3.1.2. Razina ovlasti lokalne samouprave grada Gospića

Razina ovlasti lokalne samouprave regulirana je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 19/13). Grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika, a predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U sastav grada kao jedinice lokalne samouprave mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradskim naseljem čine gospodarsku i društvenu cjelinu te su s njim povezana dnevnim migracijskim kretanjima i svakodnevnim potrebama stanovništva od lokalnog značenja.

Gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unaprjeđenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području
- te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Troškovi obavljanja poslova državne uprave koji su preneseni na tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave podmiruju se iz državnog proračuna.

2.3.2. Proračun grada Gospića

Sve potrebe Grada financiraju se iz proračuna, kojim su definirani svi prihodi i primici, rashodi i izdaci, njihova namjena i dinamika, a donosi ga Gradsko vijeće. Za izvršenje godišnjeg proračuna odgovorni su gradonačelnik i Upravna tijela. Svrha je proračuna odrediti jasan, logičan, ciljno usmjeren i na strateškim odrednicama usmjeravan program rada, koji je polazište za alokaciju resursa Grada. Proračun je svojevrsni vodič za upravljanje Gradom, jer predstavlja tekuću razradu strateških dokumenata i njihov financijski izraz. Opći dio proračuna sadrži Račun prihoda i rashoda u kome su iskazani porezni i neporezni prihodi, te prihodi i primici od gradske imovine. Posebni dio sastoji se od plana rashoda i izdataka proračuna raspoređenih u tekuće i razvojne programe za tekuću godinu.

2.3.2.1. Prihodi i primici u proračunu grada Gospića

Prihodi proračuna ubiru se i uplaćuju u proračun u skladu sa zakonom ili drugim propisima, neovisno o visini prihoda planiranih u proračunu. Proračunski korisnici nisu dužni ostvarene vlastite prihode, kao ni namjenske prihode i primitke uplaćivati u proračun, već ih troše u skladu sa svojim potrebama i planovima. Radi potrebe izrade konsolidiranih financijskih izvješća proračunski korisnici polugodišnje izvještavaju o strukturi ostvarenih i utrošenih vlastitih prihoda, kao i namjenskih prihoda i primitaka.

Račun prihoda sastoji se od prihoda prema ekonomskoj klasifikaciji kako slijedi:

- prihodi od poreza
- pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna
- prihodi od imovine
- prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada
- prihodi od prodaje nefinancijske imovine.

Ukratko, dio prihoda ostvaruje se od udjela u zajedničkim porezima, od sredstva pomoći koja su predviđena državnim proračunom i proračunima drugih JLP(R)S kao i iz drugih izvora u skladu sa važećim propisima.

Tablica 15: Proračun Grada Gospića – prihodi i primici

Prihodi poslovanja	67.674.207,00 kn
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.338.000,00 kn
Ukupno prihodi	69.012.207,00 kn

Izvor: Proračun grada Gospića za 2016., Službeni vjesnik Grada Gospića br. 08/2015.

2.3.2.2. Rashodi i izdaci u proračunu grada Gospića

U okviru „općeg dijela“ uz prihode i primitke, također se iskazuju rashodi i izdaci (koji se odnose na proračun kao cjelinu), da bi se u okviru „posebnog dijela“ ti isti rashodi detaljnije razradili prema njihovoj namjeni (namjenski rashodi i izdaci), koji moraju biti pokriveni namjenskim izvorima financiranja (međuzavisnost relevantnih prihoda rashoda, primitaka i izdataka).

Sukladno okviru koje definira funkcionalna klasifikacija javnih izdataka općina, gradova i županija, svi rashodi obuhvaćeni su u okviru općeg dijela proračuna. Sam proces izrade proračuna vrlo je složen, jer je podložan različitim utjecajima, izvori financiranja su u pravilu ograničeni, a svaki pokušaj pojednostavljenja ili zanemarivanja bilo kojeg djela utjecaja, može otežati provedbu osnovnog cilja. Polazište sagledavanja je u uravnoteženju prihoda i primitaka, sa rashodima i izdacima, koje mora slijediti uravnotežena raščlamba prema ciljnim namjenama, koje se financiraju temeljem zakonskih propisa i stvarnih potreba lokalne samouprave.

Tablica 16: Proračun Grada Gospića – rashodi i izdaci

Rashodi poslovanja	56.124.561
Rashodi za nabavku nefinancijske imovine	16.982.846
Ukupno rashodi	73.107.407

Izvor: Proračun grada Gospića za 2016., Službeni vjesnik Grada Gospića br. 08/2015

2.3.3. Društvene djelatnosti

Društveno-gospodarski razvoj temelji se na ulaganju u obrazovanje i stručnost stanovništva, a ulaganja u ljudski kapital postaju važnija od ulaganja u materijalna dobra.

Društvene su one djelatnosti koje u osnovi nemaju za cilj ostvarenje zarade, već zadovoljavanje određene ljudske potrebe, stoga ih treba učiniti dostupnim svim članovima zajednice, a na dobrobit svakog pojedinaca i društva u cjelini. Upravo je to područje koje pokazuje razvijenost društva i stupanj razvoja određene jedinice lokalne samouprave, koja u većem ili manjem stupnju osigurava ostvarivanje solidarnosti i uzajamnosti. Društvene djelatnosti djeluju po načelu komplementarnosti, gdje sinergijskim procesom utječu na ukupni ekonomski i društveni razvoj.

Jedna od temeljnih funkcija jedinica lokalne i područne samouprave je zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima. Za izvršenje ove obveze u Proračunu grada Gospića osiguravaju se potrebna financijska sredstva. Pored toga, određene obveze odnose se i na javne ustanove koje obavljaju javnu službu.

2.3.3.1. Odgoj i obrazovanje, sport i tehnička kultura

U nastavku Strategije prikazuje se činjenično stanje u području odgoja i obrazovanja, sporta i tehničke kulture u gradu Gospiću. Iako se mogu smatrati odvojenim područjima, oni su komplementarni, čemu u prilog ide i pridavanje velike važnosti svakom od segmenata i omogućavanje uvjeta za funkcioniranje i razvijanje.

2.3.3.1.1. Obrazovanje i znanost u gradu Gospiću

Na području grada Gospića djeluju tri matične osnovne škole s pripadajućim područnim školama, koje je u školskoj godini 2014./2015. pohađalo 999 učenika u 63 razredna odjela.

Tablica 17: Osnovnoškolska infrastruktura

Naziv osnovne škole	šk. god. 2011./2012.		šk. god. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.	
	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela
OŠ dr. Jure Turića	812	42	773	41	740	39	733	38
OŠ dr. Ante Starčević Pazarište Klanac	55	10	51	10	55	10	53	11
OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	264	16	246	16	227	15	207	14
PŠ Široka Kula	3		5		4		6	
Ukupno	1.134	68	1.075	67	1.026	64	999	63

Izvor: Interna evidencija OŠ dr. Jure Turića, OŠ dr. Franje Tuđmana i OŠ dr. Ante Starčević Pazarište Klanac, travanj 2016.

Pri OŠ dr. Jure Turića djeluje i osnovna glazbena škola koja obavlja djelatnost umjetničkog školovanja za instrumente klavir, harmoniku i gitaru.

Radi integracije učenika s teškoćama u odgojno-obrazovni sustav, u sklopu OŠ dr. Jure Turića formiran je odjel posebnog programa za djecu i mladež s teškoćama u razvoju. Rad pomoćnika u nastavi za djecu s teškoćama do šk. god. 2014./2015. bio je financiran iz različitih izvora, dok je

od šk. god. 2014./2015. rad pomoćnika financiran kroz projekte u sklopu Operativnog programa „Razvoj ljudskih potencijala“ 2007.-2013.

Tablica 18: Pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama u šk. god. 2014./2015. i 2015./2016.

Naziv osnovne škole	šk. god. 2014./2015.		šk. god. 2015./2016.	
	Broj učenika	Broj pomoćnika	Broj učenika	Broj pomoćnika
OŠ dr. Jure Turića	14	14	17	17
OŠ dr. Ante Starčević Pazarište Klanac	0	0	1	1
OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	4	4	5	5

Izvor: Socijalni plan Ličko-senjske županije za razdoblje od 2015.-2020.

Budući da suvremeni način života sve većem broju roditelja nameće potrebu zbrinjavanja djece mlađe školske dobi i nakon redovne nastave, u dvije osnovne škole na području grada Gospića (OŠ dr. Jure Turića, OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik) organiziran je program produženog boravka. Isti predstavlja program organizirane brige i skrbi za najmlađe učenike školske dobi, kao organizirane heterogene skupine sastavljene od učenika različitih razrednih odjela, a osnovna je namjena programa pripremiti učenike za bolje snalaženje u pisanju domaćih zadataka i primjeni naučenog na redovnoj nastavi. Vrijeme u produženom boravku učenici provode s učiteljem u školi, školskom dvorištu, sportskoj dvorani, knjižnici ili nekom drugom prostoru škole.

Srednjoškolska infrastruktura na području grada Gospića obuhvaća dvije srednje škole koje je u šk. god. 2014./2015. pohađalo 775 učenika u 25 razrednih odjela. Gimnazija Gospić provodi program opće gimnazije, a Strukovna škola Gospić, kao najveća škola u Ličko-senjskoj županiji po broju učenika, organizira obrazovanje iz pet obrazovnih sektora:

- Promet i logistika
- Ekonomija, trgovina i poslovna administracija
- Elektrotehnika i računalstvo
- Turizam i ugostiteljstvo
- Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija.

Smještaj učenika na području Grada organiziran je u Učeničkom domu pri Strukovnoj školi Gospić, kapaciteta 94 mjesta. Strukovna škola Gospić također, nakon prijema učenika, u Učenički dom omogućava i prijam studenata.

Tablica 19: Pregled broj učenika i studenata smještenih u Učeničkom domu

Naziv učeničkog doma	šk. god. 2011./2012.		šk. god. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.	
	učenici	studenti	učenici	studenti	učenici	studenti	učenici	studenti
Učenički dom pri Strukovnoj školi Gospić	48	48	58	39	63	35	67	27

Izvor: Socijalni plan Ličko-senjske županije za razdoblje od 2015.-2020.

Visoko obrazovanje na području grada Gospića organizirano je kroz Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću te Sveučilište u Zadru, Odsjek za nastavničke studije u Gospiću. U okviru Veleučilišta se izvode stručni studiji Ekonomika poduzetništva, Cestovni promet i stručni Upravni studij. Nastava za stručni studij Ekonomike poduzetništva i stručni studij Cestovni promet se izvodi u

prostorijama Veleučilišta „Nikola Tesla“ na lokaciji u Gospiću, dok se nastava za stručni studij Upravni studij izvodi u prostorijama Veleučilišta „Nikola Tesla“ na lokaciji u Otočcu. Završetkom navedenih studija studenti stječu 180 ECTS bodova te stručni naziv *stručni prvostupnik/prvostupnica (baccalaureus/baccalaurea) ekonomije, inženjer prometa ili javne uprave*.

Tablica 20: Visokoškolske ustanove

Naziv visokoškolske ustanove	ak. god. 2013./2014.	ak. god. 2014./2015.
	Broj studenata	Broj studenata
Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	562	405
Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću	160	156

Izvor: Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću, Sveučilište u Zadru, 2016.

Akadske godine 2011./2012. Učiteljski studij u Gospiću ulazi u sastav sveučilišta u Zadru te od tada djeluje kao 24. odjel Sveučilišta pod nazivom Odjel za nastavničke studije u Gospiću. Na Odjelu se izvodi sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski studij primarnog obrazovanja (učiteljski studij) u trajanju 10 semestara kojim se stječe zvanje *magistar/magistra primarnog obrazovanja*.

Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi utvrđeno je koji se troškovi financiraju iz proračuna gradova koji su preuzeli decentralizirane funkcije u osnovnom školstvu, a isto tako se jedinicama lokalne samouprave daje mogućnost da utvrde šire potrebe u školstvu koje ona može financirati iz proračuna. Grad Gospić, za 2016. godinu osigurao je sredstva u visini od 3.612.077,00 kn za osiguravanje minimalnog financijskog standarda osnovnih škola, a kao ostali programi u školstvu izdvojeni su produženi boravak, sufinanciranje cijene prijevoza učenika srednjih škola, školska kuhinja, asistenti u nastavi, stipendiranje studenata te ostale detektirane potrebe.

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih

Sukladno Zakonu o obrazovanju odraslih (NN, br. 17/07, 107/07 i 24/10), obrazovanje odraslih definirano je kao cjelina procesa učenja odraslih namijenjenih ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobnosti, osposobljavanja za zapošljivost (stjecanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikacije, sjecanje i produblivanje stručnog znanja, vještina i sposobnosti) i osposobljavanje za aktivno građanstvo.

Odobrenje za provođenje osnovnoškolskog obrazovanja odraslih na području grada Gospića ima Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ te se program odnosi na osobe iznad 15 godina starosti koje nemaju završeno osnovno obrazovanje. Osnovno obrazovanje za polaznike je besplatno, a nakon uspješno završenog obrazovnog programa polaznicima se nudi i mogućnost stjecanja nekog od jednostavnijih zanimanja. Osim osnovnoškolskog obrazovanja odraslih, POU „Dr. Ante Starčević“ kao središnja kulturna, obrazovna i informativna ustanova zauzima važno mjesto u provođenju ostalih obrazovnih djelatnosti, koje uključuju tečajeve stranih jezika, osnovni tečaj informatike te tečaj brzog čitanja i super pamćenja.

Izvođenje i stjecanje srednjoškolskog obrazovanja odraslih na području Grada provodi Strukovna škola Gospić, a utvrđuje se kroz programe: program stjecanja srednje stručne spreme, program prekvalifikacije i program osposobljavanja i usavršavanja. U proteklom razdoblju, Strukovna škola Gospić provodila je obrazovanje odraslih za zanimanja automehaničara,

vodoinstalatera, konobara, kuhara, komercijalista, turističko hotelijerskog komercijalista, ekonomista te vozača motornog vozila.

2.3.3.1.2. Predškolski odgoj

Na području grada Gospića predškolski odgoj i obrazovanje provodi predškolska ustanova Dječji vrtić „Pahuljica“ Gospić koji u svom sastavu ima područne urede u Ličkom Osiku te općinama Perušić i Karlobag.

Tablica 21: Predškolski odgoj po godinama

Grad	2004. /05.	2005. /06.	2006. /07.	2007. /08.	2008. /09.	2009. /10.	2010. /11.	2011. /12.	2012. /13.	2013. /14.	2014. /15.
Gospić	242	256	271	292	266	250	250	282	290	292	274

Izvor: Dječji vrtić „Pahuljica“ Gospić, travanj 2016.

Programi rada u Vrtiću ostvaruju se kroz cjelodnevni 10-satni redoviti program, poludnevni program, program za djecu s teškoćama u razvoju i program predškole koji je obavezan za svu djecu u godini prije polaska u osnovnu školu. Predškolskim odgojem djeci se osigurava mogućnost stjecanja znanja, vještina i navika potrebnih za uspješnu prilagodbu novim uvjetima koji ih očekuju u školi, a rad Vrtića se provodi u skladu s Programskim usmjerenjem odgoja i obrazovanja predškolske djece uz unošenje elemenata suvremenih pedagoških koncepcija u kojima se djeca i odgojitelji potiču na neprekidno ispitivanje i samoprocjenu vlastitog rada te podizanja kvalitete rada.

2.3.3.1.3. Sport i rekreacija

Sport ima važnu ulogu u svim područjima življenja stanovnika Grada. Tjelesna aktivnost pozitivno utječe na usvajanje zdravog načina života te unaprjeđuje zdravlje i kvalitetu života. Nemoguće je nabrojati sve pozitivne aspekte tjelesne aktivnosti, no bez sumnje neke od njih su: unaprjeđenje zdravlja i kvalitete života, produžetak očekivanog trajanja života i smanjenje rizika za kronične bolesti kao što su bolesti srca i krvnih žila, šećerna bolest, maligne bolesti i sl. Pozitivni aspekti redovite tjelesne aktivnosti podjednako su važni za sve dobne skupine stanovnika, a velik broj sportskih udruga i klubova svjedoči o osvještenosti o važnosti zdravog načina života.

Sportske udruge s područja grada Gospića okuplja Gospićki športski savez (GŠS) s 21 sportskom udrugom iz različitih sportskih grana: nogometa, malog nogometa, košarke, rukometa, hrvanja, karatea, tenisa, kuglanja, ribolova, planinarstva, šaha, paraglidinga, kick-boksinga i dr. Uz praćenje i sudjelovanje u aktivnostima svih udruga članica GŠS-a, Savez organizira i različite sportske aktivnosti prigodom obilježavanja važnijih datuma i događaja, a na kraju svake kalendarske godine članice Saveza biraju najuspješnije sportaše i sportske kolektive u gradu Gospiću.

Tablica 22: Sportske udruge članice Gospićkog športskog saveza

R.br.	Naziv	R.br.	Naziv
1.	ŽENSKI KOŠARKAŠKI KLUB GOSPIĆ	12.	KUGLAČKI KLUB GOSPIĆ
2.	MUŠKI KOŠARKAŠKI KLUB GOSPIĆ	13.	TENIS KLUB LIKA-GOSPIĆ
3.	NOGOMETNI KLUB GOSPIĆ '91	14.	FOBOS PARAGLAJDERI
4.	NOGOMETNI KLUB CROATIA	15.	PLANINARSKO DRUŠTVO VIŠOČICA
5.	NOGOMETNI KLUB VELEBIT	16.	HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO ŽELJEZNIČAR
6.	MALONOGOMETNI KLUB LIKA ŠPORT	17.	ŠPORTSKO RIBOLOVNA UDRUGA LIKA
7.	RUKOMETNI KLUB GOSPIĆ	18.	DRUŠTVO SPORTSKE REKREACIJE LIKA-LU
8.	HRVAČKI KLUB GOSPIĆ	19.	POWERLIFTING KLUB RUX
9.	KARATE KLUB LIKA	20.	ŠAHOVSKI KLUB GOSPIĆ
10.	KICK-BOKSING KLUB VIŠOČICA	21.	KAJAK KANU KLUB GOSPIĆ
11.	KUGLAČKI KLUB VIŠOČICA		

Izvor: JLS, 2016.

Od sportske infrastrukture na području Grada nalazimo sedam otvorenih sportskih terena te sedam (školskih) sportskih dvorana, uključujući gradsku sportsku dvoranu, u kategoriji zatvorenih sportskih objekata. Daljnjim ulaganjima na ovom području pridonijet će se povećanju kapaciteta postojeće infrastrukture, čime će se omogućiti intenzivno bavljenje sportom domaćem stanovništvu, ali i sve brojnijim posjetiteljima i turistima koji preferiraju aktivnosti rekreativnog tipa.

Tablica 23: Sportska infrastruktura

Otvoreni sportski tereni	Zatvoreni sportski objekti
GRADSKO MALONOGOMETNO I KOŠARKAŠKO IGRALIŠTE – BALINOVAC	GRADSKA - ŠKOLSKA ŠPORTSKA DVORANA
NOGOMETNI STADION BALINOVAC – GOSPIĆ	ŠKOLSKA ŠPORTSKA DVORANA OŠ DR JURE TURIĆA
NOGOMETNI STADION LIČKI OSIK	ŠKOLSKA ŠPORTSKA DVORANA OŠ LIČKI OSIK
NOGOMETNO IGRALIŠTE "TRUPINOVAC" ŽABICA	ŠKOLSKA ŠPORTSKA DVORANA GIMNAZIJE GOSPIĆ
TENISKO IGRALIŠTE U GOSPIĆU	SPORTSKA DVORANA SVEUČILIŠTA, ODJEL ZA NASTAVNIČKE STUDIJE U GOSPIĆU
MALONOGOMETNO IGRALIŠTE CAFFE BARA "MIRO" Gospić	ŠKOLSKA DVORANA KLANAC
MALONOGOMETNO IGRALIŠTE LIČKI OSIK	ŠKOLSKA DVORANA PAZARIŠTE

Izvor: Grad Gospić – Odsjek za gospodarstvo i ruralni razvoj, svibanj 2016.

Zakonom o športu (NN, br.71/06, 19/16) utvrđen je postupak donošenja akta kojima se utvrđuju potrebe u sportu, a za njihovo ostvarenje financijska sredstva osiguravaju se u proračunu. Prema iskazanim potrebama i mogućnostima u proračunu Grada, financiraju se sportske manifestacije i udruge koje djeluju u području sporta. Za Program javnih potreba u sportu u 2016. godini za aktivnosti koje će provoditi Gospićki športski savez osigurana sredstva u proračunu Grada Gospića iznose 1.060.600,00 kn.

2.3.3.1.4. Tehnička kultura

Tehnička kultura doprinosi razvitku i poboljšanju života svakog pojedinca i društva u cjelosti te čini nezaobilazni dio suvremenog društvenog života. Uspješno društvo ulaže resurse u razvoj tehničkih programa jer oni predstavljaju važan izvor sposobnosti i znanja kao temelj stvaralačkih i tehnoloških dostignuća. Tehnička kultura izrazito je važna posebice za djecu i mlade koji se suočavaju sa izazovima ubrzanog tehnološkog razvoja i napretka te iziskuju stalno učenje i prilagodbu. Neosporna je važnost tehničke kulture u svakodnevnom životu cijele zajednice te su neophodna ulaganja u ovaj aspekt obrazovanja, bilo putem odgojno-obrazovnih

procesa u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, putem cjeloživotnog učenja ili kroz razvoj tehničkog amaterizma. Bez tehničkog napretka i usavršavanja nezamisliv je suvremeni život današnjeg čovjeka.

Grad Gospić, kroz Program javnih potreba 2016. godine odlučio je sufinancirati programe, projekte i aktivnosti udruga tehničke kulture i školskih klubova mladih tehničara koji se odnose na poticanje i promicanje tehničke kulture, zatim programe odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladih za tehnička, tehnološka, i informatička znanja i vještine, kao i za odgojno-obrazovne programe za darovitu djecu i djecu s posebnim potrebama ukupnim iznosom od 10.000 kn.

2.3.3.2. Socijalna skrb i zdravstvo

Sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, socijalna skrb je djelatnost kojom se osiguravaju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni socijalno ugroženim osobama, kao i osobama s nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, koji uključuju prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, s ciljem unaprjeđenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Kvalitetno uređen sustav socijalne skrbi i zdravstva pomaže stvaranje osnovnih preduvjeta za kvalitetan život kako bi se osiguralo ostvarenje osnovnih (osiguranje pomoći kako bi korisnici mogli ostvariti osnovne životne potrebe, pomoć slabima, nemoćnima i invalidima kako bi kroz udruge riješili zajednički, jedinstveni cilj, viša razina zdravstvenih usluga za domicilno stanovništvo), posebnih ciljeva (očuvanje zdravlja djece, skrb za djecu s teškoćama u razvoju, briga za bolesne sugrađane).

2.3.3.2.1. Socijalna skrb u gradu Gospiću

Sustav socijalne skrbi obilježen je ublažavanjem problema siromaštva i ekonomske nesigurnosti. To je inače od izuzetnog značenja za svako društvo pa su neophodni programi, projekti ili akcijski planovi, koji jedinicu lokalne samouprave usmjeravaju na sustavno djelovanje u pravcu poboljšanja ekonomskog i socijalnog položaja svih, a posebno siromašnih građana i građana u riziku od siromaštva. Navedeno se prvenstveno odnosi na izbor i provođenje sustava mjera od nacionalne do lokalne razine, kojima se osigurava poboljšanje kvalitete života pojedinaca i određenih ciljnih skupina u društvu. Socijalnim programom se određuje što, kada, tko i kako može koristiti sredstva proračuna namijenjena određenim socijalnim programima. Program socijalne skrbi obuhvaća i obrađuje djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojim se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje samostalno ili uz pomoć drugih ne mogu zadovoljiti svoje životne potrebe. Sredstva za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi osiguravaju Republika Hrvatska, županije, gradovi i općine.

Prema odredbama Zakona o socijalnoj skrbi, djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge, vjerske zajednice, druge pravne osobe, obrtnici i druge fizičke osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi pod uvjetima i na način propisan Zakonom. Od ustanova socijalne skrbi, na području grada Gospića djeluje Centar za socijalnu skrb Gospić, koji je osnovan za područje grada Gospića te općina Perušić i Karlobag s pripadajućim naseljima. Centar ima i Podružnicu Korenica koja je osnovana za područje općina Plitvička Jezera, Lovinac, Udbina i Donji Lapac.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2014. godine uvedena je zajamčena minimalna naknada (ZMN) kojom su objedinjene novčane naknade sa socijalnom komponentom¹. Kroz ZMN se osigurava iznos sredstava kojima se osigurava zadovoljenje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Iz tablice u nastavku je vidljivo kako je od ukupnog broj stanovnika koji teritorijalno pokriva CZSS Gospić, njih 1,7% obuhvaćeno zajamčenom minimalnom naknadom.

Tablica 24: Centri za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije

	Centar za socijalnu skrb (CZSS)	Broj stanovnika	Ukupno obuhvaćenih osoba korisnika zajamčene minimalne naknade u 2014.	Udio (%) broja korisnika zajamčene minimalne naknade u ukupnom stanovništvu
1.	Gospić	16.300	272	1,7
2.	- podružnica Korenica	9.367	479	5,1
3.	- podružnica Obiteljski centar	0	0	0
4.	Senj	10.845	70	0,6
5.	- podružnica Otočac	14.415	486	3,4
	Ukupno	50.927	1.307	2,6

Izvor: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Godišnje izvješće 2014.

Sukladno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi koji je stupio na snagu 2014. godine, prestao je s radom Obiteljski centar Ličko-senjske županije, postao je podružnica Senj, a u travnju 2015. godine postao je podružnica CZSS Gospić. Područje djelovanja Podružnice Obiteljski centar danas je cjelokupno područje Ličko-senjske županije, a djelatnost Podružnice je savjetodavna usluga koja se odnosi na brak, roditeljstvo, obiteljske i partnerske odnose, razvoj specijalizacijskih vještina djece i mladih, posebice komunikacijskih vještina i nenasilnog rješavanja sukoba među mladima, razvoj komunikacije i tolerancije u mladenačkim i partnerskim odnosima, organiziranje i provođenje edukacije posvojitelja te obiteljska medijacija. Također, neke od aktivnosti su i poticanje i razvoj programa rada u zajednici, volonterskog rada i rada udruga koje su potpora roditeljima, djeci, obitelji i mladima i drugim osjetljivim skupinama stanovništva, poticanje i provedba programskih aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti.

Institucionalna skrb o starijim i nemoćnim osobama organizirana je putem smještaja u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije čije se sjedište nalazi u Gospiću. Dom pruža usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba, prehrane, brige o zdravlju, njege, održavanja osobne higijene i pomoć pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti, usluga socijalnog rada, psihosocijalne rehabilitacije, radnih aktivnosti, organizacije slobodnog vremena, pratnje, organiziranog prijevoza i savjetodavnog rada.

¹ Pomoć za uzdržavanje iz Ministarstva socijalne politike i mladih, opskrbinine iz nadležnosti Ministarstva branitelja te produžena novčana naknada iz nadležnosti Ministarstva rada i mirovinskog sustava.

Tablica 25: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Domu za starije i nemoćne osobe – Gospić

Naziv ustanove	Raspoloživi kapaciteti	Broj korisnika	Broj korisnika na listi čekanja	Broj zaposlenih
Dom za starije i nemoćne Ličko-senjske županije, sjedište Gospić	185	185	220	63

Izvor: Izvješće o radu Doma za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije za 2014. godinu

S obzirom na geografsku rasprostranjenost ruralnih naselja te na dobnu strukturu stanovništva grada Gospića u kojoj je visok udio starijih osoba kojima je potrebna tuđa njega i pomoć druge osobe, postojeći kapaciteti smještaja za starije i nemoćne osobe mogu se ocijeniti kao nedostadni, i to prvenstveno imajući u vidu kako ne postoje alternativni odnosno izvaninstitucionalni oblici smještaja na području Grada.

Značajni pružatelji socijalnih usluga na području grada Gospića su humanitrane organizacije i udruge, među kojima se ističu Gradsko društvo Crvenog križa Gospić i Caritas Gospićko-senjske biskupije, koji imaju dostatne kapacitete za preuzimanje većeg obuhvata socijalnih usluga. Gradsko društvo Crvenog križa Gospić temeljem Rješenja odnosno licence Upravnog odjela za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije pruža uslugu *Pomoć u kući*, koju je prema podacima za 2014. godinu koristilo ukupno 16 osoba s područja grada Gospića.

Programom socijalne skrbi utvrđuju se osnovni način pomaganja stanovništvu kojemu je potrebna socijalna skrb i to neposredno pojedinom građaninu ili posredstvom udruga određenih kategorija građana koje o njima skrbe, i to u svrhu osiguravanja građanima grada Gospića viši standard socijalne zaštite. Socijalnim programom Grada Gospića ostvaruje se pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženim, nemoćnim i drugim osobama koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti. Grad Gospić donio je odluku o socijalnoj skrbi Grada Gospića prema kojoj korisnici imaju prava na: *troškove stanovanja* (pomoć za podmirenje troškova najamnine za zadovoljavajući stambeni prostor, pomoć za podmirenje troškova električne energije, pomoć za podmirenje troškova komunalne naknade, pomoć za podmirenje troškova komunalnih i vodnih usluga), *pomoć za podmirenje pogrebnih troškova*, *besplatan obrok učenicima osnovnih škola*, *jednokratnu novčanu pomoć*, *pomoć za nabavu školskih udžbenika*, *potporu roditelji za novorođeno dijete*, *jednokratnu potporu roditeljima (skrbnicima) djece s teškoćama u razvoju*, *privremeni smještaj beskućnika* i *godišnju članarinu u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić*.

Programom javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi Grada Gospića za 2016. godinu osigurana sredstva iznose 1.115.000,00 kn.

Tablica 26: Program javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi Grada Gospića za 2016. godinu

		Planirani iznos
a)	Socijalni program Grada Gospića	375.500,00 kn
b)	Gradski program obilježavanja kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama	3.000,00 kn
c)	Gradski program prevencije ovisnosti	5.000,00 kn
d)	Gradski program u svrhu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom	3.000,00 kn
e)	Donacije Hrvatskom Crvenom križu, Gradskom društvu Crvenog križa Gospić	415.000,00 kn
f)	Pomoć obiteljima za nabavu ogrijeva	85.500,00 kn
Područja financiranja za koja će se raspisati javni poziv, jesu:		
a)	Program prevencije zdravlja i ranog otkrivanja bolesti	60.000,00 kn
b)	Program pomoći starijim i nemoćnim osobama	140.000,00 kn
c)	Programi pomoći djeci s teškoćama u razvoju	28.000,00 kn

Izvor: Službeni vjesnik Grada Gospića, br. 08/2015.

2.3.3.2.2. Zdravstvo

Na području grada Gospića nositelj zdravstvene zaštite na primarnoj razini je Dom zdravlja Gospić koji, temeljem Ugovora s HZZO-om, obavlja sljedeće djelatnosti: obiteljska (opća) medicina, dentalna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita žena, zdravstvena zaštita predškolske djece, patronažna zdravstvena zaštita, ljekarnička djelatnost, zdravstvena njega, sanitetski prijevoz i medicinu rada. Osim u Gospiću, Dom zdravlja svoju djelatnost obavlja i u područnim ambulantomama u Ličkom Osiku, Perušiću, Karlobagu i Lovincu. Prema (posljednjim dostupnim) podacima HZZO-a, na dan 31. siječnja 2014. na području Grada bilo je zdravstveno osigurano 12.844 osoba.

Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini obuhvaća specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu i bolničku zdravstvenu zaštitu, koja se na području grada Gospića ostvaruje kroz Opću bolnicu Gospić. Opća bolnica Gospić provodi zdravstvenu zaštitu sukladno odrednicama koje proistječu iz osnovnih zakonskih propisa i ugovora koji su zaključeni temeljem istih. Općenito poslovanje Opće bolnice Gospić usmjereno je ka poboljšanju kvalitete u pružanju zdravstvenih usluga korisnicima zdravstvene zaštite, povećanja opsega dijagnostičkih postupaka i sl. Kontinuiranim rekonstrukcijama i adaptacijama objekata i prostorija Opće bolnice Gospić te nabavkom suvremene medicinske opreme stvaraju se i dalje preduvjeti za proširenje djelatnosti i povećanje kvalitete zdravstvene zaštite na svim razinama u bolničkoj i specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti.

U Gospiću se nalazi i sjedište Zavoda za hitnu medicinu Ličko-senjske županije koji pruža usluge hitne medicinske pomoći na području cijele Županije.

Tablica 27: Ugovoreni sadržaji bolničke zdravstvene zaštite – Opća bolnica Gospić

Broj ugovorenih postelja			
Akutne	Produženo liječenje	Kronične	Sveukupno
69	7	2	78

Izvor: HZZO, Ugovoreni sadržaji bolničke zdravstvene zaštite za 2015.

Mjere obvezne preventivne deratizacije i dezinfekcije propisane su kao opće mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti utvrđene člankom 4. i 5. Zakona o zaštiti pučanstva od

zaraznih bolesti i Zakona o veterinarstvu. Obvezno je preventivno obavljanje deratizacije koja se provodi postupkom uništavanja miševa, štakora i drugih mišolikih glodavaca koji prenose uzročnike zaraznih bolesti, najmanje dva puta godišnje u dvije akcije, jedna u proljeće i jedna u jesen obavljanjem usluga u stambenim objektima i na javnim površinama, a dezinfekcijom se provodi postupak uništavanja insekata koji mogu prenijeti uzročnike zaraznih bolesti ili izazvati alergijske reakcije. Veterinarske mjere propisane su Zakonom o veterinarstvu, jedinice lokalne samouprave dužne su osigurati higijeničarsku službu te snositi troškove za uklanjanje lešina. Na području grada Gospića navedene usluge obavlja Veterinarska ambulanta Gospić.

2.3.3.3. Kultura

Tradicija je usmena predaja običaja (s generacije na generaciju), znanja, vještina unutar jedne homogene ljudske zajednice. Pod tradicijom se podrazumijeva kontinuiran i dugotrajan način ponašanja (najmanje 50 godina) koji se držao obaveznim, a oblikovana je mjestom (geografsko klimatskim uvjetima), poviješću, vjerom i kontekstom. Tradicijska kultura se oduvijek nadograđivala i to je teklo prirodnim putem iz naraštaja u naraštaj, ali su pri tome zadržane sve bitne temeljne značajke duhovnosti ljudi određenog kraja. Tradicijska kultura predstavlja usmenu predaju kulturno vrijednog stvaralaštva koje se dijeli na materijalnu i nematerijalnu kulturu. U materijalnu spadaju sve što čovjek stvara i oblikuje svojim rukama od materijala iz njegovog životnog okruženja, dok u nematerijalnu kulturu ubrajamo: ples, glazbu, pjesmu, dječje igre te razne druge vještine, umijeća i znanja. Tu valja naglasiti, u cilju boljeg razlijevanja, da npr. narodna nošnja ili čipka spadaju u materijalnu baštinu dok umijeće izrade navedenog spada u nematerijalnu tradicijsku kulturu.

Bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština grada Gospića rezultat je višestoljetnih aktivnosti stanovništva na ovom području te predstavlja središnji element kulturne ponude kako za domicilno stanovništvo tako i za posjetitelje koji u Gospiću vide prekrasnu oazu mira i tradicije.

2.3.3.3.1. Kriteriji razvrstavanja kulturnih dobara

Vrste kulturnih dobara pojedine jedinice lokalne samouprave i šire definirane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, način, mjere i aktivnosti očuvanja i provođenja zaštite, te prava i obveze vlasnika kao i obavljanje upravnih i inspekcijskih poslova su u nadležnosti Vijeća za kulturna dobra, pri Ministarstvu kulture RH te mogućnosti ostvarivanja suradnje u financiranju zaštite i očuvanja kulturnih dobara na više hijerarhijskih razina.

Prema odredbama ovog Zakona kulturna se dobra mogu sagledati kao:

- pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkoga i znanstvenog značenja,
- arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost,
- nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština i
- zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

2.3.3.3.2. Nepokretna kulturna dobra

Kulturna dobra su kao dio životne sredine izložena trajnom utjecaju i pritiscima, a zbog svoje fizičke strukture (drvena građa, kamen slabe kvalitete) naročito su osjetljiva i sklona propadanju. Činitelji utjecaja na kulturno dobro jesu pritisak razvoja (adaptacije, prenamjene, industrija, promet, vođenje infrastrukturnih sustava), ekološki pritisci (onečišćenja), prirodne katastrofe, nebriga i neodržavanje, nedostatak financijskih sredstava, neriješeni imovinski i pravni odnosi. U cilju sprječavanja devastacije i ugrožavanja kulturnih dobara potrebno je minimizirati negativne učinke navedenih čimbenika, pri čemu se prvenstveno misli na pritiske razvoja. Budući da pojačana urbanizacija i razvitak privatnog sektora i poduzetništva donose nove izazove u očuvanju povijesnih naselja i gradova, recentnu izgradnju i urbanizam potrebno je prilagoditi postojećem krajoliku i cjelini naselja te na taj način očuvati povijesnu baštinu grada i tradicijsku arhitekturu kao izrazitu vrijednost ovog prostora.

Tablica 28: Nepokretna kulturna dobra

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra	Klasifikacija
Z-3776	Aleksinica	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-4824	Barlete	Arheološko nalazište Ostaci crkve sv. Ivana Krstitelja	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Arheološka baština
Z-6539	Bilaj	Most preko rijeke Like	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-306	Bilaj	Ruševine Starog grada Bilaja	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Arheološka baština
Z-6105	Brušane	Crkva sv. Martina Biskupa	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-6069	Bužim	Crkva sv. Terezije Avilske	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-3343	Donje Pazarište	Crkva sv. Jakova Apostola	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-2378	Gospić	Crkva Navještenja Blažene Djevice Marije	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-6533	Gospić	Fontana "Marta Vodarica"	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-3774	Gospić	Kapela sv. Marije Magdalene	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-6318	Gospić	Kuća u ulici Mlinarska 1	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-1687	Gospić	Kula Age Senkovića	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-3345	Gospić	Kulturno - povijesna cjelina grada Gospića	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina
Z-6428	Gospić	Most na rijeci Bogdanici	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-6535	Gospić	Pil Krista Spasitelja	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-6308	Gospić	Zgrada (Muzej Like Gospić)	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Z-6296	Gospić	Zgrada Državnog arhiva, Kaniška 17	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-6295	Gospić	Zgrada Gospićko-senjske biskupije, Ulica senjskih žrtava 36	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-6297	Gospić	Zgrada Ličko-senjske županije, Ulica dr. Franje Tuđmana 4	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-6307	Gospić	Zgrada pošte	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-6306	Gospić	Zgrada Učiteljskog studija	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Profana graditeljska baština
Z-2938	Klanac	Crkva Navještenja Blažene Djevice Marije	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralno-profana graditeljska baština
Z-2711	Lički Osik	Crkva sv. Josipa i cisterna	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-5791	Lički Ribnik	Crkva sv. Petra i Pavla	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
P-4646	Lički Ribnik	Ostaci drvenog mlina kašikara	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-3344	Medak	Crkva Rođenja sv. Jovana Preteče	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-2375	Mušaluk	Crkva sv. Duha	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-307	Mušaluk	Ruševine Starog grada Budak grada	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Arheološka baština
Z-5659	Smiljan	Arheološki lokalitet Čovini-Crikvine	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Arheološka baština
Z-4551	Smiljan	Crkva sv. Marije Karmelske	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-3772	Smiljan	Kapela Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština
Z-6639	Smiljan	Most preko potoka Otešice	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Ostalo
Z-2265	Smiljan	Spomen-područje Nikole Tesle	Nep.kul.dobro - kulturno - povijesna cjelina	Memorijalna baština
P-3906	Široka Kula	Ostaci Turske kule	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Arheološka baština
Z-4552	Trnovac	Crkva sv. Nikole biskupa	Nep.kul.dobro. - pojedinačno	Sakralna graditeljska baština

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara

2.3.3.3.3. Pokretna kulturna dobra

Tablica 29: Pokretna kulturna dobra

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra	Klasifikacija
Z-2784	Gospić	Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Gospiću	Pok.kul. dobro - zbirka	Arhivska građa
P-4837	Gospić	Kipovi sv. Petar i Pavao	Pok.kul.dobro - pojedinačno	Sakralni/religijski predmeti
Z-5052	Gospić	Muzej Like Gospić - muzejska građa	Pok.kul.dobro - muzejska građa	Muzejska građa
Z-6429	Gospić	Reljef "Pali graničari"	Pok.kul.dobro - pojedinačno	Ostalo
P-4565	Gospić	Reljef-spomenik palim graničarima	Pok.kul.dobro - pojedinačno	Likovna umjetnost
P-4566	Gospić	Skulptura vodarica "Marta"	Pok.kul.dobro - pojedinačno	Ostalo

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara

Bogata povijest prostora naglašava također i značaj nematerijalne kulturne baštine u okviru koje se ističe Ličko prelo, kao zaštićeno nematerijalno kulturno dobro. Ličko prelo je stari narodni običaj karakterističan za većinu ličkih sela, a danas se održava u sklopu izvedbi kulturno-umjetničkih društava i ostalih udruga u kulturi na području Gospića i Like.

2.3.3.3.4. Kultura u proračunu grada Gospića

Grad Gospić u svrhu realizacije javnih potreba u kulturi prati, podržava i financira aktivnosti i poslove od značaja za razvoj kulture u Gradu. Dio javnih potreba u kulturi provodi se putem ustanova kojima je Grad osnivač, ali i putem brojnih udruga.

Sredstva za ostvarivanje Programa javnih potreba u kulturi Grada Gospića za 2016. godinu osigurana u Proračunu Grada iznose 9.671.336,00 kn, i to za: djelatnosti POU-a „dr. Ante Starčević“, Samostalne narodne knjižnice Gospić, Muzeja Like Gospić, Kulturno Informativnog Centra Gospić te ostale djelatnosti u kulturi koje uključuju: kulturno-umjetnički amaterizam, nakladničku djelatnost, glazbu i glazbeno-scensku djelatnost, manifestacije i izložbe, promicanje tradicije grada Gospića te medijsku kulturu.

2.3.3.4. **Civilno društvo**

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnog društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake regije. Koncept zajedništva i suradnje gradske vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika koje su od neposredna interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima moderne vlasti koja služi svojim građanima. Djelovanje organizacija civilnog društva jedan je od najvažnijih indikatora razine demokratičnosti neke zajednice. Organizacije civilnog društva stoga imaju važnu ulogu u povezivanju zajednice i javnih institucija te imaju snažan utjecaj na oblikovanje i artikuliranje potreba i problema svoje zajednice.

Civilno društvo podrazumijeva da građanke i građani, u različitim skupinama, inicijativama i organizacijama, ali i individualno, uključivanjem u javni politički proces zastupaju u javnom

prostoru različite interese i vrijednosti. Premda svaka od tih grupacija ima uglavnom jasno artikuliranu vrijednosnu ili interesnu orijentaciju, njihova sloboda izražavanja, udruživanja, javnog okupljanja, građanskog neposluha i djelovanja ne smije ovisiti o tome o kakvim je vrijednostima ili interesima riječ, a jedino dopustivo ograničenje može proizaći iz zahtjeva da se ne ugrozi sloboda svih drugih te da se ne narušavaju ustavne vrijednosti.

Udruživanje fizičkih i pravnih osoba radi ostvarivanja zajedničkih interesa i ciljeva u velikoj je mjeri prisutno na području Grada te su sukladno tome formirane brojne udruge iz sljedećih područja:

- kultura i umjetnost,
- zaštita prirode i okoliša,
- socijalna djelatnost i zaštita zdravlja,
- djeca, mladi i obrazovanje,
- sport,
- zaštita i spašavanje,
- udruge proizašle iz Domovinskog rata te udruge iz ostalih područja.

Gospićke udruge otvorene su za sve oblike suradnje sa svim ustanovama, udrugama i pojedincima u Gradu, i to u cilju razvijanja urbanog i građanskog društva, podizanja ekološke svijesti, bolje kvalitete života, posebno života mladih, te općeg dobra u gradu Gospiću. Aktivno civilno društvo broji čak 182 registrirane udruge, a kvalitetna mreža društvenih djelatnosti na području Grada nadopunjena je postojanjem važnih ustanova za društveni razvoj zajednice.

Tablica 30: Broj i vrsta ustanova za društveni razvoj zajednice

Tip ustanove	Broj ustanova	Naselje	Djelatnost za zajednicu
<i>Društveni domovi</i>	4	Budak, Kaniža, Smiljan, Žabica	Kulturna događanja, zabavna i sportsko-rekreativna događanja
<i>Vatrogasni domovi</i>	1	Aleksinica	Zaštita i spašavanje
<i>Otvorena učilišta</i>	1	Gospić	Kulturna, obrazovna, informativna i uslužna ustanova
<i>Kulturno-informativni centar</i>	1	Gospić	Kulturna, obrazovna, informativna i uslužna ustanova
<i>Knjižnice</i>	1	Gospić	Nabava, stručna obrada, čuvanje i zaštita, korištenje i posudba knjižnične građe
<i>Sportske dvorane</i>	7	Gospić, Lički Osik, Klanac, Pazarište	Sportsko-rekreativna djelatnost
<i>Kino dvorane</i>	1	Gospić	Kulturna, obrazovna, informativna i uslužna ustanova

Izvor: Grad Gospić – Odsjek za gospodarstvo i ruralni razvoj, svibanj 2016.

Tijekom cijele godine u gradu se održavaju značajne manifestacije i projekti mnogobrojnih društava i udruga čiji rad doprinosi ostvarivanju raznolikog društvenog života grada te obogaćuje kulturno javni život mještana i šire zajednice. S ciljem razvijanja svih oblika kulturnog i umjetničkog stvaralaštva te zadovoljavanja zabavnih, kulturnih i umjetničkih potreba stanovnika grada Gospića kao i razvijanja kulturnog amaterizma i animiranja mladih za uključivanje u razna kulturna događanja, 2009. godine osnovan je Kulturno Informativni Centar

Gospić, javna ustanova za kulturu. U prostorijama KIC-a djeluju razne udruge i institucije, a u sklopu Centra se provodi i projekt besplatnog Internet centra GS-online kojim se građanima omogućuje besplatan pristup internetu. Atrij KIC-a je prepoznatljivo mjesto za održavanje glazbenih priredbi, koncerata i sl., dok se gradska kino dvorana nalazi u sklopu POU-a „dr. Ante Starčević“.

Grad Gospić ima razvijenu mrežu nevladinih organizacija aktivnih u području zaštite i spašavanja, među kojima se posebno ističu DVD Pazarište, HGSS Stanica Gospić, DUZS Područni ured Gospić te Gradsko društvo Crvenog križa Gospić. Također, na području grada djeluje i Javna vatrogasna postrojba (JVP) Gospić. Grad Gospić ujedno je jedan od prvih gradova u RH koji planira smještaj svih žurnih službi na jednom mjestu, a sve s ciljem pružanja što kvalitetnije pomoći stanovništvu u slučaju bilo koje vrste opasnosti.

2.3.4. SWOT ANALIZA – društvena infrastruktura grada Gospića

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Razvijena mreža osnovnih obrazovnih ustanova	Postojanje zapuštenih objekata i prostora u gradskom/državnom vlasništvu (bivše područne škole)	Stavljanje u funkciju zapuštenih objekata u gradskom/državnom vlasništvu	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi/sporost administrativnih procesa
Organiziran produženi boravak za učenike dvije OŠ na području Grada (OŠ dr. Jure Turića, OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik)	Smanjenje broja učenika u osnovnim školama	Osiguravanje dostatnog prostora za provedbu dodatnih aktivnosti za edukaciju i usavršavanje te kvalitetnije odrastanje učenika u osnovnim školama	Emigracija stanovništva uslijed većih mogućnosti i boljih prilika za rad i život mladih obrazovanih ljudi izvan Grada
Postojanje (odjela) osnovne glazbene škole i brojnih organiziranih oblika iznannastavnih i izvanškolskih aktivnosti	Nedostatna primjena IKT tehnologija za primjenu novih metoda učenja u odgojno-obrazovnim ustanovama	Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija u predškolskom odgoju, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju	Koncentracija kulturnih i općenito društvenih aktivnosti i sadržaja u središtima urbanih naselja
	Nepostojanje specijaliziranih programa za darovitu djecu	Rastući interes za stvaranje centara izvrsnosti	Smanjen dotok novaca obrazovnim institucijama uslijed reforme javne uprave te poreznog i fiskalnog sustava
Sufinanciranje prijevoza učenika i stipendiranje	Nedostatni kapaciteti u predškolskom odgoju te nedostatak prostora za provođenje tjelesnih aktivnosti	Povećanje prostornih kapaciteta i kvalitete pružanja osnovnih i dodatnih usluga u predškolskom odgoju	Porast delikvencije i socijalno neprihvatljivog ponašanja
Struktura obrazovanosti stanovništva temelji se prvenstveno na srednjoškolskom obrazovanju uz tendenciju porasta visokoobrazovanih	Stanovništvo je pretežito informatički nepismeno	Provedba aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja - jačanja primjene informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svakodnevnom životu	
		Poboljšanje energetske učinkovitosti javne infrastrukture kroz rekonstrukciju i/ili izgradnju predškolskih/obrazovnih objekata na području grada Gospića	Smanjenje broja stanovnika na području grada Gospića
	Nepostojanje stručnog tima koji bi pomogao integraciji djece s teškoćama u razvoju u		

	redovite predškolske skupine i redovno obrazovanje		
Postojanje asistenata u nastavi za rad s učenicima s teškoćama u osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama	Nedostatna stručna podrška stručnjaka različitih profila za djecu s poteškoćama u razvoju od rođenja (logoped, edukator-rehabilitator, radni terapeut, fizioterapeut)	Izgradnja i opremanje kapaciteta predškolskog i osnovnoškolskog odgoja	
	Nedovoljna razina educiranosti djelatnika u odgojnim i obrazovnim ustanovama za rad s djecom s poteškoćama	Dodatna edukacija odgojnog i nastavnog osoblja	
Postojanje visokoškolskih ustanova na području grada Gospića	Nepostojanje studentskog doma	Izgradnja kapaciteta za smještaj studenata	Ukidanje studijskih programa i smanjenje broja studenata
Postojanje učeničkog doma na području grada Gospića	Nedovoljan broj dječjih igrališta te nepostojanje dječjih igrališta za djecu s poteškoćama	Izgradnja i opremanje igrališta za djecu i mlade, prema dobnim skupinama i prema stupnju poteškoća u razvoju	
Postojanje i rad Pučkog otvorenog učilišta	Veliki udio stanovništva sa završenom samo osnovnom školom	Osmišljavanje novih edukacijskih aktivnosti koje koriste inovativne metode poučavanja i učenja	
Postojanje kina i amaterskog kazališta	Nedostatna energetska učinkovitost društvene infrastrukture	Energetska učinkovitost društvene infrastrukture	
Postojanje Muzeja „Like“ i MC „Nikola Tesla“	Nedostatak izložbenih prostora poput likovnih galerija i muzeja	Omogućiti dostupnost prostora ustanova i ostalim prostorima u kojima se održavaju kulturni programi osobama sa poteškoćama u razvoju	
Velik broj organizacija civilnog društva (182)	Neprepoznatljivost i nedostatni administrativni/projektni kapaciteti i znanja OCD-ova	Jačanje udruga kroz njihovo uključivanje u pripremu i provedbu projekata financiranih EU fondovima	Česte izmjene zakonske regulative
	Neumreženost OCD-ova i nedostatak prostorne infrastrukture za provedbu aktivnosti	Umrežavanje organizacija civilnog društva i zajednički nastup	Vandalizam
Veliki broj sportskih udruga i tradicija bavljenja sportom	Nedostatni i neadekvatni prostorni i materijalni kapaciteti OCD-ova za kvalitetan	Stavljanje u funkciju neiskorištene društvene infrastrukture kroz	Smanjen dotok novca i proračunskih izdvajanja za OCD

	rad	osnivanje ili davanje na korištenje OCD-ova	
	Nedostatak sadržaja i programa za mlade	Osnivanje centra za mlade, uključujući osmišljavanje i kreiranje sadržaja za provođenje slobodnog vremena	Nezainteresiranost i neinformiranost stanovništva, posebice mladih
	Nerazvijena svijest o volonterstvu	Porast broja i uspješnosti nacionalnih preventivnih akcija i inicijativa u zdravstvu	
Razvijena mreža zdravstvene zaštite Opća bolnica Gospić	Energetska neučinkovitost infrastrukture zdravstvene zaštite	Uređenje i opremanje infrastrukture zdravstvene zaštite	
Postojanje Podružnice Obiteljski centar u sklopu CZSS Gospić	Nedostatak smještajnih kapaciteta i specijaliziranih ustanova za zbrinjavanje starijih osoba te osoba otežane pokretljivosti	Izgradnja i opremanje igrališta za djecu i mlade, prema dobnim skupinama i prema stupnju poteškoća u razvoju	
	Veliki broj starog i nemoćnog stanovništva koje često nema prikladnu pomoć u svakodnevnom životu te mu nedostaju sadržaji za provođenje slobodnog vremena	Izgradnja i opremanje cjelodnevnog i/ili poludnevnog boravka za osobe treće životne dobi	
	Nepostojanje (prilagođenog) javnog prijevoza za osobe s posebnim potrebama	Potražnja za povećanjem kapaciteta objekata za smještaj i skrb o starijim i nemoćnim	
	Nerazvijena društvena podrška osjetljivim skupinama u društvu – mladi, žene, osobe s posebnim potrebama	Izgradnja i uređenje društvene i kulturne infrastrukture (obnova društvenih domova, stavljanje u funkciju/prenamjena i obnova ostalih objekata društvene namjene)	
	Nerazvijeno udomiteljstvo i nepostojanje dječjeg doma		
	Nepostojanje pučke kuhinje		
	Nerazvijenost izvaninstitucionalnih oblika skrbi u zajednici	Razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi u zajednici uslijed povećane	

		potražnje za uslugama smještaja i skrbi
	Infrastrukturna neprilagođenost javnih prostora za osobe s invaliditetom	Osiguravanje i/ili prilagodba dostupnosti socijalne i zdravstvene zaštite osobama s teškoćama
	Otpor prema zapošljavanju osoba s invaliditetom	Poticanje i razvoj društvenog poduzetništva kao mogućnosti za uključivanje osoba s invaliditetom
	Nepostojanje doma za žrtve obiteljskog nasilja	Provođenje programa prevencije i edukacije o obiteljskom nasilju
Entuzijazam i želja pojedinaca za društveno korisnim djelovanjem	Izostanak programa za uključivanje korisnika socijalne pomoći u aktivni rad zajednice	Ulaganje u izgradnju i/ili rekonstrukciju i/ili opremanje objekta za rekreaciju, slobodno vrijeme kao što su društveni domovi, vatrogasni domovi, lovački domovi, kulturni centri
	Nepostojanje jedinstvenog centra za pružanje psihološke pomoći djeci, roditeljima, osobama i obiteljima osoba s ovisnošću, obiteljima s dugotrajnom teškom bolesti člana obitelji, obiteljima koji su izgubili mladog člana obitelji (bolest, nesreća i sl.)	Kreiranje i strukturno podržavanje preventivnih programa koji se odnose na djecu i mladež i na njihove roditelje
Udruge aktivne u području zaštite i spašavanja	Nedostatni financijski i materijalni kapaciteti OCD-a - ovisnost o jednom izvoru financiranja	Jačanje udruga kroz njihovo uključivanje u pripremu i provedbu projekata financiranih EU fondovima

2.4. PRIRODNO I KULTURNO NASLJEĐE TE NJIHOVA ZAŠTITA

Materijalna i nematerijalna kulturna i prirodna baština dokaz je kontinuiteta određenog prostora i temelj identiteta zajednice te iziskuje zaštitu od svake potencijalne devastacije i degradacije. Jedan od temeljnih pristupa u korištenju prostora jest očuvanje prirodnih i stvorenih vrijednosti, koja uz kulturna dobra, zajedno čine prostornu baštinu. Kako se ne bi neponovljivo osiromašila cjelokupna zajednica potrebno je pažljivo planirati svaku građevinsku intervenciju i širenje građevinskih zona s ciljem očuvanja kvalitete prirodnog krajobraza.

Područje grada Gospića bilježi ljudsku nazočnost od najstarijih vremena o čemu svjedoče brojni arheološki nalazi, posebice iz željeznog doba i plemena Japoda. Prostor dobiva na važnosti u antičko doba i nakon integracije naselja u rimski provincijalni sustav zbog važnosti za prometnu komunikaciju koju je ovo područje imalo. Tijekom srednjeg vijeka prostor se razvijao kroz izgradnju srednjovjekovnih utvrda s podgrađima u podnožju u kojima su živjele moćne i bogate plemićke obitelji (Kurjakovići, Mogorovići i dr.), a koje su razvijale kulturni i duhovni život gospićkog kraja. Začeci naselja današnjeg grada vidljivi su iz isprave kojom je 1263. godine kralj ugovarao zamjenu posjeda s ličkim županom Petrom Tolimirovićem.

Od sredine 15. stoljeća osmanska prodiranja utjecala su na gospodarski razvoj kraja, a gotovo su u potpunosti uništila kulturnu baštinu tog perioda. Prvo Osmanlije, a kasnije austrijska uprava sustavno su i planski naseljavali novo stanovništvo na opustošeni teritorij. Od konca 17., tijekom 18., a posebice u 19. stoljeću Gospić dobiva prepoznatljive odrednice kao upravno, administrativno, političko, vojno, kulturno, vjersko i prometno središte šire regije, što ubrzava njegov demografski, gospodarski i politički razvoj.

Od početka 20. stoljeća do II. svjetskog rata prostor bilježi manji natalitet i postupni gubitak stanovništva čemu je doprinio i sporiji gospodarski razvitak. Stradanje stanovništva tijekom II. svjetskog rata, organizirano iseljavanje u okviru agrarne kolonizacije (1945.-1946.) te spontano iseljavanje u druge dijelove zemlje dodatno su produbili negativne demografske trendove koje nije uspjela zaustaviti niti industrijalizacija ovog područja. Prostor je u najnovijoj povijesti imao ključnu ulogu u povezivanju i integriranju hrvatskog nacionalnog teritorija, a ratna razaranja i gubici stanovništva imali su teške posljedice za njegov demografski i gospodarski razvitak.

Navedena djelovanja doprinijela su bogatoj materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini grada Gospića te predstavljaju središnji element kulturne ponude kako za domicilno stanovništvo tako i za posjetitelje kojima se Gospić predstavlja kao oaza mira okružena predivnim prirodnim bogatstvima.

Slika 7: Kulturno-povijesna cjelina grada Gospića

O povijesnoj važnosti svjedoči kulturno-povijesna jezgra Grada kao zaštićeno kulturno dobro koju obilježavaju tipični vojnokrajiški objekti i neostilske katnice te tradicijska arhitektura vidljivi u urbanoj matrici Grada.

Bogatstvo prostora nadalje svjedoče brojne sakralne građevine, ali i utvrde, kulturni spomenici te kulturno srednjovjekovno nasljeđe poput glagoljskih knjiga: Misala kneza Novaka Disislavića iz 1368., Berlinski misal (1402.), Ročki misal, Brevijar iz 1485., Brevijar iz doba Anža Frankapana (1379. i 1387.)

Iz bogate sakralne baštine Grada izdvaja se Crkva Navještenja Blažene Djevice Marije kao primjer tipizirane krajiške crkve 18. stoljeća i koja je, svojim oblikovanjem, rijedak primjer sakralne arhitekture graničarskog naselja ličke regije. Izgrađena je 1783. godine, a 2000. godine postala je katedralna crkva novoosnovane biskupije. U nišama na pročelju nalaze se drveni kipovi sv. Petra i Pavla, rad nepoznatog majstora iz 18. stoljeća, dok se na zapadnom pročelju nalazi brončani reljef palim graničarima, rad kipara Roberta Frangeša Mihanovića, izrađen 1909. godine u spomen stote obljetnice borbe protiv Napoleonove vojske kod Gospića i Bilaja.

Slika 8: Simbol Grada – skulptura vodarice Marte

Ispred Gospićke katedrale na trgu Stjepana Radića, nalazi se i neizostavni detalj vizualnog identiteta Grada – kamena fontana sa ženskom skulpturom vodarice „Marte“, izrađene u lijevanom željezu i podignute početkom 1894. godine kada je Gospić imao upotpunjenu vodoopskrbnu infrastrukturu. Skulptura je postavljena na visokom kamenom postamentu dekoriranom metalnim posudama u obliku školjke u koje voda dotječe kroz metalne vodorige lavljeg oblika. Mlada djevojka „Marta“, personifikacija je izvora pitke vode i iznad glave uzdignutim rukama pridržava vjedro vode.

Kao važan i neizostavan simbol kulturnog nasljeđa grada Gospića ističe se djelo gospićkog kipara i klesara Stjepana Vukelića, Pil Krista Spasitelja, podignut 1908. godine na Kaniškoj ulici koji je in situ ostao i nakon tri rata. Postament na kojemu se nalazi Krist izrađen je od crnog mramora s vidljivim entazisom i kompozitnim kapitelom, a povrh je smještena figura Krista Spasitelja isklesana u bijelom mramoru kako stoji na polukugli. Zanimljivost i posebnost ove skulpture leži u činjenici da je predmetni pil važan simbol i faktor za povijest i identitet grada Gospića.

Kao nositelje kulturnih aktivnosti potrebno je spomenuti kulturne i znanstvene ustanove i udruge koje djeluju na području Gospića i koje, kao i razne manifestacije, doprinose kulturnom životu Grada tijekom godine.

Muzej Like Gospić osnovan je 1958. godine te prema kategorizaciji pripada skupini kompleksnih muzeja jer u svom djelovanju objedinjuje i skrbi o Arheološkom odjelu s pripadajućim Lapidarijem, Numizmatičkom odjelu, Kulturno povijesnom odjelu s pripadajućom Zbirkom oružja i Zbirkom pokućstva, Etnografskom odjelu te Galerijskom odjelu. Zaštićena muzejska građa obuhvaća Zbirku Lapidarij, Zbirku pokućstva i Zbirku oružja, a Muzej posjeduje i stručnu biblioteku otvorenog tipa namijenjenu posebice učenicima i studentima. Tijekom svog postojanja Muzej se razvio u središnju kulturnu ustanovu ne samo grada Gospića već i šire regije te danas skrbi za svu pokretnu spomeničku baštinu i nepokretne spomenike kulture na području kontinentalnog dijela Ličko-senjske županije.

Povodom obilježavanja 150 godina rođenja Nikole Tesle, a kao posebna jedinica pod upravom Muzeja Like Gospić, 2006. godine je otvoren *Memorijalni centar „Nikola Tesla“*. Njegova je uloga prikupljati, čuvati, istraživati i prezentirati građu vezanu uz život i djelo poznatog znanstvenika. Centar se prostire na površini od 13.000 m² te obuhvaća spomen-područje s parohijalnim dvorom s pripadajućim gospodarskim objektom (štala), parohijsku crkvu sv. Petra i Pavla, dva spomen obilježja koja su rad arhitekta Zdenka Kolacija, groblje i šire područje s potokom Vagancem. Multimedijски centar objedinjuje više disciplina: znanost, umjetnost i turizam, a namijenjen je različitim tipovima korisnika. Godišnje ga posjeti između 30-35 tisuća posjetitelja iz cijelog svijeta.

Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ djeluje s ciljem njegovanja, razvijanja i unaprjeđivanja svih oblika kulturnog i umjetničkog stvaralaštva te radi na zadovoljavanju zabavnih, kulturnih i umjetničkih potreba stanovnika grada Gospića kroz organizaciju svih oblika kulturnih i umjetničkih programa i manifestacija i razvijajući kulturni amaterizam kroz suradnju s vrtićima, osnovnim i srednjim školama, fakultetima i raznim udrugama.

U sklopu svoje djelatnosti, POU okuplja Puhački orkestar grada Gospića, osnovan 1929. godine koji okuplja 60-ak članova te ima svoju internu glazbenu školu u koju se upisuju mladi glazbenici u svrhu popune orkestra. Mažoretkinje grada Gospića osnovane su 1995. godine te u sastavu imaju približno pedeset članova, a u sklopu POU-a djeluje i plesno-ritmička skupina te grupa navijačica Pom-Pon.

Na prijedlog grada Gospića, Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ osnovalo je Amatersko kazalište kako bi se kazalište približilo djeci, mlađim dobnim skupinama, ali i svim ljubiteljima dramske umjetnosti. Amatersko kazalište uspješno ostvaruje gostujuće predstave i sudjeluje na festivalima.

Također, od 1996. godine, u sklopu Pučkog otvorenog učilišta djeluje Folklorni ansambl „dr. Ante Starčević“ s ciljem očuvanja tradicije i baštine ličkog kraja. U ansamblu sudjeluje oko četrdesetak članova koji rade na promicanju tradicije gospićkog kraja. Tamburaški sastav osnovan je 1994. godine za potrebe djelovanja Folklornog ansabla „Dr. Ante Starčević“ s ciljem promicanja tradicionalne glazbene baštine Like i popularizacije tamburice kao izvornog pučkog glazbala. U stalnom postavu sudjeluje 11 članova, a osnovana je i škola tambure zbog kontinuiranog pomlađivanja tamburaškog sastava.

Od 2003. godine Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ započelo je s organizacijom tečajeva tradicijskih zanata putem kojih se želi oživiti i očuvati tradiciju ličkog podneblja poput izrade predmeta od vune ili drugih prirodnih materijala koji su se koristili u svakodnevnom životu ili su činili sastavni dio ličke narodne nošnje. Otkani proizvodi svake se godine izlažu na tradicionalnoj manifestaciji „Jesen u Lici“.

Očuvanju i promoviranju kulturne, povijesne i etnografske baštine te izvornog i reproduktivnog folklora i glazbe doprinose i *kulturno umjetnička društva* koja razvijaju i unapređuju ovaj oblik kulturne baštine. Na području grada Gospića djeluju sljedeći KUD-ovi: Kulturno umjetničko društvo „Žabica“, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Lička duša“, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Široka kula“ te Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Lika“.

Spomen-dom „dr. Ante Starčevića“ otvoren je 1998. godine povodom 175. godišnjice rođenja Oca Domovine, dr. Ante Starčevića i u njemu se nalazi multimedijски centar u kojem se nude edukativni sadržaji o hrvatskoj povijesti 19. stoljeća, namijenjeni svim dobnim skupinama.

Samostalna narodna knjižnica Gospić započela je s radom 1947. godine, a od 2000. godine postaje samostalna ustanova koja obavlja knjižničnu djelatnost te u sklopu svog djelovanja organizira i kulturno-animacijske aktivnosti za djecu i odrasle. Fond knjižnice iznosi 66.330 svezaka knjiga.

Kulturno Informativni Centar (KIC) Gospić osnovan je 2009. godine s ciljem razvijanja svih oblika kulturnog i umjetničkog stvaralaštva te zadovoljavanja zabavnih, kulturnih i umjetničkih potreba stanovnika grada Gospića kao i razvijanja kulturnog amaterizma i animiranja mladih za uključivanje u razna kulturna događanja. KIC raspolaže uredskim, poslovnim i apartmanskim prostorima koje daje na korištenje uz ili bez naknade. U atriju KIC-a tradicionalno se održava Gospićka rock scena i tematske izložbe, a u sklopu KIC-a provodi se i projekt besplatnog Internet centra namijenjenog građanima Gospića kojeg dnevno posjećuje približno 100 korisnika svih dobnih skupina.

Kvalitetnoj kulturnoj ponudi doprinose i brojne manifestacije svih tipova i namijenjene svim uzrastima koje se u gradu Gospiću odvijaju već niz godina.

Tablica 31: Manifestacije

Naziv	Tip događaja
Lički likovni anale	Kulturna i umjetnička događanja
Jesen u Lici	Tradicijsko-gospodarska manifestacija
Moto susret MK Crazy wolfs	Sportska manifestacija
Dan Grada Gospića	Kulturna i umjetnička događanja
Gospićko glazbeno ljeto	Kulturna i umjetnička događanja
Gospićka rock scena (GROCKS)	Glazbena manifestacija
Dječje Uskršnje čarolije	Tradicijska manifestacija
Obilježavanje Dana planeta Zemlje	Ekološka manifestacija
Gospićki karneval	Kulturno-tradicijska manifestacija
Prvi pljesak	Glazbena manifestacija
Noć muzeja, Međunarodni dan muzeja	Izložbena i ostala događanja (umjetnička, modna, književna, glazbena...) na međunarodnoj razini
Turniri rekreativaca, Dječja olimpijada	Sportsko-rekreacijske manifestacije za sve uzraste

Izvor: Turistička zajednica grada Gospića, 2016.

Pojedine manifestacije i tradicionalne priredbe prerasle su uske lokalne okvire te danas privlače posjetitelje sa šireg ličkog područja, ali i okolnih županija i krajeva Hrvatske. Kao najprepoznatljivije posebno se ističu:

Lički likovni anale (Likanale) održava se u kontinuitetu od 1966. godine i jedina je likovna tradicionalna manifestacija na području Like. Posvećena je likovnom stvaralaštvu i stvarateljima koji su povezani s ličkim krajem prezentirajući likovno stvaralaštvo tematski vezano uz ovaj prostor.

Jesen u Lici najznačajnija gospodarska, kulturna i etno manifestacija u Ličko-senjskoj županiji, s međunarodnim karakterom, koja se održava od 1998. godine. Cilj je manifestacije predstaviti proizvodne potencijale malih poljoprivrednih gospodarstava i malih poduzetnika, kao i onih koji proizvode različite prehrambene, uporabne i ukrasne predmete, prezentirati tradicijski način izrade nekih proizvoda te time doprinijeti očuvanju kulturne baštine, običaja i tradicije ličkog kraja.

Gospićko glazbeno ljeto najznačajnije je glazbeno događanje međunarodnog karaktera u Gospiću i važan dio kulturnog identiteta Gospića. Manifestacija je započela 1999. godine, a programski je osmišljena kao niz koncertnih izvedbi djela ozbiljne glazbe domaćih i stranih autora. Pojedini koncerti se održavaju u katedrali Navještenja Blažene Djevice Marije što doprinosi posebnom glazbenom doživljaju, dok se ostali koncerti održavaju u prostorijama POU-a „Dr. Ante Starčević“.

2.5. ZAŠTITA OKOLIŠA

Obilje prirodnih resursa, zemljopisni položaj i relativno povoljna klima predstavljaju okosnicu razvoja grada Gospića te čine ovo područje pogodnim za život i obavljanje niza gospodarskih djelatnosti, koje u svojoj osnovi podrazumijevaju uporabu prirodnih resursa. Relativna prometna izoliranost ovog područja, kao i niski stupanj izgrađenosti, omogućili su da prirodne kvalitete grada Gospića ostanu još uvijek velikim dijelom netaknute te kao takve nude jedinstvenu sliku očuvanog okoliša te biljne i životinjske raznolikosti.

Rastući pritisci na okoliš u današnjem vremenu sve više naglašavaju potrebu njegove zaštite, budući da je kvaliteta života stanovništva na određenom području ovisna o samoj kvaliteti okoliša. Povećanje vrijednosti, vrsnoće i izgleda okoliša jedan je od ciljeva prostornog razvoja Ličko-senjske županije te, sukladno tome, u najrelevantnija područja zaštite okoliša spadaju zaštita vode, šume, zraka, tla te kulturne baštine i krajolika, kao i zaštita od suvremenih oblika zagađenja, odnosno zagađenja bukom i svjetlosti. Zaštita okoliša od presudne je važnosti za budući napredak. Sve odluke i aktivnosti na razini Grada moraju biti usmjerene k optimalnom, racionalnom korištenju raspoloživih resursa, posebno prirodnih. Potrebno je poduzimati aktivnosti i mjere za minimiziranje negativnih utjecaja na okoliš, odnosno pristupiti aktivnostima koje direktno pridonose očuvanju i unaprjeđenju okoliša. Pitanje zaštite okoliša je ujedno i vrlo važno etičko pitanje. Pri upravljanju Gradom, pitanje zaštite okoliša posebno je složeno jer je potrebno pronaći ravnotežnu razinu istodobne zaštite okoliša i gospodarskog razvoja, dakle ravnotežu ekologije i ekonomije, uz stvaranje preduvjeta za kvalitetnije uvjete života lokalnom stanovništvu.

Uzimajući u obzir da priroda ne poznaje državne granice, EU ima snažno zakonodavstvo za njezinu zaštitu. Počevši od mjera zaštite divljih ptica i njihovom primjenom na mnoge ugrožene biljke, životinje i njihova staništa, vrhunac je dostignut stvaranjem mreže NATURA 2000, sveeuropske mreže područja namijenjenih zaštiti vrsta i staništa u njihovom prirodnom okruženju. Mreža se sastoji od više od 26.000 lokaliteta i najveća je u svijetu. Sad već gotovo potpunom mrežom obuhvaćeno je skoro 18% područja EU-a – prostor jednak površini Njemačke, Poljske i Češke Republike zajedno.

NATURA 2000 - Mreža morskih i kopnenih područja od međunarodne važnosti, izdvojenih za očuvanje rijetkih i ugroženih prirodnih staništa i biljnih i životinjskih vrsta, zaštićenih Direktivama Europske unije. Mreža NATURA 2000 sastoji se od Posebnih područja zaštite - SAC (područja izdvojenih na temelju Direktive o staništima) i Područja posebne zaštite - SPA (područja izdvojenih na temelju Direktive o pticama). Ekološka mreža Republike Hrvatske, proglašena Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013), predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000.

Tablica 32: Pregled NATURA 2000 područja na teritoriju grada Gospića

Područje	Kod	Tip
Ličko polje	HR2001012	SCI
Park prirode Velebit	HR5000022	
Ostrvička špilja	HR2000093	
Pčelina špilja	HR2000095	
Nacionalni park Paklenica	HR2000871	
Jadova	HR2001272	
Suđerac	HR2001377	
Lička krška polja	HR1000021	SPA
Velebit	HR1000022	

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode, 2016.

Površina NATURA 2000 područja zauzima 73,97% površine Grada u što se ubraja 9 područja, tj. 7 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove te 2 područja očuvanja značajna za ptice.

Prirodno okruženje Gospića karakteriziraju planinski prostor i slikovita kraška polja unutar brdskog i planinskog masiva, a prostornoj kvaliteti doprinose i relativno velike količine podzemnih i nadzemnih vodnih tokova. Najznačajnije mjesto predstavlja planinsko područje Velebita, jedinstvena biosfere izuzetne ljepote te ravničarsko područje Ličkog polja kao jedne od najvećih zavala Ličke regije, smještene između padina Velebita i Ličkog sredogorja.

S ciljem očuvanja prirodnih vrijednosti i ljepota na području grada Gospića zaštićena su sljedeća prirodna bogatstva:

Tablica 33: Zaštita prirodnih bogatstva

Kategorija zaštite	Lokacija/naziv	Površina
Nacionalni park	NP Paklenica	26 km ²
Park prirode	PP Velebit	282 km ²
Spomenik prirode (geomorfološki)	Pećina Ledenica	100 m dužine
Spomenik prirode (geomorfološki)	Spilja Ostrvica	300 m dužine
Spomenik prirode (geomorfološki)	Pčelinja pećina	270 m dužine
Spomenik prirode (paleontološki)	Velnačka glavica (Brušani)	6,7 ha

Izvor: PP JLS, Javna ustanova „Park prirode Velebit”, Državni zavod za zaštitu prirode, 2016.

Ovo prirodno okruženje predstavlja nemjerljivi resurs i važan poticajni faktor budućeg razvitka grada Gospića kojeg je potrebno ograničeno koristiti samo u izvornom prirodnom izgledu te zaštititi s namjernom daljnjeg očuvanja.

Nacionalni park Paklenica proglašen je 1949. godine s ciljem zaštite šumskog bogatstva, a ističe se svojom jedinstvenom prirodom i geomorfološkim oblicima. Na području Parka nalazi se oko 90 speleoloških objekata, a raznolikost živog svijeta uvjetovana je klimatskim karakteristikama i bogatom geološkom prošlosti.

Park prirode Velebit obuhvaća najveći dio masiva planine Velebit i površinom je najveće zaštićeno područje u Hrvatskoj te su dijelovi planine zaštićeni i kao nacionalni parkovi (NP Paklenica i NP Sjeverni Velebit). Planina Velebit prvi je hrvatski rezervat biosfere, proglašen 1977. godine. Iako zaštićeno, područje Parka ugroženo je sve većim pritiscima od strane čovjeka poput lova, turizma, eksploatacije vodnih resursa, izgradnje šumskih putova i cesta, ali i izostankom ili slabijim iskorištavanjem travnjaka što posljedično može dovesti do gubitka biološke raznolikosti.

Slika 9: PP Velebit, NP Paklenica

Izvor. Park prirode Velebit, Nacionalni park Paklenica

Na području grada Gospića nalazimo i geomorfološke spomenike prirode: špilju Ostrovicu, dugu 295 metara i ispunjenu obilnim kalcitnim nakupinama, špilju Ledenicu koja obiluje ledenim nakupinama te Pčelinju pećinu dužine 270 metara čiji se ulaz nalazi na 800m nadmorske visine i koja je ime dobila po divljim pčelama koje se gnjezde u stijeni iznad ulaza. Uz njih, potrebno je istaknuti i Velnačku glavicu, paleontološki spomenik prirode, nalazište trideset i dvije vrste fosilne flore i faune iz starije geološke prošlosti (perma).

2.6. TURIZAM

Turizam kao društveno-ekonomska djelatnost predstavlja skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja u nekom mjestu, pri čemu se ne zasniva stalno prebivalište, a ima značajan utjecaj na ukupna društvena i gospodarska kretanja određenog područja.

2.6.1. Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Gospića

Prema Pravilniku o proglašavanju turističkih općina i gradova i razvrstavanju naselja u turističke razrede (NN, br. 122/09) te pripadajućim izmjenama i dopunama Pravilnika, grad Gospić pripada kategoriji D, dok je naselju Gospić dodijeljena kategorija B, a naselju Mogorić kategorija C.

Grad Gospić, radi svojih kulturno-povijesnih i tradicijskih osobitosti, ima velik potencijal za razvoj, prvenstveno selektivnih oblika turizma zasnovanih na održivom korištenju kulturne i prirodne osnove. Prednosti gospićkog kraja važne za razvoj turizma uključuju smještaj na zapadnom rubu jednog od najvećih kraških polja u Hrvatskoj, Ličkog polja, podno najveće i najljepše hrvatske planine, Velebita, na raskrižju puteva od sjevera prema jugu i na obalama triju rijeka, Like, Novčice i Bogdanice, uz iznimno bogatu i raznoliku tradicijsku kulturu te očuvanost bogatstva flore i faune ovoga kraja.

2.6.1.1. Smještajna resursna osnova

Na području grada Gospića nalazimo relativno dostatne kapacitete za smještaj turista, no pretpostavka daljnjeg jačanja turizma povlači za sobom i potrebu razvoja i nadogradnje smještajnih kapaciteta. Dodatno, niti jedna od smještajnih jedinica nema 4 ili 5 zvjezdica, što otvara mogućnosti za razvoj visokokvalitetne usluge ekskluzivnog smještaja.

Tablica 34: Smještajna resursna osnova na području grada Gospića

	Ukupno	2 zvjezdice	3 zvjezdice	Broj ležajeva
Hoteli	3	-	3	189
Guest House	29	3	26	408
Kamp	1	-	1	18

Izvor: Turistička zajednica grada Gospića, travanj 2016.

2.6.1.2. Prostorna resursna osnova

Aktualnu turističku ponudu potrebno je promijeniti, uskladiti s novim izazovima i obogatiti te osvježiti s različitim autentičnim, tradicijskim, kulturnim i ambijentalnim elementima koji su tipični za grad Gospić i njegovu okolicu. Grad Gospić i/ili zainteresirano stanovništvo trebalo bi ulagati u (raznovrsne) smještajne kapacitete te sudjelovati u organizaciji i kreiranju turističke ponude različitih oblika provođenja slobodnog vremena, dokolice i ostalih oblika rekreacije.

Područja netaknutih prirodnih bogatstva, očuvana ruralna obilježja, njegovanje tradicije i folklor, bogata kulturna baština i mogućnost ponude autohtonih proizvoda važne su pretpostavke na kojima je moguće osmišljavati i graditi jedinstvenu turističku ponudu grada Gospića. Uvažavajući recentne trendove u turizmu koji upućuju na rast potražnje za odmorom u ruralnim prostorima uz visok stupanj razvijenosti ekološke svijesti, grad Gospić povezivanjem turizma i poljoprivrede može aktivirati ruralni prostor i privući značajan broj posjetitelja različitih profila. Ovo povezivanje za cilj ima stvaranje specifične ponude kroz koju mogu oživjeti ruralna područja i tradicijska graditeljska i etnološka baština. Rekonstrukcijom obiteljskih kuća i imanja, zadržavajući pri tome lički način gradnje i uređenja, dobila bi se još veća kvaliteta te stvorilo okruženje za odmor u izvornom ruralnom ambijentu.

Park prirode Velebite i Nacionalni park Paklenica ključna su osnova za privlačenje dnevnih i tjednih turista, ljubitelja prirode te zaljubljenika u avanturizam kojima se pruža mogućnost sportskog penjanja po stijenama, planinarenja, paraglajdinga, rekreativnog hodanja, istraživanja pećina i sl. Specifična konfiguracija terena u kombinaciji s bogatstvom flore i faune pruža nebrojene mogućnosti za razvoj sportskog i rekreativnog turizma, a bogatstvo šumama potencijal je daljnjeg razvoja lovno-turizma, kao važne sastavnice cjelokupne turističke ponude područja.

Slika 10: Turistički sadržaji

Izvor: web stranica Turističke zajednice grada Gospića, 2016.

Uz lovni turizam, jedna od brojnih mogućnosti za aktivni odmor u ovom području specifičan je povratak prirodi kroz oblik sportske rekreacije – ribolovni turizam. Tradicija sportskog ribolova na području grada Gospića vrlo je duga, a potencijal za daljnji razvoj čine rijeka Lika s njezinim pritocima Novčicom, Bogdanicom, Otešicom, Jadovom i Glamočnicom, te jezerom Kruščica, što čini ukupno 155 kilometara vodotoka. Osim ribolova, najveća lička rijeka Lika i jezero Kruščica iznimno su atraktivne prirodne osnove za veslanje odnosno ljubitelje kajak – kanu sporta, a daljnji potencijal za oblikovanje specifične turističke ponude leži u stvaranju pretpostavki za organizirano kampiranje gostiju, uz boravak u prirodi s bogatstvom sadržaja na raspolaganju.

Kao novija grana turizma koja privlači sve veći broj poklonika u europskim okvirima ističe se cikoturizam, kao oblik turističkih putovanja tijekom kojih je vožnja bicikla glavna aktivnost ili je bicikl glavno prijevozno sredstvo. Postojanje čak 390 km uređenih biciklističkih staza podijeljenih u 8 cjelina pod nazivom „Putevima Velebita i Velikana“ na području grada Gospića predstavlja središnji dio turističke ponude u kojoj svaka staza priča svoju priču i povezuje mjesta koja kombiniraju fizički nezahtjevnju vožnju lokalnim cestama i zahtjevanije brdske staze, okružene netaknutim dijelovima prirode i u gostoprimstvu lokalnog stanovništva. U gradu Gospiću su također na dvije lokacije dostupne i nextbike stanice s ukupno 10 bicikala, koji su korisnicima dostupni svakog dana tijekom tjedna.

Tablica 35: Biciklističke staze

Velikana 1	Gospić - Smiljan - V.Žitnik – Gospić
Velikana 2	Gospić - Smiljan - Bužim - Kalinovača - Aleksinica - Klanac - V.Žitnik – Gospić
Jezero	Gospić - Smiljan - Klanac - Kaluđerovac - Mušaluk - Lički Osik – Gospić
Štirovača	Gospić - Smiljan - Klanac - Aleksinica - Pazarište - Štirovača - Kugina Kuća - Jadovno - Trnovac – Gospić
Brušane	Gospić - Rizvanuša - Brušane – Gospić
Rizvanuša	Gospić - Rosulje - Trnovac - Jadovno - Grgin Breg - Rizvanuša – Gospić
Velebit	Gospić - Trnovac - Jadovno - Grgin Breg - Planinarski Dom Sveti Josip - Baške Oštarije - Brušane – Gospić
Jadovno	Gospić - Žabica - Novoselo - Rizvanuša - Jadovno - Grgin Breg - Jadovno - Trnovac - Smiljan – Gospić

Izvor: web stranica Turističke zajednice grada Gospića, 2016.

Tablica 36: Dodatni turistički sadržaji

Muzeji	Izletišta	Biciklističke staze	Pješačke staze
1	2	390 km	150 km

Izvor: Turistička zajednica grada Gospića, 2016.

Turistička atrakcija je privlačan element u nekoj destinaciji u obliku kulturno-povijesne baštine, prirodne cjeline, pojavne prirode ili događaja koji motivira turista za dolazak, a i okosnica je razvoja turizma u destinaciji. Budući da u prirodne atrakcije spadaju klima, flora i fauna, pejzaž itd., a atrakcije koje je stvorio čovjek obuhvaćaju kulturno-povijesnu baštinu (zbirke, spomenici), etnosocijalne i umjetničke atrakcije, grad Gospić ima sve predispozicije za navedeno.

2.6.2. Turistička potražnja

Opredijeljenost grada Gospića za razvoj turizma važna je poluga potpore dionicima turističkog sektora te poticaj da se osmisli i provede organizirana i strukturirana turistička ponuda (prema sadržaju i/ili dobi), koja trenutno nedostaje.

Mirnoća i specifično uređenje šireg područja grada Gospića uz vrlo visok stupanj ekološke kvalitete osiguravaju značajan turistički potencijal. Dodatni turistički sadržaji, koji se zasnivaju na prirodnim ili tradicijskim vrijednostima područjima, važna su sastavnica turističke ponude koju je potrebno obogatiti smještajem na seoskim domaćinstvima koja će posjetiteljima nuditi nesvakidašnji ugođaj ličkoga kraja, kao i kušanje specijaliteta domaće kuhinje.

Tablica 37: Turistički dolasci i noćenja u gradu Gospiću

Broj turističkih dolazaka u 2014.	Broj turističkih dolazaka u 2015.	Ukupan broj noćenja u 2014.	Ukupan broj noćenja u 2014.
16.388	13.942	24.947	25.107

Izvor: Turistička zajednica, 2016.

U pregledu broja noćenja i turističkih dolazaka u gradu Gospiću primjećuje se rast u broju noćenju, što upućuje na porast broja višednevnih gostiju i povećanje turističke prepoznatljivosti gospićkog područja, ali i potrebu stalnog unaprjeđivanja ponude kako bi se povećala konkurentnost i zadržao pozitivan trend privlačenja sve većeg broja posjetitelja. U pogledu smještajnih kapaciteta, najveći broj noćenja ostvaruje se u kućanstvima, nakon čega slijede hoteli te noćenja u kampu.

2.6.3. SWOT ANALIZA – Turizam

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Geoprometni položaj i blizina većih turističkih područja u okruženju (NP Plitvička Jezera, Senj)	Izostanak dovoljnih i kvalitetnih marketinških aktivnosti	Repozicioniranje, brandiranje i promoviranje Gospića uz korištenje lika i djela Nikole Tesle	Gubitak interesa potencijalnih turista za područje grada Gospića
Očuvani prirodni resursi, povijesna i kulturna baština kao preduvjet razvoja turizma	Nedostatna valorizacija prirodne i kulturne baštine te pojedinih prostornih kapaciteta u svrhu obogaćenja postojeće turističke ponude	Rastući interes šire domaće i međunarodne javnosti o potrebi zaštite okoliša i očuvanja krajobraza te valorizacije, očuvanja i održivog korištenja kulturno-povijesne i tradicijske baštine	Promjena trendova u turizmu
Kategorizacija turističkih naselja D i bez kategorije	Nedostatni smještajni kapaciteti	Program ruralnog razvoja 2014.-2020., unutar mjera za razvoj ruralnog turizma	
Muzej Like, Memorijalni centar „Nikola Tesla“, Spomen dom „dr. Ante Starčevića“	Jednolična i nedovoljno inovativna smještajna i ugostiteljska ponuda	Ulaganja u izgradnju i/ili poboljšanje smještajnih kapaciteta	
Velik broj (tradicionalnih) manifestacija	Nedostatna turistička prepoznatljivost grada Gospića i funkcioniranje po principu tranzitnog turizma	Kreiranje i promocija tradicionalnih i autohtonih proizvoda	Koncentracija potencijalnih gostiju u okolnim turističkim središtima
Postojanje 390 km biciklističkih staza na području grada Gospića	Neadekvatna i neobjedinjena turistička ponuda	Daljnji razvoj cikloturizma i pozicioniranje kao cikloturističko središte regije	
Postojanje ponude selektivnih oblika turizma zasnovanih na prirodnim prednostima područja (PP Velebit i NP Paklenica)	Nedostatak kvalitetnih dodatnih sadržaja u funkciji razvoja turizma	Razvoj dodatnih turističkih sadržaja poput kulturno zabavnih sadržaja, suvremenih sportskih centra i sportsko-rekreacijskih sadržaja	
Lokalno stanovništvo – poznavatelji kulturno-povijesne i tradicijske baštine	Nerazvijena praksa umrežavanja i suradnje između različitih dionika	Razvoj autohtone eno i gastronomske ponude i umrežavanje proizvođača i prerađivača	Utjecaj turizma na prirodne i povijesne resurse
	Nedovoljno korištenje autohtonih proizvoda u ponudi	Iskorištavanje brenda NP Plitvička Jezera u cilju privlačenja gostiju na područje grada Gospića	
Velik broj	Nedovoljno razvijen i	Bolja valorizacija	

valoriziranih/zaštićenih kulturno-povijesnih znamenitosti	neiskorišten potencijal izletničkog turizma (bogatstvo kulturnih i prirodnih atrakcija)	prirodnih i kulturnih atrakcija te prostora vodeći računa o uravnoteženom razvoju i zaštiti okoliša	
	Nedostatak kvalitetnih sadržaja u predsezoni i posezoni	Razvoj selektivnih oblika turizma - avanturistički, adrenalinski, sportski, ruralni, lovni, ribolovni, zdravstveni i dr.	Konkurentnost i regije s većim obimom ponude
	Ilegalno kampiranje - jezero Kruščica	Izgradnja i/ili uređenje kampova sa velikim brojem dodatnih sadržaja	
	Nedovoljno iskorišten potencijal povezivanja poljoprivrede i turizma	Bolje povezivanje turizma s drugim sektorima	
	Nedovoljan broj tematskih puteva i staza	Izgradnja i/ili opremanje tematskih puteva i/ili cesta (pr. cesta sira, meda i sl.)	
	Nepostojanje dostatne turističke signalizacije	Rastući interes za turizmom promatranja ptica	
	Neuključenost i nezainteresiranost lokalnog stanovništva za turizam	Specijalizacija školskih programa za potrebe u turizmu	
	Nedostatna razina razvijenosti privatnog sektora u području turizma	Pokretanje i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na ruralnim područjima grada Gospića temeljem Programa ruralnog razvoja RH	
		Ulaganja u djelatnosti za izradu suvenira, tradicijske i umjetničke obrte (izrada „ličkih“ kapa, ličkih tamburica „dangubica“ i sl.)	
		Izgradnja i/ili opremanje infrastrukture u svrhu uspostave poučnih staza, vidikovaca i manjih objekata za rekreaciju u javne svrhe (npr. uređenje staza, poučne table, panoi, nadstrešnice, drveni namještaj, multimedijalni vodiči, aplikacije i dr.)	

2.7. GOSPODARSTVO

Razvoj gospodarstva Grada određen je prirodnim predispozicijama poput geografskog položaja, prirodnih resursa i klime, dok je, s druge strane, određen tržišnim uvjetima, tehničko-tehnološkim napretkom i razinom razvoja infrastrukture. Indeks razvijenosti grada Gospića iznosi 88,66% te ulazi u III. skupinu.

2.7.1. Ostvareni bruto domaći proizvod grada Gospića

Tablica 38: Bruto domaći proizvod

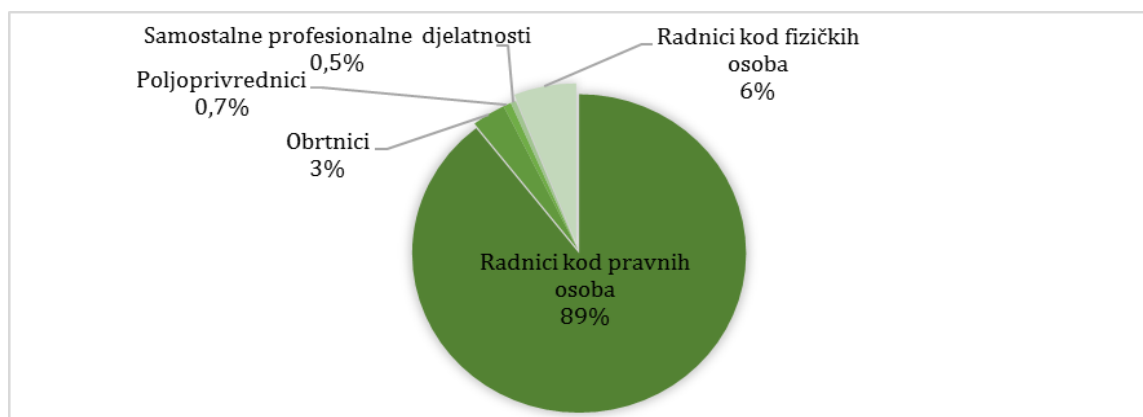
Vrijednosti osnovnih pokazatelja					Vrijednosti standardiziranih pokazatelja u odnosu na nacionalni prosjek				
Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanih stanovništva u stanovništvu 16-65 godina	Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina
2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2001.	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2001.	2011.
31.135	2.013	12,6%	91,2	79,64%	111,0%	65,2%	108,9%	85,8%	104,1%

Izvor: MRRFEU, 2016.

2.7.2. Ostvarena zaposlenost na području grada Gospića

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na dan 31.12.2015. na području grada Gospića bilo je zaposleno ukupno 4.907 osoba. Najveći udio u strukturi zaposlenih zauzimaju zaposleni u pravnim osobama (4.370 osoba), nakon čega slijede radnici kod fizičkih osoba (295 osoba) te obrtnici (160 osoba). Prema osnovama osiguranja, slijede poljoprivrednici (37 osoba) te samostalne profesionalne djelatnosti (25 osoba), dok se svega 20 ili 0,4% osoba odlučuje na plaćanje doprinosa za produženo osiguranje, a da nisu zaposleni.

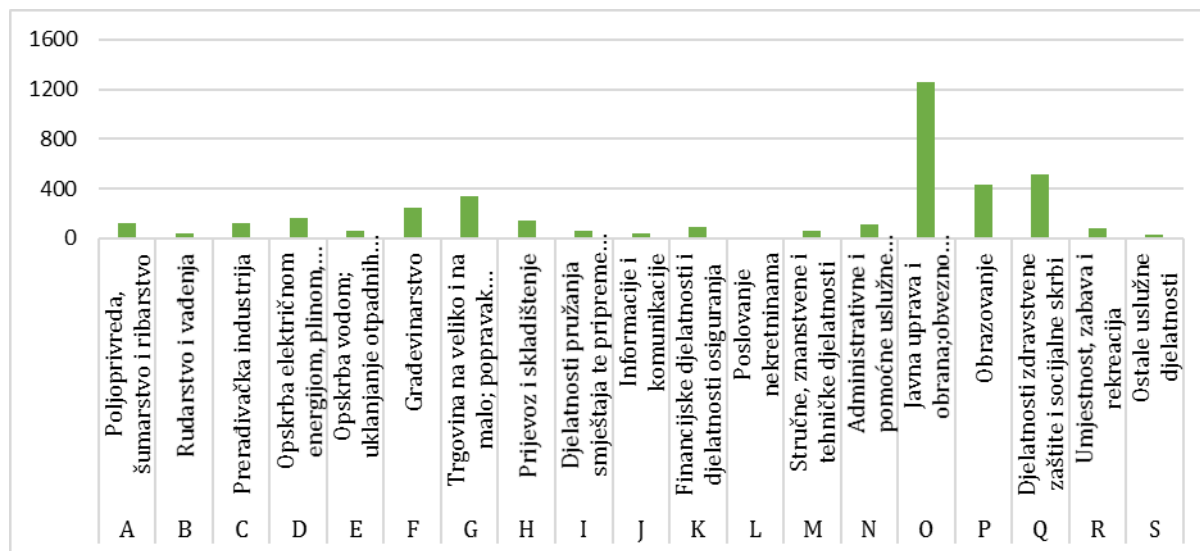
Grafikon 6: Zaposleni (aktivni osiguranici HZMO-a) u gradu Gospiću

Izvor: HZMO, 2016.

Promatrano prema djelatnostima, podaci DZS-a pokazuju kako je najveći broj osoba na području grada Gospića (32,1%) zaposlen u djelatnosti javne uprave i obrane, a slijede djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (13,2%) te obrazovanja (11,2%).

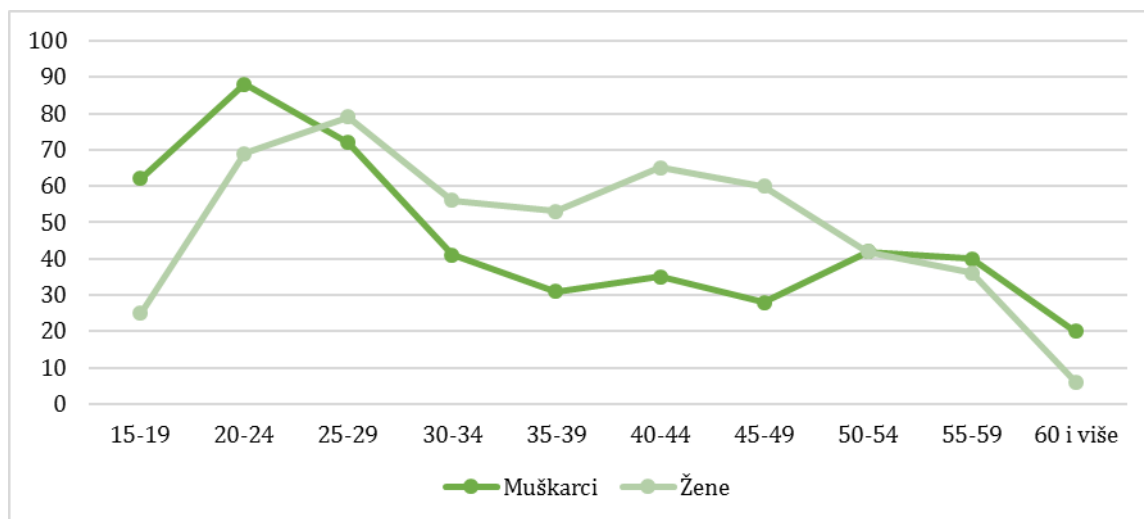
Tablica 39: Zaposleni prema djelatnostima

Izvor: DZS, Statističko izvješće Zaposlenost i plaće u 2014.

Nadalje, prema podacima HZZ-a za prosinac 2015. godine, na području grada Gospića je evidentirano 950 nezaposlenih osoba, od čega se primjećuje veći broj u starosnim skupinama 20-24, 25-29 te 40-44 godine. Od ukupnog broja nezaposlenih, 51,7% čine žene, dok je udio nezaposlenih muškaraca 48,3%.

Grafikon 7: Nezaposleni na području grada Gospića

Izvor: HZZ, stanje na dan 31.12. 2015.

2.7.3. Poduzetnici i obrtnici na području grada Gospića i njihovi rezultati poslovanja

Raspoređenost poduzetnika po županijama u Republici Hrvatskoj je neravnomjerna i karakterizira je velika disperziranost malog broja poduzetnika po županijama i gradovima s jedne strane te velika koncentracija broja poduzetnika na samo nekoliko županija i gradova s druge strane. Prema podacima FINA-e, u Ličko-senjskoj županiji nalazi se svega 0,67% ukupnog broja poduzetnika u državi, čime je Županija smještena na predzadnje mjesto po broju poduzetnika u državi.

Prema podacima FINA-e, koji se temelje na analizi godišnjih financijskih izvještaja (GFI), na rang listi gradova i općina Ličko-senjske županije poduzetnici grada Gospića u 2014. godini zauzimaju prvo mjesto po broju poduzetnika, po broju zaposlenih, po ukupnom prihodu, po dobiti razdoblja, po gubitku razdoblja i po neto gubitku.

Tablica 40: Osnovni financijski podaci poslovanja gradova/općina Ličko-senjske županije u 2014.

Naziv županije grada/općine	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupni prihod		Dobit razdoblja		Gubitak razdoblja		Neto dobit/gubitak	
	Br.	Rang	Br.	Rang	Iznos	Rang	Iznos	Rang	Iznos	Rang	Iznos	Rang
Ličko-senjska	704	20	3.986	21	1.668.648	21	77.339	21	53.594	21	23.745	15
Brinje	23	334	150	310	77.876	293	4.461	263	1.187	317	3.274	190
Donji Lapac	10	479	30	504	7.308	525	205	519	140	483	65	378
Gospić	196	66	1.171	82	462.668	98	16.073	139	20.356	89	-4.284	486
Karlobag	14	431	85	397	22.042	453	69	540	2.995	231	-2.926	474
Lovinac	13	444	42	479	11.184	510	27	548	2.860	238	-2.833	473
Novalja	136	89	551	147	255.412	159	12.439	157	8.436	141	4.003	175
Otočac	123	98	811	111	299.926	137	9.830	176	5.608	173	4.222	170
Perušić	18	389	60	447	22.380	450	497	476	2.176	261	-1.679	460
Plitvička Jezera	38	255	408	176	141.189	214	10.470	170	837	345	9.632	114
Senj	102	113	490	157	257.887	157	15.475	143	2.652	247	12.823	98
Udbina	18	389	107	362	89.239	277	7.597	196	4.275	197	3.321	187
Vrhovine	13	444	81	407	21.536	458	197	521	2.070	266	-1.873	464

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2015.

U gradu Gospiću posluje ukupno 196 poduzetnika koji zapošljavaju 1.171 radnika. Udjel poduzetnika grada Gospića u broju poduzetnika Ličko-senjske županije iznosi 27,8%, a u odnosu na ukupan broj poduzetnika u RH 0,2%. Udjel broja zaposlenih kod poduzetnika u gradu Gospiću u odnosu na Ličko-senjsku županiju iznosi visokih 29,4%.

Obzirom na veličinu poduzetnika, na području grada Gospića s 99,5% prevladavaju mali poduzetnici, dok je svega 0,5% srednjih poduzetnika. Nadalje, podaci FINA-e pokazuju kako u 2014. na području Grada nije bilo velikih poduzetnika. U pogledu oblika vlasništva, prevladavaju poduzetnici u privatnom vlasništvu (95%), a slijede poduzetnici u zadružnom vlasništvu (2%) te državnom (1,5) i mješovitom vlasništvu (1,5%).

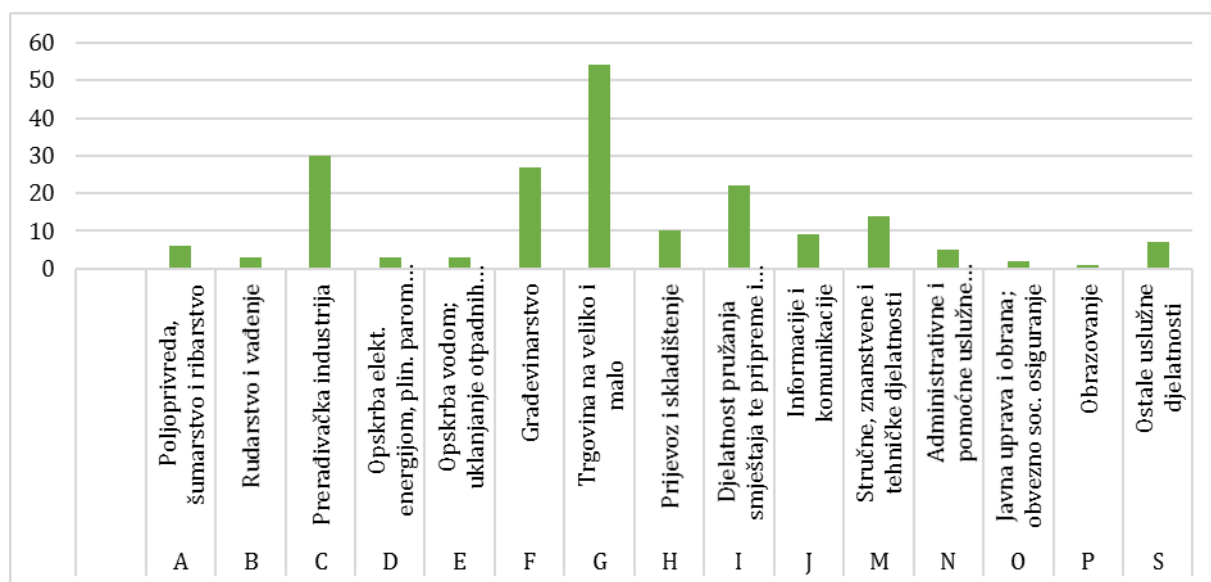
Tablica 41: Osnovni financijski rezultati poduzetnika grada Gospića u 2014. godini

Opis	2013.	2014.	Indeks	Udjel grada u županiji (%)	Udjel grada u RH (%)
Broj poduzetnika		196	-	27,8	0,2
Broj zaposlenih	1.191	1.171	98,3	29,4	0,1
Ukupni prihodi	432.404	462.668	107,0	27,7	0,1
Ukupni rashodi	427.649	463.064	108,3	28,4	0,1
Dobit prije oporezivanja	19.080	19.946	104,5	22,1	0,1
Gubitak prije oporezivanja	14.325	20.341	142,0	38,0	0,1
Porez na dobit	2.905	3.888	133,8	30,5	0,1
Dobit razdoblja	16.193	16.073	99,3	20,8	0,0
Gubitak razdoblja	14.343	20.356	141,9	38,0	0,1
Dobit razdoblja (+) ili gubitak razdoblja (-)	1.850	-4.284	-	-18,0	0,0
Izvoz	51.783	75.022	144,9	25,8	0,1
Uvoz	43.205	20.797	48,1	41,6	0,0
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	8.578	54.225	632,1	22,5	0,7
Investicije u dugotrajnu imovinu	148.726	18.365	12,3	18,7	0,1
Prosječna mjesečna neto plaća (u kunama)	3.447	3.672	106,5	101,0	75,3

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2015.

Najveći broj poduzetnika grada Gospića zastupljen je u djelatnosti trgovine na veliko i na malo (27,5%), nakon čega slijede djelatnosti prerađivačke industrije (15,3%) i građevinarstva (13,7%).

Grafikon 8: Broj poduzetnika po djelatnostima

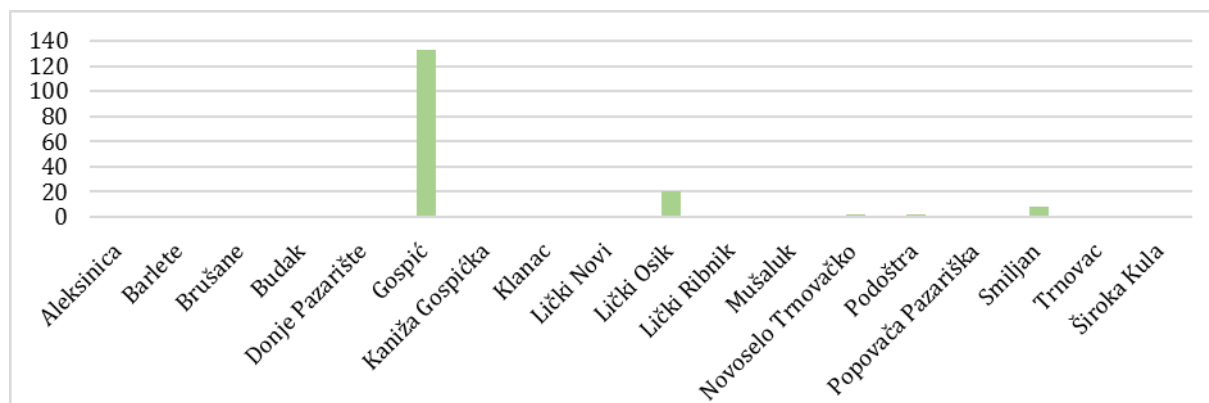

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2015.

Obrti i zadruge

Na području grada Gospića, prema podacima MINPO-a, djeluje 179 obrta, od čega je najveći broj smješten u naselju Gospić. Podaci o broju obrta tokom godina pokazuju kako na području Grada dolazi do smanjenja broja obrtnika, no navedeni je trend mnogo blaži no što je to slučaj na nacionalnoj razini.

Grafikon 9: Broj aktivnih obrta u gradu Gospiću

Izvor: Ministarstvo poduzetništva i obrta, stanje na dan 31.12.2015.

Dobro razvijena grana gospodarstva su uslužne djelatnosti. To su prvenstveno ugostiteljski obrti različitog tipa: restorani, kafići, i sl. Drugi tip uslužnih djelatnosti su razni obrti koji se bave poljoprivredom, pružanjem knjigovodstveno – računovodstvenih i savjetodavnih usluga, servisnih usluga i drugo.

Prema podacima Hrvatskog centra za zadružno poduzetništvo, na području grada Gospića djeluju ukupno tri zadruge, što je u skladu s trendovima na državnoj razini prema kojima je zadrugarstvo u Hrvatskoj još uvijek slabo zastupljen model udruživanja i poticanja proizvodnje i poduzetništva.

Tablica 42: Zadruge na području grada Gospića

	2013.	2014.	2015.
Broj zadruga	3	3	3

Izvor: Hrvatski centar za zadružno poduzetništvo, 2016.

Imajući u vidu kako su zadruge društva osoba, a ne kapitala te kako se u zadrugama nalazi gospodarski subjekt koji direktno pomaže razvoju lokalne zajednice, u posljednjem je razdoblju područje zadrugarstva doživjelo procvat u svijetu te sve veći dio svjetske populacije živi od zadružnog udruživanja i rada. Niska razina zastupljenosti zadruga u Hrvatskoj zbog negativnih povijesnih konotacija vezanih uz nekadašnje zadruge polako počinje gubiti na intenzitetu te se upravo zadruge pojavljuju kao potencijal za poslovanje koje pridonosi održivom razvoju okruženja i lokalne zajednice.

2.7.4. Vanjskotrgovinska razmjena

Ukupan izvoz Republike Hrvatske u razdoblju od siječnja do prosinca 2012., prema podacima DZS-a, iznosio je 72,3 milijarde kuna. Istodobno je uvoz iznosio 121,9 milijardi kuna. Vanjskotrgovinski deficit iznosio je 49,6 milijarde kuna. U razdoblju od siječnja do prosinca 2012. godine 12 županija ostvarilo je suficit. Izvoz grada Gospića se u promatranom razdoblju 2012. godine povećao na 34.877 tisuća kuna. Na uvozu je također došlo do povećanja sa 171.191 tisuću na u 2011. godini na 48.272 tisuća kuna u 2012. godini.

Tablica 43: Vanjskotrgovinska razmjena grada Gospića

Izvoz (u tis. kn)			Uvoz (u tis. kn)		
I. – XII. 2011.	I. – XII. 2012.	Indeks	I. – XII. 2011.	I. – XII. 2012.	Indeks
		<u>I. – XII. 2012.</u>			<u>I. – XII. 2012.</u>
		I. – XII. 2011.			I. – XII. 2011.
11.172	34.877	312,2	17.191	48.272	280,8

Izvor: DZS, Statistička priopćenja

2.7.5. Gospodarski objekti na području grada Gospića od značaja – državna i gradska imovina

Grad Gospić raspolaže poslovnim i stambenim prostorima koji imaju izravan javni značaj, a prema dostupnim podacima to se odnosi na upravljanje i raspolaganje s 32 poslovna prostora, 50 stanova i zemljištem površine 539.151m².

Tablica 44: Broj i površina poslovnih prostora i stanova te površina zemljišta Grada Gospića

Redni broj	Opis	
I. Poslovni prostori		
1.	Broj poslovnih prostora	32
2.	Površina poslovnih prostora (m ²)	5.922
II. Stanovi		
1.	Broj stanova	50
2.	Površina stanova (m ²)	2.458
III. Zemljište		
1.	Površina zemljišta (m ²)	539.151

Izvor: JLS, Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području LSŽ, 2016.

Ostvareni prihodi Grada od upravljanja i raspolaganja poslovnim prostorima, stanovima i zemljištem u 2014. godini iznosili su 314.862,00 kn. Grad Gospić ne raspolaže informacijama o državnoj imovini, a problemi koji se tiču gradske imovine ponajprije se odnose na sudske sporove odnosno neriješene imovinsko-pravne odnose. Procedure za upravljanje i raspolaganje nekretninama donesene su početkom 2015. godine te su u njima detaljno opisani postupci raspolaganja nekretninama u vlasništvu Grada Gospića.

2.7.6. Pregled ključnih gospodarskih sektora

Grad Gospić svoje gospodarstvo temelji prvenstveno na prirodnim resursima, a okosnicu gospodarstva predstavljaju sektori prerađivačke industrije i poljoprivrede. Ovisnost o jednoj grani stvara nužnost za djelovanje i pronalazak specifične, prepoznatljive niše, koja će svojim razvojem pozitivno utjecati na turizam, kao važan razvojni potencijal područja.

Poljoprivreda

Ličko-senjska županija općenito je područje koje karakterizira vrlo visok stupanj ruralnosti i na kojem 90-100% stanovništva živi u ruralnim zajednicama. Poljoprivredna proizvodnja u većem je dijelu organizirana na krškim poljima (Ličko i Krbavsko polje) u vidu nizu malih parcela što za posljedicu ima izrazito ekstenzivan način poljoprivrede. Uzimajući u obzir navedeno, poljoprivredna proizvodnja po kvantiteti nema velikog značaja u odnosu na druga područja u Republici Hrvatskoj, iako područje kako Županije tako i grada Gospića obiluje značajnim

prirodnim resursima koji predstavljaju osnovu za daljnji razvoj prvenstveno stočarstva te ratarstva u funkciji stočarstva. Pored navedenog, poljoprivredno zemljište kao temeljni prirodni resurs grada Gospića, nezagađeno je i pogodno za razvoj ekološke poljoprivrede.

Područje grada Gospića, kao i čitave Like, poznato je po viskokvalitetnim (tradicijskim) proizvodima područja kao što su lički krumpir, lička janjetina, sir škripavac, med, šljivovica te brojni suhomesnati proizvodi, koji uz razvoj ekstenzivnog stočarstva, ratarstva i voćarstva (pije svega uzgoj šljive) mogu biti daljnji nositelji (gospodarskog) razvoja područja.

Podaci APPRRR-a pokazuju kako poljoprivredna gospodarstva na području Grada obrađuju ukupno 7.529,83 ha poljoprivrednog zemljišta (prema upisanim površinama u ARKOD), dok prema vrsti uporabe poljoprivrednog zemljišta prevladavaju oranice, krški pašnjaci i livade.

Tablica 45: Prikaz broja i površine ARKODA prema vrstama uporabe poljoprivrednog zemljišta

	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela
Oranica	3.385,45	5.491
Staklenik na oranici	0,20	2
Livada	1.456,13	3.270,00
Krški pašnjak	3.341,94	1.554,00
Voćne vrste	151,08	751,00
Miješani trajni nasadi	12,20	36,00
Ostalo zemljište	144,01	15,00

Izvor: APPRRR Statistika, stanje na dan 31.12.2015.

Budući da je područje grada Gospića i šire okolice tradicionalni stočarski kraj, poljoprivredna gospodarstva uglavnom imaju karakteristike mješovitog tipa (stočarstvo i ratarstvo). Prema podacima APPRRR-a, u Upisniku poljoprivrednika je evidentirano ukupno 960 poljoprivrednih gospodarstava (PG) na području grada Gospića, a većinu agrarne strukture čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG).

Tablica 46: Tipologija poljoprivrednih gospodarstava

Grad	OPG	OBRT	OSTALI	TRGOVAČKO DRUŠTVO	Ukupno
Gospić	952	2	1	5	960
%	99,2	0,2	0,1	0,5	100

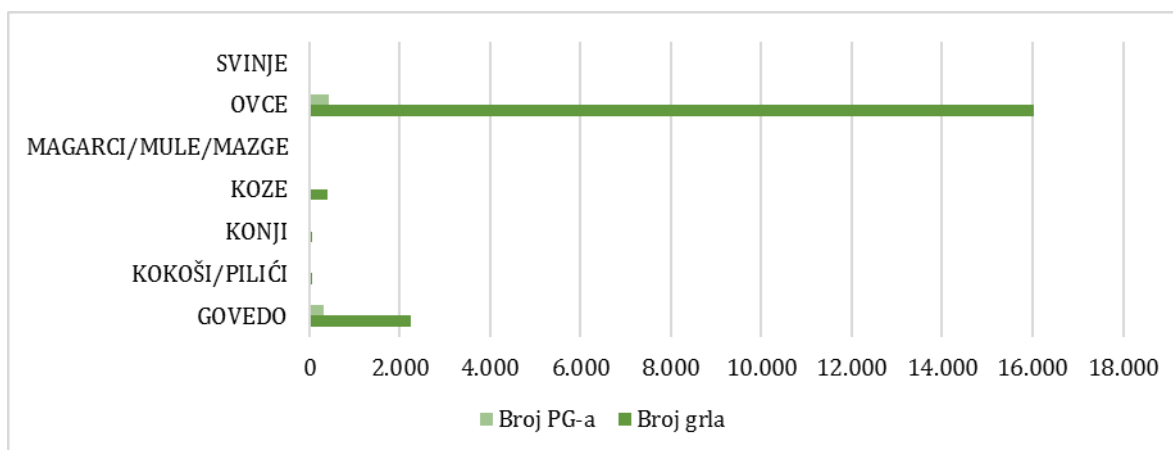
Izvor: APPRRR, stanje na dan 14.12.2015.

Prilikom analiziranja ukupnog stanja poljoprivrednih gospodarstava važno je uzeti u obzir podatke o obrazovnim i dobnim kapacitetima poljoprivrednika odnosno nositelja PG-a na području Grada, prvenstveno imajući u vidu činjenicu kako je situacija na državnoj razini uvelike nepovoljna te kako postoji izražena potreba za „pomlađivanjem“ unutar poljoprivrednog sektora. Prema dostupnim podacima za grad Gospić, od ukupnog broja PG-a njih 61% ima nositelje starije od 55 godina, a čak 37,2% nositelja PG-a ima više od 65 godina. Nadalje, podaci o obrazovnoj strukturi pokazuju kako s 36,1% prednjače nositelji sa završenom srednjom školom, dok svega 2,8% nositelja ima fakultetsko obrazovanje. Interesantan je pritom podatak da za čak 30,3% nositelja PG-a na području grada Gospića nema podataka o stručnoj spremi.

Stočarstvo

Zahvaljujući velikim površinama pod livadama i pašnjacima te klimatskim uvjetima područje grada Gospića je tradicionalno stočarski kraj. Najvažnije grane stočarstva su ovčarstvo (proizvodnja mesa) i govedarstvo (proizvodnja kravljeg mlijeka), što je vidljivo iz podataka o stočnom fondu i broju PG-a uključenih u stočarsku proizvodnju. Od ukupno 18.883 grla stoke, 16.026 grla čine ovce, a 2.258 goveda. Od brojnog stanja stoke, još su značajnije zastupljene koze s ukupno 415 grla.

Grafikon 10: Brojno stanje stoke na području grada Gospića

Izvor: APPRRR, Statistika 2015.

Glavna, ujedno i izvorna pasmina ovaca je lička pramenka. Iako pripada pasminama kombiniranih proizvodnih osobina, njezin je najvažniji proizvod meso, čuvana lička janjetina po kojoj su gospićki i lički kraj široko prepoznatljivi. Lička janjetina ujedno spada u proizvode zaštićene oznakom zemljopisnog podrijetla (ZOZP) na nacionalnoj razini, a trenutno se nalazi i u postupku zaštite na europskoj razini.

Pčelarstvo

Potencijali za razvoj pčelarstva na području grada Gospića ogledaju se u velikim pašnjačkim površinama, raznovrsnosti i bogatstvu biljnog svijeta te relativno niskoj gustoći naseljenosti prostora, koja omogućuje nesmetano bavljenje pčelarstvom i proizvodnjom pčelinjih proizvoda i proizvoda od meda. Pored koristi koju donose pčele u medu i vosku, još je neusporedivo veća ona koja se dobiva time što pčele oprašivanjem voćaka i drugih kultura povećavaju prinos i kvalitetu plodova.

Tablica 47: Broj košnica i broj pčelara iz Upisnika poljoprivrednika

	Broj košnica	Broj PG-a
Gospić	745	12
Kaniža Gospićka	35	1
Lički Novi	100	1
Lički Osik	30	2
Mogorić	15	1
Smiljan	15	1
Široka Kula	20	1
Trnovac	30	1

Velika Plana	10	1
Veliki Žitnik	17	1
Ukupno	1.017	22

Izvor: APPRRR, stanje na dan 14.12.2015.

Podaci APPRRR-a pokazuju kako se na gospićkom području pčelarstvom bave 22 poljoprivredna gospodarstva s ukupno 1.017 košnica.

Lovstvo

Lov i lovno gospodarstvo na ovom području djelatnosti su koje svojim ukupnim sadržajem participiraju u razvoju ovoga kraja. Prema vrsti lovišta na području grada su ustanovljena „zajednička lovišta“ i „državna lovišta“ gdje je za svako lovište imenovan ovlaštenik prava lova.

Tablica 48: Lovišta na području grada Gospića

Zajednička lovišta	Državna lovišta
4	15

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2011., 2012.,2013. i 2014. godinu na području grada Gospića

Netaknuta priroda i bogat fond divljači (divlje svinje, srnjaci, zečevi, smeđi medvjed, trčka skvržulja, prepelica pućpura) privlače na ovo područje lovce iz svih krajeva Hrvatske i šire te se upravo u lovstvu može iskoristiti potencijal za selektivne oblike turizma – lovni turizam. Raznolikost divljači na ovo područje, osim lovaca, privlači i njihove pratitelje i ljubitelje prirodnih ljepota u potrazi za prekrasnim pejzažima i fotografijama flore i faune, što jasno upućuje na potrebu daljnjeg poticanja razvoja lovnog turizma kao važne sastavnice ukupne turističke ponude Gospića.

2.7.7. Uloga grada Gospića u poticanju poduzetništva

Stvaranje uvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva zahtijeva usklađenu državnu politiku kojom se obuhvaćaju aktivnosti različitih područja – od obrazovanja i znanosti, do jačanja potpornih institucija poduzetništva i poslovne infrastrukture te regionalnog razvoja.

Grad Gospić se aktivno uključuje u gospodarske aktivnosti stvarajući pretpostavke za njihov razvoj kroz donošenje prostorno planske dokumentacije, osnivanje poslovnih zona i izgradnjom komunalne infrastrukture. U namjeri stvaranja što povoljnijeg poduzetničkog okruženja u Gradu su utvrđene olakšice kroz komunalnu naknadu, komunalni doprinos i gradske poreze.

Nastavno na daljnje jačanje razvoja obrtništva i poduzetništva na ruralnim područjima, grad Gospić član je LAG-a LIKA. Uloga Lokalne akcijske grupe (LAG) LIKA u narednom razdoblju je da provodi LEADER pristup te da u razdoblju 2014. - 2020. temeljem Programa ruralnog razvoja RH 2014. - 2020. aktivno sudjeluje u izradi Strategije LAG-a LIKA, odabiru projekta sa područja LAG-a sukladno transparentnim procedurama i kriterijima, vršenju animacije i izgradnji kapaciteta lokalnih dionika (članova i stanovnika LAG-a) u svrhu izrade i provedbe projekata, poticanju sposobnosti upravljanja projektima (edukacija stanovnika LAG-a o mogućnostima PRR-a 2014. - 2020. i Lokalne razvojne strategije), pomoći potencijalnim korisnicima pri izradi projekata i prijavi na natječaj te monitoringu i evaluaciji provedbe Lokalne razvojne strategije na razini LAG-a.

Kao sastavni član LAG-a LIKA, za grad Gospić izrazito je važna činjenica kako je LAG 2015. godine pokrenuo važan petogodišnji projekt integralnog gospodarskog razvitka Like i Podvelebitskog primorja pod nazivom „INTEGRA LIKA 2020“. Krajnji cilj projekta je brandiranje Like i Podvelebitskog primorja kao globalno poznate destinacije, ekološki prihvatljive s bogatom autohtonom gastronomskom ponudom te samoodrživim obiteljskim gospodarstvima.

2.7.7.1. Poduzetnička infrastruktura

Projektom poslovne zone „Smiljansko polje“ osiguran je planski razvoj male privrede na kompletno opremljenom i urbaniziranom zemljištu. Time je osigurano umanjeње troškova investitorima u dijelu opremanja zemljišta infrastrukturom, a ostavljene su mogućnosti za veća ulaganja u opremu i know-how tehnologiju. Zona je smještena na udaljenosti od 1,5 km od središta grada, na površini od 24 ha, s prosječnom građevinskom parcelom od 1500 m², uz predviđenu mogućnost spajanja većeg broja parcela u jedinstvenu, a za realizaciju većeg programa izgradnje proizvodnog pogona.

Tablica 49: Poslovna infrastruktura na području grada Gospića

Naziv	Broj	Veličina/ha	Izgrađena infrastruktura - DA/NE
Zona poslovnih namjena „Smiljansko polje“	1	24	DA

Izvor: JLS, 2016.

Parcele su namijenjene za poslovnu djelatnost industrijsko-proizvodnog sadržaja, zatim obrtničko-proizvodnih, uslužno-servisnih, skladišno-distribucijskih i trgovačko-poslovnih sadržaja.

2.8. SWOT ANALIZA – GOSPODARSTVO GRADA GOSPIĆA

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Tradicija bavljenja poljoprivredom i stočarstvom	Pad aktivnosti OPG-a i smanjenje stočnog fonda	Diversifikacija gospodarskih aktivnosti i konstantno informiranje i prenošenje znanja radi povećanja konkurentnosti	Spora administracija
Postojanje poslovne zone „Smiljansko polje“	Nedostatna poduzetnička (potporna) infrastruktura	OP Konkurentnost i kohezija kao jedan od mogućih zamašnjaka poduzetničkih aktivnosti na području	Izostanak financijske podrške s državne i županijske razine za realizaciju razvojnih projekata
	Nizak interes stanovništva za poduzetništvom	Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje potporne poduzetničke infrastrukture	Nespремnost i nezainteresiranost gospodarskih subjekata na korištenje sredstava iz fondova i programa EU
Visokokvalitetni (tradicijski) proizvodi područja – lički krumpir, lička janjetina, med, rakija i sl.	Usitnjenost poljoprivrednih parcela	Umrežavanje poljoprivrednih proizvođača i prerađivača i prezentacija kroz vidove prodaje i/ili osmišljavanja „prehrambenog“ identiteta Grada	Klimatske pomjene i njihov utjecaj na obradivo zemljište
Velik broj PG-a na području Grada	Nedovoljni programi edukacija i poticanja samozapošljavanja (u domeni Grada)	Osmišljavanje programa i poticanje ekološke poljoprivrede	Stanovništvo – starenje i depopulacija uzrokovana ekonomskim stanjem okruženja
Postojanje interesa za ekološku poljoprivredu	Velik broj registriranih OPG-a, koji ne proizvode	Uređenje gradske tržnice	Jačanje i razvoj konkurentnih proizvoda iz okruženja
Postojanje sirovine za drvoprerađivačku industriju	Nizak stupanj finalizacije proizvoda od drva	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. i mjere na koje se mogu prijaviti poljoprivrednici, šumoposjednici, fizičke i pravne osobe i naselja grada Gospića	Nekontroliran uvoz (poljoprivrednih) proizvoda i sivo tržište
Očuvani prirodni resursi, povijesna i kulturna baština kao preduvjet razvoja turizma	Nemogućnost plasiranja poljoprivrednih proizvoda	Iskorištavanje branda NP Plitvička Jezera u cilju privlačenja gostiju na područje grada Gospića	

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Postojanje Veleučilišta i škola koji stvaraju nove kadrove i mogu pružiti potporu gospodarskom sektoru	Nedostatna povezanost poduzetništva s istraživanjem i razvojem	Specijalizacija u smjeru novih tehnologija i inovacija u funkciji proizvodnje	Kontinuiran odljev stručnih i visokoobrazovnih kadrova
Visok potencijal daljnjeg razvoja u segmentu proizvodnje energije (OIE)	Nedostatna razina razvijenosti privatnog sektora u području turizma, poljoprivrede i prerađivačke industrije	Promocija poduzetništva i samozapošljavanja	Nepredvidivost plaćanja/ nemogućnost naplate zbog opće nelikvidnosti
	Struktura zaposlenih osoba po djelatnostima, pri čemu prednjači djelatnost <i>Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje</i>	Uvođenje poduzetničkog obrazovanja u škole	Neusklađenost obrazovanja s potraživanjima tržišta
Postojanje dugogodišnje tradicije znanja u obrtništvu	Gašenje tradicionalnih zanatskih djelatnosti	Korištenje poticaja i potpora domaćih i europskih financijskih institucija i fondova	
	Nedovoljno privlačenje tehnološko-inovacijskih orijentiranih poduzeća		Neadekvatna struktura kadrova
Članstvo u LAG-u LIKA		Projekt „INTEGRA LIKA 2020“	

3. MISIJA, VIZIJA, CILJEVI I STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA GRADA GOSPIĆA – PRISTUP STRATEŠKOM PLANIRANJU RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Strategija razvoja grada Gospića temeljni je dokument i „plan puta“ za ostvarenje ciljeva, a temelji se na ocjeni postojećeg stanja, jasno definiranoj misiji i viziji te na njima utemeljenim strateškim ciljevima i strateškim prioritetima razvoja, koji su detaljnije razrađeni kroz mjere, temeljem kojih se kroz dugoročno plansko razdoblje projicira razvoj, temeljen na kriterijima od značaja za opći društveni i gospodarski razvoj.

Strategija razvoja grada Gospića polazi od analize stanja, čiji su rezultati prezentirani u okviru prve faze istraživanja. Nakon toga se pristupa prezentiranju rezultata druge faze istraživanja, koja se odnosi na misiju, viziju, ciljeve i strateške prioritete razvoja. U okviru treće faze prezentiraju se mjere kojima će se poticati razvoj, kao i kriteriji za izbor projekata razvoja te usklađenost ciljeva razvoja Grada sa višom razinom ciljeva (od Ličko-senjske županije do nacionalne i EU razine), zatim modeli i izvori financiranja te način provođenja Strategije razvoja.

Temeljna svrha ovakvog pristupa strateškom planiranju je osiguranje pretpostavki za podizanje kvalitete življenja građana, podizanjem razine ekonomske moći i konkurentnosti gospodarstva te drugih pogodnosti koje će osigurati viši nivo zadovoljstva stanovništva i turista. Strategijom razvoja se pored programskih ciljeva naglašavaju i programski prioriteti, na način da se uvijek rast kvalitete življenja povezuje s rastom gospodarstva, vodeći računa i o razvoju svih ostalih aspekata javnog i civilnog života Grada.

3.1. ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI GRADA GOSPIĆA

Predložena Strategija rezultat je konsenzusa i partnerstva svih relevantnih dionika razvoja grada odnosno predstavnika ključnih institucija i organizacija javnog, civilnog i privatnog sektora, koji su sudjelovali u izradi Strategije. Naglasak je na strateškim kapitalnim projektima u gospodarstvu, komunalnoj i društvenoj infrastrukturi i na jačanju utjecaja lokalne zajednice pri njihovom provođenju, a sagledano kroz sinergijski učinak na dostizanje više razvojne razine grada Gospića i okruženja.

Grad Gospić kao jedinica lokalne samouprave financirat će pogotovo projekte onih djelatnosti koje će omogućiti razvoj gospodarstva, turizma, društvenih i drugih djelatnosti te stvarati maksimalne preduvjete za privatnu inicijativu tj. stvaranjem poželjne klime i okruženja za kreativne nastupe i razvoj i poticaj poduzetništva.

3.1.1. Komunalna i društvena infrastruktura

Zbog nedostatne razine razvijenosti komunalne infrastrukture i nedostatne valorizacije mogućnosti društvene infrastrukture, usluge za stanovništvo nisu na onoj razini koja bi bila primjerena gradu Gospiću, a sukladno mogućnostima i zahtjevima dostignutog stupnja društvenog razvoja.

3.1.1.1. Razvijenost komunalne infrastrukture

Razvoj gradova nerijetko prate poteškoće u području infrastrukture budući da istovremeno s dostizanjem viših razina razvoja kontinuirano rastu i očekivanja stanovništva, kao i gospodarstva (korisnika infrastrukture), i to istodobno s razvojem novih tehnologija koje imaju primjenjivost u ovom području. Realizaciju očekivanja i implementaciju najsuvremenijih

tehničko-tehnoloških rješenja, s druge strane, limitira trajan manjak financijskih sredstava za realizaciju i održavanje infrastrukturnih projekata.

Infrastrukturna opremljenost Grada treba pratiti razvoj Grada, s opaskom da je pojedinim gradskim predjelima potreban viši standard infrastrukturne opremljenosti od dosadašnjeg pa je stoga temeljni cilj proširiti komunalnu infrastrukturnu mrežu na sve dijelove Grada.

Također, planiranje i kapacitiranje infrastrukture predstavlja poseban izazov u planiranju razvoja grada, budući da kapaciteti infrastrukture moraju pratiti dinamične promjene u različitim sastavnicama „živoga“ grada (porast gospodarske aktivnosti, porast broja automobila, novi modeli ponašanja, nove navike stanovništva...). Uz infrastrukturu se pritom vežu i elementi socijalne politike, odnosno upravo je područje ulaganja u infrastrukturu često usko povezano sa socijalnom politikom, što umanjuje ekonomsku isplativost navedenih ulaganja i suzuje mogućnost iznalaženja alternativnih izvora financiranja (izvan proračuna jedinica lokalne samouprave).

Pri strateškom promišljanju budućnosti Gospića, treba imati u vidu da je sukladno teorijskim spoznajama i praktičnim iskustvima sektor infrastrukture jedan od ključnih čimbenika rasta konkurentnosti grada pri privlačenju novih investicija. Grad Gospić izdvaja i troši iz svog proračuna značajna financijska sredstava da bi se unaprijedilo stanje komunalne infrastrukture grada Gospića i podignuo ukupni standard građana i uvjeti za poslovanje gospodarskih subjekata. Brojni projekti komunalne infrastrukture nalaze se u fazi rješavanja te se tako, u trenutku izrade Strategije razvoja, izrađuje koncepcijsko rješenje vodoopskrbnog sustava čiji je cilj osiguranje potpune pokrivenosti javnom vodoopskrbom.

Od ukupno 50 naselja na području Grada, izvan sustava vodoopskrbe se nalazi 6 manjih naselja koja se vodom opskrbljuju iz vlastitih bunari ili cisterni. U narednom je razdoblju stoga osnovni cilj osigurati trajno, sigurno i kvalitetno opskrbljivanje vodom svih domaćinstava uz trajno praćenje kvalitete vode, zaštitu njezinih izvorišta, održavanje te unapređivanje sustava cjevovoda i uređaja.

3.1.1.1.1. Gradska cestovna infrastruktura

Grad Gospić odlikuje se povoljnim geoprometnim položajem te je uz postojeću prometnu mrežu danas ostvaren sustav koji omogućava cirkulaciju cestovnog prometa u pravcu sjever-jug (glavni pravac) te u smjeru istok-zapad. Iako čitav sustav uglavnom zadovoljava dosadašnje prometne potrebe, u uvjetima realnog predviđanja stalnog porasta broja vozila na cestama te uz realizaciju projekata koji će utjecati na značajniji rast atraktivnosti Gospića kao turističke i gospodarske destinacije, nužna su nova ulaganja u unaprjeđenje prometne infrastrukture Grada.

U okviru gradske prometne infrastrukture ponajviše se naglašava problem intenzivnog tranzitnog prometa koji se odvija središtem Grada te se stoga postupno dislociranje prometa iz centra može okarakterizirati kao jedno od bitnih infrastrukturnih pitanja ovog područja. Novi prometni pravci odnosno daljnja izgradnja u segmentu prometne mreže, što obuhvaća cestovnu obilaznicu naselja Gospić, rezultirala bi značajnim poboljšanjem prometa unutar područja Grada, ali i boljom prometnom povezanošću kao jednom od ključnih preduvjeta ubrzanog razvoja turizma. Također, imajući u vidu značaj Parka prirode Velebit kao važne prirodno-turističke atrakcije šireg područja Grada, kao jedna od potreba u skorijoj budućnosti se nameće i ostvarivanje kvalitetnije prometne veze prema tom području.

Grad na svom području ima više kilometara neasfaltiranih prometnica, što je potrebno urediti kako bi se iste stavile maksimalno u funkciju osiguravanja prometne sigurnosti stanovnika (naglasak na djecu i mlade te osobe treće životne dobi) i potencijalnih gostiju grada Gospića. Daljnji razvoj prometa trebao bi stoga teći ka rekonstrukciji prometnica i povećanju njihovog standarda tj. održavanju i podizanju nivoa sigurnosti sudionika u prometu te osuvremenjavanju postojećih prometnih pravaca.

Ciljevi gospodarskog razvoja trebali bi biti povezani s razvojem prometne infrastrukture, stoga bi prometnice u gradu Gospiću trebale biti u turističkoj funkciji pa prema tome i adekvatno opremljene turističkim oznakama.

3.1.1.1.2. Sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda

Sustavi odvodnje otpadnih voda često su zanemareni dio infrastrukture određene regije, općine ili grada. Zbog njih vrlo često nastaju problemi u razvoju radi nemogućnosti učinkovitog odgovora sustava odvodnje na potrebe zajednice koje nastaju širenjem stambenih i širenjem industrijskih zona koje u svojim proizvodnim procesima uključuju velike količine otpadnih voda. Osim svoje funkcije odvodnje otpadnih voda, sustavi imaju i vrlo važnu ulogu u sanitarnoj zaštiti regije i veliki utjecaj na zaštitu eko sustava te su odraz civilizacijskog doseg. Razvoj sustava odvodnje, dogradnje sustava ili rekonstrukcije također uključuje i vrlo zahtjevne radove koji su često vrlo skupi.

Na području grada Gospića ne postoji kvalitetan i dovršen sustav javne odvodnje te je svega 2.282 kućanstva priključeno, i to isključivo u naseljima Gospić i Lički Osik. Izgradnja mreže odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda pojavljuje se toga kao najveći izazov u komunalnom opremanju grada Gospića, zbog vrlo visoke cijene izvedbe ovih instalacija. Kako bi se pravovremeno reagiralo na zahtjeve stanovništva i podizanje kvalitete življenja, razvojni projekt sustava odvodnje otpadnih voda uklopljen je u planove Grada te su započete aktivnosti vezane uz realizaciju dijela projekta „Aglomeracija Gospić – Lički Osik – Perušić“ procijenjene vrijednosti 234.959.408,00 kn, koje će se financirati kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Obuhvat projekta uključuje grad Gospić i općinu Perušić te je kroz izrađenu Studiju izvedivosti predviđeno transportiranje otpadnih voda čitave aglomeracije na postojeći uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) u Gospiću. U tu je svrhu predviđeno i proširenje postojeće kanalizacijske mreže te izgradnja novih crpnih stanica s pripadajućim tlačnim cjevovodima, a zbog proširenja sustava te posljedično i broja korisnika bit će potrebno pristupiti i povećanju kapaciteta UPOV-a.

Pozitivni utjecaji zahvata nakon realizacije projekta su iznimno važni i značajni za postizanje kvalitetnijeg urbanog standarda, a prije svega se očituju u:

- povećanju komunalnog standarda naselja,
- omogućavanju gospodarskog razvoja uz osiguranje sigurnosti zainteresiranih dionika,
- smanjivanju prijetnji za onečišćenje tla i podzemnih voda te
- porastu razine zaštite okoliša.

Izgrađena kvalitetna komunalna infrastruktura ključan je preduvjet za razvoj konkurentnog gospodarstva, očuvanje okoliša, razvoj turizma i porast kvalitete života stanovništva. Prioritet grada Gospića razvoj je sustava vodoopskrbe i odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda, a s

obzirom na to da se radi o zahtjevnim i skupim mjerama, važno je kvalitetno osmisлити dinamiku njihovog izvršenja na duži rok, a dodatan aspekt kojeg je potrebno promotriti u važnosti postojanja kanalizacijskog i sustava oborinskih voda je i činjenica da je Grad unutar NATURA 2000 područja, koje ima izrazito visoke standarde zaštite okoliša.

3.1.1.1.3. Sustavno gospodarenje otpadom

Gospodarenje otpadom čini skup aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i/ili njegovih štetnih utjecaja na okoliš, skupljanje, prijevoz, uporabu te nadzor nad tim djelatnostima i skrb za zatvorena odlagališta na gospodarski učinkovit i po okoliš prihvatljiv način.

Trenutna situacija vezana za gospodarenje otpadom na području grada Gospića nepovoljna je iz više razloga, među kojima su najvažnije financijske mogućnosti. Problem gospodarenja otpadom ne predstavlja problem sam za sebe, no njegovo rješenje jedan je od preduvjeta ostvarenja strateških gospodarskih ciljeva grada Gospića - privlačnost kao turističkog i gospodarskog odredišta te uspostava imidža Grada kao područja očuvane prirode i netaknutog okoliša. Uspješnost tih kampanja uvelike ovisi o efikasnosti strategije i plana gospodarenja otpadom. Dugoročno, otpad mora biti zbrinut na način da se ne narušava krajobraz, a s ilegalnim odlagalištima (prvenstveno onih građevinskog otpada), koji ugrožavaju i vodene tokove i kvalitetu obradive zemlje stoga posljedično i hrane, gradu Gospiću ugroženi su potencijali i kao turističke destinacije i kao predvodnika održivog gospodarskog razvoja. Divlji deponiji tako postaju posljedica nekontroliranog odlaganja gdje se ocjed, plinovi i ostale tvari iz opasnog i neopasnog otpada nekontrolirano šire u okoliš.

Plan gospodarenja otpadom na području grada Gospića uspostaviti će okvir unutar kojega će se smanjiti količina otpada koji se proizvodi, dok će se već proizvedenim otpadom početi održivo raspolagati. Gospodarenje otpadom mora se provoditi na način da se ne dovede u opasnost ljudsko zdravlje i da se ne rabe postupci i/ili načini koji bi mogli štetiti okolišu, kako bi se izbjeglo sljedeće:

- rizik onečišćenja voda, tla i zraka,
- nastajanje eksplozije ili požara,
- pojava buke,
- pojava neugodnih mirisa,
- ugrožavanje biljnog i životinjskog svijeta,
- štetan utjecaj na područja kulturno-povijesnih, estetskih i prirodnih vrijednosti.

Različiti su načini koji stoje gradu Gospiću na raspolaganju prilikom određivanja daljnjih aktivnosti ponovne upotrebe otpada. Globalno uvriježena hijerarhija postupanja sa otpadom (poznata i kao piramida otpada) preferira kako slijedi:

1. Izbjegavanje/smanjenje nastajanja otpada
2. Ponovna upotreba
3. Recikliranje
4. Uporaba
5. Energetska iskoristivost otpada
6. Maksimalno iskorištavanje tijeka otpada
7. Odlaganje na za okoliš prihvatljiv način.

Uz navedeno ne treba izostaviti i načelo supstitucije u hijerarhiji koje, ako je to moguće, nalaže da svaki materijal koji proizvodi opasan otpad treba zamijeniti sa materijalom koji proizvodi neopasan otpad.

3.1.1.1.4. Energetska rješenja

Energetska učinkovitost je najdjelotvorniji način postizanja ciljeva održivog razvoja, s obzirom da veća učinkovitost doprinosi smanjenju emisija štetnih plinova u okoliš, većoj industrijskoj konkurentnosti, otvaranju novih radnih mjesta i povećanju sigurnosti opskrbe energijom. Podupiranje energetske učinkovitosti može biti i veliki poticaj ukupnom gospodarstvu, a podizanjem svijesti stanovništva o važnosti ove teme otvaramo prostor za nova radna mjesta u rekonstrukciji objekata s ciljem podizanja energetske učinkovitosti.

Energetska učinkovitost u zgradarstvu ima najveći potencijal za smanjenje ukupne potrošnje energije. Stambene i nestambene zgrade su najveći potrošači energije, a mjerama energetske učinkovitosti omogućuje se ušteda energije za obavljanje istog posla (grijanje, struja,...). Energetska učinkovitost domino efektom doprinosi dužem životnom vijeku zgrade, ugodnijem i kvalitetnijem boravku u zgradi, smanjenju emisija štetnih plinova, zaštiti okoliša i velikom koraku prema zelenom dobu. Ekološke posljedice rasipanja energije polako dobivaju svoj prepoznatljiv odjek u ljudskoj svijesti koja na taj način postaje kompetentnija u upravljanju energetske kormilom.

Akcijskim planom energetske održivog razvitka grada Gospića (SEAP) upravo je sektor zgradarstva definiran kao najveći izvor emisije CO₂, kao i potrošnje energenata, a prema rezultatima provedenih energetske analize u sektoru zgradarstva, u apsolutnom iznosu najviše energije troši podsektor kućanstva, zatim komercijalnih i uslužnih djelatnosti te podsektor zgrada u vlasništvu Grada. Navedenim dokumentom identificirane su i predložene konkretne mjere za sektore neposredne energetske potrošnje Grada koji osim zgradarstva uključuju i promet te javnu rasvjetu, čija bi realizacija do 2020. godine trebala rezultirati smanjenjem emisije CO₂ za minimalno 21%.

Sustavno gospodarenje energijom predstavlja temelj održivog razvitka te je racionalno korištenje energije uz kontinuiranu brigu za zaštitu okoliša pravac u kojemu se grad Gospić želi razvijati. Izradom Akcijskog plana postavljeni su temelji energetske održivog razvoja Grada te je u narednom razdoblju potrebno pristupiti pripremanju kvalitetnih projekata energetske učinkovitosti u sektorima neposredne energetske potrošnje odnosno identificirati izvore financiranja predloženih mjera i aktivnosti.

3.1.1.1.5. Infrastrukturno tehnološki sustavi

Iako je već navedeno da Grad Gospić ulaže znatan dio proračuna za realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata i proces održavanja infrastrukture, ipak se trenutno stanje infrastrukture može u određenim segmentima ocijeniti tehnološki zastarjelim i neadekvatnim, što posredno izaziva znatne ekološke štete i prateće troškove. Ono što je ipak potrebno naglasiti je strateška opredijeljenost Grada Gospića da nastavi s ulaganjima i modernizacijom infrastrukture kao ključnim čimbenikom razvoja grada. Razvoj Gospića u smjeru poticaja inovacija i razvoja tehnologija zasigurno može pozitivno utjecati na rješenje ovog problema.

Osiguranjem kvalitetne infrastrukture, a što uz osnovne sustave kanalizacije, vodoopskrbe i odvodnje, struje i plina, podrazumijeva i komunikacijske tehnologije (telefonija, Internet, TV), utječe se na povećanje atraktivnosti jezgre za stanovanje. Jednako važan preduvjet povećanja

privlačnosti jezgre i mogućnosti zadovoljavanja potreba različitih segmenata stanovništva jezgre (posebno mlađih parova i obitelji) su i sadržaji društvene i gospodarske suprastrukture, a koji, primjerice, uključuju riješen sustav parkiranja za stanovnike, javni prijevoz, pješačke zone, dječja igrališta i parkove, vrtiće i škole, primjeren miks trgovačke ponude, kulturnih sadržaja i sl.

3.1.1.2. Valorizacija mogućnosti društvene infrastrukture

Temeljeno na rezultatima analize stanja, a uz uvažavanje prijedloga i sugestija partnerskog odbora i radne grupe, ukazat će se na temeljne nedostatke percipirane na dostignutoj razini društvene infrastrukture grada Gospića. Poseban naglasak će se staviti na percepciju ranga najčešće izraženih problema grada Gospića, definiranih temeljem različitih izvora podataka dobivenih tijekom istraživanja, uvažavajući stavove ispitanika o strateškim opcijama ili kritičkim stajalištima za grad Gospić. Naglasak se stavlja na povezanost javnog, društvenog i gospodarskog sektora u realizaciji uravnoteženog društvenog razvoja, temeljenog na načelima održivosti.

Imajući u vidu prvenstveno smanjenje broja stanovnika Grada i sve veći broj starijeg stanovništva, posebnu je pozornost potrebno posvetiti razvoju i unaprjeđenju objekata društvene i socijalne infrastrukture, kako bi se na taj način stvorile povoljne pretpostavke za kvalitetan život i ostanak stanovništva na području Grada. Kvalitetna društvena infrastruktura, uključujući sadržaje za provođenje slobodnih aktivnosti, jedna je od potreba cjelokupnog stanovništva, ali i osnovni preduvjet za povećanje nataliteta i privlačenje mladih obitelji, stoga je u narednom razdoblju potrebno pristupiti rješavanju tog problema, na način koji će omogućiti zadovoljavanje potreba lokalnog stanovništva, ali i šire okolice grada Gospića.

3.1.1.2.1. Valorizacija kulturnih resursa, atrakcija i aktivnosti

Grad Gospić raspolaže raznolikom kulturnom baštinom izrazito visoke vrijednosti te u Gradu postoje stvarne, ali nedovoljno istražene mogućnosti primjene i razvoja sadržaja kulturne baštine u funkciji razvoja turizma. To se u prvom redu odnosi na veliki broj izrazito vrijednih nepokretnih kulturnih dobara, od kojih je veći dio na popisu zaštićenih kulturnih dobara. Ključni aspekt razvoja i valorizacije kulturnih resursa, atrakcija i aktivnosti prvenstveno je stanovništvo pojedinog područja. Kako bi u potpunosti iskoristili postojeće kapacitete i razvili nove, članovi Radne skupine i Partnerskog vijeća definirali su kako se upravo «umrežavanjem» mogu osigurati pretpostavke za bolju ekonomsku valorizaciju kulturno-povijesne baštine i kulturnih događanja, a po uzoru na najbolju svjetsku praksu.

Naime, upravo u tom području grad Gospić ima značajne komparativne prednosti, koje je smišljenom turističkom i općom razvojnom politikom grada nužno pretvoriti u konkurentne prednosti u skladu sa zahtjevima ciljnog tržišta i uz uvažavanje turističkih trendova u svijetu. Potrebno je uložiti dodatne napore na povezivanju sektora kulture i sektora turizma u osmišljavanju specifične ponude kulturnog i/ili tradicijskog turizma, a slijedom načela održivog turističkog razvoja orijentirati se na onu razinu korisnika koja je to spremna prepoznati i ekonomski valorizirati.

S obzirom na prethodno navedeno, potrebno je krenuti s diversifikacijom dosadašnjeg ograničenog kapaciteta, s ciljem razvoja potpuno nove koncepcije proizvoda i/ili usluga kulturne baštine. Pri tome se misli na kombinaciju različitih, zapravo osnovnih proizvoda i/ili usluga kulturne baštine spojenih u jednu cjelinu koja predstavlja doživljaj ili iskustvo. Prema teorijsko-praktičnom iskustvu, s aspekta kulturno-povijesne baštine turistički proizvod i/ili usluga se može podijeliti u sljedeće skupine:

- stacionarni turizam – boravak i rekreacija,
- vjerski turizam – hodočašća
- izletnički turizam – kružni izleti, tematski izleti.

U slopu stacionarnog turizma, proizvod i/ili usluga kulturne baštine trebao bi biti utemeljen na mogućnosti provođenja glavnog godišnjeg odmora, jednog njegovog dijela, u očuvanom okolišu i umjerenoj klimi ili pak vikend-aranžmana. Ciljna grupa gostiju su turisti treće dobi, đačke ekskurzije te posebne interesne skupine. Sezona bi mogla trajati kroz cijelu godinu, iako je realno za očekivati veći intenzitet gostiju u periodu od svibnja do listopada. Ovaj proizvod i/ili usluga kulturne baštine u sebi integrira boravak s osmišljenim sadržajima, kulturnim manifestacijama i događanjima. Trebao bi biti utemeljen na prirodnim atrakcijama te kulturno-povijesnoj baštini, a podrazumijeva obilaske iz jedne ishodišne točke tijekom višednevnog boravka. Navedeni proizvod i/ili uslugu kulturne baštine moguće je kombinirati sa sportsko-rekreacijskom ponudom i aktivnom animacijom gostiju (vožnja biciklom, planinarenje i sportsko penjanje, sportski ribolov, rafting..., te, prije svega, atraktivni dodatni hobi-programi). U blizini atraktivnih turističkih lokaliteta kao što su rodna kuća dr. Ante Starčevića i Memorijalni centar „Nikola Tesla“ pruža se mogućnost otvaranja malih dućana – majstorskih radionica u kojima bi posjetoci mogli sami sudjelovati u izradi predmeta od drveta, lana, gline i sl., a koji su karakteristični za gospićki kraj i okolicu Like. Kroz mogućnost direktnog sudjelovanja u kreiranju nekog proizvoda (ili usluge), posjetiocu određena destinacija postaje bliža, a tradicionalni obrti jednostavni i razumljivi. Turist bi se tada osjetio korisnim, a njegov odmor i utrošeni novac svrsishodnim, što bi u konačnici rezultiralo i pozitivnim financijskim efektom.

Vrlo važan turistički proizvod i/ili usluga kulturne baštine je izletnički turizam, čije osnovne specifičnosti uključuju:

- kraće vrijeme trajanja boravka,
- manji radijus kretanja,
- veću učestalost i masovnost,
- raznovrsnost motiva,
- nepostojanje zahtjeva za većim smještajnim objektima.

Kod kružnih izleta, proizvod i/ili uslugu treba oblikovati povezivanjem i obilaskom kulturno-povijesnih atrakcija u određenom zemljopisnom području, dok kod tematskih izleta, proizvod i/ili uslugu kulturne baštine treba oblikovati povezivanjem i obilaskom tematski srodnih kulturno-povijesnih atrakcija. Sezona izletničkog turizma također može trajati cijele godine, iako je veći intenzitet kao i kod stacionarnog turizma realno očekivat u razdoblju od svibnja do listopada. Ciljne grupe turista na koje bi trebalo fokusirati turističku ponudu su đačke ekskurzije, obitelji, turisti treće dobi te naročito stacionarni gosti u većim turističkim destinacijama kao što su Senj, Karlobag i Novalja.

Postojanje sakralnih objekata na području grada Gospića i šire okolice potencijal su za razvoj vjerskog turizma uz organizaciju hodočašća i proštenja. Ovaj oblik turizma često se naziva i hodočasnički turizam te je u centru zbivanja posjet hodočasnika sakralnim objektima, koji na taj način putem turističke potrošnje izravno potpomažu očuvanju kulturne i povijesne baštine. Također, valja spomenuti kako destinacije vjerskog turizma ne privlače samo vjernike već i brojne znatiželjne turiste koji u tom fenomenu traže kulturni ili pustolovni doživljaj.

Orijentacija na turizam baziran na valorizaciji kulturne baštine posljedica je zasićenosti korištenja isključivo prirodnih izvora kao što primjerice klima, šume, tla i gorja te istovremeno i posljedica uključivanja sve većeg broja ljudi u turizam, kao svojevrsni sociološki i ekonomski fenomen današnjice. Turistička valorizacija kulturne baštine jedan je od selektivnih oblika turizma koji može pojedinom gospodarstvu dati dugoročnu konkurentsku prednost. Za turistički sektor, sustavni razvoj kulturno-turističke ponude donosi brojne prednosti, budući se tako podiže kvaliteta ukupnog turističkog proizvoda, privlače se turisti veće platežne moći, produljuje se sezona, geografski se proširuje potražnja izvan glavnih turističkih tokova, čime se potiče regionalna ekonomija destinacije, stimulira se potražnja i potrošnja jer se turistu nudi veći, dulji i kvalitetniji raspon aktivnosti i događanja u destinaciji u kojoj boravi.

3.1.1.2.2. Kapaciteti za sport i rekreaciju

Uzimajući u obzir broj sportskih udruga i organizacija koje djeluju na području Grada, postojeći kapaciteti u sportu su u pojedinim segmentima nedostadni te se sportske aktivnosti realiziraju u nedovoljno adekvatnim prostorima. Potrebno je stoga sustavno nastojati da se u okviru financijskih mogućnosti podiže resursna osnovica, koja će osigurati bavljenje sportom u Gradu na višoj razini od sadašnje.

Značenje i razvoj sporta potrebno je jačati stvaranjem boljih uvjeta i uvođenjem novih sadržaja koji se odvijaju tokom cijele godine - izgradnju sportskih dvorana vezati uz osnovne škole te težiti ka njihovoj multifunkcionalnosti (pored sportskih aktivnosti namijeniti i kulturnom, društvenom, javnom životu stanovnika).

U tom procesu treba postići ravnotežu u stvaranju preduvjeta za djecu, mlade, vrhunske sportaše, ali i za potrebe rekreacije stanovnika, jer su ovi preduvjeti značajan pokazatelj ukupne kvalitete života stanovnika Grada. Raspoloživi kapaciteti se uspješno mogu valorizirati i u turističke svrhe, što je posebno značajno za razdoblja izvan glavne turističke sezone. Primjerice, izgradnjom fitness parkova, biciklističkih ili trekking staza i pripadajućih stajališta omogućilo bi se bavljenje sportom domaćem stanovništvu, ali i turistima. Prilikom osmišljavanja potencijalnih projekata, razumijeva se da izgradnja i obnova pješačkih i izgradnja biciklističkih staza nije financijski i ekonomski isplativa obzirom da ne generira nikakve prihode. No, projektom se generiraju velike društvene koristi koje obuhvaćaju porast stupnja sigurnosti stanovništva u prometu, omogućavanje neometanog kretanja za osobe s invaliditetom, oblikovanje vizure naselja kao područja koje se vodi premisom zaštite okoliša, stvaranje uvjeta za bavljenje biciklizmom te proširenje turističke ponude.

Dodatne moguće aktivnosti na području grada Gospića su izgradnja i opremanje infrastrukture za djecu i odrasle s invaliditetom, kako bi se i ovoj skupini stanovništva omogućio aktivniji, a samim time, i zdraviji način življenja.

3.1.1.2.3. Socijalna politika

Sva razvijena društva poseban naglasak stavljaju na zadovoljenje općih društvenih potreba različitih ciljnih skupina, a posebno socijalno ugroženih skupina stanovništva. Na području grada Gospića djeluje određen broj ustanova i udruga koje se bave zaštitom interesa različitih ranjivih kategorija građana. Iako se podupiru različiti programi udruga i ustanova usmjerenih na brigu za stare i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom i druge osjetljive skupine, nameće se potreba ustrojavanja visoko razvijene mreže izvaninstitucionalnih oblika skrbi, kao i servisa za povećanje kvalitete života tih skupina. Povećanje mogućnosti njihova zapošljavanja, te povećanja stupnja njihove uključenosti u svakodnevni život, svakako predstavlja prioritet u rješavanju

socijalnih zahtjeva grada Gospića. Pored toga, veće značenje treba dati dobrim uvjetima za razvoj obitelji, pogotovo kada se teži cilju da grad Gospić postane privlačan grad za život i poslovanje.

Socijalna i društvena osjetljivost se posebno mjeri razinom opremljenosti društva sadržajima za djecu i mlade, podršci koja se osigurava obiteljima s malom djecom i zaposlenim majkama, te osobama treće dobi, posebno starim i bolesnima. Veoma je značajna razina zdravstvenog standarda i mogućnosti, da svaki građanin ima mogućnost prevencije zdravlja i liječenja bolesti. No, najviši rang socijalne i društvene osjetljivosti testira se na uvjetima koji se osiguravaju osobama s posebnim potrebama, bilo da se osiguravaju programi i sadržaji za sve ciljane skupine korisnika, dostupnost javnim prostorima i sadržajima, ali i mogućnost za njihovo što aktivnije uključivanje u društvenu zajednicu, odnosno što višu razinu skrbi za one koji to nisu u mogućnosti. Veliki prostor za razvoj i napredak nalazi se stoga u području ciljanog zadovoljavanja prioritarnih socijalnih potreba stanovnika, posebice obzirom na nedostatne kapacitete institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi u gradu Gospiću. Širenje mreže socijalnih usluga trebalo bi odgovoriti prvenstveno na potrebe djece i mladih s poteškoćama u razvoju (i njihovih obitelji) te osoba s invaliditetom, ali i sve većeg broja starog i nemoćnog stanovništva koje često nema prikladnu pomoć u svakodnevnom životu. U daljnjem razvoju usluga za ove skupine korisnika potrebno je unaprijediti odnosno organizirati izvaninstitucionalne oblike dnevne skrbi u vidu dnevnih boravka za osobe treće životne dobi te dnevnih centara s radno-rehabilitacijskim aktivnostima za osobe s invaliditetom.

Kao visoko prioritarno pitanje na širem području grada Gospića nameće se potreba uspostavljanja organiziranog stanovanja kao usluge namijenjene svim osobama s intelektualnim teškoćama koje trebaju podršku kako bi vodile samoodređene živote u zajednici. Kroz uslugu organiziranog stanovanja uz povremenu podršku djeci i mladima se pruža pomoć u procesu osposobljavanja za samostalni život izvan ustanova socijalne skrbi, čime se povećava njihova uključenost u aktivni život lokalne zajednice. Prioriteti u razvoju socijalnih usluga koji se ne uspijevaju adekvatno zadovoljiti su i potreba alternativnog smještaja djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi, osobito kroz smještaj u udomiteljske obitelji te razvoj ostalih usluga u zajednici za sve osobe i skupine u riziku od socijalnog isključivanja.

Pomnim planiranjem socijalne politike, na osnovu stručno utvrđenih pokazatelja kvalitete življenja svih, a osobito socio-zdravstveno ugroženih skupina stanovnika, umrežavanjem socijalnih ustanova i udruga koji će imati podršku u proračunu Grada Gospića, kao i u razvijenim socijalnim programima, ostvarit će se namjera grada Gospića da postane grad visoke socijalne i društvene osjetljivosti. Uspostaviti grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti pritom znači stvoriti one uvjete u kojim će postojati dobri uvjeti za rad i zapošljavanje, ali i sredinu pogodnu za življenje, osobni i profesionalni razvoj, kao i za boravak turista i drugih posjetitelja. Da bi se to ostvarilo, nužna je djelotvornost gradske uprave, koja će biti visoko profesionalna, društveno odgovorna i socijalno osjetljiva i kreativna. Pored toga je veoma značajno jačati sustav civilnog društva, kako bi se unaprijedio prostor između države, tržišta i obitelji, a kroz organizirano djelovanje pojedinaca i zajednica, u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa, koji nisu temeljeni na profitu, već na općoj dobrobiti zajednice kao cjeline.

3.1.1.2.4. Institucionalna podrška civilnom društvu

Civilno društvo je nedvojbeno jedna od tekovina razvijenih društvenih zajednica te se organizacije civilnog društva razvijaju u demokratskim zemljama utemeljenim na vladavini prava, s razvijenim tržišnim gospodarstvom. Važnost civilnog društva počiva u činjenici da ono uspješno pokriva prostor izvan neposrednog utjecaja države, tržišta i obitelji, a djeluje sa ciljem

unapređivanja zajedničkih interesa zajednice kao cjeline. Djelovanje organizacija civilnog društva doprinosi poboljšanju upravljanja razvojem grada Gospića, prvenstveno u vidu artikuliranja i izražavanja potreba društva s jedne strane te rješavanju aktualnih problema tamo gdje nastaju odnosno na najnižim razinama s druge strane.

Kroz prethodno provedene analize i istraživanja, nerijetko se naglašava potreba ostvarenja još više razine partnerstva udruga civilnog društva s jedinicom lokalne samouprave, pogotovo kada se radi o projektima i programima od zajedničkog razvojnog interesa kao što su projekti u području društvene i socijalne infrastrukture te skrbi o osjetljivim skupinama u društvu. Osim problema nedovoljne međusobne suradnje i nedostatka motiviranosti za pripremu razvojnih programa i projekata, kao otvorena mogućnost se nameće i motivacija udruga za korištenje raznolikih izvora financiranja, njihovo povezivanje i zajednički nastup u pripremi i provedbi pojedinih programa.

Za uspjeh aktivnosti civilnog društva posebno značenje mogu imati istaknuti pojedinci, čija etičnost, postignuti rezultati u društvenom životu, međunarodnoj aktivnosti, humanitarnom radu ili kroz predan rad na projektima od opće društvene koristi, može motivirati široke mase na podršku i prihvaćanje određenih općih vrijednosti. Značenje u tom smislu trebaju dobiti i ostale udruge, koje svojim djelovanjem podupiru aktivnosti civilnog društva, neovisno tko ih prvotno pokreće, a djeluju u pravcu oblikovanja javnog mijenja, kako bi se uvažavale tekovine civilizacije i promicala etička načela, koje opće stavljaju iznad pojedinačnog, a društveno iznad privatnog.

3.1.2. Iskorištenost gospodarskog i obrazovnog potencijala

Optimalna iskorištenost gospodarskih i obrazovnih potencijala je uvjet bez kojeg se neće moći realizirati Strategija razvoja i postavljeni ciljevi razvoja, pri čemu prvenstveno treba usmjeriti pažnju na sljedeća pitanja:

- još uvijek nedostatna diversifikacija proizvodnje,
- manjak poduzetničkog duha,
- jasna vizija usklađenosti smještajne i ukupne turističke ponude sa suvremenim trendovima,
- povezanost obrazovnih programa s potrebama tržišta,
- poticajne mjere za cjeloživotno obrazovanje,
- interes za kontinuirano stručno usavršavanje.

Povećanje domaće proizvodnje može se postići u sektorima u kojima postoje neiskorišteni resursi i kapaciteti, za koje postoji obrazovana infrastruktura i iskusna radna snaga. Uz postojanje velikog udjela osoba sa završenom samo osnovnom školom, potrebno je osmisliti plan i program kako bi se njihovo dugogodišnje iskustvo pretočilo u razvoj, neovisno o stručnoj spremi. Analizirajući vlastite mogućnosti, doći će se i do analize vlastitih slabosti te će ih se pravovremenim edukativnim aktivnostima uvesti u pozitivan razvojni tok.

3.1.2.1. Iskorištenost gospodarskog potencijala

Cilj gospodarskog razvoja grada Gospića je stvoriti dugoročno održiv model privređivanja koji će se, uz adekvatno makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj, bazirati na korištenju postojećih i dostupnih resursa uz istovremeno oslanjanje na uvođenje novih i modernih tehnologija kojima će se osigurati sustav u kojemu će se efikasno i produktivno raditi, proizvoditi i izvoziti. U skladu s takvim gospodarskim razvojem grada Gospića, značajan potencijal nalazi se u intenziviranju

tradicionalnih djelatnosti (poljoprivreda i stočarstvo), iskorištavanju prostornih i prirodnih preduvjeta za ubrzani razvoj turizma te razvoju prerađivačke i prateće industrije i obrta.

Gospodarska sprega poljoprivrede i stočarstva te turizma pridonijet će oživljavanju proizvodnje i intenzivnijem razvijanju određenih aktivnosti kao što su male farme, proizvodnja mlijeka i sira, meda i sl., uz istovremeno očuvanje i unaprjeđenje prirode i krajobraza. Isto tako nužno je poticanje uzgoja ostalih, za prostor karakterističnih poljoprivrednih kultura kako bi se povećao stupanj korištenja poljoprivrednog zemljišta. Razvijena poljoprivredna proizvodnja zajedno s blizinom velikih potrošačkih subjekata dobar su potencijal za razvoj i zapošljavanje jednog dijela stanovnika što bi utjecalo kako na povećanje dohotka stanovnika, tako i na razvoj i očuvanje ruralnih dijelova grada.

Nadalje, korištenjem dostupnih prirodnih resursa (kamen, voda, vjetar, biomasa...) u gospodarske svrhe moguće je doprinijeti razvoju lokalne zajednice, vodeći pritom računa o njihovoj eksploataciji koja treba biti u skladu s održivim razvojem koji podrazumijeva racionalno korištenje i pridavanje pažnje zalihama i zaštiti resursa. To se prije svega odnosi na korištenje mineralnih sirovina na području grada Gospića (tehnički građevni kamen, arhitektonski kamen, šljunak, pijesak te kamen za industrijsku preradu) odnosno njihovu eksploataciju i preradu.

Značajno učešće u gospodarstvu trebao bi dobiti razvoj malog i srednjeg poduzetništva, kao glavni „motor“ razvoja svakog modernog gospodarstva i kao ključni čimbenik prevladavanja ekonomske krize i usporavanja privredne aktivnosti. Pritom treba imati na umu kako je znanje danas postalo pokretač društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja u svijetu te kako su gospodarske aktivnosti bazirane na iskorištavanju informacija i znanja postale sila ekonomskog rasta u razvijenim tržišnim ekonomijama i sve više transformiraju sve ostale dimenzije razvoja, cjelokupnog načina življenja i opstojanja čovječanstva. Gospodarstvo temeljeno na znanju posjeduje snažnu tehnološku pokretačku snagu te je stoga uvođenje znanja, tehnologija i inovacija u gospodarstvo ključno za rast konkurentnosti i razvoj gospodarskih subjekata u gradu Gospiću. Potrebno je osnovati i razviti tehnologijsku i razvojno-istraživačku infrastrukturu i institucije koje su u stanju osigurati adekvatno opremljene prostore, usluge, te poslovnu i tehnološku podršku za prijenos i/ili usvajanje tehnologija, komercijalizaciju znanstveno-istraživačkih rezultata te pružiti podršku osnivanju i razvoju inovativnih tehnoloških poduzeća. Također je važno potaknuti poduzetnike na korištenje znanja, razvoja tehnologija i inovacija u gospodarstvu.

3.1.2.1.1. Poduzetnička aktivnost i diversifikacija

Grad Gospić karakterizira relativno neraznovrsna struktura djelatnosti i prilično skromna diversifikacija proizvodnje, iz čega proizlazi činjenica da je mnogo teže kompenzirati odstupanje i udare u pojedinim granama u gospodarstvu u cjelini u odnosu na brojna druga središta u kojima prevladava diversifikacija pojedinih djelatnosti. To znači da Gospić mora ubuduće zadržati i još više povećati, pa i putem ovog strateškog razvojnog programa, diversifikaciju dobara i usluga, s naglaskom na diversifikaciju gospodarskih grana. Posebno bi valjalo ovdje istaknuti da će grad Gospić biti još više orijentiran na snažniji (tehnološki napredniji) gospodarski razvoj te, prilagođen Gradu, turistički razvoj kojeg omogućuje upravo bogata kulturna i prirodna baština, pazeći na moderne turističke trendove.

Povećanjem iskoristivosti mogućnosti za gospodarski razvoj, povećavat će se domaća proizvodnja i zaposlenost i stvoriti uvjeti za tržišno prihvatljivu ponudu, koja je pretpostavka povećanja izvoza, jer povećanje tehnološke razine i odgovarajuće obrazovanje dovode do

povećanja efikasnosti i konkurentnosti domaće industrije. Pod industrijom se ovdje u najširem smislu podrazumijevaju sve djelatnosti od prerađivačke industrije do poljoprivrede.

Grad Gospić sa svojom gospodarskom osnovom i obrazovanom radnom snagom i sveučilišnim potencijalom, svoj gospodarski razvoj mora graditi na novim iskoracima vezanim uz svojevrstne inkubatore, tj. tehnološke parkove u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama, ali vezanim na već dijelom korištenu i razvijenu resursnu osnovu kao što su primjerice nove tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije (pr. proizvodnja peleta), na području tehnologija vezanih uz preradu drva odnosno novih tehnologija koje podižu poljoprivrednu proizvodnju na puno višu razinu.

Posebna diversifikacija na ovom području trebala bi se desiti putem mjera i brojnih individualnih projekata što bi doprinijelo boljem ukupnom korištenju te poboljšanju ukupne kvalitete. To znači da se konkretnim mjerama mora još više povećati opseg i kvaliteta gospodarstva svih djelatnosti, potičući konkurentna poduzeća, koja će stvarati nova radna mjesta i donositi visoke prihode, kako sebi tako i Gradu.

3.1.2.1.2. Poduzetnički duh

Orijentacija na nove tehnologije, ekološki čistu proizvodnju i na tržištu konkurentne projekte i proizvode samo je djelomično prisutna u gospodarstvu grada Gospića, što bi trebalo proširiti na sva područja aktivnosti. Kao podrška realizaciji novih poduzetničkih projekata, nužno je povezivanje znanosti i obrazovanja, ali i veće društveno priznavanje inovativnih projekata. Kako bi se znatno olakšao i ubrzao postupak kroz koji polazi poduzetnik od ideje do realizacije (posebno za male i srednje poduzetnike), nužno je osigurati sustav podrške, savjetovanja, poticaja i poreznog priznavanja, a sukladno razvojnim ciljevima definiranim na razini EU.

U gradu Gospiću postoji interes stanovništva za poduzetništvo, što se planiranim aktivnostima treba dodatno poduprijeti. Uzimajući u obzir ubrzani razvoj tehnologija i modernizaciju poslovanja, kao podrška realizaciji novih poduzetničkih projekata, nužno je povezivanje znanosti i obrazovanja. No, svjesni nedostatnog obrazovnog kadra, s posebnim naglaskom na vještine, potrebno je pažnju usmjeriti prema postojećim resursima i iskorištavanju istih kroz kvalitetno i kreativno osmišljeno cjeloživotno obrazovanje.

3.1.2.1.3. Jasna vizija i Strategija razvoja gospodarskog razvoja

Svrha i cilj donošenja ove Strategije razvoja grada Gospića upravo je dokaz da je Gradu potrebna jasna razvojna vizija, dugoročni razvojni ciljevi te strateški prioriteti koji se moraju utvrditi za svaki dugoročni cilj kao segmentni ciljevi ili kao strateški pravci djelovanja (strategija djelovanja), koji osiguravaju provedbu pojedinog dugoročnog cilja. Prisutna je potreba za rješavanjem strateških problema grada Gospića, što je dodatni korak u gospodarskom razvoju.

U praksi se najčešće strateški prioriteti oblikuju i kao programski prioriteti, odnosno kao provedbeni programi. Stoga je potrebno razraditi strateške prioritete koji se baziraju s jedne strane na viziji i dugoročnim ciljevima i s druge strane na ključnim riječima strateških, odnosno problemskih pitanja. Strateška pitanja su pitanja koja usmjeravaju potrebu utvrđivanja strategije djelovanja, odnosno prioriteta, a formiraju se tijekom procesa strateškog planiranja pri utvrđivanju i obradi postojećeg stanja, pri izradi SWOT analize, te obradom analize ukupnog stanja i poslovne (poduzetničke) klime u gradu Gospiću.

Gospodarski razvoj, s posebnim naglaskom na poljoprivredu, stočarstvo, turizam te MPS općenito, treba biti praćen pravovremeno uspostavljenim okvirom potpore usavršavanju, poduzetničkim aktivnostima i sl. Analiza je pokazala kako poduzetnicima u današnjim teškim uvjetima prevladavanja gospodarske krize nedostaje kvalificiranog kadra, sputavaju ih administrativne barijere i visoki troškovi poslovanja, a financijska sredstva su skupa i teško dostupna. Poduzetništvo generalno nije dovoljno konkurentno, a jedini izlaz je podizanje razine konkurentnosti kroz izgradnju poslovne infrastrukture i usluga za poduzetnike, poticanje izvoza, povećanje dostupnosti financijskih sredstva te izobrazbu poduzetnika i njihovih zaposlenika. Poseban fokus treba staviti na zaštitu poduzetnika koji proizvode autohtone proizvode visoke dodane vrijednosti i proizvode sa visokom komponentom znanja. U sinergiji sa potrebama i aktivnostima stanovništva, Grad će postati zamašnjak u gospodarskom razvoju na svom području.

3.1.2.1.4. Usklađenost smještajne i ukupne turističke ponude sa trendovima

Turističko tržište sigurno je specifičan segment općeg tržišta. Proizvođači i ponuđači nastoje staviti na raspolaganje proizvode i usluge kojima je osnovni cilj zadovoljiti potrebe potrošača - turista. Turisti se tu pojavljuju kao specifični korisnici, odnosno potrošači koji osim materijalnim, svoje potrebe zadovoljavaju i nematerijalnim sredstvima. Turistički proizvodi koji se pojavljuju na tržištu sastavljeni su od fizičkih, opipljivih osobina i što je za turizam specifično, velikog broja neopipljivih elemenata. Među te osnovne elemente možemo uvrstiti: smještajne i ugostiteljske kapacitete, objekte turističke i komunalne infrastrukture, dostupnost i komunikacije, okolinu i atraktivnost prostora, sigurnost, strukturu i kvalitetu usluga te njihova identiteta, ljudske resurse, informacije i promociju te cijene.

O suvremenom razvoju turizma možemo govoriti samo općenito, uvažavajući njegove socijalne, ekonomske, prostorne, kulturološke i političke osobine, skupa s njegovim prethodnim razvojem, sadašnjošću i budućnošću. Bez navedenoga nije moguće primjereno opredijeliti razvojne vizije i ciljeve te sredstva za njihovu realizaciju. Vodeći se rečenim, potrebno je prikazati samo one osobine koje značajno utječu na razvoj turizma. Te osobine su:

- tržište, odnosno ponuda i potražnja,
- aktivnosti,
- dostupnost (promet, komunikacije, informacije),
- usluge,
- kadrovi,
- promocija.

Kroz osnovnu analiza obilježja turizma grada Gospića uočeno je da posljednjih godina postoji kontinuirani trend rasta dolazaka i noćenja. Međutim, glavni problem daljnjeg razvoja turizma grada Gospića leži u izrazitom sezonskom karakteru turističke potražnje i nedovoljnoj prepoznatljivosti i distinkciji od ostalih konkurentskih turističkih područja. Tijekom radionica u sklopu izrade Strategije razvoja, u više je navrata izražen problem funkcioniranja Gospića po principu tranzitnog turizma pri čemu turisti i posjetioци na putu do svog krajnjeg odredišta imaju ograničeno vrijeme zaustavljanja na području Grada, koje se kreće od nekoliko sati do jednog ili više noćenja. Osnovni je problem pritom nedostatak ponude i brojnih dodatnih sadržaja i aktivnosti koje upotpunjuju turistički doživljaj destinacije te, posljedično, navode turiste na dulji period boravka ili pak odabir Gospića kao krajnjeg odredišta, a ne isključivo mjesta kraćeg i usputnog zadržavanja. U cilju privlačenja sve većeg broja posjetitelja, ali i ciljanih turista, daljnji razvoj turizma grada Gospića potrebno je stoga usmjeravati na razvijanje prepoznatljivog

turističkog identiteta Grada te na smišljene aktivnosti za unaprjeđenje i bolje upravljanje postojećom turističkom ponudom orijentirajući se posebno na razdoblje izvan sezone. Daljnji razvoj turističke infrastrukture i razvoj specifičnih oblika turističke ponude pritom su osnovna premisa svakog promišljanja ubrzanog i održivog razvoja turizma, prvenstveno imajući na umu kako se ulaganjem u turizam potiče i zapošljavanje lokalnog stanovništva te gospodarski rast.

Ukupna turistička ponuda nije u dovoljnoj mjeri usklađena sa suvremenim turističkim trendovima, i to posebice zbog nedostatka stalnog ulaganja u modernizaciju i osuvremenjivanje turističke ponude svih smještajnih kapaciteta. Istraživanja ukazuju kako grad Gospić ne raspolaže odgovarajućom kvalitetom smještajnih kapaciteta, pri čemu se posebice akcentira potreba za povećanjem broja hotelskih smještajnih kapaciteta sa četiri i/ili pet zvjezdica, što je jedan od osnovnih nedostataka turističke ponude u usporedbi s konkurentnim destinacijama. Povećanje turističke potrošnje, što je jedan od ciljeva turističkog gospodarstva, moguće je ostvariti privlačenjem turističkog segmenta više platežne moći, koji ujedno zahtjeva višu kategoriju smještajne ponude, ali i diversificirane turističke sadržaje u smještajnom objektu (hotelu), ali i u cijeloj destinaciji (manifestacije, kulturni i sportski sadržaji).

Grad Gospić ima puno neiskorištenih, vrlo vitalnih mogućnosti za razvoj turizma, koje će omogućiti oblikovanje prepoznatljivih turističkih proizvoda. Njihova ukupna zajednička karakteristika je suživot prirodnosti i kulture. Ti zameci turističkih proizvoda, koji proizlaze iz različitih prednosti prostora i prirodnih datosti te kulturnog nasljeđa, u osnovi su dragocjene sirovine za pripremu turističke ponude. Kao rijetki primjeri danas, grad Gospić se s ponosom može pohvaliti očuvanim područjem vrhunske ljepote te prirodnim cjelinama s obradivim poljima, pašnjacima i šumama, ali i izvorištima pitke vode te ostacima starih građevina, bunara, crkava i sl. Navedenim karakteristikama Gospić može udovoljiti sve kompleksnijim zahtjevima domaćih i inozemnih turista. Primjerice, povoljni klimatski uvjeti, kroz dobro osmišljenu ponudu, privlačit će posjetioce koji na području grada mogu uživati u miru i tišini, razgledavati brojne znamenitosti, uživati u vrhunskim specijalitetima domaće kuhinje, a istovremeno osjetiti ljubaznost i gostoprimstvo domaćeg stanovništva.

Objedinjavanjem ponude poljoprivrednih gospodarstava, organizacija civilnog društva te poduzetnika, s prirodnim i kulturnim bogatstvom, grad Gospić ima na raspolaganju mogućnost definiranja uvelike drugačije ponude nego što to imaju JLS u okruženju. Primjerice, uspostavljanjem i uređenjem Puteva sira, meda, rakije i sl., na kojima će se ponuditi lokalni proizvodi, pripremljeni na specifičan način, te kroz osmišljavanje kulturnih i ostalih aktivnosti (npr. vezanih uz životni i znanstveni put Nikole Tesle), Grad će zaokružiti priču prenošenja tradicije i običaja na nove generacije te na turističke posjetitelje. Navedenim aktivnostima osiguralo bi se umrežavanje stanovnika grada Gospića, koji bi, zajedničkim aktivnostima, doprinosili gospodarskom razvoju, ali i prepoznatljivosti grada.

3.1.2.2. Iskorištenost obrazovnog potencijala

U gradu Gospiću su stvorene pretpostavke za pružanje usluge odgoja i obrazovanja na svim razinama, uključujući predškolski odgoj, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje te visoko obrazovanje (izuzev doktorata znanosti). Iako kvalitetno ustrojene, obrazovne i odgojne institucije još uvijek nisu dovoljno dobro društveno priznate niti je taj potencijal stavljen u funkciju razvoja gospodarstva, što bi svakako trebalo promijeniti. U tom bi pravcu trebalo pristupiti umrežavanju, kako bi se postojeći prostorni, programski i kadrovski potencijali mogli višestruko koristiti u postizanju ciljeva koji slijede restrukturiranje gospodarstva, nove trendove

ukupnog društvenog razvoja, a uz prihvaćanje novih metoda prenošenja i provjere znanja, uz podršku informatičke tehnologije i uz prihvaćenje novih organizacijskih formi.

3.1.2.2.1. Povezanost obrazovnih programa s potrebama tržišta rada

Sagledavajući statističke podatke vidljivo je da radnoj snazi nedostaju potrebna znanja i sposobnosti koje traži suvremeno gospodarstvo, dok su sustavi obrazovanja i osposobljavanja tek počeli poduzimati akcije kako bi se to stanje ublažilo. Radna snaga poprilično je nefleksibilna, što je uglavnom posljedica redovnih obrazovnih procesa unutar kojih je desetljećima dominantno memoriranje činjenica i definicija. U obrazovnim institucijama učenike se nedovoljno osposobljava na razvijanje timskog duha i odgovarajućeg socijalnog ponašanja, nema naglaska na razvoju sposobnosti analiziranja i rješavanja problema te je vrlo slaba veza obrazovanja i svijeta rada. Također, u redovnom se obrazovnom procesu premalo pažnje pridaje radu s darovitom djecom i učenicima, a u školama na području grada Gospića trenutno nisu oformljeni centri izvrsnosti, kao središnja mjesta unaprjeđivanja rada s učenicima posebno nadarenim za određene predmete. U narednom je razdoblju stoga potreban sustav pristup radu na omogućavanju razvoja potencijala darovitih učenika u skladu s njihovim sklonostima, sposobnostima i interesima te poticanju razvoja dodatnih specifičnih oblika podrške darovitim učenicima.

Relativno nezadovoljavajuća obrazovna struktura stanovništva uočljiva je kad se uzme u obzir broj ljudi koji imaju nezavršenu osnovnu školu ili uopće nemaju obrazovanje i koja može biti ozbiljna prepreka realizaciji utvrđenih ciljeva i daljnjem gospodarskom i društvenom razvoju područja. Iz toga proizlazi nužna potreba kako za formalnom tako i neformalnom edukacijom putem organizacije odgovarajućih edukativnih programa te poticanja obrazovanja stanovništva.

Podaci o promjenama u obrazovnoj strukturi stanovništva važni su jer omogućuju identificiranje trendova i predviđanje situacija budućnosti i na taj način predstavljaju jednu od osnova za definiranje prioriteta razvoja pojedinih segmenta obrazovnog sustava, pa tako i sustava obrazovanja odraslih. Unatoč velikim naporima da se promijeni obrazovni sustav, ali i unatoč razmjerno velikim sredstvima koja se u to ulažu, povezanost obrazovnog sektora i potreba na tržištu rada još nije dovoljna. Obrazovni sustav, naročito u dijelu strukovnog srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja, trebao bi se promijeniti iz sustava vođenog ponudom u sustav vođen potražnjom, tj. takav koji bi pružao raznolike mogućnosti obrazovanja za sve skupine. Prema tome, sudionici svih dobnih skupina mogli bi birati poslove, a njihova odgovornost s godinama bi se povećavala.

3.1.2.2.2. Usklađenost sustava cjeloživotnog učenja sa stvarnim potrebama gospodarstva i društvene nadogradnje

Cjeloživotno učenje predstavlja koncept koji obuhvaća sve građane u formalnim programima obrazovanja, ali i nenamjerno, neorganizirano i spontano stjecanje znanja, vještina i stavova (tzv. kompetencije) te se može provoditi i na neformalan i informalan način tijekom cijelog života, usporedno s obveznim i drugim oblicima redovnog obrazovanja. Cjeloživotno učenje i obrazovanje jedna je od bitnih pretpostavki te moguć put za postupnu preobrazbu u učeću zajednicu zadovoljnih pojedinaca, a time i kompetitivno društvo utemeljeno na neprestanom stvaranju i primjeni novih znanja.

Različiti oblici neformalnog i informalnog obrazovanja nude se sporadično i u okviru postojećih obrazovnih institucija, no ne sustavno i transparentno na razini grada Gospića. Rezultati osnovne analize to potvrđuju, te podržavaju stratešku opciju izgradnje mreže obrazovnih

programa kroz koje bi se moglo sagledati cjeloviti sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja. U tu svrhu bi trebalo ustrojiti koordinacijsko tijelo, koje će sustavno djelovati u pravcu usklađivanja mogućnosti obrazovnih i znanstvenih institucija, te stvarnih potreba gospodarstva, društvene infrastrukture i tržišta rada.

Na gospodarski rast i razvoj danas utječu mnogi čimbenici kao što su globalizacijski procesi, tehnologija, politika i međunarodno okruženje, međutim prepoznata je činjenica kako se konkurentna prednost pojedinog gospodarstva ponajprije temelji na razvoju poduzetništva i obrazovanja za poduzetništvo s naglaskom na usvajanje potrebnih poduzetničkih kompetencija, razvoju vještina i usvajanju specifičnih znanja o poduzetništvu i razvijanju pozitivnog stava prema poduzetništvu i razvoju poduzetničke kulture. Budući da formalno obrazovanje za poduzetništvo ovoga trenutka još uvijek nije cjelovito razrađeno i integrirano u srednjoškolske i visokoškolske kurikulume, poduzetničke kompetencije se uglavnom stječu samo kroz programe cjeloživotnog obrazovanja. U dugoročnom promišljanju, a u svrhu općeg društvenog i gospodarskog napretka, razvoj poduzetnosti i inovativnosti nužno je nadalje poticati i razvijati u okviru programa cjeloživotnog obrazovanja, ali i kroz različite oblike neformalnog učenja.

Obrazovanje i znanost, uz pojedinca, postaju najjača proizvodna snaga društva. Na znanosti se temelji sve veći broj novih tehnologija i inovacija, a znanje je uvjet uspješne primjene tih postignuća. U svemu tome poduzetništvo postaje pokretač, organizator i upravljač novih procesa. Ulaganje u znanost, odnosno veća i kontinuirana ulaganja u obrazovni sustav, a koje se mora usmjeriti prema poticanju poduzetništva, osobito kod mladih, ključ je gospodarskog rasta i razvoja društva u cjelini.

3.1.2.3. Imovina u vlasništvu države koja nije u upotrebi

Republika Hrvatska bogat je vlasnik velikog broja nekretnina pa tako ima pravo vlasništva na velikim površinama šuma, šumskog zemljišta, poljoprivrednog zemljišta, građevinskog zemljišta, javnog vodnog dobra, a vlasnik je i željezničke infrastrukture te velikog broja raznih zgrada, kompleksa zgrada, stanova i poslovnih prostora. Raspolaganje nekretninama u vlasništvu države provodi se po općim propisima, na način kako bi svoje nekretnine prodala svaka fizička i pravna osoba. Međutim, za jedan dio nekretnina propisan je poseban način raspolaganja (poslovni prostori, šume, poljoprivredna zemljišta, dijelom stanovi).

Općenito raspolaganje nekretninama u vlasništvu Republike Hrvatske u ovlasti je Vlade Republike Hrvatske ili od nje određenog tijela, dok je raspolaganje po posebnim propisima regulirano zavisno od vrste nekretnine i namjene te načina raspolaganja takvom nekretninom. Za razliku od države, jedinice lokalne i područne samouprave (županije, općine i gradovi) ograničene su u vezi raspolaganja nekretninama odredbom čl. 391. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, što znači da ih moraju prodati na natječaju i po tržišnoj cijeni.

Očuvati važne i vrijedne dijelove imovine u vlasništvu države za potrebe sadašnjih i budućih naraštaja, organizirati učinkovitije i transparentno korištenje imovine u državnom vlasništvu s ciljem stvaranja novih vrijednosti i ostvarivanja veće ekonomske koristi - dva su ključna, dugoročna strateška cilja Strategije upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske od 2013. do 2017.

Za imovinu u vlasništvu države koji nije u upotrebi, potrebno je uspostaviti plan upravljanja kako bi se iskorištenost dovela na najvišu razinu, a ujedno s najvišim stupnjevima društvene koristi. U skladu s navedenim, namjera Grada je da se pojedina infrastruktura, ukoliko se pokaže

potreba za djelovanje, stavi u funkciju društvenog razvoja (adekvatan prostor za organizacije civilnog društva i sl).

3.1.2.4. Decentralizirane funkcije upravljanja

Decentralizirane funkcije su rashodi koji su posebnim zakonima za osnovno i srednje školstvo, socijalnu skrb, zdravstvo i vatrogastvo preneseni na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a financiraju se iz dodatnog udjela poreza na dohodak i pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije. Pomoći izravnjanja su prijenosi sredstava iz državnog proračuna jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za financiranje decentraliziranih funkcija kada prihodi ostvareni iz dodatnog udjela poreza na dohodak nisu dovoljni za financiranje minimalnih financijskih standarda. Korisnici pomoći izravnjanja su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su preuzele financiranje decentraliziranih funkcija.

Korisnici pomoći izravnjanja, u skladu sa Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ostvaruju prihode iz dodatnog udjela poreza na dohodak za decentralizirane funkcije, i to:

- Osnovno školstvo - 1,9%
- Srednje školstvo - 1.3%
- Socijalna skrb
 - centri za socijalnu skrb 0,2%
 - domovi za starije i nemoćne osobe 0,6%
- Zdravstvo 3,2%
- Vatrogastvo
 - javne vatrogasne postrojbe 1,0%.

3.1.2.5. Tržište kapitala

Jedinice lokalne samouprave (JLS), kao i jedinice područne samouprave (JPS), na tržište kapitala dolaze uglavnom kao zajmotražitelji. Poslovi iz samoupravnoga djelokruga ovih jedinica određeni su zakonom. On određuje poslove koji se odnose na (ali ne zabranjuje i druge): poljoprivredu, šumarstvo, vodoprivredu, trgovinu, turizam, ugostiteljstvo, pomorstvo, promet, željeznički promet, prostorno uređenje, zaštitu okoliša, stambeno komunalnu djelatnost, kulturu i šport, imovinsko pravne poslove te opću upravu.

Upravljaajući svojom imovinom u cilju stvaranja svekolikih interesa svojih građana JLS osniva javne osobe i druge pravne osobe, a JPS usklađuje interese gradova i općina na svojem području. JLS može dobivati tekuće potpore za zadovoljavanje javnih potreba te kapitalne potpore za financiranje ili sufinanciranje poslova od javnoga interesa. Kada se prihodi županije, grada ili općine ostvaruju ispod nacionalnog i županijskoga prosjeka, JLS može dobivati dotacije.

Zakon o proračunu je osnovni zakon, koji određuje financiranje javnih potreba jedinica lokalne samouprave. On određuje sadržaj proračuna, njegovo planiranje, izradu i donošenje, izvršavanje, zaduživanje, računovodstvo, nadzor i reviziju. Punu pozornost jedinica lokalne samouprave mora posvetiti naplati proračunskih prihoda, poglavito od komunalnih naknada, doprinosa i drugih naknada utvrđenih posebnim propisima, na prihode koje su same uvele te naplati kapitalnih prihoda. Većina tekućih izdataka slabo je promjenjiva jer su to troškovi zaposlenika, materijala, energije, usluga, itd. U dijelu proračuna koji se odnosi na financiranje kapitalnih izdataka, kao podlogu za izradu proračuna, jedinica lokalne samouprave mora osigurati sve potrebne spise, projekte i planove ulaganja najmanje za dvije fiskalne godine unaprijed.

Kapitalni izdaci se financiraju iz namjenskih proračunskih prihoda, raspoloživih sredstava i zaduživanjem.

U skladu sa Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave, JLS mogu financirati kapitalne izdatke raspisivanjem javnoga zajma ili izdavanjem (municipalnih) obveznica po odobrenju Ministarstva financija. One se mogu zaduživati i kod drugih jedinica lokalne samouprave, kod državnoga proračuna, bankarskoga i nebankarskoga sektora na tuzemnom i inozemnom tržištu kapitala. Ukupne godišnje obveze po zaduživanjima mogu iznositi najviše 20% njihovih vlastitih proračunskih prihoda. To znači da se prihodi umanjuju za domaće i inozemne potpore, mjesne samodoprinosе i primitke od sufinanciranja građana, te za tuzemna i inozemna zaduženja. Odluku o zaduživanju donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, čime se ovlašćuje nositelj izvršne vlasti za obavljanje potrebnih poslova u vezi zaduživanja. Potom jedinica lokalne samouprave mora podnijeti zahtjev za suglasnost Ministarstvu financija, a jednako tako i pri davanju jamstava i izdavanju vrijednosnih papira. Zahtjev mora sadržavati podatke o neotplaćenim obvezama po kreditima bankama i drugim pravnim osobama (primjerice izvoditeljima radova), jamstva i preuzete obveze bivših izvan proračunskih fondova, javnih poduzeća i ustanova u pretežitom vlasništvu jedinice lokalne samouprave, primijene pozajmice, obveze po izdanim vrijednosnim papirima, dokaze o iskorištenosti kredita i namjeni za koju su krediti iskorišteni. Očito je da Ministarstvo financija u odobravanju zaduživanja stavlja težište na raspolaganje i namjensko trošenje proračunskih sredstava.

Zaduživanje na projektima koji sadržavaju postotak sufinanciranja iz proračuna EU ne ulazi unutar navedenog ograničenja od 20%.

Uredba o računovodstvu proračuna propisuje račun zaduživanja kao jedno od glavnih financijskih izvješća koje jedinice lokalne samouprave obvezno daju Državnom uredu za reviziju. Sustavno praćenje podataka o zaduživanju počinje od 1995. godine donošenjem provedbenih propisa za Zakon o proračunu. Od konca 1997. godine nadziru se i prikupljaju podaci o zaduživanjima kod izvoditelja radova.

Jedinica lokalne samouprave može i pozajmljivati proračunska sredstva o čemu mora voditi evidenciju, kao i o kamatnim stopama po kojima su pozajmice dane. Revizija proračuna jedinica lokalne samouprave obavlja se u skladu sa Zakonom o državnoj reviziji, sukladno standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija - INTOSAI revizijski standardi. Pri reviziji se poglavito utvrđuje tko je donio odluku o pozajmljivanju, jesu li pozajmljivanje i povrat pravilno knjigovodstveno evidentirani, sadržaj i bitni dijelovi ugovora o pozajmljivanju, visina kamate.

3.1.3. Zaštita i upravljanje prirodnim resursima

Prirodni resursi koji čine sastavni dio Grada posebno su osjetljivi i neprimjerenim planiranjem daljnjeg razvoja Grada mogu biti ugroženi. Slijedom navedenog, neophodno je osigurati trajnu zaštitu prirodnih resursa, u mjeri i na način koji osigurava dugoročno održivi razvoj Grada. Ekonomski razvoj grada, kao složenog i dinamičnog sustava višestrukih funkcija, može dovesti do zanemarivanja brige oko prirodnih resursa, te zanemarivanja vrijednosti ekoloških dobara (voda, čisti zrak, šume...). Negativni utjecaji na prirodne resurse u pravilu se događaju postupno, ali kontinuirano, dok se posljedice tih trajnih negativnih utjecaja manifestiraju u pravilu tek s određenim vremenskim odmakom te šira javnost nema jasnu percepciju uzrok – posljedica.

Globalni ekološki problemi se ne mogu rješavati samim prepuštanjem djelovanju otvorenog tržišta, već je nužna aktivna uloga države i lokalne zajednice. Na području grada Gospića pritisak na prirodne resurse mogu izazvati sljedeći čimbenici:

- ubrzani razvoj prometa,
- rast broja turista i izletnika,
- velike količine svih vrsta otpada,
- nedovoljno razvijena ekološka svijest,
- ograničene tehničke i tehnološke mogućnosti (gospodarstvo, infrastruktura) te
- ograničene financijske mogućnosti lokalne zajednice.

Kako bi zaštita okoliša grada Gospića bila održiva, potrebne su mjere i aktivnosti usmjerene na očuvanje prirodnih sustava, odnosno zaštitu i očuvanju prirode i unaprjeđenje okoliša. U cilju sprečavanja onečišćenja (zagađivanja) okoliša ili smanjenja posljedica negativnih utjecaja na okoliš, potrebno je unaprijediti sustav praćenja kakvoće okoliša te poduzeti mjere za praćenje kakvoće voda, tla, zraka i buke. Iskazana je i potreba za edukacijom stanovništva od predškolske dobi nadalje o zaštiti okoliša i korištenju obnovljivih izvora energije. Razvitak korištenja obnovljivih izvora energije (energija sunca, vjetra, biomase, vodotoka) je cilj energetske politike EU i vrlo važan zadatak za RH pa tako i sve gradove na području države.

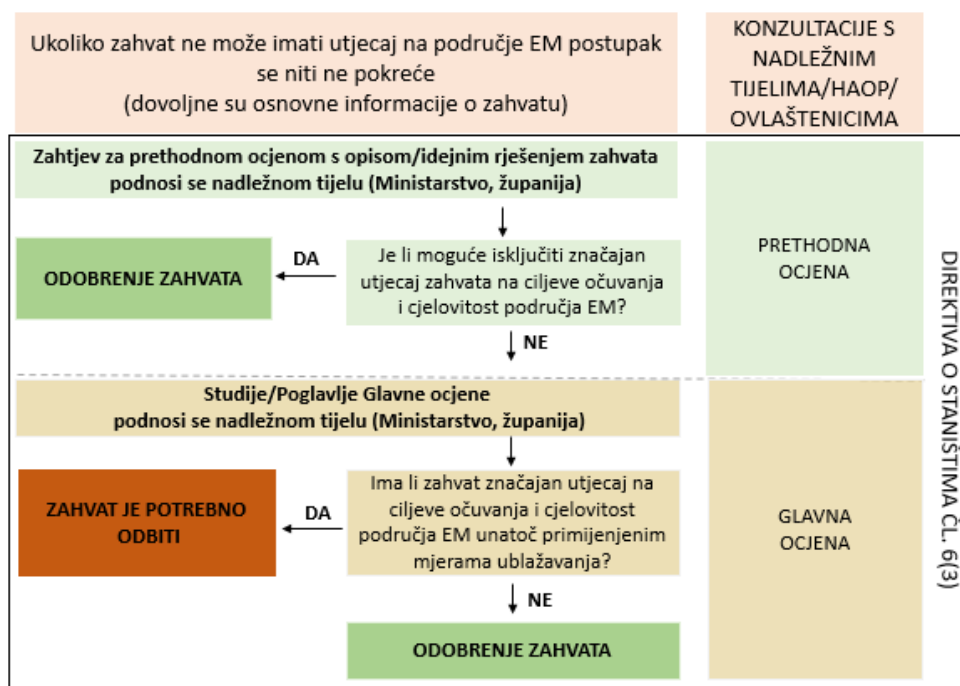
Velik dio područja grada Gospića nalazi se u područjima ekološke mreže RH koja predstavlja područja ekološke mreže EU NATURA 2000. U velikom se broju slučajeva NATURA 2000 poistovjećuje sa zaštićenim područjima u kojima su ljudske djelatnosti značajno ograničene ili čak isključene radi očuvanja biološke raznolikosti. Međutim, važno je imati na umu kako NATURA 2000 počiva na drugim postavkama. Cilj upravljanja je održati ili poboljšati povoljno stanje očuvanosti ciljnih vrsta i staništa određenog područja te je to često moguće bez propisivanja bitnih ograničenja, kroz provođenje mjera očuvanja od strane ljudi koji u suživotu s prirodom dijele svoj životni prostor s ugroženim vrstama i staništima. Većinu aktivnosti i zahvata u NATURA području moguće je provesti uz mjere ublažavanja mogućih negativnih utjecaja te su ponekad potrebne tek manje prilagodbe, kao primjerice u šumarstvu.

Prijedlozi većih razvojnih projekata ili promjena načina korištenja zemljišta trebaju međutim proći postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM). Člankom 6. *Direktive o staništima* (92/43/EEZ) definirano je kako je za sve planove (pr. planove upravljanja prirodnim dobrima, prostorne planove, strateške dokumente), kao i za sve pojedinačne zahvate za koje nije moguće sa sigurnošću isključiti negativan utjecaj na ciljne vrste i staništa te na cjelovitost NATURA područja, obvezno provesti postupak ocjene prihvatljivosti. Pritom nije važno da li je zahvat smješten u samom NATURA području ili izvan njega, bitno je sagledati njegov mogući utjecaj. Tako primjerice regulacija rijeke uzvodno može imati posljedični utjecaj na područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) kilometrima nizvodno.

Kroz tzv. prethodnu ocjenu predloženi zahvat se „skenira“ i procjenjuje se da li je moguće isključiti njegov negativan utjecaj na ekološku mrežu. Ako jest, zahvat ide dalje u redoviti postupak ishođenja dozvola. Ako nije, upućuje se na glavnu ocjenu u kojoj se detaljnije sagledavaju mogući negativni utjecaji, pokušavaju pronaći alternativna rješenja za ostvarivanje cilja zahvata kao i mjere kojima je moguće ublažiti utjecaje. Ukoliko je zahvat i dalje neprihvatljiv, moguće je provesti utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa uz sudjelovanje javnosti te ako on postoji, izvesti zahvat uz kompenzaciju. To znači nadoknađivanje „žrtvovanog“

područja zamjenskim područjem, prirodnim ili umjetno načinjenim, koje će preuzeti njegovu ulogu u mreži NATURA 2000.

Slika 11: Načelni prikaz postupaka OPEM

Izvor: DZZP, 2016.

Konačno, ako je dakle moguće isključiti negativan utjecaj na okoliš, zahvat će se dopustiti i ako se nalazi u NATURA području i to ponajprije zahvaljujući činjenici da NATURA 2000 podržava načelo održivog razvoja. Njezin cilj nije zaustaviti sveukupne razvojne aktivnosti nego, naprotiv, postaviti mjerila prema kojima će se one moći odvijati, a da pritom očuvaju biološku raznolikost. Kao takva, NATURA 2000 može pružiti nove mogućnosti ruralnim područjima grada Gospića, primjerice kroz eko-turizam, rekreaciju ili prirodi blisku poljoprivredu i šumarstvo.

Valja imati na umu kako NATURA 2000 nije samo mreža zaštićenih prirodnih rezervata već se njome priznaje da ljudi i priroda najbolje funkcioniraju zajedno. Njezin cilj nije isključiti gospodarske djelatnosti već osigurati njihovu sukladnost sa zaštitom vrijednih vrsta i staništa.

3.1.3.1. Upotreba obnovljivih izvora energije (OIE)

Obnovljivi izvori energije (OIE) je termin koji se koristi za one izvore energije koji se dobivaju iz prirode te koji se mogu obnavljati poput energije dobivene iz vjetroelektrana, solarne ili sunčeve energije (toplinska, fotonaponska i koncentrirana), hidro – električne energije, energija plime i oseke, geotermalne energije te energije dobivene iz biomase.

Obnovljivi izvori energije danas su bitna alternativa fosilnim gorivima, a njihova upotreba doprinosi smanjenju emisije stakleničkih plinova, diversifikaciji izvora nabave energenata i smanjenju ovisnosti o nepouzdanom i nepostojanom trgovanju fosilnim gorivima (osobito trgovanju naftom i plinom). Rast ulaganja u obnovljive izvore energije potiče zapošljavanje u Europi i svijetu, potiče stvaranje novih tehnologija i inovacija te poboljšava trgovinsku bilancu Europske unije. Ilustracije radi, ulaganja u OIE već u 2009. godini premašila su ulaganja u izvore fosilnih goriva. Nadalje, u istoj godini u Europi je više od 60% svih instaliranih energetskih

kapaciteta bilo iz obnovljivih izvora te je time jedna petina energije europskog kontinenta postala „zelena“.

Obnovljivi izvori energije, energetska učinkovitost te zaštita okoliša čine tzv. „zelene teme“ koje su sastavni dio svjetskih i europskih strateških razvojnih dokumenata te, u skladu s time, i razvojnih strategija u Republici Hrvatskoj (RH). Obnovljivi izvori energije jedna su od bitnih odrednica energetske strategije Republike Hrvatske. Europska unija je krajem 2008. godine usvojila tzv. energetske-klimatski paket, odnosno niz zakona koji bi do 2020. godine trebali rezultirati s:

- 20% manjim emisijama stakleničkih plinova u usporedbi s 1990. godinom;
- 20% udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj energetske potrošnji;
- 20% manjom potrošnjom energije (u odnosu na onu koja se do 2020. očekuje u slučaju neprovođenja posebnih mjera).

Ovi ciljevi popularno se zovu „20-20-20“, odnosno ciljevi „3×20“.

Direktivom 2009/28/EC, koja je dio energetske-klimatskog paketa, utvrđen je obvezujući cilj od 20% obnovljivih izvora energije u ukupnoj energetske potrošnji EU do 2020. godine. Udio od 20% trebao bi biti dostignut na razini cijele Europske unije, a svaka mu zemlja doprinosi u skladu sa svojim mogućnostima. Hrvatska bi prema odredbama EU Direktive 2009/28/EC do 2020. godine trebala dostići 20% udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj energetske potrošnji. Udio OIE u ukupnoj potrošnji u Hrvatskoj smatra se relativno visokim prvenstveno zahvaljujući velikom udjelu hidroelektrana u proizvodnji električne energije.

Unatoč tome, za dostizanje cilja postavljenog Direktivom trebat će izgraditi veliku količinu kapaciteta za iskorištavanje energije iz tzv. „novih“ obnovljivih izvora tj. vjetra, sunca, biomase, bioplina i slično. Porazna je činjenica da je stopa kojom su obnovljivi izvori u Hrvatskoj rasli proteklih desetak godina premala te da je potrebno bitno povećati ulaganja u obnovljive izvore energije kako bi se dostigli ciljevi koje postavljaju relevantne EU direktive (*Izvor: Zelena akcija*). Strategija energetskega razvitka Republike Hrvatske iz 2009. godine (NN 130/09) predviđa korištenje obnovljivih izvora energije, uz preuzimanje obveza iz ciljeva „3×20“, kao jedan od strateških ciljeva nacionalne energetske politike Republike Hrvatske. Planira se da će udio OIE u neposrednoj proizvodnji električne enegije u RH do 2020. godine iznositi 35% (uključujući vjetar, sunčevu energiju, vodne snage, geotermalnu energiju, biomasu i biogoriva) te da će se iz OIE dobivati 88,42 PJ što je ekvivalent energiji sadržanoj u 2,105 milijuna tona nafte (*Izvor: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Uprava za energetiku, 2009*). Korištenjem obnovljivih izvora energije i kogeneracije ostvaruju se interesi Republike Hrvatske u području energetike, utvrđeni Strategijom energetskega razvoja Republike Hrvatske (NN 130/09), zakonima i drugim propisima kojima se uređuje obavljanje energetske djelatnosti, osobito u pogledu:

- dugoročnog smanjenja ovisnosti o uvozu energenata,
- učinkovitog korištenja energije i smanjenja utjecaja uporabe fosilnih goriva na okoliš,
- otvaranja novih radnih mjesta i razvoja poduzetništva u energetici,
- poticanja razvoja novih tehnologija i domaćeg gospodarstva u cjelini,
- diversifikacije proizvodnje energije i sigurnosti opskrbe.

Svoje opredjeljenje za održivi razvitak na načelima racionalnog korištenja energije i kontinuirane brige za zaštitu okoliša grad Gospić pokazao je pristupanjem Sporazumu gradonačelnika te izradom Akcijskog plana energetskega održivog razvitka grada, kojim se obvezao

na provođenje konkretnih mjera energetske učinkovitosti koje će omogućiti ispunjavanje osnovnih ciljeva Europske energetske politike do 2020. godine. U narednom je razdoblju stoga osnovni cilj osigurati djelotvornu provedbu identificiranih mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti odnosno pripremiti kvalitetne (razvojne) projekte u tom području.

Dodatni poticaj promišljanju povećanja udjela obnovljivih izvora svakako je činjenica povećanja ukupne održivosti te doprinos sigurnosti opskrbe energijom u vremenu rastuće ovisnosti o uvozu i nestabilnih cijena energije. Obnovljivi izvori već danas mogu biti i ekonomski konkurentni u pojedinim slučajevima, a njihova puna konkurentnost s fosilnim izvorima energije se očekuje u skorom razdoblju.

Obnovljivi izvori energije izrazito su složeno područje ljudskog djelovanja te zbog svojih osobitosti i različitih čimbenika koji određuju mogućnosti i načine njihova korištenja zahtijevaju multidisciplinarni pristup i sudjelovanje različitih struka i znanstvenih disciplina što opravdava prijedlog suradnje sa znanstvenim i istraživačkim institucijama. Razvoj obnovljivih izvora energije (osobito od vjetra, vode, sunca i biomase) smjer je u kojemu se grad Gospić želi razvijati, i to prvenstveno imajući na umu brojne koristi obnovljivih izvora energije za gospodarstvo, a to su:

- domaći izvor energije (smanjenje ovisnosti o uvozu),
- poticanje razvoja domaćeg gospodarstva u proizvodnji opreme (povezivanje energetske i industrijske proizvodnje) – otvaranje novih radnih mjesta,
- mogućnost otvaranja proizvodnih programa u svim segmentima OIE (solarni geotermalni kotlovi, foto-napon, kotlovi za biomasu, pelete...),
- širok raspon razvojnih istraživanja i razvoja tehnologije u području vjetroenergetike te
- povećanje konkurentnosti.

3.1.3.2. Korištenje prostora u funkciji poboljšanja kvalitete i uvjeta života građana

Koncept kvalitete života odnosi se na sveukupnu dobrobit unutar društva, a usmjeren je na to da omogući svakom članu društva da ostvari svoje ciljeve. To znači da se kvaliteta života mjeri preko različitih ekonomskih, ali i neekonomskih pokazatelja. Za razliku od koncepta materijalnog životnog standarda, koji se uglavnom mjeri preko raspodjele dobara i usluga u populaciji, pristup kvalitete života oslanja se ne samo na indikatore materijalnog životnog standarda, već i na različite subjektivne čimbenike koji utječu na ljudski život (npr. društveni odnosi, sigurnost, mentalno zdravlje, kvaliteta prirodnog okoliša, dokolica, kulturni resursi i sl.). Namjera je grada Gospića usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno na poboljšanje učinkovitosti u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora te na stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na području grada.

U težnji za boljim, naprednijim, ljepšim životom, čovjek pronalazi nove tehnike i tehnologije, nova rješenja koja imaju za cilj svestrano poboljšanje uvjeta života i rada. Čovjek nije uvijek svjestan djelovanja i dehumanizirajućih utjecaja, koje nose nova, ali ne uvijek i najbolja rješenja, pa se ne često moraju otklanjati oni utjecaji ljudskog djelovanja, koje su pojedine interesne skupine stvorile, a nisu u skladu sa načelima održivog razvoja. Gradska sredina u principu omogućava većem broju ljudi da sa osjećanjem sigurnosti i potpunije zadovoljavaju obrazovne, kulturne, rekreacijske, zdravstvene i druge potrebe. Gradovi, naročito veći, sve nepovoljnije utječu na svoje stanovnike.

Sređeni imovinsko pravni odnosi, uređenost prostorno planske dokumentacije, te barijere kod izdavanja dozvola preduvjet su bilo kakvog razvoja. Upravo u ovim segmentima upravljanja postoji najviše razvojnih ograničenja, stoga je cilj identificirati barijere te uz ojačane kapacitete ubrzati postupke i procese za realizaciju privatnih i javnih investicija.

3.1.3.3. Bespravna gradnja – legalizacija

Legalizacija nezakonito izgrađenih zgrada je projekt kojim se nastoji riješiti višedesetljetni problem bespravno izgrađenih objekata na teritoriju Republike Hrvatske, a s time u vezi i uvesti red u prostorno uređenje države. Bespravnom građevinom u najširem se smislu smatra sve što je građeno, dograđivano, nadograđivano ili rekonstruirano nakon 15. veljače 1968. godine, a da nema odobrenje za gradnju, bilo da se to odobrenje naziva građevinska dozvola, rješenje o uvjetima građenja, lokacijska dozvola s pravom građenja, potvrda na glavni projekt ili nekako drugačije.

Građevina koja je nelegalna u cijelosti ili koja dijelom ispunjava uvjete za legalizaciju može se legalizirati temeljem Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN, br. 86/12, 143/13). Prema Zakonu, legalizirati se mogu nove građevine i rekonstrukcije postojećih ako su vidljive na digitalnoj ortofoto karti Državne geodetske uprave izrađenoj na temelju aerofotogrametrijskog snimanja Republike Hrvatske od 21. lipnja 2011., a na kojima su izvedeni najmanje grubo konstruktivni građevinski radovi (temelji sa zidovima, odnosno stupovima s gredama i stropom ili krovnom konstrukcijom) sa ili bez krova, najmanje jedne etaže. Za one građevine koje su bespravno sagrađene ili rekonstruirane nakon toga datuma potrebno se obratiti lokalnom upravnom tijelu nadležnom za izdavanje dozvola za gradnju radi provjere mogućnosti reguliranja statusa građevine prema Zakonu o gradnji.

Ako građevina nije vidljiva na ortofoto karti od 21. lipnja 2011., a sagrađena je do tog datuma kao dokaz vremena gradnje može se koristiti i bilo koja druga karta Državne geodetske uprave. Dokaz o vremenu gradnje može biti i uvjerenje Katastra odnosno Državne geodetske uprave da je građevina do tog datuma evidentirana na katastarskom planu ili drugoj službenoj kartografskoj podlozi.

Temeljem Zakona, ne mogu se legalizirati nezakonito izgrađene zgrade koje se nalaze:

- izvan građevinskog područja ili izvan tradicijske naseobine u nacionalnom parku, parku prirode, regionalnom parku, park-šumi, strogom rezervatu, posebnom rezervatu, spomeniku prirode i spomeniku parkovne arhitekture,
- unutar koridora energetske i vodnih građevina. Unutar koridora prometne građevine ozakonjenje je moguće jedino ako javnopravno tijelo nadležno za upravljanje tom građevinom izda potvrdu da je nezakonita građevina izgrađena u skladu s posebnim uvjetima,
- unutar koridora komunikacijskih građevina osim ako javnopravno tijelo nadležno za upravljanje tom građevinom ne izda potvrdu da je građevina izgrađena u skladu s posebnim uvjetima,
- na površini na kojoj je planirana javna i društvena namjena unutar građevinskih područja naselja za sadržaje upravnih, socijalnih, zdravstvenih, predškolskih, obrazovnih (osnovno, srednjoškolsko, visoko obrazovanje), komunalnih, sportskih, kulturnih i vjerskih funkcija,
- unutar građevinskog područja izvan naselja koje je prostornim planom predviđeno za gospodarsku namjenu (proizvodnja, ugostiteljstvo i turizam, sport) i groblja,

- na području posebne zaštite voda – zona sanitarne zaštite vode za piće u kojoj je prema posebnim propisima zabranjeno građenje zgrada za kakvu je podnesen zahtjev,
- unutar eksploatacijskog polja mineralne sirovine, osim zgrada izgrađenih na eksploatacijskom polju nafte, plina ili geotermalnih voda,
- unutar arheološkog nalazišta ili zone, prostornih međa nepokretnog kulturnog dobra ili kulturno-povijesne cjeline koja je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske osim ako javnopravno tijelo nadležno za poslove zaštite kulturne baštine ne izda potvrdu da je izgrađena u skladu s posebnim uvjetima,
- na području upisanom u listu svjetske baštine UNESCO-a,
- na postojećoj površini javne namjene, pomorskom dobru ili vodnom dobru. Zgrade na vodnom dobru mogu se legalizirati uz posebnu suglasnost Hrvatskih voda.

Također, ne može se legalizirati ni zgrada izgrađena na međi sa drugom građevnom česticom planiranom za građenje zgrade ako na pročelju koje se nalazi na međi ima otvor - prozor, vrata, otvor za prozračivanje, balkon, lođu i sl. ili istak koji prelazi na drugu građevnu česticu. Uvjet za legalizaciju je da se otvor odnosno istak ukloni. Nije moguća legalizacija kamp-kućica, kontejnera i slično kao ni građevina građenih od materijala kojima se ne osigurava dugotrajnost i sigurnost korištenja (baraka i sl.).

Postupak legalizacije nezakonito izgrađene zgrade započinje podnošenjem zahtjeva za izdavanje rješenja o izvedenom stanju. Zahtjev se predaje u upravni odjel nadležan za izdavanje akata za gradnju na području na kojem se građevina nalazi. Zahtjevu je potrebno priložiti određenu dokumentaciju, a vrsta dokumentacije ovisi o kategoriji u koju građevina pripada.

S područja grada Gospića do trenutka izrade Strategije razvoja podneseno je ukupno 5.500 zahtjeva za legalizaciju, od čega je riješeno njih 1.700. Potrebno je naglasiti da je u posljednjem periodu učinjen značajan napredak u ovom segmentu te da prostorno-planska dokumentacija, sustav kontrole, ali i potpore građanima pri ishodovanju potrebnih dozvola i rješavanju administrativnih poteškoća smanjuju pojavu bespravne gradnje, a za očekivati je da će se situacija u narednom razdoblju dodatno poboljšati.

3.1.3.4. Urbano opremljene stambene zone

Potrebe suvremenog čovjeka i način života zahtijevaju visok stupanj opremljenosti stambenih zona koje postaju mjesta intenzivnog života i raznovrsnih mogućnosti te svojim stanovnicima svih generacija i različitih interesa moraju osigurati primjerenu razinu kvalitete života.

U cilju provođenja mjera za zadovoljavanje stambenih potreba građana i poboljšanja kvalitete stanovanja, a temeljem iskazanih potreba stanovnika, Grad Gospić je pokrenuo aktivnosti na provedbi Programa društveno poticane stanogradnje (POS). Društveno poticana stanogradnja podrazumijeva sustavno organiziranu izgradnju stanova odnosno stambenih zgrada koji se financiraju iz tzv. javnih sredstava (financijska sredstva, građevinsko zemljište, komunalna infrastruktura i priključci na infrastrukturu), koje osiguravaju država i jedinice lokalne samouprave, iz vlastitih sredstava te sredstava poslovnih banaka.

U gradu Gospiću u tijeku je projekt izgradnje treće stambene građevine iz Programa POS-a, s predviđenih 30 stanova i 30 parkirališnih mjesta ukupne neto korisne površine 1.892,56 m². Program POS-a pokrenut je kako bi se građanima omogućilo rješavanje stambenog pitanja po uvjetima znatno povoljnijim od tržišnih, a njime se ujedno pridonosi i razvitku građevinarstva kao multiplikatora općeg razvitka te povećanju broja zaposlenih na području Grada.

3.2. MISIJA I VIZIJA GRADA GOSPIĆA

Ključni element strateškog razvojnog dokumenta odnosi se na formulaciju misije, razvojne vizije te ciljeva koji se unutar te vizije postavljaju. Imajući na umu kako je imati pozitivnu viziju budućnosti najsnažnija motivacija za promjenama koju posjedujemo, na temelju poznavanja postojeće situacije provođenjem detaljne strukturne analize te uz prepoznavanje najvećih zapreka identifikacijom ključnih problema, pristupilo se razmatranju zahtijevanog ili poželjnog budućeg statusa planiranog područja, a sve s ciljem osiguranja konsenzusa oko pravca budućeg razvoja koji bi u konačnici trebao rezultirati ostvarenjem postavljenih ciljeva.

Dok misija daje prikaz trenutnog stanja, vizija osigurava integralnu interpretaciju poželjne budućnosti lokalne zajednice te predstavlja novo promišljanje kompleksne prirodne prostorne cjeline. Svrha definiranja misije i vizije je da artikuliraju opće ciljeve razvoja, omogućе sagledavanje posljedica njihove realizacije i nužnih koraka koje treba poduzeti. Vizija mora ići u pravcu ostvarivanja „zajedničkog dobra“. Misija i vizija pružaju načelne ideje kako prevladati konceptualna, institucionalna i društvena ograničenja te trebaju definirati integrativne koncepte, uspostaviti ciljeve i prioritete te omogućiti definiranje specifičnih mjera i projekata.

Misija Grada Gospića:

Grad Gospić na efikasan način odgovara na potrebe svojih građana, potičući sveukupni razvoj kroz odgovorno, savjesno i transparentno poslovanje, stvarajući nove vrijednosti bazirane na načelima (samo)održivosti i osiguravajući visoku kvalitetu života sadašnjih i budućih generacija.

Vizija Grada Gospića:

Grad Gospić je grad prepoznatljivog identiteta, koji proizlazi iz njegovih prirodnih i tradicijskih vrijednosti, te baštinenja lika i djela Nikole Tesle, gdje se kvaliteta života i svekoliki razvoj temelje na konceptu i principima održivog razvoja.

Ostvarenje vizije i ciljeva Grad Gospić želi postići djelovanjem kroz prioritetne mjere, odnosno aktivnosti, kojima se želi dugoročno pridonijeti razvoju područja te uspostaviti trajne temelje za dugoročan i uspješan razvoj, zasnivan na vlastitim snagama i mogućnostima.

Razvojni koncept obuhvatio je nekoliko ključnih značajki koje su dovele do definiranja vizije i strateških (razvojnih) ciljeva, kao i razvojnih prioriteta i aktivnosti (mjera), kojima se dostiže:

- ✓ očuvanost područja, krajobrazna raznolikost, priroda, zdrav život, ruralnost,
- ✓ prepoznatljivost, jedinstvenost, različitost, potražnja tržišta, organizacija i povezanost proizvođača i pružatelja usluga,
- ✓ kulturno-povijesna i tradicijska baština, razvoj selektivnih oblika turizma te
- ✓ uvođenje novih tehnologija, energetska samoodrživost, nova znanja, razvoj i privlačenje ljudskih resursa, jednake mogućnosti.

3.3. CILJEVI RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Dugoročni strateški ciljevi su šira razrada vizije, a proizlaze iz ideje vizije i utvrđuju se prilikom formiranja same vizije te predstavljaju smjernice razvojnih opredjeljenja. Definiranjem dugoročnih ciljeva osigurava se postavljanje strateških prioriteta, što nalaže traženje strateških puteva za njihovu realizaciju, sadržanih u provedbenim mjerama, ali i kontrolnim mehanizmima kroz koje je moguće ocjenjivati put od vizije i ciljeva do rezultata.

Definiranje razvojnih ciljeva je u funkciji prevladavanja, otklanjanja razvojnih problema koje su radne skupine na radionicama održanim tijekom razdoblja travanj - lipanj 2016., na temelju SWOT analize, detektirale kao ograničenja razvoja. Lista problema za svaku radnu skupinu iskorištena je za određivanje razvojnih ciljeva gospodarstva, društvenih djelatnosti, prostornog uređenja i gradskih institucija. Ciljevi su odabirani prema kriterijima kao što su očekivani učinak, održivost i mogućnost provedbe bez veće podrške izvana.

Ciljevi su temeljna pretpostavka za ostvarenje vizije razvoja grada Gospića. U tom je kontekstu definirano pet dugoročnih ciljeva sa pratećim strateškim prioritetima, na način da se ukazuje i na niz mjera, pomoću kojih će se osigurati razvoj temeljen na ključnim prioritetima, specifičnim za grad Gospić.

3.3.1. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi razvoja su konzistentan i sažeti opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih, a vremenski su povezani s razdobljem trajanja Strategije. Kvaliteta strateških ciljeva ovisi o tome koliko oni odražavaju trendove i procese u Gradu, kao i one koje nameće njegovo okruženje.

Kako bi promovirali i ostvarili zadanu viziju, zadaća Radne skupine bila je osmisliti strateške ciljeve koji će odrediti razvojne prioritete u razdoblju 2016. - 2020. Definirani strateški ciljevi grada Gospića su:

3.3.2. Strateški prioriteti

Strateški prioriteti se vezuju uz svaki dugoročni strateški cilj i oni predstavljaju segmentirane ciljeve, tj. strateške pravce djelovanja. Oni su osnova i polazište strategije djelovanja, koja osigurava provedbu svakog pojedinog dugoročnog cilja. U praksi se strateški prioriteti pojavljuju kao programski prioriteti ili kao provedbeni programi. Razrada strateških prioriteta bazira se s jedne strane na viziji i dugoročnim ciljevima i s druge strane na ključnim strateškim problemima.

Strateški ciljevi	Prioriteti
1. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	1.1 Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja
	1.2 Poticanje održivog razvoja poduzetništva i obrtništva
	1.3 Razvoj konkurentne poljoprivrede i šumarske djelatnosti
	1.4 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti uz naglasak na revitalizaciju ruralnih područja
	1.5 Povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu
2. Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	2.1 Razvoj društvene infrastrukture i usluga
	2.2 Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj sustava socijalne skrbi i zdravstvene zaštite
	2.3 Razvoj i unaprjeđenje komunalne infrastrukture na području grada Gospića
	2.4 Unaprjeđenje i održivo korištenje prostora grada Gospića
	2.5 Unaprjeđenje kvalitete stanovanja i povećanje razine sigurnosti stanovništva
3. Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije	3.1 Unaprjeđenje procesa zaštite okoliša kroz korištenje tradicionalnih i alternativnih alata i metoda rada u gospodarenju otpadom
	3.2 Održivo gospodarenje energijom i povećanje udjela obnovljivih izvora energije
	3.3 Unaprjeđenje daljnjih procesa očuvanja i održivog korištenja prirodne baštine i biološke raznolikosti na području grada Gospića, s naglaskom na NATURA 2000
4. Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	4.1 Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture
	4.2 Unaprjeđenje kvalitete usluga u turizmu
	4.3 Razvoj i oblikovanje inovativne turističke ponude i destinacije
	4.4 Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine
5. Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	5.1 Razvoj i jačanje kompetencija te unaprjeđenje sustava za upravljanje svim aspektima razvoja grada Gospića
	5.2 Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorom i javnim površinama
	5.3 Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj i djelovanje civilnog sektora
	5.4 Jačanje međugradske, međuzupanijske, prekogranične i međunarodne suradnje

4. RAZRADA MJERA PO PRIORITETIMA

4.1. TEMELJNA POLAZIŠTA

Strategija razvoja grada Gospića usmjerava se na nekoliko glavnih područja djelovanja koja su prepoznata već u fazi analize stanja u Gradu, a treba se temeljiti na razradi osnovnih razvojnih mjera i indikatora, što uključuje i pristup određivanja učinka projekata. Očekivani rezultati mjera su sastavni dio kriterija za procjenu projekata, odnosno prioriteta određenog projekta u zadanom vremenskom okviru.

Mjera je ona razvojna kategorija koja predstavlja operativnu razradu svakog strateškog prioriteta i sagledava njegov utjecaj na specifična područja djelovanja (na gospodarstvo, zdravstvo i socijalnu skrb, obrazovanje, zaštitu okoliša, sport, komunalnu infrastrukturu itd.). Stoga mjere treba kategorizirati i primijeniti uz sagledavanje realnih uvjeta u kojima se one moraju provoditi. Svaka je mjera dio strateškog prioriteta, a mora slijediti koncepciju definiranu ciljem kao dijelom vizije razvoja.

Cilj svake mjere je razvoj i to razvoj po načelima održivosti, što mora biti sadržano i u pojedinim programima razvoja. Stoga se svaka mjera sagledava kao podsustav određenog razvojnog cilja i pretpostavka prihvaćanja pojedinog projekta, što zahtijeva da se svaka mjera jasno definira s formalnog i sadržajnog aspekta.

4.2. RAZRADA MJERA PO STRATEŠKIM PRIORITETIMA

Strateški prioriteti razvoja su usmjereni na nekoliko glavnih područja djelovanja, uz uvažavanje razvojnih mogućnosti, a temeljeno na sagledavanju trendova razvoja u svijetu, analize stanja u gradu Gospiću, uz uvažavanje prijedloga prikupljenih na raspravama sa sudionicima radnih skupina i radionica. U nastavku će se elaborirati svaki strateški prioritet, u kontekstu prethodno definiranog strateškog cilja, a predložiti će se i elaborirati mjere, njihovi nositelji i očekivani rezultati.

SC 1 Razvoj konkurentnog gospodarstva	
Prioriteti	Mjere
1.1 Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja	1.1.1 Razvoj i unaprjeđenje poslovne infrastrukture i potpornih institucija
	1.1.2 Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva i stvaranje pozitivnog investicijskog okruženja
	1.1.3 Poboljšanje dostupnosti financijskih sredstava MSP i obrtništvu
	1.1.4 Stvaranje i oblikovanje programa stručne potpore za poduzetnike te poticanje umrežavanja i inovativnih načina poslovanja
	1.1.5 Poticanje zaštite, certificiranja i brendiranja autohtonih proizvoda
1.2 Poticanje održivog razvoja poduzetništva i obrtništva	1.2.1 Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj prerađivačke djelatnosti visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš
	1.2.2 Poticanje razvoja sektora poslovnih i stručnih usluga

	<p>1.2.3 Poticanje umrežavanja i razvoj klastera te ostalih oblika gospodarskih udruživanja</p> <p>1.2.4 Edukacija i jačanje kompetencija poduzetnika i poljoprivrednika</p>
1.3 Razvoj konkurentne poljoprivrede i šumarske djelatnosti	<p>1.3.1 Razvoj konvencionalne poljoprivredne proizvodnje</p> <p>1.3.2 Razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje</p> <p>1.3.3 Poticanje okrupnjavanja zemljišnih posjeda i gospodarskih udruživanja</p> <p>1.3.4 Razvoj konkurentne šumarske djelatnosti uz naglasak na drvoprerađivačku industriju</p> <p>1.3.5 Edukacija i jačanje kompetencija dionika u poljoprivredi i šumarstvu</p>
1.4 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti uz naglasak na revitalizaciju ruralnih područja	<p>1.4.1 Očuvanje i revitalizacija tradicijskih obrta</p> <p>1.4.2 Razvoj ruralnog turizma</p> <p>1.4.3 Razvoj i unaprjeđenje infrastrukture za pružanje usluga na ruralnom području</p> <p>1.4.4 Poticanje prerade, marketinga i prodaje lokalnih proizvoda</p>
1.5 Povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	<p>1.5.1 Jačanje razvojno-istraživačke infrastrukture i usluga</p> <p>1.5.2 Poticanje korištenja inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu</p>
1.6 Održivi razvoj i korištenje prirodnih resursa u gospodarske svrhe	<p>1.6.1 Pejzažna sanacija prirodnih resursa (s naglaskom na mineralne sirovine)</p> <p>1.6.2 Eksploatacija, prerada i prenamjena prirodnih resursa</p> <p>1.6.3 Korištenje obnovljivih izvora energije u gospodarske svrhe</p>

STRATEŠKI CILJ 1 Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	
PRIORITET 1.1 Stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja i opremanje poslovne infrastrukture kao što su inkubatori, centri kompetencija, tehnološki parkovi i drugi oblici suvremene poslovne infrastrukture u skladu sa smjernicama specijalizacije • Uključiti partnere u realizaciju ovakvih projekata, prije svega obrazovne i istraživačke institucije, ali i druge partnere (HGK, HOK, Udruženje obrtnika, LAG JLS i dr.) • Izgradnja, opremanje i stavljanje u funkciju poduzetničke potporne institucije • Poticati „gospodarstvo znanja“, kao temelj izvozne orijentacije gospodarstva. To uključuje poticanje primjene znanja i povezivanje gospodarskih subjekata sa znanstvenim sektorom radi povećanja konkurentnosti i izvoznih kapaciteta poduzetnika • Poticati poduzetnike koji planiraju izvoz smanjenjem troškova izlaza na inozemna tržišta, te troškova promocije i marketinga na inozemnim tržištima i dr. • Smanjiti davanja i razne namete izvozno orijentiranim poduzećima • Koordiniranim aktivnostima na izgradnji poslovne infrastrukture i sustavom poticaja, te smišljenih marketinških aktivnosti privući izvozna poduzeća na područje Grada • Proširiti postojeći portfolio potpora te povećati broj kreditnih i jamstveno kreditnih shema dostupnih poduzetnicima; osigurati raznovrsnost financijskih potpora (darovnice, tehničke potpore za razradu projekata, jamstveno-kreditne sheme, sufinanciranje troškova, i dr.) • Programe potpora usmjeriti prema poduzetnicima koji se bave ili se planiraju baviti djelatnostima koje su označene kao razvojni prioritet (proizvodnja i prerada, ICT, i dr.) • Pružiti tehničku potporu poduzetnicima u pripremi i razradi njihovih projekata za druge izvore financiranja • Kreiranje programa edukacija putem poduzetničkih potpornih institucija • Poticanje pohađanja certificiranih edukacija za poduzetnike • Povezivanje sa sveučilištem i školama na razvoju novih edukativnih programa za poduzetnike • Poticati umrežavanje poduzetnika na lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, putem raznih projekata suradnje, razmjene ljudi i transfera znanja (uz primjenu ICT-a inovativnih rješenja) • Pružanje potpore kroz edukacije proizvođača i jačanje regionalnih potpornih institucija za provedbu zaštite, certificiranja i brendiranja proizvoda • Izrade specifikacija, istraživanja i ispitivanja u svrhu zaštite, certificiranja i brendiranja proizvoda te sufinanciranje administrativnih troškova dobivanja i provođenja zaštite, certificiranja i brendiranja proizvoda • Potpora promotivnim i marketinškim aktivnostima koje promoviraju autohtoni gospićki proizvod
NOSITELJI	Grad Gospić, LAG Lika, HOK, HGK, potporne organizacije, edukacijske ustanove
KORISNICI	Poduzetnici, obrtnici, zadruge, fakulteti, lokalni proizvođači i zadruge

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. novih realiziranih projekata poslovne infrastrukture • Izgrađena i opremljena poduzetnička potporna institucija • Povećan udio izvoza grada u ukupnom izvozu županije • Povećan broj novih izvoznika • Br. realiziranih kredita/potpore iz različitih financijskih shema • Br. poduzetnika kojima je pružena tehnička pomoć od strane potpornih institucija • br. realiziranih EU poduzetničkih projekata • Br. održanih edukacija • Br. poduzetnika polaznika edukacija • Podaci o formiranim poduzetničkim mrežama • Br. zaštićenih i brendiranih proizvoda • Br. projekata koji promoviraju autohtone proizvode • Br. manifestacija koje promoviraju autohtone proizvode
PRIORITET 1.2	Poticanje održivog razvoja poduzetništva i obrtništva
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Provođenje aktivnosti za razvoj proizvodne i prerađivačke djelatnosti • Stručna pomoć poduzetnicima u razvoju proizvoda i usluga, komercijalizaciji proizvoda i projekata, realizaciji poduzetničkih ideja, zasnovanih na znanju, istraživanjima i inovacijama • Poticanje klasterizacije poduzetnika te zajednički nastup na tržištu • Poticanje internacionalizacije ključnih industrija, s naglaskom na drvoprerađivačku industriju • Poticanje restrukturiranja drvoprerađivačke industrije - tranzicija na finalizaciju proizvoda • Poticati stvaranje novih prerađivačkih tvrtki, specijalizacijom zona, inkubatora te raznim oblicima potpora (jamstveno kreditne sheme, tehničke potpore, darovnice i dr.) • Provesti analizu i identificirati ključne elemente razvoja poslovnih i stručnih usluga • Izraditi plan s konkretnim i provedivim mjerama poticanja razvoja poslovnih i stručnih usluga • Osigurati prostor i lokaciju za djelovanje usluga iz ovog sektora (IT inkubator, i dr.) • Osmisliti, planirati i provoditi sustavne potpore sektoru poslovnih i stručnih usluga • Povezivanje poslovnog, znanstveno-istraživačkog i/ili javnog sektora u svrhu transfera znanja, uvođenja novih tehnologija i komercijalizacije inovacija i razvoj klastera • Organizacijska potpora osnivanju i radu gospodarskih udruženja i klastera kroz pružanje podrške u izadi pripremnih dokumenata za osnivanje klastera (ugovora, pravilnika, sporazuma itd.) te sudjelovanje u izradi plana aktivnosti klastera • Poticati organiziranje različitih seminara, radionica, tečajeva i ostalih aktivnosti s ciljem unaprjeđenja znanja, vještina i kompetencija poduzetnika, obrtnika i poljoprivrednika • Poticanje pohađanja certificiranih edukacija za poduzetnike • Povezivanje sa sveučilištem i školama na razvoju novih edukativnih programa za poduzetnike • Poticati umrežavanje poduzetnika na lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, putem raznih projekata suradnje, razmjene ljudi i transfera znanja (uz primjenu ICT-a inovativnih rješenja)
NOSITELJI	Grad Gospić, HOK, HGK, potencijalni članovi klastera i udruženja, obrazovne

	ustanove, organizacije civilnog društva
KORISNICI	Poduzetnici, obrtnici, poljoprivrednici, stanovništvo
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. poduzeća koja se bave prerađivačkom djelatnošću • Br. projekata koji promovira upotrebu znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu • Povećanje broja zaposlenih i udjela u BDP-u djelatnosti poslovnih i stručnih usluga • Povećanje broja tvrtki i obrta poslovnih i stručnih usluga • Br. polaznika edukacijskih programa • Br. održanih programa godišnje • Br. ostvarenih suradnji između poslovnog, znanstveno-istraživačkog i javnog sektora
PRIORITET 1.3	Razvoj konkurentne poljoprivrede i šumarske djelatnosti
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje ulaganja u proizvodnju, preradu, marketing i razvoj poljoprivrednih proizvoda • Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima • Poticanje izrade projektne dokumentacije za izgradnju proizvođačkih objekata • Poticanje ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje • Poticanje trženja autohtonih i ekoloških proizvoda putem manifestacija, organizacije prodajnih prostora i pomoći u distribuciji proizvoda • Umrežavanje proizvođača i prerađivača i formiranje infrastrukture za pružanje dostatne podrške • Opremanje potporne infrastrukture i fizičke infrastrukture za udruživanje • Pružanje ciljane edukacije (prezentacije, seminari, radionice, minikonferencije, tribine) poljoprivrednicima u područjima kao što su: <ul style="list-style-type: none"> - edukacija za mlade poljoprivrednike i poljoprivrednike početnike - ekološka poljoprivreda - očuvanje autohtonih vrsta voća, povrća, sjemena, sadnica - modernizacija poljoprivrednog poslovanja • Osmišljavanje aktivnosti i približavanje inovativnih tehnologija poljoprivrednim gospodarstvima • Ažuriranje katastra i zemljišnih knjiga te priprema za provedbu ukupnoga procesa okrupnjivanja zemljišta • Poticanje šumoposjednika na održivo gospodarenje šumama • Poticanje predindustrijske i industrijske prerade drva • Predstavljanje i podrška i pružanje infrastrukture za aktivnosti OIE i en. učinkovitosti
NOSITELJI	Grad Gospić, LAG Lika, potporne organizacije, HOK, HGK, agencije i organizacije vezane uz poljoprivredu i poljoprivrednu proizvodnju, zadruge, nadležna ministarstva
KORISNICI	Poljoprivredna gospodarstva, subjekti u drvo-prerađivačkoj industriji, šumari, poduzetnici

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. poljoprivrednih gospodarstava • Povećanje ekonomske veličine poljoprivrednih gospodarstava • Povećanje proizvodnje poljoprivrednih proizvoda veće dodane vrijednosti • Br. poljoprivrednih gospodarstava koja se bave ekološkom i/ili integriranom proizvodnjom • Br. korisnika programa potpora ruralnom razvoju • Br. poljoprivrednika koji imaju ekološki način proizvodnje • Br. eko proizvoda ponuđenih na tržištu • Br. održanih događanja sa ciljem promocije lokalnih proizvoda • Br. umreženih poljoprivrednih gospodarstava • Broj provedenih edukativnih aktivnosti o mogućnostima korištenja novih tehnologija • Br. održanih edukacija • Br. poduzetnika polaznika edukacija • Br. poljoprivrednika i drvoprerađivača koji koriste nove tehnologije • Promjena veličine poljoprivrednih zemljišta • Br. gospodarskih udruženja • Povećanje iskoristivosti šuma • Prihodi u poljoprivredi, drvoprerađivačkoj djelatnosti i šumarstvu
PRIORITET 1.4	Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti uz naglasak na revitalizaciju ruralnih područja
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti postojeću ponudu tradicijskih obrta te potaknuti stvaranje novih • Posebno poticati stvaranje novih prepoznatljivih obrtničkih proizvoda te njihovo brandiranje i prodaju • Revitalizacija izumrlih tradicijskih obrta • Informiranje, marketinške aktivnosti i edukacija postojećih i budućih ponuđača i proizvođača tradicijskih obrtničkih proizvoda • Poticanje standardiziranja proizvodnje i kontrolu kvalitete; izrada, uspostava i provedba programa umrežene tradicijske obrtničke ponude • Poticati razvoj te osmisliti programe potpora i promocijske aktivnosti vezane uz razvoj turističke ponude na OPG-u • Razvoj tematskih putova, razvoj selektivnih oblika turizma, umrežavanje i promocija ruralne turističke ponude • Poticanje poljoprivrednih gospodarstava na ulaganja u pokretanje i/ili razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na ruralnim područjima
NOSITELJI	Grad Gospić
KORISNICI	Tradicijski obrti, obrti i poduzetnici, poljoprivredna gospodarstva, stanovništvo
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj tradicijskih obrta na području grada • Povećan broj i raznolikost tradicijskih proizvoda visoke dodane vrijednosti • Br. korisnika programa potpora ruralnom razvoju • Br. poljoprivrednih gospodarstava koja ulažu u pokretanje i/ili razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti • Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture • Br. i vrsta izgrađene infrastrukture

PRIORITET 1.5 Povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza tehnoloških profila tvrtki i njihovih razvojnih potreba • Izrada akcijskog plana razvoja razvojno istraživačke infrastrukture i usluga (tehnološki park, poslovno-inovacijski centri i dr.) • Povezivanje i razmjena iskustava sa sličnim institucijama u RH i inozemstvu • Stručna pomoć poduzetnicima u razvoju proizvoda i usluga, komercijalizaciji proizvoda i projekata, realizaciji poduzetničkih ideja, zasnovanih na znanju, istraživanjima i inovacijama • Povezivanje poslovnog, znanstveno-istraživačkog i/ili javnog sektora u svrhu transfera znanja, uvođenja novih tehnologija i komercijalizacije inovacija i razvoj klastera
NOSITELJI	Grad Gospić, potporne institucije
KORISNICI	Tvrtke i obrti, studenti i znanstvenici
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. istraživačko razvojnih projekata • Br. ostvarenih suradnji između znanstveno-istraživačkog sektora i poduzetništva • Br. realiziranih EU poduzetničkih projekata • Br. poduzetnika koji su unaprijedili poslovne procese koristeći ICT • Br. projekata koji promovira upotrebu znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu • Br. ostvarenih suradnji između poslovnog, znanstveno-istraživačkog i javnog sektora
PRIORITET 1.6 Održivi razvoj i korištenje prirodnih resursa u gospodarske svrhe	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje sanacije, čišćenja i uređivanja kamenoloma i nalazišta mineralnih sirovina • Osmišljavanje i provedba aktivnosti za povećanje sigurnosti, kretanja, boravka i rada • Poticanje korištenja EU sredstava i savjetodavna podrška MSP • Edukacija o nužnosti i načinu provedbe postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu • Održivo upravljanje šumama - poticajne mjere i edukacija građana • Prenamjena prirodnih sirovina za korištenje u turističke svrhe (npr. šume - šetnice, vidikovci i sl.) • Održivo upravljanje poljoprivrednim tlo - primjena agro-okolišnih mjera • Održivo upravljanje vodama - poticajne mjere i edukacija građana • Istraživanje, crpljenje, obrada, ponovno korištenje, recikliranje i zamjena sirovina • Korištenje goriva iz otpada za energetske svrhe • Unaprijediti sustav upravljanja zaštićenim područjima • Preusmjeravanje prometa sa cestovnog na energetske učinkovitije i za okoliš povoljnije oblike prijevoza • Provedba programa predškolskog odgoja i osnovnoškolskog obrazovanja - Škola u prirodi • Unaprijediti resursnu učinkovitost kako bi se smanjilo ukupno korištenje neobnovljivih prirodnih resursa i povezanih okolišnih utjecaja koji nastaju od korištenja sirovih materijala • Razvoj sustava upravljanja eksploatacijom obnovljivih prirodnih resursa • Edukacija i sudjelovanje javnosti u postupku donošenja prostornih

	<p>planova</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostava sustava praćenja stanja u okolišu • Primjena novih tehnologija u sanaciji i očuvanju prirodnih resursa
NOSITELJI	Grad Gospić, komunalno poduzeće, javne ustanove, udruge, MSP, poljoprivredna gospodarstva
KORISNICI	Stanovništvo, posjetitelji
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. projekata u koje su ugrađene mjere zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti • Br. poljoprivrednih gospodarstava koji primjenjuju agro-okolišne mjere • Br. MSP-ova uključenih u zeleno poduzetništvo • Br. saniranih resursa i/ili sirovina • Br. projekata koji vode povećanju sigurnosti, kretanja, boravka i rada • Br. edukacijskih programa o unaprjeđenju i održivom korištenju prirodnih resursa • Br. educiranih stanovnika • Br. edukacijskih programa namijenjenih djeci predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta • Br. projekata u kojima se koriste nove tehnologije za očuvanje prirodnih resursa • Br. uređenih puteva pogodnih za biciklističke ili pješačke ture • Br. obnovljenih prirodnih resursa - izvora pitke vode, staništa i sl.

SC 2 Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture

Prioriteti	Mjere
2.1 Razvoj društvene infrastrukture i usluga	2.1.1 Poboljšanje uvjeta i kvalitete infrastrukture sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama
	2.1.2 Razvoj i unaprjeđenje kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama
	2.1.3 Obnova i revitalizacija zapuštenih prostora i objekata društvene namjene
	2.1.4 Izgradnja i/ili opremanje dječjih igrališta te dječjih igrališta namijenjenih djeci s teškoćama
	2.1.5 Unaprjeđenje kvalitete infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između dionika u kulturi
	2.1.6 Daljnji razvoj i unaprjeđenje sportske infrastrukture i sportskih programa
	2.1.7 Razvoj cjeloživotnog obrazovanja i specijaliziranih obrazovnih programa
2.2 Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj sustava socijalne skrbi i zdravstvene zaštite	2.2.1 Obnova i izgradnja objekata visoke kvalitete za smještaj starijih i nemoćnih te osoba s invaliditetom
	2.2.2 Unaprjeđenje skrbi o osobama s invaliditetom i osobama treće životne dobi
	2.2.3 Unaprjeđenje izvaninstitucionalnih oblika pomoći/usluga za starije osobe/osobe s invaliditetom/mlade obitelji

	<p>2.2.4 Poboljšanje uvjeta i kvalitete usluga u zdravstvu i razvoj programa zdravstvene prevencije</p> <p>2.2.5 Uređenje i opremanje zdravstvene infrastrukture s naglaskom na povećanje usluge i osiguravanje pristupa svim skupinama u zajednici</p> <p>2.2.6 Unaprjeđenje pronatalitetne populacijske politike</p>
2.3 Razvoj i unaprjeđenje komunalne infrastrukture na području grada Gospića	<p>2.3.1 Razvoj i povećanje učinkovitosti sustava vodoopskrbe</p> <p>2.3.2 Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda</p> <p>2.3.3 Unaprjeđenje kvalitete sustava prometne infrastrukture kroz izgradnju i održavanje prometnica</p> <p>2.3.4 Razvoj i unaprjeđenje elektroenergetske i telekomunikacijske mreže</p>
2.4 Unaprjeđenje i održivo korištenje prostora grada Gospića	<p>2.4.1 Cjelovito planiranje prostornog razvoja sukladno razvojnim potrebama grada Gospića</p> <p>2.4.2 Izgradnja, opremanje i uređenje parkirališnih zona, pješačkih i biciklističkih staza</p> <p>2.4.3 Izgradnja i/ili nadogradnja prilaza svim javnim ustanovama za osobe s invaliditetom</p> <p>2.4.4 Unaprjeđenje postojećih i uređenje novih javnih gradskih prostora te poticanje obnove pročelja</p> <p>2.4.5 Unaprjeđenje javne gradske rasvjete</p> <p>2.4.6 Profiliranje, sadržajno i oblikovno unapređivanje Grada te stvaranje tematskih tržnica i održavanje javnih zelenih površina</p>
2.5 Unaprjeđenje kvalitete stanovanja i povećanje razine sigurnosti stanovništva	<p>2.5.1 Planiranje i stvaranje preduvjeta za stambenu izgradnju</p> <p>2.5.2 Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te izgradnja i opremanje potrebne infrastrukture</p> <p>2.5.3 Razminiranje minski sumnjivih površina na području grada Gospića</p> <p>2.5.4 Povećanje dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu</p>

STRATEŠKI CILJ 2 Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	
PRIORITET 2.1 Razvoj društvene infrastrukture i usluga	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u obnovu, izgradnju i opremanje infrastrukture predškolskog odgoja • Ulaganja u obnovu, izgradnju i opremanje infrastrukture osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, uključujući sportske dvorane • Proširenje postojećih objekata za dodatne sadržaje u vrtićima i školama (laboratoriji, sport, raznorazne aktivnosti povezane sa razvojem vještina kod djece i mladih) • Izgradnja i opremanje smještaja za studente na području grada Gospića • Dodatna edukacija odgojnog i nastavnog osoblja za stručno usavršavanje • Poboljšanje suradnje i koordinacije među odgojno-obrazovnim ustanovama • Osmišljavanje, kreiranje i implementacija deficitarnih obrazovnih programa • Razvijanje novih i unaprjeđenje postojećih programa za djecu s teškoćama u razvoju; osiguravanje pomoćnika u nastavi za djecu s poteškoćama u redovnim osnovnim školama te u svim ustanovama u sferi odgoja i obrazovanja • Razvijanje novih i unaprjeđenje postojećih programa za darovitu djecu (pr. pokretanje Centara izvrsnosti u školama na području grada Gospića) • Uvođenje IKT i mrežne infrastrukture te novih rješenja u obrazovne ustanove (e-škole, pametne učionice, opremanje nastavnog osoblja itd.) • Obnova i stavljanje u funkciju zapuštenih objekata društvene namjene • Ulaganja u izgradnju i opremanje dječjih igrališta, podijeljenih po dobnim skupinama te dječjih igrališta za djecu s poteškoćama • Uspostavljanje sustava za koordinirano i efikasno upravljanje i financiranje kulturnih djelatnosti, programa i aktivnosti • Poticanje stvaranja novih programa u kulturi (pr. Plan za promicanje čitanja, osnivanje bibliobusne službe i sl.) • Modernizacija postojećih i osiguravanje novih adekvatnih prostora za kulturne djelatnosti (pr. zgrada POU-a, Muzej Like Gospić) • Kontinuirano, cjelogodišnje organiziranje kulturnih događanja • Jačanje ljudskih kapaciteta djelatnika u kulturi • Unapređenje suradnje sa odgojno-obrazovnim institucijama kako bi se kontinuirano djelovalo na aktivnije uključivanje djece i mladih u kulturni život Grada • Digitalizacija knjižne i arhivske građe • Ulaganje u obnovu, izgradnju i opremanje odgovarajuće sportske infrastrukture, s većim naglaskom na tematsko određivanje • Poticanje uvođenja novih programa cjeloživotnog učenja prilagođenih tržištu rada • Osmišljavanje i provedba promotivnih aktivnosti radi motiviranja stanovnika na cjeloživotno učenje
NOSITELJI	Grad Gospić, obrazovne institucije, POU, OCD, kulturne ustanove, Samostalna narodna knjižnica Gospić, Muzej Like Gospić, KIC
KORISNICI	Stanovništvo, posjetitelji i turisti, udruge

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. provedenih projekata rekonstrukcije i dogradnje u segmentu predškolskog odgoja • Br. provedenih projekata rekonstrukcije i dogradnje u segmentu osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja • Površina izgrađenog objekta za smještaj studenata • Novi kapaciteti za dodatne sadržaje u vrtićima i školama • Br. educiranog odgojnog i nastavnog osoblja • Br. pomoćnika u nastavi za djecu s poteškoćama, uključujući predškolski odgoj • Br. pokrenutih centara izvrsnosti • Br. škola uključenih u projekt e-škole te broj „pametnih“ učionica • Br. novih inovativnih školskih programa • Br. obnovljenih objekata društvene namjene • Br. uređenih dječjih igrališta • Br. uspješno provedenih projekata u sektoru kulture sufinanciranih proračunskim sredstvima te sredstvima EU • Br. novih kulturnih/sportskih programa • Br. novih/rekonstruiranih objekata sportske infrastrukture • Br. polaznika programa cjeloživotnog učenja
PRIORITET 2.2	Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj sustava socijalne skrbi i zdravstvene zaštite
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Obnova i izgradnja objekata socijalne infrastrukture • Opremanje i modernizacija objekata socijalne infrastrukture • Edukacija i osiguravanje dovoljnog broja stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama • Izgradnja doma za zbrinjavanje starih i nemoćnih i hospicija za pružanje pomoći bolesnicima i njihovim obiteljima • Podrška u procesu deinstitucionalizacije sustava socijalne skrbi; poticanje izvaninstitucionalnih oblika skrbi • Pokretanje dnevnih boravaka za stare i nemoćne • Priprema i provedba sadržaja za starije i nemoćne osobe • Uređenje i opremanje prostora za organizirano stanovanje (dnevni boravci) osoba u sustavu socijalne skrbi (fokus na osobe s invaliditetom, djecu i mlade s poremećajima u ponašanju te djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi) • Ulaganje u obnovu, izgradnju i opremanje zdravstvenih ustanova (pr. dogradnja zgrade Opće bolnice Gospić za potrebe dnevne bolnice, bazen za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju pacijenata, objekt za skladištenje otpada i sl.) • Uvođenje IKT i mrežne infrastrukture te novih rješenja u ustanove iz segmenta zdravstvene i socijalne infrastrukture • Osmišljavanje i provedba projekata prevencije i preventivnih aktivnosti namijenjene djeci i mladima • Osmišljavanje i provedba projekata na temu brige i skrbi o siromašnim skupinama stanovnika u društvu (pr. Pučka kuhinja) • Naknade za svako novorođeno dijete • Stvaranje povoljnih uvjeta za život mladih obitelji i djece (rješavanje stambenih pitanja, zapošljavanja i dr.)
NOSITELJI	Grad Gospić, OCD, ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove
KORISNICI	Osobe treće životne dobi, osobe s invaliditetom, stanovništvo, turisti

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. obnovljenih ili novih objekata socijalne infrastrukture • Razvijeni izvaninstitucionalni oblici socijalne skrbi u gradu Gospiću • Br. obnovljenih zdravstvenih ustanova • Br. programa prevencije na području Grada • Br. pripremljenih i provedenih projekata i programa iz područja socijalne skrbi • Br. korisnika usluga socijalne skrbi • Br. stručnih djelatnika u ustanovama socijalne skrbi • Br. mladih u ukupnom stanovništvu • Stopa nataliteta
PRIORITET 2.3	Razvoj i unaprjeđenje komunalne infrastrukture na području grada Gospića
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje vodoopskrbnog sustava grada Gospića i rekonstrukcija postojećeg sustava (zamjena dotrajalih cijevi i sl.) • Snimanje i sanacija postojeće mreže zbog smanjenja gubitaka u distribuciji • Osigurati pokrivenost mrežom odvodnje kompletnog grada prema najvišim standardima kvalitete i očuvanja okoliša. Nastaviti racionalno širenje mreže prema rubnim dijelovima grada i gradskim naseljima (realizacija projekta Aglomeracije Gospić - Lički Osik - Perušić) • Rekonstrukcija i održavanje prometnica na području grada Gospića • Izgradnja gradske obilaznice • Izgradnja nedostajućih uličnih i cestovnih spojeva osnovne ulične mreže, te rekonstrukcija raskrižja, postojećih ulica te asfaltiranje makadamskih ulica • Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta • Modernizacija signalne i sigurnosne opreme i uređaja • Priprema dokumentacije za apliciranje projekata za EU fondove • Planirati te graditi i obnavljati elektroenergetsku mrežu (dalekovodi, trafostanice itd.) sukladno izraženim potrebama lokalnog stanovništva i gospodarstva • Širiti elektroenergetsku distribucijsku mrežu gdje trenutačno ne postoji • Pružati adekvatnu potporu u pripremi i provedbi projekata unaprjeđenja postojećih hidroenergetskih potencijala te izgradnju novih • Planirati i omogućiti izgradnju mreže i građevina telekomunikacijskog sustava te širokopojasni internet kao potpora rastu korisničkih zahtjeva
NOSITELJI	Grad Gospić, Usluga d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju, Hrvatske ceste/Lika ceste, HEP, HT
KORISNICI	Stanovništvo, turisti i posjetitelji, privatni i poslovni korisnici
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Duljina obnovljene ili sanirane te novoizgrađene mreže vodoopskrbe • Smanjeni gubici vode • Br. stanovnika priključen na sustav odvodnje • Br. priključaka • Br. kilometara novih izgrađenih ulica, asfaltiranih makadamskih ulica, rekonstruiranih raskrižja • Br. kilometara novoizgrađenih ili rekonstruiranih nerazvrstanih cesta • Izgrađena gradska obilaznica • Br. novih sigurnosnih uređaja i opreme • Br. obnovljenih trafostanica • Povećanje prijenosne moći kroz revitalizaciju vodova

PRIORITET 2.4 Unaprjeđenje i održivo korištenje prostora grada Gospića	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada novih te izmjena i dopuna postojećih dokumenata prostornog uređenja • Poticati višu kvalitetu izrađenih prostornih planova, te bolje provođenje planova • Klasificirati, urediti i sadržajno osmisliti javne prostore: pješačke ulice i trgove, šetnice te okupljališta • Graditi originalne nove javne gradske prostore sukladno identitetu grada • Osigurati kontinuirano i adekvatno održavanje javnih gradskih površina • Definirati model poticanja uređenja gradskih pročelja, te urediti pročelja na objektima u vlasništvu Grada • Ulaganja u izgradnju i opremanje biciklističkih i pješačkih staza te šetnica • Izgradnja parkirališnih mjesta, uključujući parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom • Poticati sadržajno aktiviranje tržnica i javnih zelenih površina • Navodnjavanje javnih zelenih površina • Provesti detaljnu analizu postojeće rasvjete i odrediti novi koncept rasvjete na svim definiranim gradskim lokacijama • Implementacija rasvjete prema definiranim prioritetima postupne implementacije rasvjete po pojedinim cjelinama • Nadogradnja prilaza/rampi svim javnim ustanova za osobe s invaliditetom
NOSITELJI	Grad Gospić, Komunalac Gospić d.o.o.
KORISNICI	Stanovništvo, turisti i posjetitelji
INDIKATORI	Br. izmjena i dopuna prostornih planova
	Br. uređenih postojećih javnih površina
	Br. novo izgrađenih javnih površina
	Br. izgrađenih prilaza za osobe s teškoćama
	Br. korisnika tržnice
	Br. novih rasvjetnih tijela
	Područja obuhvata grada novom rasvjetom
PRIORITET 2.5 Unaprjeđenje kvalitete stanovanja i povećanje razine sigurnosti stanovništva	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Odrediti područja i izraditi prostorno-plansku dokumentaciju za stambenu gradnju primjerenu potrebama ljudi uz osiguranje visoke kvalitete stanovanja na tim područjima • Provoditi potrebne pripremne aktivnosti na stvaranju preduvjeta za izgradnju stambenih blokova (prometna i komunalna infrastruktura, i dr.) • Adekvatna zaštita i spašavanje na području grada Gospića kroz jačanje kapaciteta JVP i civilne zaštite s ciljem izgradnje logističkih, transportnih i ljudskih kapaciteta • Izgradnja i obnova infrastrukture zaštite i spašavanja (pr. objekta za smještaj svih žurnih službi) • Uvođenje novih tehnologija za nadzor i zaštitu • Monitoring, prevencija i upravljanje sigurnosti, tehnološkim rizicima i rizicima • Informiranje i edukacija građana za postupanje u incidentnim situacijama te ostale slične aktivnosti • Izrada planova zaštite i intervencija u slučajevima požara i nepogoda

	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacija suradnje svih nadležnih institucija u zaštiti od požara, prirodnih nepogoda i akcidenata • Provođenje postupka razminiranja • Aktivnosti nabave opreme i napredne tehnologije za prevenciju i sanaciju onečišćenja • Ulagati u razvoj postojećih komunikacijskih mreža i izgradnju nove infrastrukture širokopojasnog pristupa • Pripremati projekte za financiranje razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa iz fondova EU
NOSITELJI	JVP Gospić, DUZS Područni ured Gospić, HGSS Stanica Gospić, DVD Pazarište, Gradsko društvo Crvenog križa Gospić, Grad Gospić
KORISNICI	Stanovništvo, posjetitelji i turisti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. obnovljenih i izgrađenih stanova • površina infrastrukture zaštite i spašavanja • Br. opreme potrebne za učinkovito obavljanje djelatnosti zaštite i spašavanja • Br. osposobljenih stručnjaka u području civilne zaštite i spašavanja • Br. osposobljenih jedinica za djelovanje u slučaju elementarne nepogode • Površina razminiranog zemljišta • Br. priključaka na Internet

SC3 Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije

Prioriteti	Mjere
3.1. Unaprjeđenje procesa zaštite okoliša kroz korištenje tradicionalnih i alternativnih alata i metoda rada u gospodarenju otpadom	3.1.1 Sanacija divljih odlagališta te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom
	3.1.2 Edukacija stanovništva o mogućnostima i potrebama za recikliranje i ponovnu upotrebu otpada
	3.1.3 Osmišljavanje i provedba programa ponovne upotrebe otpada s ciljem primjene novih oblika energije
3.2 Održivo gospodarenje energijom i povećanje udjela obnovljivih izvora energije	3.2.1 Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i primjena projekata energetske efikasnosti
	3.2.2 Povećanje energetske učinkovitosti u privatnim kućanstvima, sektorima obrazovanja, industrije, zgradarstva, prometa i javne rasvjete
	3.2.3 Edukacija stanovništva o mogućnostima i prednostima korištenja alternativnih oblika energije
	3.2.4 Osmišljavanje i provedba aktivnosti održive mobilnosti kroz energetske učinkovitost u prometnoj infrastrukturi
3.3 Unaprjeđenje daljnjih procesa očuvanja i održivog korištenja prirodne baštine i biološke raznolikosti na području grada Gospića, s naglaskom na NATURA 2000	3.3.1 Provedba mjera za zaštitu, povećanje kvalitete i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša (voda, tlo, zrak)
	3.3.2 Zaštita izvora i podzemnih voda od zagađenja te čišćenje i stavljanje u funkciju bunara i guštarni
	3.3.3 Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode
	3.3.4 Osmišljavanje i provedba aktivnosti održivog razvoja i povećanja atraktivnosti prirodne baštine te krajobraznih atrakcija
	3.3.5 Provedba edukativnih i potpornih aktivnosti za

stanovnike s područja NATURA 2000 za pozitivno iskorištavanje ograničavajućih kapaciteta u sferi zaštite okoliša

3.3.6 Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje infrastrukture na području NATURA 2000

STRATEŠKI CILJ 3 Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije

PRIORITET 3.1 Unaprjeđenje procesa zaštite okoliša kroz korištenje tradicionalnih i alternativnih alata i metoda rada u gospodarenju otpadom

AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Poduprijeti izgradnju Županijskog centra za gospodarenje otpadom • Sanacija postojećih divljih odlagališta i deponija • Izgradnja objekta za građevinski otpad • Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom ulaganjem u infrastrukturu i opremu komunalnog poduzeća • Izgradnja reciklažnih dvorišta, uspostava zelenih otoka i postavljanje spremnika za posebne vrste otpada • Aktivnosti za uvođenje i poboljšanje odvojenog skupljanja, uporabe, recikliranja i ponovne upotrebe otpada • Educiranje i informiranje djelatnika komunalnog društva te korisnika usluga • Postavljanje tabli i informativnih natpisa za zabranu odlaganja otpada te informacije o mjestima za odlaganje otpada • Organiziranje promotivnih kampanja za podizanje razine svijesti o problemima okoliša te o mjerama za očuvanje okoliša
-------------------	---

NOSITELJI Grad Gospić, Komunalac Gospić d.o.o.

KORISNICI Stanovništvo, komunalna poduzeća

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. očišćenih i saniranih divljih deponija • Br. intervencija u infrastrukturu • Br. i vrsta nabavljena opreme • Br. izgrađenih objekata za gospodarenje otpadom različite namjene • Godišnja količina prikupljenog i zbrinutog otpada • Broj održanih edukacija i informativnih radionica • Količina adekvatno odvojenog otpada • Količina recikliranog i oporabljeno otpada • Br. postavljenih tabli (npr. za zabranu odlaganja smeća) i informativnih panoa
-------------------	--

PRIORITET 3.2 Održivo gospodarenje energijom i povećanje udjela obnovljivih izvora energije

AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Sanacija i obnova pročelja u svrhu povećanja energetske učinkovitosti • Zamjena energetske neučinkovite javne rasvjete s energetske učinkovitijim žaruljama • Uvođenje učinkovitih i čistih tehnologija u sustave grijanja i hlađenja • Uvođenje urbane opreme temeljene na OIE (klupe, koševi za smeće, reklamni panoi, itd.) • Gradnja punionica za električna vozila • Poticanje korištenja energije iz obnovljivih izvora (primarno sunce te djelomično biomasa) te stvaranje preduvjeta za lakše uvođenje sustava koji koriste ovakvu energiju u kućanstvima i u javnim ustanovama u Gradu kao velikim potrošačima energije • Definiranje i provedba informativne kampanje o važnosti korištenja
-------------------	---

	<p>alternativnih oblika energije</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sustavno informiranje o mogućnostima sufinanciranja projekata EnU i OIE privatnih investitora • Promicanje ekološki osviještenih radnih praksi gospodarskih subjekata
NOSITELJI	Grad Gospić, Razvojna agencija Ličko-senjske županije
KORISNICI	Stanovništvo, poduzetnici i obrtnici, organizacije civilnog društva
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. obnovljenih pročelja i zgrada • Smanjenje troškova potrošnje komercijalnih izvora energije • Br. uvedenih kotlova i drugih tipova čiste tehnologije za grijanje i hlađenje • Udjel energetski učinkovite i ekološke javne rasvjete u cjelokupnom sustavu • Br. izgrađenih punionica za električna vozila • Br. provedenih projekata iz područja EnU i OIE • Br. radionica/tiskanih materijala o važnosti korištenja OIE • Br. kućanstava/poslovnih subjekata s višim energetske certifikatom
PRIORITET 3.3	Unaprjeđenje daljnjih procesa očuvanja i održivog korištenja prirodne baštine i biološke raznolikosti na području grada Gospića, s naglaskom na NATURA 2000
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Provođenje mjera za smanjenje onečišćenja zraka • Nabava instrumenata za utvrđivanje sastava zraka i padalina • Unaprjeđenje sustava praćenja pritisaka na tlo • Ispitivanje zdravstvene ispravnosti izvorskih voda i vode za piće • Aktivnosti čišćenja bunara i guštarni • Jačanje svijesti javnosti o zaštiti okoliša i utjecaju klimatskih promjena (radionice, priprema i dijeljenje edukacijskih materijala, savjetovanje itd.) • Poticanje građana na korištenje ekološki prihvatljivih proizvoda, gradnje i načina življenja (sustavno informiranje građana o natječajima za sufinanciranje ekološki prihvatljivih proizvoda, rješenja itd.) • Očuvanje bioraznolikosti prostora i krajobraza kroz zajedničke projekte sa institucijama • Informiranje šire javnosti o mogućnostima (su)financiranja projekata u području NATURA 2000 • Ulaganje u objekte i infrastrukturu unutar zaštićenih područja i mreže NATURA 2000 • Zaštita šumskih resursa • Primjena metodologije održivog upravljanja šumskim resursima (sustavno pošumljavanje, FSC certificiranje itd.) • Mjere za upravljanje rizicima od požara te prilagodba aktivnosti JVP Gospić klimatskim promjenama (npr. priprema na produženje požarne sezone) • Priprema i provedba LIFE projekata • Zaštita i valorizacija prirodnih resursa kroz provedbu projekata razvoja i unaprjeđenja • Razvoj projekata inovativnog sadržaja i ideja na temelju jedinstvenih prirodnih znamenitosti (npr. multimedijске prezentacije povijesne, digitalne ekspozicije, informativne i edukativne ture) • Pokretanje inicijative za obrazovanje i podizanje svijesti javnosti koje su usmjerene na inovativnu prezentaciju i promociju odabranih

	jedinstvenih prirodnih znamenitosti i povezanog znanja, kao i suvremene oblike interpretacije prirodne ponude
NOSITELJI	Grad Gospić, TZ Grada Gospića, LAG Lika, PP Velebit, NP Paklenica, Ličko-senjska županija
KORISNICI	Stanovništvo, turisti i izletnici
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen sustav za mjerenje onečišćenja tla ☒ • Ocjena kakvoće vode • Br. očišćenih (i saniranih) bunara i guštarni • Br. zajedničkih projekata za očuvanje bioraznolikosti prostora i krajobraza • Br. održanih edukacija stanovništva o aktivnostima zaštite okoliša • Br. polaznika edukacija o aktivnostima zaštite okoliša • Br. provedenih akcija zaštite, uređenja i očuvanja flore i faune • Br. provedenih projekata u NATURA 2000 području • Br. FSC certificiranih šuma • Br. provedenih LIFE projekata • Br. uređenih interpretacijskih centara i centara za posjetitelje • Br. posjetitelja prirodnim i krajobraznim vrijednostima i atrakcijama

SC 4 Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića

Prioriteti	Mjere
4.1 Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture	4.1.1 Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje turističke infrastrukture
	4.1.2 Unaprjeđenje sustava turističke signalizacije - ploče, natpisi, putokazi
	4.1.3 Izgradnja novih i uređenje postojećih tematskih i poučnih staza te izletišta
4.2 Unaprjeđenje kvalitete usluga u turizmu	4.2.1 Unaprjeđenje sustava upravljanja turizmom na području grada Gospića
	4.2.2 Edukacija djelatnika u turizmu te zainteresiranih dionika
4.3 Razvoj i oblikovanje inovativne turističke ponude i destinacije	4.3.1 Kreiranje turističkog identiteta Grada i brendiranje lika i djela Nikole Tesle s ciljem komercijalizacije
	4.3.2 Diversifikacija turističke ponude i razvoj selektivnih oblika turizma
	4.3.3 Poticanje inovativne turističke ponude u poduzetništvu i organizacijama civilnog društva
	4.3.4 Specijalizacija gastronomske ponude destinacije - primjena načela destinacijskog menadžmenta
4.4 Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine	4.4.1 Obnova i revitalizacija kulturne baštine
	4.4.2 Unaprjeđenje i razvoj novih turističkih proizvoda temeljenih na kulturnoj baštini
	4.4.3 Razvoj održivog sustava korištenja i upravljanja kulturnom baštinom

STRATEŠKI CILJ 4 Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	
PRIORITET 4.1 Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja nove javne turističke infrastrukture (pr. turistički info centri, sanjkalište i skijalište, izletišta, auto kamp odmorišta, tematski parkovi i dr.) • Unaprjeđenje postojeće javne turističke infrastrukture • Poticanje razvoja poduzetničke turističke infrastrukture (poticanje razvoja smještajnih kapaciteta - hoteli, kampovi, hosteli, privatni smještajni kapaciteti, bazeni) • Izgradnja i opremanje tematskih staza i puteva (pr. tematska staza Japoda u Bužimu, Put sira, meda, rakije, piva..., Staza „Nikole Tesle“ i sl.) • Izgradnja, uređenje i/ili opremanje glavnih turističkih ulaza na područje grada Gospića • Postavljanje turističke signalizacije - ploče, putokazi, natpisi
NOSITELJI	Grad Gospić, TZ Grada Gospića, LAG Lika, poduzetnici, udruge
KORISNICI	Stanovništvo, turisti i posjetitelji, turističke agencije
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. novoizgrađenih turističkih objekata • Br. provedenih projekata unaprjeđenja turističke infrastrukture • Br. otvorenih hotela, hostela kampova i privatnih smještajnih jedinica • % porasta dolazaka turista na području grada Gospića • % porasta noćenja turista na području grada Gospića • Br. novouređenih tematskih puteva i staza • Postavljena turistička signalizacija
PRIORITET 4.2 Unaprjeđenje kvalitete usluga u turizmu	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada strategije razvoja turizma grada Gospića • Uključivanje zainteresirane javnosti u oblikovanje i definiranje razvojnih pravaca turizma grada Gospića (pr. putem neobvezujućih javnih poziva za prikupljanje ideja, predlaganje idejnih rješenja i sl.) • Evidentiranje i stavljanje u funkciju neaktivne ili zapuštene turističke osnove (određivanje prioritetnih lokacija, objekata i drugih tipova turističke osnove prema stupnju spremnosti za aktivaciju) • Educiranje dionika u ugostiteljstvu i cjelokupnom sektoru turizma • Umrežavanje dionika u turizmu sa ciljem unaprjeđenja kvalitete usluge • Osmišljavanje i provedba edukativnih aktivnosti s temom održivog razvoja turizma i novih trendova u turizmu namijenjenih različitim dobnim skupinama
NOSITELJI	Grad Gospić, TZ grada Gospića, LAG Lika, edukacijske ustanove
KORISNICI	Stanovništvo, turisti, poduzetnici, iznajmljivači
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađena strategija razvoja turizma grada Gospića • Br. provedenih postupaka uključivanja zainteresirane javnosti u procese • Br. edukativnih radionica • Br. polaznika • Br. umreženih dionika u turizmu • Br. edukativnih radionica namijenjenih djeci i mladima

PRIORITET 4.3 Razvoj i oblikovanje inovativne turističke ponude i destinacije	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje strateških smjernica za razvoj turističkog identiteta Grada temeljem analiza ključnih posebnosti područja i u suradnji sa svim dionicima turističkog razvoja grada Gospića • Brendiranje destinacije Gospić (s naglaskom na lik i djelo Nikole Tesle) definiranjem novih turističkih proizvoda, stvaranjem vizualnog identiteta i provedbom marketinške i komunikacijske strategije • Poticanje komercijalizacije novog turističkog identiteta (pr. Kreativni edukativni park „Nikola Tesla“, unaprjeđenje Spomen područja „Nikola Tesla“ Smiljan kroz izgradnju i osmišljavanje novih sadržaja, izrada novih suvenira i turističkih proizvoda i usluga) • Postavljanje turističke signalizacije u skladu s novim vizualnim identitetom • Poticati razvoj strateški definiranih specifičnih oblika turizma (kulturni, gastro, izletnički, sportski, kamping, ciklo i zdravstveni turizam) • Izgradnja i/ili opremanje (dodatnih) sadržaja u sklopu selektivnih oblika turizma (pr. Centar za promatranje ptica, Lovačka kuća, Potatoland, Muzej ličke hrane) • Konceptualizirati projekte u segmentu inovativne, javne, turističke ponude • Organizirati manifestacije koje populariziraju i oplemenjuju novu ponudu (tematizacija i fokusiranje na specifične tržišne niše) • Poticati inovativnu i tematiziranu smještajnu i ugostiteljsku ponudu (uvođenje sustava kategorizacija, vidljivosti i marketinga itd.) • Mobilizirati pojedince i poduzetnike za uključivanje u različite tipove turizma (npr. iz poljoprivrednog sektora u ruralni turizam, iz segmenta kulture i umjetnosti u kulturni turizam itd.)
NOSITELJI	Grad Gospić, TZ grada Gospića, LAG Lika, poduzetnici, PG, obrtnici
KORISNICI	Lokalno stanovništvo, turisti i izletnici, gospodarstvenici, PG, udruge
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. marketinških i komunikacijskih projekata u skladu sa smjericama novog turističkog identiteta Grada • Br. projekata za komercijalizaciju novog turističkog identiteta • Br. provedenih projekata inovativne turističke ponude • Br. novih, tematiziranih manifestacija • Porast broja turista koji prvi puta posjećuju Gospić • Br. dodatnih sadržaja u sklopu selektivnih oblika turizma
PRIORITET 4.4 Zaštita, valorizacija i revitalizacija kulturne baštine	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Utvrđivanje prioriteta za obnovu i revitalizaciju kulturne baštine • Provedba projekata obnove i revitalizacije kulturne baštine • Razvoj pomoćne i popratne infrastrukture nužne za revitalizaciju kulturne baštine • Turistička valorizacija pokretne i nepokretne kulturne baštine • Postavljanje smeđe signalizacije i interpretacijskih tabli • Unaprjeđenje prezentacije bogatog kulturnog naslijeđa i suvremene kulturne produkcije Grada korištenjem novih tehnologija • Primjena multimedije u kulturi • Aktivirati zapuštenu i nekorištenu kulturno-povijesno osnovu u turističke svrhe • Razviti diversificiranu i tematiziranu turističku ponudu na osnovi kulturne baštine • Omogućavanje obilaska kulturno-povijesne baštine osobama sa posebnim potrebama

	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada akcijskog plana za korištenje i upravljanje kulturnom baštinom • Osmišljavanje i provedba edukativnih aktivnosti namijenjenih djeci za prevenciju i sprječavanje uništenja kulturne baštine zbog grafita i sl. • Podizanje javne svijesti o kulturnoj baštini njenom promocijom i poticanjem manifestacija u kulturi
NOSITELJI	Grad Gospić, Muzej Like Gospić, POU, KIC, TZ Grada Gospića
KORISNICI	Stanovništvo, djeca i mladi, posjetitelji i turisti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. obnovljenih entiteta kulturne baštine • Br. revitaliziranih lokaliteta kulturne baštine • Razvijena popratna infrastruktura • Br. aktivnosti osmišljenih i provedenih koji rezultiraju većim stupnjem valorizacije kulturne baštine • Br. uvedenih multimedijalnih rješenja u interpretaciji kulturne baštine • Br. novih turističkih proizvoda/usluga baziranih na kulturnoj baštini • Izrađen akcijski plan • Br. edukativnih radionica • Br. posjetitelja kulturo povijesne baštine • Br. postavljenih tabli i informativnih ploča • Povećanje broja kulturnih manifestacija

SC 5 Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem

Prioriteti	Mjere
5.1 Razvoj i jačanje kompetencija te unaprjeđenje sustava za upravljanje svim aspektima razvoja grada Gospića	5.1.1 Jačanje kapaciteta za korištenje sredstava EU
	5.1.2 Poticanje širenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju i poboljšanju javnih usluga
	5.1.3 Kontinuirano osposobljavanje i obrazovanje u skladu s potrebama javnog upravljanja
	5.1.4 Unaprjeđenje upravljanja, protoka informacija i komunikacije između gradskih odjela, institucija i drugih javnih organizacija s područja grada
	5.1.5 Poboljšanje sustava mjerenja učinka i transparentnosti javnih programa
5.2 Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorom i javnim površinama	5.2.1 Izrada strategije upravljanja gradskom imovinom
	5.2.2 Uvođenje naprednog poslovnog rješenja za upravljanje gradskom imovinom
	5.2.3 Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija s ciljem održavanja i zaštite javnih prostora i površina
5.3 Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj i djelovanje civilnog sektora	5.3.1 Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva
	5.3.2 Razvoj učinkovitog modela suradnje civilnog sektora s ostalim sektorima
	5.3.3 Jačanje uloge civilnog sektora u društveno-ekonomskom razvoju grada Gospića
5.4 Jačanje međugradske, međužupanijske, prekogranične i međunarodne suradnje	5.4.1 Jačanje uloge grada u međunarodnim organizacijama i udruženjima i uključivanje u nove organizacije
	5.4.2 Unaprjeđenje suradnje i razvoj zajedničkih projekata sa partnerskim gradovima i institucijama iz drugih županija i prekograničnog prostora

STRATEŠKI CILJ 5 Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	
PRIORITET 5.1 Razvoj i jačanje kompetencija te unaprjeđenje sustava za upravljanje svim aspektima razvoja grada Gospića	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati i omogućiti djelatnicima javne uprave iz svih odjela te javnih institucija s područja Grada (muzeja, knjižnice, kazališta, škola, javnih poduzeća, domova i dr.) pohađanje edukacija, informativnih radionica i prezentacija važnih za korištenje sredstava EU (javna nabava, pisanje i provedba projekata, praćenje procedura vezanih uz ESI fondove i dr.). • Organizacija timova s područja grada čija će glavna aktivnost biti priprema razvojnih projekata Grada • Poticanje sudjelovanja na predavanjima, radionicama i tečajevima kojima su predmet nove informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) • Organiziranje posjete stručnim i znanstvenim institucijama, oglednim primjerima, udruženjima i institucijama u zemljama EU-a, a vezano uz lokalni razvoj (ili opći ili kroz specifičnosti) • Osnažiti kapacitete gradske uprave (edukacija zaposlenika, rukovođenje, organizacija) za strateško planiranje razvoja i provedbu strateških odluka i planova • Informatizacija Gradske uprave (analiza postojećih poslovnih procesa, nabava nove informatičke opreme i programskih rješenja) • Poticanje digitalne interakcije između javne uprave i građana u svim segmentima javnog upravljanja implementacijom novih IKT rješenja (npr. e-skriptarnica, digitalizacija knjižnične građe, izdavanje raznih potvrda, dozvola i odobrenja putem Interneta, prezentacija grada i komunikacija s turistima putem HotSpot-ova i dr. • Poticati pohađanje stručnih seminara, predavanja, programa razmjene iskustava i drugih specijaliziranih edukacijskih programa djelatnika javne uprave u svim područjima javnog upravljanja • Standardizirati i razvijati postupke i procedure strateškog planiranja u skladu s najboljom praksom drugih europskih gradova • Razviti mehanizme za unapređivanje komunikacije i protoka informacija između i unutar odjela gradske uprave, institucija i javnih poduzeća, te unaprijediti suradnju i koordinaciju sa institucijama koje nisu u vlasništvu grada, ali čije djelovanje je od interesa za građane • Uspostaviti sustav financiranja i subvencioniranja korisnika javnih sredstava prema kriterijima učinkovitosti i najvišeg javnog doprinosa • Uvesti procedure evaluacije učinaka realiziranih javnih programa • Sustav objavljivanja javnih informacija poboljšati na način da se informacije javnosti lako dostupne, razumljive i prilagođene korisniku • Uvođenje sustavnog praćenja ključnih gospodarskih pokazatelja, njihova obrada i periodičko objavljivanje • Uspostava registra dobivenih potpora po pojedinim korisnicima
NOSITELJI	Grad Gospić
KORISNICI	Zaposlenici javne uprave, javne institucije i poduzeća, udruge, stanovništvo

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. polaznika edukacija/prezentacija/radionica • Br. realiziranih projekata sufinanciranih iz ESI fondova • Br. razvojnih projekata u provedbi • Br. edukativnih aktivnosti o mogućnosti primjene IKT u uredima gradske uprave, ustanovama i tvrtkama u vlasništvu Grada • Br. procesa informatizacije implementiranih u rad gradske uprave, ustanova i tvrtki u vlasništvu Grada • % uštede troškova provedenom informatizacijom rada Gradske uprave, ustanova i tvrtki u vlasništvu Grada • Uspostavljen sustav mjerljivih podataka o učincima pojedinih javnih programa • Br. uspostavljenih oblika dostupnosti javnim informacijama (bilteni, Internet objave i dr.) • Br. mehanizama za kvalitetniji protok informacija • Br. i vrsta prikupljenih informacija • Uspostava registra dobivenih potpora po pojedinim korisnicima
PRIORITET 5.2	Povećanje učinkovitosti upravljanja gradskim prostorom i javnim površinama
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Revizija metodologije za upravljanje imovinom • Izrada strategije upravljanja gradskom imovinom • Izrada jedinstvene evidencije o imovini (stanovi, poslovni prostori, kulturni objekti, javne površine, zemljišta/parcele itd.) • Izraditi detaljnu klasifikaciju gradskih poslovnih i stambenih prostora, javnih površina i zemljišta te je učiniti javno dostupnom • Izraditi Registar nerazvrstanih cesta na području grada Gospića • Detaljno definiranje vlasničkog stanja, vrijednosti imovine i drugih relevantnih parametara • Klasificiranje imovine prema uporabnim kategorijama • Digitalizacija i mogućnost informatičkog pregleda imovine i uz nju vezanih vrijednosti (prihodi-rashodi; pokretna-nepokretna; aktivna-neaktivna; u najmu-prazno; parkirališta, poljoprivredna i građevinska zemljišta, zelene površine, broj i vrijednost spomenika itd.) • Objedinjavanje registra gradske imovine s dokumentacijom za ostalu imovinu (građevinska zemljišta, objekti, nerazvrstane ceste itd.) • Poticanje korištenja ICT-a ciljem održavanja i zaštite javnih prostora i površina
NOSITELJI	Grad Gospić
KORISNICI	Udruge, građani koji ostvaraju propisana prava i svi ostali građani korisnici javnih prostora, zaposlenici odjela i drugih povezanih službi/institucija, poduzetnici i investitori, građani, gradski upravni odjeli, trgovačka društva i ustanove, javna poduzeća
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. godišnjih planova upravljanja gradskom imovinom • Br. evidentirane gradske imovine • Vrijednost gradske imovine • Br. aktivirane gradske imovine i stavljene u funkciju • Br. pokrenutih postupaka za procjenu vrijednosti imovine • % imovine upisane u zemljišnim knjigama kao vlasništvo Grada • Br. evidentiranih nesukladnosti između zemljišnih knjiga i katastra • Br. provedenih procjena vrijednosti gradske imovine • Izrađen Registar nerazvrstanih cesta

PRIORITET 5.3 Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj i djelovanje civilnog sektora	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti sustav financiranja i mjerenja učinaka programa i projekata OCD financiranih proračunskim sredstvima • Razvoj sustava podrške djelovanja OCD tijekom cijele godine koji ne uključuju direktno financiranje (npr. ustupanje gradskih prostora, organizacija informativnih radionica i edukacija za pripremu donatorskih projekata) • Poticanje OCD na pripremu i provedbu projekata financiranih nacionalnim, EU i međunarodnim sredstvima • Razvijanje partnerstva organizacija civilnog društva i javnog sektora na projektima financiranim iz nacionalnih, EU i međunarodnih sredstava • Poticanje osnivanje i djelovanja udruga, posebno u sektorima koji su identificirani kao deficitarni (pr. poticanje OCD za pružanje izvaninstitucionalnih socijalnih usluga) • Jačati svijest građana o važnosti i mogućnostima djelovanja organizacija civilnog društva u pripremi, donošenju i provođenju javnih politika kroz organizaciju tribina, skupova i sl. • Jačanje uloge civilnog sektora u postupcima donošenja odluka i upravljanju razvojem grada Gospića • Promocija i poticanje razvoja društveno-poduzetničkih ideja i inicijativa • Organizacija informativnih radionica i edukacija o društvenom poduzetništvu • Promovirati perspektive rada i života izvan okvira industrije, turizma, ugostiteljstva i javne uprave • Poticanje volonterstva i ostalih aktivnosti od opće dobrobiti za zajednicu
NOSITELJI	Grad Gospić, organizacije civilnog društva - udruge, potporne organizacije, edukacijske ustanove
KORISNICI	Organizacije civilnog društva, lokalno stanovništvo
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijen transparentan sustav za praćenje i mjerenje djelovanja OCD • Razvijen novi model financiranja OCD • Br. gradskih prostora ustupljen na korištenje OCD • Br. apliciranih i provedenih projekata financiranih iz nacionalnih, EU i međunarodnih sredstava u partnerstvu javnog i civilnog sektora • Br. novih OCD • Br. organiziranih tribina i skupova • Br. sudjelovanja OCD u procesu donošenja odluka • Br. članova OCD • Br. održanih edukacija i informativnih radionica o društvenom poduzetništvu • Br. volontera
PRIORITET 5.4 Jačanje međugradske, međužupanijske, prekogranične i međunarodne suradnje	
AKTIVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Daljnje jačanje i aktivnija suradnja s gradovima prijateljima kroz zajedničke projekte tijekom cijele godine • Širiti mrežu međunarodnih partnerstva, kroz članstva u međunarodnim udruženjima, bratimljenje sa drugim gradovima, regijama i institucijama • Priprema liste potencijalnih projekata za financiranje iz Programa unije i Programa prekogranične suradnje • Pripremiti i osposobiti djelatnike gradske uprave kao i djelatnike tvrtki i institucija u vlasništvu Grada za pripremu i provedbu projekata međuregionalne i međunarodne suradnje

	<ul style="list-style-type: none"> • Informiranje javnosti o aktivnostima Grada u projektima međugradske, međužupanijske, prekogranične i međunarodne suradnje
NOSITELJI	Grad Gospić
KORISNICI	OCD, institucije i tvrtke u vlasništvu Grada, lokalno stanovništvo, gospodarstvenici
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Br. sporazuma o suradnji s drugim gradovima • Br. apliciranih i provedenih projekata međunarodne suradnje • Povećan broj projekata i veća iskorištenost sredstava iz EU i drugih izvora ostvarenih u partnerstvu sa gradovima i institucijama iz drugih županija i prekograničnog prostora

5. KRITERIJ ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

5.1. METODOLOŠKI PRISTUP

Metodologija izrade Strategije razvoja temelji se na cjelovitoj primjeni procesa koji počinje sagledavanjem sadašnjeg razvojnog stanja, „gdje je grad Gospić danas“, utvrđivanja vizije razvoja „gdje želi biti u budućnosti“ i kako da postavljene ciljeve i prioritete ostvari – „kako da dođe od mjesta gdje je sada, tamo gdje želi biti“. U skladu s time Strategija sadrži analizu stanja razvoja (ocjenu resursa i potencijala te razvojnih problema i potreba) i SWOT analizu, razvojnu viziju, hijerarhiju jasnih i realnih strateških ciljeva, prioriteta i mjera kao učinkovitog okvira za pripremu i provedbu razvojnih projekata. Također, Strategija razvoja ima razrađene postupke i sredstva provedbe. Praćenjem i vrjednovanjem provedbe Strategije razvoja osigurava se ponajprije da Strategija bude i ostane proces, svojevrsni „živi dokument“ te da se korigira i dopunjuje radi veće učinkovitosti i uspješnosti.

Prihvate li se navedena polazišta koja se provlače kroz Strategiju razvoja, potrebno je uputiti gospodarstvenike, organizacije, institucije i privatne osobe s područja grada Gospića, na prijavljivanje projekata, koji će biti u skladu s prihvaćenim ciljevima, strateškim prioritetima, a posebno pojedinim mjerama, koje su prethodno detaljno elaborirane. Projektni zadaci moraju biti usmjereni ka rješavanju strateških prioriteta u pojedinim specifičnim područjima, a od značaja su za razvoj grada Gospića. Svrha je javnog poziva identificirati i prikupiti relevantne ideje, prijedloge i projekte, koji jesu ili mogu biti od vitalnog značaja za razvoj Grada, a u skladu su sa strateškim prioritetima, koji proizlaze iz strateških ciljeva razvoja Grada.

Praćenje i mjerenje učinaka provedbe Strategije razvoja temelji se na tri ključna elementa:

- 1) bazi razvojnih projekata s podacima o projektnim prijedlozima, projektima u provedbi te završenim projektima;
- 2) kriterijima i pokazateljima uspješnosti i učinkovitosti i
- 3) izvještajima, koji na sažet i jasan način daju podatke o ostvarenim rezultatima u provedbi Strategije razvoja.

Cilj je osnivanja baze projekata sustavno, trajno i s jednoga mjesta prikupljati, pratiti i vrjednovati projekte za čitavo područje grada Gospića koji su u skladu sa strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama utvrđenim Strategijom razvoja, ali i drugim relevantnim dokumentima u funkciji razvoja Grada. Baza je stoga koristan i učinkovit temelj i alat pri provedbi Strategije razvoja, praćenju i vrjednovanju provedbe, ali i šire, za planiranje i upravljanje lokalnim razvojem, kako Grada tako i okruženja. Uz navedeno, mogućnost uvida u sistematiziran pregled projekata pridonosi jačanju partnerstva i suradnje među dionicima na području Grada te prijenosu vještina i iskustava u identificiranju i pripremanju projekata.

Poziv na iskazivanje interesa za prijavljivanje idejnih rješenja, prijedloga i projekata, a temeljem odredbi iz Strategije razvoja grada Gospića, objavljuivat će se najmanje dva (2) puta godišnje. Za prikupljanje projektnih ideja provodi se informativna kampanja putem javnih glasila, elektroničkih medija ili izravnim kontaktiranjem. Na ovaj poziv mogu se prijaviti projekti u svim područjima razvoja (gospodarstvo, javni sektor, društvene djelatnosti...). Prednost u odabiru će imati oni projekti, čijom se primjenom izravno doprinosi ostvarenju strateških ciljeva, prioriteta

i mjera utvrđenih Strategijom razvoja grada Gospića. Baza projekata postaje službeni registar svih razvojnih projekata grada Gospića.

5.2. OCJENJIVANJE I RANGIRANJE PROJEKATA

5.2.1. Kriteriji za ocjenjivanje projekata

Nakon prikupljanja projektnih ideja, provodi se njihova detaljna analiza usklađenosti s programskim strateškim ciljevima i prioritetima te ocjena spremnosti projektnih ideja (ili već gotovih projektnih aplikacija) za realizaciju. Određuje im se sadržaj, iznosi razina pripremljenosti te drugi pokazatelji kojima se ocjenjuje prioritete za razvoj grada Gospića.

Evaluaciju projektnih ideja, prema unaprijed definiranim kriterijima, provodi povjerenstvo. Članovi povjerenstva su gradonačelnik Grada, stručnjaci, predstavnici privatnog, javnog i civilnog sektora, a po potrebi mogu biti i vanjski stručnjaci. Evaluator, član povjerenstva, ne može biti i podnositelj zamolbe za pismo preporuke, kako bi se izbjegao sukob interesa, što mora biti razvidno iz zapisnika o evaluaciji. Rad povjerenstva koordinira gradonačelnik grada Gospića.

<i>Opći kriteriji</i>		Maks. broj bodova	Ostvaren broj bodova	Objašnjenje evaluatora
Opći kriteriji	Opis kriterija			
Strateška integracija	Projekt/Projektna ideja usklađena je sa strateškim ciljevima nacionalne i EU razine ako DA – 5 bodova <ul style="list-style-type: none"> • ako NE – 0 <i>(ako je odgovor NE, odmah se odbacuje)</i>	5		
Usklađenost sa Strategijom razvoja Grada Gospića	Projektna ideja usklađena je sa strateškim programskim ciljevima i prioritetima Strategije razvoja Grada Gospića <ul style="list-style-type: none"> • ako DA – 10 bodova • ako NE – 0 <i>(ako je odgovor NE, odmah se odbacuje)</i>	10		
Inovativnost	Projektna ideja zasniva se na revitalizaciji i promociji tradicijske baštine, vještina i metoda <ul style="list-style-type: none"> • revitalizacija/promocija tradicijske baštine, vještina i metoda - 10 bodova • modernizacija tradicionalnih metoda, usluga i proizvoda u području – 5 bodova • ako NE – 0 Projektna ideja promovira i uvodi nove tehnologije, metodologije, znanja i vještine <ul style="list-style-type: none"> • uvođenje/promocija nove 	10		

	<p>tehnologije, metoda, znanja i vještina – 10 bodova</p> <ul style="list-style-type: none"> • ako NE – 0 			
Financiranje	<p>Projektna ideja ima zatvorenu financijsku konstrukciju (osigurano financiranje)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ako DA – 15 bodova • ako NE – 0 <p><i>Napomena: Ovaj kriterij se primjenjuje isključivo u slučaju potpore projektnim prijedlozima za natječaje kojima je preduvjet 100% financiranja prije odobrenja povrata sredstava</i></p>	15		
Ujednačen razvoj cijelog područja	<p>Projektna ideja pridonosi ujednačenom razvoju Grada Gospića</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektna ideja pridonosi ujednačenom razvoju svih naselja Grada – 3 bodova • projektna ideja pridonosi ujednačenom razvoju 1 naselja Grada – 2 boda <p>Ciljevi i očekivani rezultati projekta korisni su za sve stanovnike Grada Gospića (nova radna mjesta/diverzifikacija djelatnosti/razvoj poduzetništva/ugrožene ciljane skupine...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ako DA – 4 boda • djelomično – 2 boda • ako NE – 0 bodova 	7		
Uključenost lokalne zajednice	<p>U realizaciju projektne ideje uključeni su predstavnici više sektora (javni, privatni, civilni)</p> <ul style="list-style-type: none"> • uključeni predstavnici sva 3 sektora – 3 boda • uključeni predstavnici 2 sektora – 2 boda • uključeni predstavnici 1 sektora – 1 boda 	3		
Održivost	<p>Projekt je održiv i nakon iskorištenja javnih sredstava</p> <ul style="list-style-type: none"> • ako DA – 5 bodova • ako NE – 0 bodova 	5		
Razvoj gospodarstva	<p>Projektna ideja predviđa održivo korištenje postojećih resursa (omogućuje poštivanje načela održivog razvoja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ako DA – 7 bodova 	15		

	<ul style="list-style-type: none"> • Ako NE - 0 bodova <p>Projektna ideja doprinosi povećanju vrijednosti lokalnih proizvoda i/ili usluga, uvodi nove proizvode i usluge</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ako DA – 8 bodova • Ako NE – 0 bodova 			
Upravljanje projektima	<p>Ocjena sposobnosti i reference podnositelja/nositelja projektnog prijedloga</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 i više uspješno provedenih projekata vrijednosti iznad 5.000 Eur – 5 bodova • do 2 uspješno provedena projekata vrijednosti veće od 5.000 Eur – 4 boda • 1 uspješno proveden projekt vrijednosti veće od 5.000 Eur – 2 boda • Nema provedenih projekata vrijednosti veće od 5.000 Eur – 0 bodova 	5		
Jednake mogućnosti	<p>Ciljane skupine projektne ideje (nezaposleni, žene, mladi, osobe s posebnim potrebama, osobe treće životne dobi i dr. marginalne/osjetljive i socijalno-ekonomski ugrožene skupine, poljoprivrednici, mikro poduzetnici i dr.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektna ideja uključuje 2 i više prioriternih ciljanih skupina – 5 bodova • Projektna ideja uključuje 1 prioriternu ciljanu skupinu – 3 boda • Projektna ideja ne uključuje prioriternu ciljanu skupinu – 0 bodova 	5		
Utjecaj na okoliš	<ul style="list-style-type: none"> • Izrazito pozitivan utjecaj – 5 bodova • Pozitivan utjecaj – 4 boda • Neutralan – 1 bod • Negativan utjecaj na okoliš, moguće onečišćenje ili ugrožavanje okoliša – 0 bodova 	5		
<i>Specifični kriteriji</i>				
Projektna ideja doprinosi identitetu Grada Gospića	<ul style="list-style-type: none"> • ako DA - 5 	5		

• ako NE – 0			
Projektna ideja doprinosi očuvanju prirodnih i tradicijskih vrijednosti Grada Gospića	5		
• ako DA - 5			
• ako NE – 0			
Projektna ideja doprinosi povećanju kvalitete života na području Grada Gospića	5		
• ako DA - 5			
• ako NE – 0			
Ukupan broj bodova:	100		

Ukoliko određeni projekt nije u skladu s prioritetima Strategije razvoja, ne može se u određenom programskom periodu naći na listi prioriternih projekata. Projekt koji se ne može svrstati ni u jednu od skupina mjera i prioriteta opisanih u Strategiji razvoja neće se dalje ocjenjivati, no neće se brisati iz baze projekata.

5.2.2. Rangiranje ocjenjenih projekata

Postupak rangiranja i utvrđivanja prijedloga rang-liste (liste prvenstva) projekata je sljedeći:

- rangiranje se provodi tako da se usporede ocjene svih vrjednovanih projekata,
- projekti se rangiraju tako da je na prvome mjestu onaj s najvišom ocjenom, a na posljednjem onaj s najnižom,
- na rang-listi se uz svaki projekt označuje i strateški cilj, prioritet i sektor kojem pripada tako da je vidljivo s koliko su projekata i na kojem mjestu zastupljeni pojedini razvojni prioriteti i sektori,
- prijedlog rang-liste projekata je konačan nakon što ga usvoji nadležno Povjerenstvo.

Projekt može biti maksimalno ocijenjen sa 100 bodova. Na ovaj način ocijenjeni projekti rangiraju se po broju dodijeljenih bodova. Uz svaku ocjenu se upisuju komentari vezani za svaki projekt koji uključuju:

- potrebne aktivnosti za poboljšanje projekta,
- zadane rokove i podjelu odgovornosti za finalizaciju projekta,
- moguće rizike.

Projekti se upisuju na obrasce koji se sastoje od sažetog pregleda značajki te dinamičkog plana. Za ovu svrhu moguće je koristiti tablicu (dana u nastavku) uz dodatne kategorije (dokumentacija, odgovorna osoba, hodogram aktivnosti).

Prioritetna rang lista projekata, način ocjenjivanja i prijedlozi za aktivnosti na svakom od projekata prezentirat će se na sastanku Partnerskog vijeća i nakon diskusije zatražiti usvajanje prioritetne liste projekata za tekuću godinu na Gradskom vijeću. Kako je u određenom trenutku potrebno evaluirati projekte i izvršiti rangiranje sukladno njihovom značenju za razvoj zajednice sukladno Strategiji razvoja Grada Gospića, sustav je potrebno usuglasiti sa definiranim terminima za donošenje financijskih proračuna Grada Gospića i Ličko-senjske županije.

5.2.3. Odluke o načinu ostvarenja potpore za svaki od prioritetnih projekata – pomoć u pripremi ili realizaciji

Nadležna osoba će Radnoj grupi iznijeti plan potpore prioritetnim projektima i eventualno ponuditi stručnu pomoć za izradu odgovarajuće popratne dokumentacije te prijavnih obrazaca za financiranje iz fondova EU, resornih ministarstava, itd., ili eventualno plan izrade akcijskog plana za svaki projekt kako bi se time olakšalo nositeljima projekata gdje je to potrebno uvid u sve korake koje moraju poduzeti do ostvarenja zacrtanih rokova za provedbu. Radna grupa će odobriti plan aktivnosti i usvojiti odluku za preporuku Partnerskom odboru i Gradskom vijeću. Prihvaćenim prioritetnim projektnim idejama se dodjeljuje prvenstvo:

- Tehnička pomoć u fazi pripreme projekta i ostale dokumentacije ovisno o tipu i vrsti natječaja (izvoru sredstava financiranja);
- Dodatna tehnička pomoć ako je dostupna (npr. od strane Županije, ministarstava i sl.);
- Angažiranje sredstava/stručnjaka za dodatnu dokumentaciju (npr. za studije izvedivosti i natječajnu dokumentaciju).

5.3. PROCEDURA FORMIRANJA, IZMJENA I DOPUNA BAZE RAZVOJNIH PROJEKATA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

Projekti su onaj dio okvira Strategije razvoja koji proizlazi iz vizije i ciljeva. Prijedlozi projekata identificiraju se i prikupljaju redovitom procedurom kroz barem dva termina godišnje, a potom se kroz proces vrjednovanja i selekcije formira baza razvojnih projekata. U bazu ulaze svi projekti koji zadovoljavaju osnovni kriterij odabira: usklađenost s Strategijom razvoja Grada Gospića, pojedinim ciljevima, prioritetima i mjerama, kroz koje je uključena i usklađenost s nacionalnim i programima EU. Odabrani projekti potom prolaze klasifikaciju prema stupnju spremnosti za provedbu, te ih se razvrstava u tri osnovne skupine:

- a) *Projekti potpuno spremni za provedbu*, imaju: cjelovitu projektnu dokumentaciju (građevinska dozvola, poslovni plan, troškovnici, potrebne studije); utvrđenu strukturu izvora financiranja; ispunjavaju sve potrebne uvjete u natječajima programa i fondova EU.
- b) *Projekti u pripremi*, kojima je dio projektne dokumentacije u izradi, i to za sljedeće slučajeve:
 - lokacijska dozvola postoji, glavni projekt u izradi;
 - lokacijska dozvola i glavni projekt gotovi, u postupku je dobivanje građevinske dozvole;
 - idejno rješenje postoji, u postupku je dobivanje lokacijske dozvole;
 - idejno rješenje u izradi;
 - troškovnik je gotov (za projekte koji trebaju samo troškovnik).
- c) *Projektne ideje* kod kojih postoji samo osnovni opis ciljeva, aktivnosti i rezultata.

6. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S CILJEVIMA ŽRS-A, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU

Važnost usklađivanja pojedinih strateških dokumenata jedinica lokalne samouprave s dokumentima više razine ogleda se u činjenici kako se razvoj na lokalnoj razini ne događa i ne može događati u izolaciji, stoga prepoznavanje i uvažavanje šireg planskog konteksta postaje ključni element koncipiranja svakog razvojnog plana.

Prije prikazivanja usklađenosti ciljeva gradske Strategije sa strateškim odrednicima definiranim u dokumentima viših razina, važno je napomenuti kako, izuzev dugoročnih programskih ciljeva, Grad ima i važne, horizontalne dugoročne ciljeve, koji se moraju promicati kroz provedbu svih programa i projekata implementacije Strategije razvoja, posebno u projektima financiranim iz sredstava Europske unije, budući su oni i horizontalni strateški ciljevi ukupne dugoročne razvojne politike Europske unije, a to su: razvoj informacijskog društva, promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava, održivi razvoj te partnerstvo i učinkovita demokracija.

6.1. USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S RAZVOJNIM CILJEVIMA ŽRS-A LIČKO-SENSKE ŽUPANIJE

Strategija razvoja Grada Gospića, kao provedbeni dokument lokalnog razvoja, mora biti usklađena s ključnim nacionalnim i regionalnim razvojnim strateškim dokumentima, odnosno njihovim strateškim ciljevima, budući da realizacijom svojih aktivnosti, pridonosi i ostvarenju strateških ciljeva nadređenih strateških razina.

Strateški ciljevi Strategije razvoja grada Gospića su u skladu s ciljevima i prioritetima Županijske razvojne strategije Ličko-senjske županije za razdoblje 2011. - 2013. U trenutku izrade Strategije razvoja grada Gospića nisu definirani strateški ciljevi nove Županijske razvojne strategije za razdoblje 2014. - 2020., koja se nalazi u procesu izrade, no kroz analizu razvojnih potreba i mogućnosti vodilo se računa o usklađenosti s navedenim, županijskim okvirom.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. - 2020.	ŽRS Ličko-senjske županije 2011.-2013.
<i>Cilj 1.</i> Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva <i>Cilj 4.</i> Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	<i>SC 1:</i> Stvaranje uvjeta za uravnotežen i održiv gospodarski razvoj zasnovan na razvoju malog gospodarstva, ekološki prihvatljive prerađivačke industrije, poljoprivrede i turizma
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture <i>Cilj 5.</i> Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	<i>SC 2:</i> Razvoj ljudskih resursa
<i>Cilj 3.</i> Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije	<i>SC 3:</i> Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša s naglaskom na racionalno gospodarenje prostorom i korištenje obnovljivih izvora energije

6.2. USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA S NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA

Sukladno Strategiji Europa 2020 i Zajedničkom strateškom okviru, sredstva za kohezijsku politiku u Hrvatskoj namijenjena su za ciljeve zapošljavanja, povećanog ulaganja u istraživanje i razvoj, prilagodbu klimatskim promjenama, povećanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije, ulaganje u obrazovanje, smanjenje siromaštva i jačanje socijalne uključenosti, prometno povezivanje, te jačanje kapaciteta javne uprave i pravosuđa. Hrvatski nacionalni ciljevi do 2020. godine usmjereni su prije svega na povećanje konkurentnosti, smanjenje regionalnih nejednakosti i siromaštva te jačanje ljudskih resursa. U sklopu programiranja, utvrđeno je 6 strateških područja u kojima se očekuju pozitivne promjene korištenjem sredstava iz europskih fondova, a to su:

- konkurentnost - razvoj konkurentnih i inovativnih poduzeća,
- „zeleno“ življenje - promicanje energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i zaštite prirodnih resursa,
- povezanost - održiva i moderna prometna i mrežna infrastruktura,
- zapošljivost - povećanje sudjelovanja na tržištu rada i poboljšanje dostupnosti i kvalitete obrazovanja,
- siromaštvo - smanjenje siromaštva i jačanje socijalne uključenosti,
- javne usluge - učinkovita javna uprava i pravosuđe.

Jedno od najznačajnijih područja djelovanja institucija Europske unije, kako u smislu obuhvata zajedničke pravne stečevine, tako i u smislu udjela u EU proračunu, predstavlja Zajednička poljoprivredna politika (ZPP). Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP-a financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD). Preduvjet za mogućnost korištenja sredstava EAFRD u tekućem programskom razdoblju bila je izrada Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. godine, koji je u svibnju 2015. godine odobren od strane Europske komisije. Programom je definirano 16 mjera koje za cilj imaju povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće.

Strategija razvoja grada Gospića 2016.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020.
<i>Cilj 1.</i> Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	1. Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
	2. Poboljšanje održivosti i konkurentnosti poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama
	3. Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi
<i>Cilj 3.</i> Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije	4. Obnova, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom
	5. Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom,

	prehrambenom i šumarskom sektoru
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	6. Promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima

Temeljni planski dokument politike regionalnoga razvoja na središnjoj razini kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja je *Strategija regionalnoga razvoja Republike Hrvatske*. U trenutku izrade Strategije razvoja grada Gospića, nacionalna razvojna strategija nalazi se u finalnoj fazi izrade odnosno nacрта te su identificirana tri strateška cilja koja se Strategijom namjeravaju ostvariti.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. -2020.	Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2020+ (<i>nacrt</i>)
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	SC 1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja
<i>Cilj 1.</i> Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva <i>Cilj 4.</i> Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	SC 2: Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti
<i>Cilj 5.</i> Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	SC 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnog društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake zemlje. Koncept zajedništva i suradnje državne vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika koje su od neposredna interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima suvremene države koja služi svojim građanima. Republika Hrvatska među prvim je državama srednje i jugoistočne Europe sustavno pristupila stvaranju pravnog i institucionalnog sustava za potporu i razvoj civilnoga društva. *Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine* daje smjernice kako bi se još više unaprijedio pravni, financijski i institucionalni sustav potpore djelovanju organizacija civilnoga društva kao važnih čimbenika društveno-ekonomskog razvoja u Republici Hrvatskoj. Prilikom pisanja Strategije razvoja Grada Gospića uzimale su se u obzir smjernice Nacionalne strategije, kako bi se doprinijelo organizacijama civilnog društva.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. - 2020.	Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	Osigurati ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske
<i>Cilj 5.</i> Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	Osigurati kontinuitet, djelotvornost i usklađenost sustava financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva od interesa za opće/javno dobro Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i

organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine kao krovni razvojni dokument hrvatskog turizma treba dati putokaz i otvoriti novi prostor za razvoj turizma u nadolazećem razdoblju. Strategija razvoja turizma utvrđuje ključne aktivnosti turističke politike usmjerene na osiguravanje proizvodnih, institucionalnih, organizacijskih i ljudskih pretpostavki za poboljšavanje konkurentne sposobnosti hrvatskog turizma i korištenje resursne osnove na načelima odgovornog i održivog razvoja.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. -2020.	Strategija razvoja turizma RH do 2020.
Cilj 4. Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	SC 1: Poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja
	SC 2: Novo zapošljavanje
	SC 4: Povećanje turističke potrošnje

Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. donosi se s ciljem jačanja poduzetničkog potencijala i unaprjeđenja kulture poduzetništva. Ostvarivanje ciljeva Strategije doprinijet će realizaciji vizije maloga gospodarstva koja se planira ostvariti u budućnosti, a koja se može opisati kao: „konkurentno i ravnomjerno razvijeno malo gospodarstvo Hrvatske, koje se temelji na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetno obrazovanom, fleksibilnom menadžmentu, inovativnom proizvodnom procesu, povoljnom poslovnom okruženju i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima kako bi se održale povoljne stope rasta te dostigli najviši EU standardi“.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. -2020.	Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.
Cilj 1. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	SC 1: Poboljšanje ekonomske uspješnosti
Cilj 4. Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	SC 3: Promocija poduzetništva
	SC 4: Poboljšanje poduzetničkih vještina

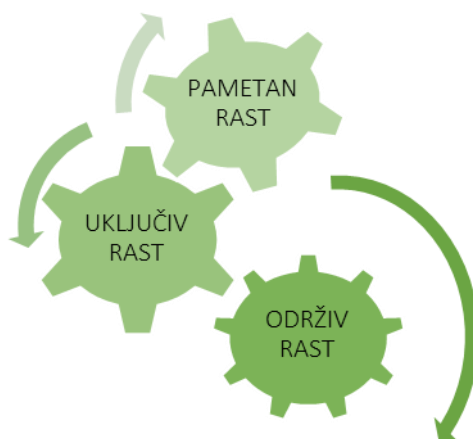
Strategija Europa 2020 uključuje i socijalno poduzetništvo u važne čimbenike restrukturiranja ekonomija kako bi bile održive, i vodile računa o zajednici i čovjeku. Socijalno odnosno društveno poduzetništvo funkcionira po modelu trostruke bilance (tri slova P) koje glasi: PEOPLE - ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve; PLANET - zaštita okoliša; PROFIT - održivost i ponovno investiranje. Socijalno poduzetništvo u Hrvatskoj još uvijek je rezervirano uglavnom za civilni sektor te se najčešće povezuje samo uz zapošljavanje marginaliziranih i socijalno osjetljivih skupina, zaštitu okoliša i ljudskih prava. No, socijalni poduzetnici nisu nužno samo oni vlasnici tvrtki koje zapošljavaju pripadnike socijalno osjetljivih skupina. Socijalno/društveno poduzetništvo može značajno doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva, posebice društvenoj koheziji, borbi protiv siromaštva i povećanom zapošljavanju, kroz svoj naglasak na integraciji socijalnih ili društvenih, ekonomskih i okolišnih ciljeva te socijalnim inovacijama. Nacionalna *Strategija za razvoj društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za*

razdoblje od 2015. do 2020. godine daje osnovne smjernice koje se žele postići u definiranom razdoblju kako bi se stvorio pravni, financijski i institucionalni okvir za razvoj socijalnog/društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj, kao i sustavi mjera i aktivnosti za razvoj socijalnih/društvenih poduzetnika. Cilj Nacionalne strategije za razvoj društvenog poduzetništva je stvoriti poticajno okruženje za razvoj društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj te omogućiti ne samo financijsku potporu društvenim poduzetnicima nego i osmišljavanje instrumenata za promicanje i razvoj istih, kao i edukaciju na svim razinama radi prepoznavanja važnosti društvenog poduzetništva kao bitne komponente gospodarskog razvitka. Važnost društvenog poduzetništva kao novog načina poslovanja predstavlja područje preklapanja poduzetničkih praksi iz poslovnog svijeta i vrijednosti usko povezanih s društvenom odgovornošću i načelima zaštite okoliša te kao takvo nalazi pripadajuće mjesto unutar Strategije razvoja Grada Gospića.

6.3. USKLAĐENOST CILJEVA GRADA GOSPIĆA S RAZVOJNIM CILJEVIMA EU – EUROPE 2020

Strategija Europa 2020 desetogodišnja je strategija Europske unije kojom se nastoji premostiti postojeća gospodarska kriza koja je raširena diljem Europe te poticati konkurentnost i zapošljivost.

Strategija razvoja Europske unije do 2020. godine u prvi plan stavlja razvojni koncept baziran na pametnom, održivom i uključivom rastu, pri čemu pametan rast podrazumijeva razvoj ekonomije utemeljene na znanju i inovacijama, održiv rast podrazumijeva razvoj efikasnije, zelenije i konkurentnije privrede, dok uključiv rast predviđa jačanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost. Ova tri razvojna prioriteta promovirat će i poticati zapošljavanje, rast produktivnosti i socijalno povezivanje. Ovako zamišljen razvojni model fokusira se na ostvarenje ciljeva, koji se odnose na zapošljavanje, inovacije, obrazovanje, socijalnu uključenost i energetska efikasnost.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. -2020.	Tematski ciljevi Europa 2020
<p><i>Cilj 1.</i> Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva</p> <p><i>Cilj 4.</i> Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića</p>	<p>1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija</p> <p>2. Poboljšani pristup, korištenje te kvaliteta informacijskih i komunikacijskih tehnologija</p> <p>3. Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora te sektora ribarstva i akvakulture</p> <p>8. Promicanje zapošljavanja i podrška mobilosti radne snage</p>
<p><i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture</p>	<p>9. Promicanje socijalnog uključivanja te borba protiv siromaštva</p> <p>10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i</p>

<i>Cilj 5.</i> Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	cjeloživotno učenje 11. Jačanje institucionalnih kapaciteta te učinkovita javna uprava
<i>Cilj 3.</i> Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije	4. Podrška prijelazu prema ekonomiji temeljenoj na niskoj razini emisije CO ₂ u svim sektorima 5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizicima 6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa

Prilikom izrade Strategije razvoja posebna je pažnja usmjerena na usklađenost razvojnih ciljeva s ključnim programskim dokumentima koji predstavljaju osnovu za učinkovito korištenje sredstava ESI fondova u sedmogodišnjoj financijskoj perspektivi – operativnim programima.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. definira prioritete i ciljeve za korištenje sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda te obuhvaća aktivnosti iz deset tematskih ciljeva predviđenih Uredbom Europske komisije o Strukturnim instrumentima za razdoblje 2014.-2020. Tematski su ciljevi definirani na razinama prioriternih osi te se, u pravilu, svaka prioritetna os odnosi na jedan tematski cilj.

Strategija razvoja grada Gospića 2016. - 2020.	OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
<i>Cilj 1.</i> Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	<i>PO 1:</i> Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
<i>Cilj 4.</i> Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića	<i>PO 2:</i> Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije <i>PO 3:</i> Poslovna konkurentnost
<i>Cilj 3.</i> Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije	<i>PO 4:</i> Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije <i>PO 5:</i> Klimatske promjene i upravljanje rizicima <i>PO 6:</i> Zaštita okoliša i održivost resursa
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	<i>PO 8:</i> Socijalno uključivanje i zdravlje <i>PO 9:</i> Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

Predviđeni prostorni obuhvat Operativnog programa iz područja konkurentnosti i kohezije 2014.-2020. je cijelo područje Republike Hrvatske, a ukupno raspoloživa sredstva iznose 6,881 milijardi eura. Upravljačko tijelo koje upravlja i odgovara za cjelokupnu provedbu OP-a je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. s druge je strane prvenstveno namijenjen za tzv. „meke“ mjere usmjerene na poticanje zapošljavanja, socijalnog uključivanja, obrazovanja i usavršavanja te dobrog upravljanja i potpore razvoju civilnog društva. U programu Učinkoviti ljudski potencijali ukupan je iznos raspoloživih sredstava 1,582 milijardi eura, a upravljačko je tijelo Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava.

Strategija razvoja grada Gospića 2016.- 2020.	OP Učinkoviti ljudski potencijali
<i>Cilj 2.</i> Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture	PO 1: Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage
<i>Cilj 5.</i> Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem	PO 2: Socijalna uključenost PO 3: Obrazovanje i cjeloživotno učenje PO 4: Dobro upravljanje

7. IZVORI FINANCIRANJA PRIORITETNIH PROJEKATA

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose općine i gradovi. Tako da projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodnu i kanalizacijsku infrastrukturu, ali i svi drugi projekti, njihova izgradnja i održavanje predstavljaju izniman financijski trošak. Zbog tog pritiska lokalne samouprave su prisiljene potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu, svjesne da će učinkovito pružanje usluga biti ključno u premošćivanju budućih nedostataka u financiranju infrastrukture. Potraga je uglavnom usmjerena na uključivanje privatnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo). Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH. To tržište koje predstavljaju jedinice lokalne samouprave još je relativno novo i slabo zastupljeno kod financijskih institucija, ali se vrlo brzo razvija. Iako su novim stanjem tržišta koje je rezultat globalne recesije smanjeni plasmani komercijalnih kredita, a kapitalno financiranje sve je manje dostupno iz brojnih državnih i međunarodnih financijskih institucija u visokim iznosima, lokalne samouprave trebaju započeti s korištenjem alternativnih oblika financiranja.

Postoji 5 osnovnih izvora iz kojih se jedinice lokalne samouprave mogu financirati:

- krediti poslovnih banaka,
- financiranje leasingom (operativni i financijski leasing),
- izdavanje obveznica (moguće samo za određene JLS-e koji zadovolje uvjete),
- krediti i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Ministarstva Republike Hrvatske) te
- krediti i potpore Europske unije i međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, EU – fondovi, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge).

7.1. NACIONALNI IZVORI FINANCIRANJA

7.1.1. Proračun grada Gospića

Proračun, kao najosnovniji izvor financiranja, formira se iz sredstava prihoda i rashoda. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju prihode za financiranje svojih aktivnosti i slobodno njima raspoložu. Sustav financiranja lokalne samouprave prilično je složen i obuhvaća različite izvore prihoda, uključujući poreze (vlastite poreze i zajedničke poreze koji se dijele između lokalne samouprave, županija i države), neporezne prihode (vlastite i zajedničke), kapitalne prihode i subvencije.

PRIHODI GRADOVA i OPĆINA	
1. Prihodi od imovine	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prihodi od nekretnina i vlasničko-imovinskih prava ○ Prihodi od tvrtki i drugih pravnih osoba u vlasništvu ili suvlasništvu grada ili općine ○ Naknade za koncesije dodijeljene od strane gradskog ili općinskog vijeća
2. Gradski i općinski porezi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prirez porezu na dohodak ○ Porez na potrošnju alkoholnih napitaka u ugostiteljskim objektima ○ Porez na kuće za odmor ○ Porez na tvrtku ili naziv ○ Porez na korištenje javnih površina
4. Prihodi od kazni i imovine stečene ovrhom zbog prekršaja na razini općine ili grada	
5. Upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonima	
6. Boravišna pristojba u skladu s posebnim zakonima	
7. Komunalne naknade, doprinosi i druge pristojbe određeni posebnim zakonom	
8. Naknade za korištenje javnih površina	
9. Drugi prihodi određeni posebnim zakonom	
PRIHODI GRADOVA I OPĆINA	
1. Porez na dohodak	<ul style="list-style-type: none"> ○ 55,00% svi gradovi i općine ○ Dodatnih 12,00% općinama i gradovima koji su preuzeli decentralizirane funkcije
	<i>Osnovnoškolsko obrazovanje (3,10%)</i>
	<i>Srednjoškolsko obrazovanje (2,20%)</i>
	<i>Centri za socijalnu skrb (0,50%)</i>
	<i>Domovi za stare i nemoćne (1,70%)</i>
	<i>Javne vatrogasne postrojbe (1,30%)</i>
2. Porez na promet nekretnina - 60,00%	
3. Prihodi od zajedničkih koncesija	

Mogućnost preraspodjele proračunskih sredstava tijekom proračunske godine je poseban mehanizam koji daje fleksibilnost procesu izvršavanja proračuna, kako na državnoj, tako i na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini. Prije izmjena i dopuna, Zakon o proračunu je davao isključivo smjernice vezane uz mogućnosti preraspodjela tijekom proračunske godine i veliku slobodu jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave da svojim odlukama o izvršavanju proračuna utvrde načine i uvjete preraspodjela tijekom proračunske godine. U Zakonu o proračunu bila je propisana mogućnost preraspodjela sredstava na proračunskim stavkama kod proračunskih korisnika državnog proračuna ili između proračunskih korisnika državnog proračuna najviše do 5% rashoda i izdataka na proračunskoj stavci (donesenoj od strane Hrvatskog sabora) koja se umanjuje, ako to odobri ministar financija. Međutim, ova odredba odnosila se isključivo na državni proračun, iako je veliki broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u svojim odlukama o izvršavanju slijedio upravo ovu odredbu. Izmjenama i dopunama Zakona o proračunu, i to odredbe članka 46. stavka 2., propisuje se omogućavanje preraspodjele od 5% i unutar proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uvođenjem srednjoročnog fiskalnog okvira i programskog planiranja u skladu s najboljom europskom praksom naglasak se stavlja na rezultate koji se postižu provedbom programa, aktivnosti i projekata koji su planirani u proračunu, umjesto na vrstu i visinu troškova. Time se zahtijeva preuzimanje odgovornosti za rezultate provedbe programa (i aktivnosti i projekata) od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika. Kod izrade proračuna, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave svakako trebaju uzeti u obzir i preporuke Državnog ureda za reviziju, a načelo transparentnosti kao element djelotvornijeg upravljanja javnim resursima treba biti sveprisutno.

7.2. EU FONDOVI – STRUKTURNI I KOHEZIJSKI FONDOVI; ZPP I OSTALI EU FONDOVI

Europa 2020 krovna je europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Nova strategija revidira ciljeve Lisabonske strategije i uvodi nove prioritete i ciljeve, predstavljajući nove smjernice za rast i razvoj gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama te za jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva i poticanje zapošljivosti europske radne snage.

Strukturni fondovi i Kohezijski fond EU u službi su Kohezijske politike EU. Cilj ove politike je ostvariti gospodarsku i društvenu koheziju odnosno ujednačen razvoj unutar Europske unije. Iz ovih se fondova stoga financiraju razvojni projekti koji doprinose smanjivanju razlika između razvijenijih i manje razvijenih dijelova EU kao i promicanju ukupne konkurentnosti europskog društva i gospodarstva.

U zajedničkoj regulativi koja određuje korištenje ESI fondova (eng. European Structural and Investment Funds), Europska komisija identificirala je 11 tematskih ciljeva u okviru kojih svaka država članica odabire investicijske prioritete i definira svoje specifične ciljeve.

Tematski ciljevi - usmjeravanje investicija iz strukturnih instrumenata:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Poboljšani pristup, korištenje te kvaliteta informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora te sektora ribarstva i akvakulture
4. Podrška prijelazu prema ekonomiji temeljenoj na niskoj razini emisije CO₂ u svim sektorima
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizicima
6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog prometa te uklanjanje uskih grla na ključnoj infrastrukturi
8. Promicanje zapošljavanja i podrška mobilosti radne snage
9. Promicanje socijalnog uključivanja te borba protiv siromaštva
10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
11. Jačanje institucionalnih kapaciteta te učinkovita javna uprava

Europski socijalni fond (ESF) predstavlja glavni financijski instrument Europske unije za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Fond osigurava podršku europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti. Intervencije koje je moguće financirati iz ESF fonda su:

- Poticanje ulaganja u ljudske resurse unaprjeđivanja vještina radne snage kroz cjeloživotno učenje, inovacije i poduzetništvo, ICT i usavršavanje vještina upravljanja, profesionalno usmjeravanje, obuka predavača u različitim stručnim područjima i sl.;
- Prilagodba gospodarskim promjenama: produktivnija organizacija rada, ciljanje znanja i vještina, zapošljavanje i obuka;
- Poboljšanje pristupa tržištu rada kroz modernizaciju i jačanje institucija, aktivnim mjerama zapošljavanja (npr. samozapošljavanje), uključenje žena i imigranata;
- Socijalna uključenost koja se odnosi na osjetljive skupine, njihovo zapošljavanje, relevantnu pomoć i usluge te borba protiv svakog vida diskriminacije;
- Podržati rad službi za zapošljavanje i njihovo umrežavanje s istraživačkim centrima, provoditi studije o potrebama za određenim profilom radne snage.

Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) služi smanjivanju razlika u razvoju pojedinih zemljopisnih područja ili između određenih socijalnih grupa. Intervencije koje je moguće financirati iz regionalnog fonda su:

- Infrastrukturni projekti ključni za gospodarski razvoj određenog područja, naročito oni povezani sa stvaranjem ili održavanjem trans-Europske prometne mreže ili očuvanjem okoliša, zatim ulaganja u sektor obrazovanja i zdravstvene skrbi te lokalne razvojne inicijative, posebice one usmjerene na razvoj novih ili podršku postojećim malim i srednjim poduzećima;
- Ulaganja u proizvodnju: potpore ulaganjima (ponajviše za mala i srednja poduzeća) s ciljem povećanja ili modernizacije proizvodnje;
- Jačanje gospodarskih potencijala: jačanje turističke ponude, atraktivnosti područja za ulaganje, informacijsko društvo (pristup Internetu, on-line usluge, mala i srednja poduzeća), konkurentnost (istraživanje i razvoj, klasteri i suradnja, poduzetništvo i inovacije za mala i srednja poduzeća).

Kohezijski fond (eng. Cohesion Fund, CF) financira projekte kojima se unaprjeđuje okoliš i razvija prometna infrastruktura određena kao sastavni dio Trans-europske prometne mreže. Mogućnost povlačenja sredstava u visini sufinanciranja od 85% imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90% prosjeka Europske zajednice i koje primjenjuju nacionalni program konvergencije prema gospodarskoj i monetarnoj uniji.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Postoje tri prioritetna cilja:

- jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva,
- poboljšanje okoliša i krajolika,
- poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje raznolikosti ruralnog gospodarstva.

Horizontalna os kojom se ruralno stanovništvo i lokalni čimbenici, uključujući i lokalnu upravu, nastoje mobilizirati u svrhu razmatranja potencijala svog područja, potrebno je uobličiti kroz izradu i primjenu strategije razvoja. LEADER se odnosi na lokalne strategije razvoja koje obuhvaćaju integrirajuće i višesektorske aktivnosti koje se razrađuju i primjenjuju po pristupu odozdo prema gore.

Zajednička poljoprivredna politika Europske Unije (ZPP) temelji se na dva stupa: tržišnoj politici (potpora za povećanje prihoda) te politici ruralnog razvoja (javna dobra). Prvi se stup

financira iz Europskog fonda za garancije u poljoprivredi (EFGP) koji osigurava izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima u zemljama članicama. Drugi se stup financira iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) koji je usmjeren na financiranje programa za ruralni razvoj. Tri su glavna cilja buduće ZPPa:

1. Održiva proizvodnja hrane,
2. Održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
3. Uravnoteženi teritorijalni razvoj.

Europski fond za ribarstvo (EFR) instrument je koji podupire Zajedničku ribarstvenu politiku EU i kao takav zamjenjuje Financijski instrument za usmjeravanje u ribarstvu (FIUR) koji je do 2006. godine bio instrument za strukturnu reformu ribarskog sektora Europske Unije. EFR je osmišljen na način da osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture. Kroz EFR se financiraju aktivnosti od istraživanja tržišta do modernizacije flote i smanjenja ribarskih kapaciteta te je stoga snažan alat za upravljanje europskim ribarskim sektorom.

Zajedničku je ribarstvenu politiku (ZRP), iako staru svega dvadeset godina, bilo nužno reformirati zbog njezine nedovoljne učinkovitosti u ostvarivanju osnovnih ciljeva, a to su očuvanje ribljega fonda, zaštita morskoga okoliša, gospodarska održivost europskih flota te kvalitetna ponuda ribe na tržištu. Smanjenje ribljega fonda ima snažne negativne posljedice na prihode ribara, ravnotežu morskoga ekosustava i ponudu ribe na tržištu Europske Unije. Kako bi ribarstvo postalo biološki, ekološki i gospodarski održivo, bilo je nužno provesti reformu.

U razdoblju od 2014. do 2020. godine započinje funkcioniranje **Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo**. Fond bi trebao pružiti mogućnost zajednicama za diverzificiranje gospodarstava kroz financiranje projekata u okviru kojih se otvaraju nova radna mjesta i poboljšava kvaliteta života u tim regijama. Fond je koncipiran tako da osigurava održivo ribarstvo i industriju akvakulture u EU. Dodatno, fond će pomagati ribarskim zajednicama pogođenim promjenama u diverzifikaciji svoje ekonomske baze.

Uz mogućnost korištenja Strukturnih i investicijskih fondova (ESI) Europske unije, državama članicama je u razdoblju od 2014. do 2020. godine otvorena i mogućnost korištenja Programa Unije. Glavna karakteristika programa jest da su podijeljeni prema sektorima pa samim time omogućuju i lakše traženje financiranja za korisnike, kako je prikazano u tabeli u nastavku.

Programi Unije iz financijskog razdoblja 2007. - 2013.		Programi Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020.
Kultura 2007. - 2013.		Kreativna Europa
MEDIA 2007.		
Customs 2013.		Customs 2020.
Fiscalis 2013.		Fiscalis 2020.
Drugi program aktivnosti Zajednice u području zdravstva (2008. - 2013.)		Zdravlje za rast (treći višegodišnji program EU-a u području zdravlja)
Sedmi okvirni program za istraživanje, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (FP7)		OBZOR 2020.
Program za konkurentnost i inovacije	Inteligentna energija u Europi II (IEE II)	
	Program potpore politikama za primjenu	

(CIP):	informativskih i komunikativskih tehnologija (ICT PSP)	
	Program za poduzetništvo i inovacije (EIP)	Program za konkurentnost poduzetništva i MSP
Financijski instrument za civilnu zaštitu / Mehanizam zajednice za civilnu zaštitu		Mehanizam Europske unije za civilnu zaštitu
Europa za građane		Europa za građane
Program za zapošljavanje i socijalnu solidarnost – PROGRESS		Program za zapošljavanja i socijalne inovacije
Program za cjeloživotno učenje		Erasmus za sve (Erasmus +)
Mladi na djelu		
Erasmus Mundus		
Marco Polo II		/
Interoperabilna rješenja za europsku javnu upravu (ISA) 2010. – 2015.		/
Temeljna prava i građanstvo		Program o pravima i građanstvu
Daphne III ((komponenta Okvirnog programa za temeljna prava i pravosuđe)		
komponente programa PROGRESS		
Ravnopravnost spolova		
Antidiskriminacija i različitost		
Prevenција i borba protiv kriminaliteta (komponenta Općeg programa Sigurnost i očuvanje sloboda)		Program za pravosuđe
Okvirni program temeljnih prava i pravde		
Prevenција droga i informiranje (Drug Prevention and Information Programme - DPIP)		
Građansko pravo (Civil Justice - JCIV)		
Kazneno pravo (Criminal Justice - JPEN)		
LIFE+		LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije
Program EU-a za zaštitu potrošača		Program za zaštitu potrošača
HERCULE II		HERCULE III (2014. – 2020.)
PERICLES		PERICLES 2020.
AFIS		AFIS – Informativski sustav za borbu protiv prijevara

7.3. OSTALI IZVORI FINANCIRANJA

Uz Strukturne fondove, odnosno uz sredstva iz EU fondova i programa, za manje jedinice lokalne samouprave kao što je grad Gospić prikladni su i svi drugi programi kroz koje se može doći do sredstava za financiranje lokalnog razvoja. Od raznih županijskih poticaja i natječaja za razvoj ruralnog ili gospodarskog razvoja, preko namjenskih sredstava ministarstava za branitelje, mlade, osobe sa invaliditetom, predstavnike nacionalnih manjina, ranjivih skupina, i sl. do natječaja UNDP-a, Svjetske banke, raznih zaklada, veleposlanstava, tvrtke, banke i sl. koje također potiču predstavnike javnog, privatnog i civilnog sektora da predlažu svoje projektne

ideje u cilju razvoja zajednice. Više malih projekata na području grada Gospića može postići značajne efekte i potaknuti optimizam, ali i stvaranje uvjeta za realizaciju većih programa koji se iz današnje perspektive čine neostvarivi.

7.3.1. Fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u cilju povećanja apsorpcije sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova koja su na raspolaganju Republici Hrvatskoj uspostavlja Fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini. Sredstva Fonda usmjerit će se korisnicima kojima su dodijeljena EU sredstva u okviru programskog razdoblja 2014.-2020.

Ciljevi Fonda su sljedeći:

- povećanje apsorpcije EU sredstava koja su na raspolaganju Republici Hrvatskoj
- pridonijeti jačanju konkurentnosti regija i uravnoteženom regionalnom razvoju.

Sredstva Fonda osigurana su s pozicije Državnog proračuna K680040 – Fond za sufinanciranje EU projekata, sukladno članku 45. stavku 6. Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, br. 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12 i 147/14). U članku 45. stavku 6. Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisano je da se sredstva raspoređuju sukladno kriterijima utvrđenim od strane ministarstva nadležnog za koordinaciju ESI fondova.

Sredstva Fonda usmjeravaju se Korisnicima koji imaju sklopljen Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za programsko razdoblje 2007.-2013. i 2014.-2020. Kroz Fond se mogu sufinancirati svi troškovi utvrđeni ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava, vodeći pri tom računa o poštivanju načela izbjegavanja dvostrukog financiranja. Ministarstvo sredstva za sufinanciranje provedbe projekata dodjeljuje korisnicima u obliku bespovratnih sredstava. Ministarstvo sredstva za sufinanciranje provedbe projekata može dodijeliti isključivo radi osiguranja dijela sredstava koje je korisnik dužan osigurati iz vlastitih izvora (učešće korisnika) u provedbi projekata. Pravo na doprinos u učešću korisnika vrijedi samo za preostali neotplaćeni iznos vlastitog učešća u projektu u trenutku podnošenja Zahtjeva za dodjelu sredstava Fonda.

Prihvatljivi korisnici sredstava Fonda su:

- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- pravne osobe u većinskom vlasništvu ili suvlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- ustanove čiji su osnivači jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Bespovratna sredstva Fonda mogu ostvariti Korisnici ako su:

- nositelji projekta;
- ulažu vlastita sredstva u provedbu projekta, s time da za programsko razdoblje minimalno učešće Korisnika mora biti 15%;
- nisu dobili bespovratna sredstva iz drugih javnih nacionalnih izvora sa središnje razine (državni proračun: od proračunskih i izvanproračunskih korisnika);
- prihvate uvjete Fonda potpisivanjem Ugovora o dodjeli sredstava Fonda;
- prije potpisivanja Ugovora o dodjeli sredstava Fonda osiguraju financijsku garanciju (ovjerena zadužnica) kao jamstvo za izvršenje obveza korisnika;
- udovoljavaju i druge uvjete utvrđene pozivom Ministarstva.

Maksimalni iznos sredstava koji se može u bilo kojem razdoblju od tri fiskalne godine isplatiti korisnicima na području pojedine jedinice područne (regionalne) samouprave je utvrđen kako slijedi:

- za jedinice područne (regionalne) samouprave s brojem stanovnika manjim od 100.000 maksimalni iznos je 30.000.000,00 kuna;
- za jedinice područne (regionalne) samouprave s brojem stanovnika od 100.000 do 200.000 maksimalni iznos je 40.000.000,00 kuna;
- za jedinice područne (regionalne) samouprave s brojem stanovnika od 200.000 do 300.000 maksimalni iznos je 50.000.000,00 kuna;
- za jedinice područne (regionalne) samouprave s brojem stanovnika većim od 300.000 maksimalni iznos je 60.000.000,00 kuna;
- za Grad Zagreb maksimalni iznos je 75.000.000 kuna.

Maksimalni iznos za pojedinu županiju može se uvećati za 25%, za županije koje su iskoristile sredstva Fonda više od 90% maksimalnog iznosa, pod uvjetom da postoji dovoljno raspoloživih sredstava u Fondu.

U okviru programa dodjele državnih potpora, uključivo i programa potpora male vrijednosti, te dodjele pojedinačnih državnih potpora, sredstva Fonda mogu biti dodijeljena samo onim projektima kojima dodijeljena bespovratna sredstva ne prelaze maksimalni intenzitet dopuštenih državnih potpora u okviru tog programa državnih potpora odnosno pojedinačne državne potpore.

Kriteriji za utvrđivanje visine sufinanciranja provedbe EU projekata sredstvima Fonda

Udio sredstava Fonda u sufinanciranju učešća korisnika u provedbi EU projekata određuje se prema indeksu razvijenosti jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave prema mjestu ulaganja za koja se dodjeljuju sredstva, u skladu s Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (Narodne novine, broj 158/13).

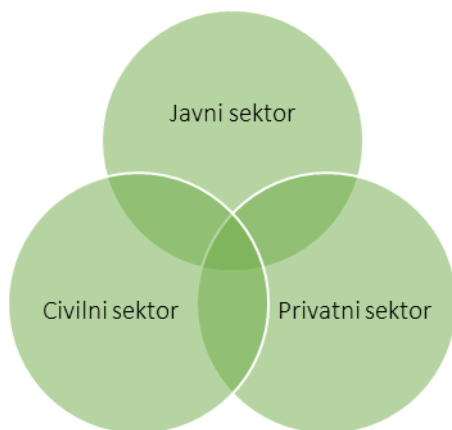
Kada je korisnik jedinica lokalne samouprave, pravna osoba u većinskom vlasništvu ili suvlasništvu jedinica lokalne samouprave ili ustanova čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave, udjel u sufinanciranju učešća korisnika iz sredstava Fonda, što uključuje i učešće prihvatljivih partnera, će biti:

- 90% za projekt s područja I. skupine jedinica lokalne samouprave
- 80% za projekt s područja II. skupine jedinica lokalne samouprave
- 70% za projekt s područja III. skupine jedinica lokalne samouprave
- 60% za projekt s područja IV. skupine jedinica lokalne samouprave
- 50% za projekt s područja V. skupine jedinica lokalne samouprave, osim Grada Zagreba.

Ukoliko se projekt provodi na području dvije ili više jedinica lokalne samouprave, za potrebe utvrđivanja udjela sufinanciranja učešća korisnika iz sredstava Fonda, uzima se skupina kojoj pripada jedinica lokalne samouprave na kojoj se provodi financijski najveći udjel aktivnosti projekta.

8. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA GOSPIĆA

8.1. INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE

Provedba Strategije razvoja grada Gospića, odnosno projekata u okviru Strategije, u najvećoj je mjeri u nadležnosti javnog sektora. Međutim, kako bi se ostvarile postavljena vizija i strateški ciljevi razvoja, nužna je suradnja javnog, privatnog i civilnog sektora.

Ključnu ulogu u provedbi Strategije razvoja ima Grad, odnosno upravna tijela. Grad Gospić usvaja Strategiju razvoja te nakon usvajanja redovito, razmatrajući godišnja i druga izvješća, prati njezinu provedbu. Planskim dokumentima koje donosi, Grad osigurava provedbu Strategije razvoja te poduzima mjere/aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi se što

uspješnije implementirale sve postavljene razvojne mjere. Gradonačelnik usklađuje aktivnosti svih dionika provedbe Strategije razvoja donošenjem provedbenih akata, predlaganjem mjera njezine provedbe, nadzorom nad izvršenjem tih mjera, sudjelovanjem u postupku rangiranja razvojnih projekata te izvještavanjem Vijeća o provedbi i rezultatima provedbe. U okviru svog djelokruga rada, upravna tijela Grada prate provedbu, pripremaju i provode gradske razvojne projekte te obavljaju i druge poslove od važnosti za provedbu Strategije razvoja grada Gospića koji su im propisima ili aktima gradskih tijela povjereni.

Značajni dionici u izradi Strategije razvoja su i organizacije civilnog društva, čije polje interesa predstavljaju svi segmenti društva, a prvenstveno područje ljudskih prava, zaštite prirodne i kulturne baštine te razvoja ljudskih resursa. Zaključno, potrebno je voditi računa i o privatnom sektoru koji predstavlja okosnicu ekonomskog razvoja. Svrha je Strategije razvoja stvoriti preduvjete za što kvalitetnije djelovanje privatnog sektora, što se prvenstveno ostvaruje djelovanjem javnog sektora (obrazovnog sustava, sustava tržišta rada, podrške kroz razne programe edukacije i poticaja, osiguravanje infrastrukture itd.). Upravo je, uvažavajući prethodno navedeno, značajno sudjelovanje dionika iz privatnog sektora u pripremi i provedbi Strategije razvoja.

Institucionalna analiza pokazala je da Grad Gospić nema u potpunosti razvijene institucionalne okvire koji bi omogućili nesmetanu provedbu Strategije, zbog čega su potrebna određena organizacijska unaprjeđenja. Lokalne upravne strukture u pojedinim segmentima razvoja imaju ograničen opseg djelovanja (nedostatak financija i kadrova u nekim sektorskim područjima). Razlog tome su spore organizacijske prilagodbe u javnom sektoru koje ne prate promjene koje nameću novi razvojni trendovi u upravljanju razvojem. Danas se promjene i problemi u sustavu događaju rastućom brzinom, stoga je javni menadžment prisiljen odgovoriti na te organizacijske izazove vještijim i bržim upravljanjem promjenama. Budući određene razvojne politike predstavljaju prioritete ove Strategije, institucionalni kapaciteti će se morati osnažiti, posebno u pogledu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, zbog čega su pojedini prioriteti posvećeni jačanju efikasnosti lokalne uprave.

Akcijski plan služi za operacionalizaciju i provedbu Strategije razvoja, sadrži pregled razvojnih projekata planiranih u sklopu provedbe pojedinih mjera i upotpunjavat će se i razvijati daljnjim razvojem sustava pripreme županijskih razvojnih projekata i vođenjem središnje baze razvojnih projekata. Akcijskim se planom posebno upozorava na nužnost pripreme projektno-tehničke dokumentacije i provedbe ostalih predinvesticijskih aktivnosti za mjerama određene razvojne projekte Grada, koja je i nužan preduvjet za korištenje sredstava iz fondova EU. Akcijski plan donosi se na godišnjoj razini, u vremenu donošenja proračuna Grada.

Strateški cilj	Prioritet	Mjera	Aktivnost	Odgovorna osoba	Vrijeme provedbe	Proračun	Izvori financiranja	Indikatori

Dodatan alat koji će Grad koristiti je i komunikacijska strategija. Komunikacijska strategija je, kao alat za upravljanje i provedbu razvojnih strategija, utemeljena na europskim planerskim iskustvima i demokratskoj političkoj praksi, a donosi se „radi informiranja javnosti te podizanja svijesti o ulozi i značenju razvojnih strategija za razvoj pojedinog područja“.

Po svom karakteru komunikacijska je strategija svojevrsan vodič za sve aktivnosti koje treba poduzeti kako bi informacije o Strategiji razvoja i aktivnostima na provođenju došle do krajnjih korisnika te kako bi se procesima informiranja i provedbe učinkovito upravljalo. To je opći plan komuniciranja između onih koji Strategiju razvoja izrađuju i provode (koordinatori i partneri u provedbi) i onih za koje se Strategija radi (građani, ustanove za sve društvene usluge, poslovni sektor, lokalna vlast, drugi). To je dokument kojim se osigurava dvosmjerni odnos između ove dvije osnovne grupe socijalnih dionika (pojedinaca ili grupa) i ne može se svesti samo na jednosmjerno informiranje.

Sve aktivnosti koje će se poduzimati u okviru Komunikacijske strategije rukovodit će se sljedećim načelima:

- informacije će biti izložene u jasnom, pristupačnom i razumljivom obliku, prilagođene zahtjevima i karakteru pojedinih ciljnih skupina kojima su usmjerene, te ponuđene na način da potiču dijalog,
- razvijat će se i koristiti komunikacijski alati koji idu u pravcu ciljnih skupina te voditi računa o vremenu koje imaju na raspolaganju za prihvatanje informacija, kontekstu u kojem primaju informacije i kapacitetu primanja informacija, primjerice pristup Internetu; koristit će se i ankete i drugi oblici istraživanja (intervjui) kako bi se osigurala primjerenost i aktualnost komunikacija,
- aktivnosti promidžbe i informiranja bit će komplementarne i konzistentne te će se, u slučaju potrebe dopunjavati, a uspostaviti će se i sistem praćenja i ažuriranja informacija kako bi bile u tijeku s vremenom i eventualnim promjenama situacije.

8.2. MONITORING/PRAĆENJE

Test Strategije razvoja je upravo njezina provedba. Postoje 3 razine praćenja realizacije Strategije: prva razina praćenja je praćenje provedbe programa (prioritetnih i ostalih mjera) i ažuriranje provedbe aktivnosti. Tim osoba koji je zadužen za praćenje Strategije pomno prati razvoj situacije vezano za provedbu, odnosno prati u kojoj se mjeri podudaraju planovi iz Strategije sa stvarnom situacijom na terenu. Takvo praćenje podrazumijeva stupanj usklađenosti aktivnosti poduzetih prema Strategiji, promjene u procjeni troškova ili rasporeda, zatim uključuje razloge tih promjena te njihov očekivani utjecaj na provedbu Strategije.

Za osiguranje uspješne provedbe Strategije razvoja, formirat će se Radna grupa za provedbu, koja će biti zadužena za koordinaciju i praćenje provedbe Strategije. Radnu grupu za provedbu činit će tri člana odgovorna za:

- koordinaciju i praćenje provedbe
- ostvarenje strateških ciljeva te
- komunikaciju s dionicima i prikupljanje razvojnih projekata.

Obrazac uspješnog (strukturiranog) praćenja procesa provedbe Strategije razvoja:

	Planirano	Indikatori praćenja		
	Referentna točka 0 godina 0	Referentna točka 1 godina 1	Referentna točka 2 godina 3	Planirani cilj godina 5
Specifični cilj				
Prioritet				
Mjera				
Aktivnost				
Indikatori				

Strateški cilj, prioritet i mjera	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Polazna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost	Završna godina	Izvor podatka	Učestalost izvještavanja

indikatori učinka te indikatori niže razine (materijalni i projektni) koje će trebati utvrditi implementacijskim planovima.

Radi olakšanog praćenja provedbe Strategije koristit će se formirana baza projekata, koja će uz provedbene poslove upravnih odjela poslužiti kao temeljni okvir za praćenje ostvarivanja pojedinih mjera i zadanih indikatora. Baza se mora ažurirati na godišnjoj razini što će omogućiti kontinuirano informiranje o stanju na terenu, te „integrirano“ upravljanje razvojem. Nakon tri godine, provest će se ocjena provedbe Strategije po dogovorenim načelima, nakon čega se može pristupiti ažuriranju postojećeg dokumenta, radi učestalih promjena na lokalnoj, nacionalnoj i EU razini.

Forma izvještaja o provedbi

Strateški cilj	
Prioritet	
Mjera	
Aktivnost	
Ukupan proračun	
Realizirano	
Ostvareni indikatori	
Problemi	
Realizacija u narednom periodu	
Indikatori koji će se realizirati	
Utjecaj na zajednicu	
Utjecaj na okoliš	

8.3. EVALUACIJA

Kako bi se osigurala učinkovita i transparentna provedba Strategije razvoja grada Gospića uspostavljen je sustav praćenja, vrjednovanja i izvještavanja o provedbi Strategije razvoja. Sustav praćenja i izvještavanja provjerava:

- ✓ postoji li potreba za određenim mjerama,
- ✓ jesu li dostupni resursi za realizaciju mjera optimalno iskorišteni,
- ✓ do koje mjere su ciljevi određenih mjera ostvareni,
- ✓ postoji li potreba za korekcijama mjera te osigurava učinkovitu provedbu i upravljanje.

Praćenje i izvještavanje o provedbi Strategije razvoja odvijat će se kontinuirano tijekom čitavog razdoblja na koje se Strategija odnosi. Jednom godišnje Radna grupa za provedbu podnosi će izvješća o napretku provedbe Strategije koju će potvrđivati Gradonačelnik. Izvješća o napretku sadržavat će informacije o provedenim aktivnostima/projektima u sklopu strateških mjera, podatke o nositeljima provedbe, utrošenim u odnosu na planirana financijska sredstva uključujući informacije o njihovim izvorima te ostvarenim i/ili očekivanim rezultatima provedbe mjera.

U okviru sustava praćenja provedbe, Radna grupa za provedbu koordinirat će prikupljanje, obradu, analizu i pohranu informacija, podataka i pokazatelja, izraditi ocjenu realizacije ciljeva, prioriteta i mjera te uspješnosti upravljanja provedbom. Osim samih članova Radne grupe za provedbu, veliku će ulogu u provedbi Strategije razvoja imati i svi ostali službenici Grada, koji će

aktivno sudjelovati u prikupljanju informacija od provoditelja projekata i ostalih aktera lokalnog razvoja dok će Gradonačelnik, između ostalog, biti zadužen za izvještavanje Gradskog vijeća o uspješnosti provedbe Strategije razvoja.

Procjena ostvarenja strateškog cilja							
Strateški cilj							
Prioritet							
Mjera							
Aktivnost							
Da li je aktivnost doprinijela ostvarenju strateškog cilja?	Indikatori ostvarenja	Da li je aktivnost trajno riješila problem?	Da li postoji održivost aktivnosti ?	Kako je postignuta?	Je li projekt doprinio nacionalnim/ regionalnim/ strateškim politikama?	Jesu li koristi bile održive i u rasprostranjenj oj upotrebi?	Komentari

Kriteriji evaluacije	
Kriteriji	Opis
<p>Relevantnost</p> <p>Zbog čega provodimo aktivnost?</p>	<p>Razina u kojem strategija/program/projekt odgovara prioritetima politikama ciljne grupe, korisnika i/ili natječaja.</p> <p>U kojoj su mjeri ciljevi strategije još uvijek primjenjivi?</p> <p>Da li su programi/projekti u okviru strategije dosljedni strateškom cilju i realizaciji njegovih prioriteta?</p> <p>Da li su programi/projekti u okviru strategije dosljedni očekivanim utjecajima i efektima?</p>
<p>Efikasnost</p> <p>Koliko dobro koristimo resurse?</p> <p>Kako da ih koristimo još bolje?</p>	<p>Efikasnost mjeri izlazne parametre („outputs“) – kvalitativne i kvantitativne – u odnosu na ulazne resurse („inputs“). To je ekonomski termin koji označava da su iskorišteni najmanje moguće skupi resursi za postizanje željenih izlaznih parametara. To generalno zahtijeva uspoređivanje alternativnih pristupa za postizanje istih izlaznih parametara kako bi se uvidjelo da li je usvojen najefikasniji proces.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da li su aktivnosti bile ekonomične? • Da li su ciljevi ostvareni na vrijeme? • Da li su strategija ili projekt provedeni na najefikasniji mogući način u usporedbi s alternativama?
<p>Efektivnost</p> <p>Koliko smo uspješni u ostvarivanju ciljeva?</p>	<p>Mjera nivoa do kojeg su strategija/program/projekt realizirali svoje ciljeve.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U kojoj mjeri su ciljevi ostvareni / će najvjerojatnije biti ostvareni? • Koji su bili glavni faktori koji su utjecali na ostvarivanje ili neostvarivanje ciljeva?
<p>Utjecaj</p> <p>Koju smo to promjenu donijeli korisnicima?</p>	<p>Pozitivne i negativne promjene koje je proizvela strategija/ program/projekt, direktno ili indirektno, namjerno ili ne. Ovo obuhvaća glavne učinke i efekte aktivnosti na lokalne društvene, ekonomske, ekološke i ostale razvojne indikatore. Utjecaj se procjenjuje nakon određenog vremenskog perioda po isteku trajanja strategije/programa/projekta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šta se dogodilo kao rezultat strategije/programa/projekta? • Koje stvarne razlike je strategija/program/projekt donio korisnicima? • Koliko je ljudi stanovništva obuhvaćeno?
<p>Održivost</p> <p>Na koji način će se koristiti nastaviti?</p>	<p>Održivost podrazumijeva mjerenje vjerojatnosti za nastavak koristi prouzrokovanih strategijom/programom/projektom poslije povlačenja bespovratnih sredstava. Projekti moraju biti i ekološki i financijski održivi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U kojoj mjeri su koristi od strategije/programa/projekta nastavljene pošto je završen financijski aspekt projekta? • Koji su bili glavni faktori koji su utjecali na postizanje ili nepostizanje održivosti strategije/programa/projekta?

9. ZAKLJUČAK

Strategija razvoja grada Gospića rezultat je rada temeljenog na partnerstvu između ključnih dionika razvojnih sektora Grada te je izrađena uz podršku i suradnju svih njegovih sastavnica, od Radne grupe u kojoj su zastupljeni svi profesionalni nosioci javnih funkcija do Partnerskog vijeća kojeg su sačinjavali predstavnici najšireg kruga zainteresiranih građana, javnih i poslovnih subjekata grada Gospića.

U izradi Strategije razvoja primjenjivao se pristup „odozdo prema gore“, tj. od stanovništva, lokalne razine, preko županije, pa do državne razine. Takvim pristupom u obzir se uzimaju sve specifičnosti i potrebe na lokalnoj razini te se njime podrazumijeva da svaka lokalna zajednica aktivno sudjeluje u osmišljavanju vlastitog razvoja i utvrđivanju skupa razvojnih mjera i programa. Osmišljen razvoj potrebno je uskladiti i s mjerama i programima u užem okruženju te s mjerama na nacionalnoj razini, što je ovom Strategijom također postignuto.

Tijekom procesa izrade Strategije razvoja podignuta je razina svijesti o važnosti Strategije kao ključnog strateškog dokumenta Grada te je, u suradnji sa svim zainteresiranim dionicima, oformljena Baza projektnih ideja koja na jednom mjestu okuplja razvojne projekte koji su temelj za budući razvoj grada Gospića. Baza projektnih ideja obuhvaća velik niz projektnih prijedloga koji se temelje na premisi održivosti, a njezina je temeljna vrijednost objedinjavanje svih projekata koje sama lokalna zajednica prepoznaje kao svoje prioritete.

Strategija razvoja grada Gospića vlasništvo je svih građana Grada te je njezina temeljna svrha osigurati višu kvalitetu života za sve građane Gospića, ali i njegove posjetitelje te buduće stanovnike i investitore. Kako bi se to osiguralo potrebno je prije svega imati na umu kako su početak i kraj svakog uspješnog razvojnog projekta zadovoljni pojedinci, entuzijasti i nositelji novih ideja, za čije je djelovanje potrebno osigurati poticajno okruženje i kvalitetne temelje na kojima će počivati razvoj cjelokupnog područja. To se u prvom redu odnosi na unaprjeđenje društvenog i socijalnog života stanovnika, očuvanje okoliša i bogate baštine, podizanje razine gospodarske konkurentnosti, ali i unaprjeđenje prostora i infrastrukture Grada. Stvarajući pozitivnu razvojnu perspektivu Grada na taj će se način spriječiti daljnji odlazak mladih ljudi s područja Grada te stvoriti uvjeti za život i rad novih generacija.

Kroz izradu i razumijevanje Strategija razvoja grada Gospića kao „živog“, dinamičnog dokumenta osigurala se polazišna točka za djelovanje svih zainteresiranih dionika, kako bi razvoj Grada bio stabilan, cjelovit i održiv. Pred Gradom i njegovim vodstvom sada je izazov da se svi zacrtani ciljevi razvoja kroz zajednički rad i ostvare te da definirana vizija razvoja Grada u što skorijem periodu postane realnost.

KORIŠTENA LITERATURA

Akcijski plan energetske održivog razvitka grada Gospića (SEAP)

Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika grada Gospića u 2014. godini

APPRRR – Statistička izvješća za 2015. godinu

HOK – Statistička izvješća za 2015.

HGK – Statistička izvješća za 2015.

Directorate-General Agriculture and Rural Development, A short guide to the European Commission's proposals for EU rural development after 2013, European Union 2011. Dostupno na: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=FE667808-ABC1-3562-FEDB-2A3F7DB09295

Državni ured za reviziju, Izvješće o obavljenoj reviziji, 2016.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Popis stanovništva 2001., Zagreb

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Popis stanovništva 2011., Zagreb

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015., Zaposlenost i plaće u 2014., br. 1549, Statistička izvješća, Zagreb

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015., Prirodno kretanje stanovništva u 2014., br. 1542, Statistička izvješća, Zagreb

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015., Osnovne škole, dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kraj šk. g. 2013./2014. i početak šk./ped. g. 2014./2015., br. 1543, Statistička izvješća, Zagreb

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015., Srednje škole i učenički domovi, kraj šk. g. 2013./2014. i početak šk. g. 2014./2015., br. 1544, Statistička izvješća, Zagreb

Državni zavod za zaštitu prirode, 2016.

Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2011., 2012., 2013. i 2014. godinu na području Grada Gospića

Plan gospodarenja otpadom Grada Gospića za razdoblje do 2015. godine

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.

Proračun Grada Gospića za 2015. i 2016. godinu

Prostorni plan uređenja Grada Gospića

Socijalni plan Ličko-senjske županije za razdoblje od 2015. – 2020.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Popis članova Radne skupine	11
Tablica 2: Popis članova Partnerskog vijeća.....	13
Tablica 3: Minski sumnjivo područje	19
Tablica 4: Minski sumnjivo područje	19
Tablica 5: Stanovanje i površine na području grada Gospića.....	20
Tablica 6: Privatna kućanstva prema posjedovanju osobnog računala i korištenju internetom ..	21
Tablica 7: Kretanje stanovništva na području grada Gospića	22
Tablica 8: Dobna struktura stanovništva.....	23
Tablica 9: Stanovništvo starije od 10 godina, prema informatičkoj pismenosti	25
Tablica 10: Nacionalne manjine	26
Tablica 11: Prometna infrastruktura	27
Tablica 12: Odvodnja otpadnih voda	31
Tablica 13: Broj i površina odlagališta prema vrsti	32
Tablica 14: Duljina plinovoda – udio prema vrsti plinovoda	33
Tablica 15: Proračun Grada Gospića – prihodi i primici.....	39
Tablica 16: Proračun Grada Gospića – rashodi i izdaci.....	39
Tablica 17: Osnovnoškolska infrastruktura	40
Tablica 18: Pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama u šk. god. 2014./2015. i 2015./2016...	41
Tablica 19: Pregled broj učenika i studenata smještenih u Učeničkom domu	41
Tablica 20: Visokoškolske ustanove.....	42
Tablica 21: Predškolski odgoj po godinama	43
Tablica 22: Sportske udruge članice Gospićkog športskog saveza	44
Tablica 23: Sportska infrastruktura	44
Tablica 24: Centri za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije.....	46
Tablica 25: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Domu za starije i nemoćne osobe – Gospić.....	47
Tablica 26: Program javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi Grada Gospića za 2016. godinu	48
Tablica 27: Ugovoreni sadržaji bolničke zdravstvene zaštite – Opća bolnica Gospić	48
Tablica 28: Nepokretna kulturna dobra	50

Tablica 29: Pokretna kulturna dobra	52
Tablica 30: Broj i vrsta ustanova za društveni razvoj zajednice.....	53
Tablica 31: Manifestacije.....	62
Tablica 32: Pregled NATURA 2000 područja na teritoriju grada Gospića	64
Tablica 33: Zaštita prirodnih bogatstva.....	64
Tablica 34: Smještajna resursna osnova na području grada Gospića.....	66
Tablica 35: Biciklističke staze	67
Tablica 36: Dodatni turistički sadržaji	67
Tablica 37: Turistički dolasci i noćenja u gradu Gospiću	68
Tablica 38: Bruto domaći proizvod	71
Tablica 39: Zaposleni prema djelatnostima.....	72
Tablica 40: Osnovni financijski podaci poslovanja gradova/općina Ličko-senjske županije u 2014.	73
Tablica 41: Osnovni financijski rezultati poduzetnika grada Gospića u 2014. godini	74
Tablica 42: Zadruga na području grada Gospića	75
Tablica 43: Vanjskotrgovinska razmjena grada Gospića	76
Tablica 44: Broj i površina poslovnih prostora i stanova te površina zemljišta Grada Gospića ...	76
Tablica 45: Prikaz broja i površine ARKODA prema vrstama uporabe poljoprivrednog zemljišta	77
Tablica 46: Tipologija poljoprivrednih gospodarstava.....	77
Tablica 47: Broj košnica i broj pčelara iz Upisnika poljoprivrednika.....	78
Tablica 48: Lovišta na području grada Gospića.....	79
Tablica 49: Poslovna infrastruktura na području grada Gospića.....	80

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Tematske radne skupine (TRS) za izradu Strategije razvoja grada Gospića.....	12
Grafikon 2: Privatna kućanstva prema broju članova	20
Grafikon 3: Udio muškaraca i žena u ukupnom broju stanovnika grada Gospića	22
Grafikon 4: Stanovništvo s teškoćama u obavljanju aktivnosti prema potrebi i korištenju pomoći druge osobe	24
Grafikon 5: Stanovništvo prema najvišem završenom stupnju obrazovanja	24
Grafikon 6: Zaposleni (aktivni osiguranici HZMO-a) u gradu Gospiću.....	71
Grafikon 7: Nezaposleni na području grada Gospića	72
Grafikon 8: Broj poduzetnika po djelatnostima	74
Grafikon 9: Broj aktivnih obrta u gradu Gospiću	75
Grafikon 10: Brojno stanje stoke na području grada Gospića	78

POPIS SLIKA

Slika 1: Koraci u izradi strateškog dokumenta razvoja	8
Slika 2: Prostorni položaj Grada Gospića u Županiji	15
Slika 3: Prostorni raspored naselja grada Gospića.....	16
Slika 4: Srednja temperatura zraka i mjerenje padalina u 2014.....	19
Slika 5: Podjela pruga u Republici Hrvatskoj.....	27
Slika 6: Pokrivenost širokopojasnom mrežom.....	29
Slika 7: Kulturno-povijesna cjelina grada Gospića	59
Slika 8: Simbol Grada – skulptura vodarice Marte	60
Slika 9: PP Velebit, NP Paklenica	65
Slika 10: Turistički sadržaji.....	66
Slika 11: Načelni prikaz postupaka OPEM	102

DODATAK 1 – BAZA PROJEKTNIH IDEJA

SC 1 Razvoj konkurentnog gospodarstva					
R. br.	Naziv projekta	Predlagatelj	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Pripremljenost dokumentacije	Prioritet Strategije razvoja grada Gospića
1.	Poljoprivredni inkubator	LAG Lika	10.000.000,00	/	1.1
2.	Sufinanciranje ulaska poljoprivrednika u sustav regionalne oznake kvalitete	LAG Lika	100.000,00	/	1.1
3.	Centar za šljive	Grad Gospić	4.500.000,00	/	1.1
4.	Izgradnja poljoprivrednog inkubatora s hladnjačom	Grad Gospić	12.000.000,00	/	1.1
5.	Razvojni centar Ličko-senjske županije	Ličko-senjska županija	23.229.941,12	Studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi; Tehničke specifikacije; Glavni projekt; Predan zahtjev za ishođenje rješenja za građenje	1.1
6.	Edukacije za poduzetništvo mladih	Kulturno Informativni Centar Gospić	30.000,00	/	1.2
7.	Sufinanciranje certifikacije ekoloških proizvođača	LAG Lika	400.000,00	/	1.3
8.	Klaster voća i povrća	LAG Lika	268.250,00	/	1.3
9.	Obrazovanje odraslih za poljoprivredna zanimanja	LAG Lika	200.000,00	/	1.3
10.	Uvođenje programa poljoprivrednih zanimanja u obrazovne institucije (visokoškolske ustanove)	LAG Lika	1.800.000,00	/	1.3
11.	Uvođenje programa poljoprivrednih zanimanja u obrazovne institucije (strukovno obrazovanje)	LAG Lika	1.500.000,00	/	1.3
12.	Osnivanje zadruga za preradu, sušenje šljiva i sl.	Mjesni odbor Klanac	200.000,00	/	1.3

13.	Proizvođačka organizacija (zadruga) autohtonih proizvoda	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	180.000,00	/	1.3
14.	Nasadi voćaka	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	150.000,00	/	1.3
15.	Edukacija berbe sporednih šumskih proizvoda	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	100.000,00	/	1.3
16.	Umrežavanje OPG-a i pojedinaca sa svrhom prikupljanja sitne drvene sirovine za proizvodnju sječke	ZIR - zajednica i razvoj	2.000.000,00	Idejni projekt	1.3/1.6
17.	Ulica tradicijskih obrta	LAG Lika	2.000.000,00	/	1.4
18.	Lokalni proizvodi za javni sektor	LAG Lika	188.250,00	/	1.4
19.	Sufinanciranje sudjelovanja na Ličkoj seljačkoj tržnici	LAG Lika	100.000,00	/	1.4
20.	TIC-ovi	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	200.000,00	/	1.4
21.	Rakijarnica i degustacija autohtonih proizvoda	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	200.000,00	/	1.4
22.	Ruralni turizam - smještajni kapaciteti i ponuda autohtonih proizvoda	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	200.000,00	/	1.4
23.	Turizam na OPG-u	Mjesni odbor Kalinovaća	100.000,00	/	1.4

SC 2 Unaprjeđenje kvalitete života kroz razvoj društvene, socijalne i komunalne infrastrukture

R. br.	Naziv projekta	Predlagatelj	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Pripremljenost dokumentacije	Prioritet Strategije razvoja grada Gospića
1.	Senzorna soba u Dječjem vrtiću Pahuljica	Grad Gospić	900.000,00	/	2.1
2.	Rock škola Gospić Groove	Kulturno Informativni Centar Gospić	40.000,00	/	2.1
3.	Studentska kuća Gospić	Grad Gospić	14000000	/	2.1
4.	Centar izvrsnosti za 3 osnovne škole	Grad Gospić	1.800.000,00	/	2.1
5.	Projekt Suvremena nastava u školama grada Gospića	OŠ dr. Jure Turića	376.500,00	/	2.1
6.	Izgradnja i opremanje svlačionica i tribina na nogometnom igralištu u Ličkom Osiku	Grad Gospić	1.500.000,00	/	2.1
7.	Obnova društvenih prostorija u naselju Kaniža	Grad Gospić	1.500.000,00	/	2.1
8.	Izgradnja novog sustava grijanja školskog prostora	OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	1.800.000,00	Predinvesticijska studija; Studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi; Tehničke specifikacije; Idejni projekt; Glavni projekt; Građevinska dozvola/potvrda glavnog projekta	2.1
9.	Nabavka Bibliokombija i osnivanje Bibliobusne službe	Samostalna narodna knjižnica Gospić	500.000,00	/	2.1
10.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade kina „Korzo“	Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“	790.000,00	/	2.1
11.	Nabava opreme za slijepa i slabovidna	Samostalna narodna knjižnica Gospić	/	/	2.1
12.	Plan za promociju čitanja	Samostalna narodna knjižnica Gospić	/	/	2.1

13.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade POU	Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“		/	2.1
14.	Obnova društvenog doma uz glavnu cestu u centru	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.1
15.	Centar izvrsnosti grada Gospića	OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	/	/	2.1
16.	Uređenje dječjeg igrališta	Dječji vrtić Pahuljica	/	/	2.1
17.	Rekonstrukcija i opremanje KIC-a Lički Osik	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.1
18.	Opremanje dječjih igrališta na području Gospića	Grad Gospić	500.000,00	/	2.1
19.	Osiguravanje pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.1
20.	Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.1
21.	Cjeloživotno učenje	Grad Gospić	500.000,00	/	2.1
22.	Klub mladih i Info centar za mlade	Kulturno Informativni Centar Gospić	20.000,00	/	2.1
23.	Gospićka rock scena GROCKS	Kulturno Informativni Centar Gospić	200.000,00	/	2.1
24.	Lički zbornik - muzejski časopis	Muzej Like Gospić	20.000,00	/	2.1
25.	Završetak izgradnje novog krila zgrade Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	3.300.000,00	Tehničke specifikacije; Idejni projekt; Glavni projekt; Građevinska dozvola/potvrda gl. projekta; Rješenje o uvjetima gradnje	2.1
26.	Živjeti u skladu s prirodom	ZIR - zajednica i razvoj	200.000,00	Idejni projekt	2.1
27.	Koliba znanja - centar prirode	ZIR - zajednica i razvoj	10.000.000,00	/	2.1
28.	Lička kulturna i prirodna baština	Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću	12.000,00	/	2.1
29.	Znanstveni skup „VII. Dani Šime i Ante	Sveučilište u Zadru, Odjel	50.000,00	/	2.1

	Starčevića“	za nastavničke studije u Gospiću			
30.	„Održivi razvoj ruralnih krajeva“ - organizacija interdisciplinarnе znanstveno-stručne konferencije	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	60.000,00	/	2.1
31.	Izrada analize potreba za obrazovanjem u Ličko-senjskoj županiji i Gospiću	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	30.000,00	/	2.1
32.	Dnevni boravak za starije i djecu s teškoćama te uspostava Pučke kuhinje	Grad Gospić	10.000.000,00	/	2.2
33.	Program dnevnog boravka za starije osobe	Gradsko društvo Crvenog križa Gospić	375.800,00	/	2.2
34.	Radionice i psihosocijalna pomoć osobama s posebnim potrebama	Gradsko društvo Crvenog križa Gospić	273.000,00	/	2.2
35.	Socijalna uključenost osoba s invaliditetom	Grad Gospić	2.500.000,00	/	2.2
36.	Prostor za rad s djecom s poteškoćama u razvoju	Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Pčelice“	/	/	2.2
37.	Heliodrom	Opća bolnica Gospić	800.000,00	/	2.2
38.	Bazen za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju pacijenata	Opća bolnica Gospić	2.000.000,00	/	2.2
39.	Dogradnja zgrade Opće bolnice Gospić za potrebe dnevne bolnice	Opća bolnica Gospić	2.800.000,00	Idejni projekt; Glavni projekt	2.2
40.	Objekt za skladištenje otpada	Opća bolnica Gospić	500.000,00		2.2
41.	Rekonstrukcija postojećih prostorija kirurškog odjela – operacijski blok	Opća bolnica Gospić	15.000.000,00	Studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi; Tehničke specifikacije; Idejni projekt; Glavni projekt; Građevinska dozvola/potvrda glavnog projekta	2.2
42.	Opskrba pitkom vodom naselja Široka Kula	Grad Gospić	5.000.000,00	/	2.3

43.	Poboljšanje cestovne sigurnosti	Grad Gospić	20.000.000,00	/	2.3
44.	Pristupna cesta Rakitovac	Grad Gospić	1.400.000,00	/	2.3
45.	Spojna cesta Mušaluk - Budak	Grad Gospić	2.000.000,00	/	2.3
46.	Komunalna infrastruktura (izgradnja cesta, elektrifikacija, izgradnja vodovodne mreže)	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	200.000,00	/	2.3
47.	Navodnjavanje - izgradnja vodocrpilišta	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	150.000,00	/	2.3
48.	Realizacija projekta aglomeracije Gospić (proširene na Lički Osik i Perušić) u jednom dijelu	Usluga d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju	234.959.408,00	/	2.3
49.	Poboljšanje sustava javne vodoopskrbe	Usluga d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju		/	2.3
50.	Postavljanje prometnih znakova, oznaka na kolniku i prometne opreme na cestama na području grada Gospića	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	250.000,00	/	2.3
51.	Neasfaltirane nerazvrstane ceste u selu Vukava	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.3
52.	Vodoopskrba selo Vukava	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.3
53.	Prometna infrastruktura i sigurnost (ogledala uz cestu)	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.3
54.	Rekonstrukcija cesta te poboljšanje pješačkih i biciklističkih staza u svrhu povećanja sigurnosti pješaka i biciklista	Grad Gospić	2.500.000,00	/	2.3/2.4
55.	„Kap po kap“ navodnjavanje površina	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.4
56.	Lički Osik parking	Grad Gospić	1.500.000,00	/	2.4
57.	Uređenje biciklističkih staza u Gospiću	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.4
58.	Izgradnja biciklističke staze i checkpoint punktova	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	150.000,00	/	2.4
59.	Označavanje granica MO prema prostornom planu grada Gospića	Mjesni odbor Široka kula	/	/	2.4
60.	Javna rasvjeta u selu Čukovac	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.4

61.	Uređenje pristupa crkvi	Mjesni odbor Klanac	50.000,00	/	2.4
62.	Uređenje parka kod društvenog doma Klanac	Mjesni odbor Klanac	80.000,00	/	2.4
63.	Minski sumnjiva područja koja prerastaju u šume	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.5
64.	Infrastruktura za pristup internetu	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	2.5
65.	Edukacijsko rekreativni kontinentalni Vatrogasni kamp Aleksinica	Dobrovoljno Vatrogasno Društvo Pazarišta	3.000.000,00	/	2.5
66.	Izgradnja i opremanje zgrade Javne vatrogasne postrojbe	Grad Gospić	7.000.000,00	/	2.5
67.	Opremanje postrojbe Civilne zaštite Grada Gospića	Grad Gospić	1.000.000,00	/	2.5
68.	Opremanje tehničkom pojedinačnom i zajedničkom staničnom opremom	HGSS Stanica Gospić	/	/	2.5
69.	Izgradnja garaže za vozila, plovila i dr.	HGSS Stanica Gospić	168.762,50	/	2.5
70.	Objedinjeni centar za žurne službe	Grad Gospić	30.000.000,00	Idejni projekt (za dio projekta)	2.5

SC3 Zaštita i valorizacija prirodne baštine te očuvanje okoliša uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije

R. br.	Naziv projekta	Predlagatelj	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Pripremljenost dokumentacije	Prioritet Strategije razvoja grada Gospića
1.	Sanacija divljih deponija građevinskog materijala u području NATURA 2000	Grad Gospić	2.500.000,00	/	3.1
2.	„Divlja“ odlagališta otpada Vukava	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	3.1
3.	Komposter	Grad Gospić	1.000.000,00	/	3.1
4.	Komunalno opremanje (kante za otpad)	Mjesni odbor Široka Kula	/	/	3.1
5.	Izmjena javne rasvjete - zamjena postojeće javne rasvjete sa LED tehnologijom, mjere povećanja učinkovitosti sustava javne	Grad Gospić	5.000.000,00	/	3.2
6.	Automatske stanice za kakvoću vode	Grad Gospić	4.000.000,00	/	3.3
7.	Projekt uređenja izvora pitke vode (ukupno 28 izvora)	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	200.000,00	/	3.3
8.	Jadovska gaovica - karizmatična vrsta	ZIR - zajednica i razvoj	2.000.000,00	Idejni projekt	3.3
9.	Sezonski prirodoslovni turistički vodiči po Lici	ZIR - zajednica i razvoj	500.000,00	Idejni projekt	3.3

SC 4 Razvoj turizma te zaštita i valorizacija kulturne baštine s ciljem stvaranja prepoznatljivog identiteta grada Gospića

R. br.	Naziv projekta	Predlagatelj	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Pripremljenost dokumentacije	Prioritet Strategije razvoja grada Gospića
1.	Muzej ličke hrane (Kuća ličke hrane)	LAG Lika	3.000.000,00	/	4.1
2.	Tematska staza Japoda u Bužimu	Grad Gospić	500.000,00	/	4.1
3.	Izletište „Stara pila“ Brušane	Grad Gospić	300.000,00	/	4.1
4.	Tematski putovi rakije i sira	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	150.000,00	/	4.1
5.	Projekt izgradnje hostela	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	250.000,00	/	4.1
6.	Postavljanje turističkih prometnih znakova na cestama na području Grada	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	200.000,00	/	4.1
7.	Obnova/izgradnja poučne staze od „okretišta“ do planinarskog doma na Visočici	Planinarsko društvo „Željezničar“ Gospić	1.000.000,00	/	4.1
8.	Obnova i održavanje planinarskih staza	Planinarsko društvo „Željezničar“ Gospić	/	/	4.1
9.	Obnova Gojtanovih stuba i piramide na Oštri	Planinarsko društvo „Željezničar“ Gospić	700.000,00	/	4.1
10.	Autokamp odmorište	Turistička zajednica grada Gospića		/	4.1
11.	Izgradnja auto kampova	Mjesni odbor Klanac	100.000,00	/	4.1
12.	Uređenje pristupa rijeci Lici , kupališta i vežište za brodice	Mjesni odbor Klanac	150.000,00	/	4.1
13.	Brdo Zir - edukacijsko rekreacijska staza	ZIR - zajednica i razvoj	500.000,00	Idejni projekt	4.1
14.	Izrada programa ruralnog turizma od strane Turističke zajednice	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac , Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	250.000,00	/	4.2
15.	Projekt edukacije lokalnog stanovništva za ruralni razvoj turizma	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovaća i Pazarište	120.000,00	/	4.2
16.	Znanjem i suradnjom do prepoznatljivog proizvoda	Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću	238.687,90	/	4.2

17.	Kreativni edukativni park „Nikola Tesla“	LAG Lika	3.765.000,00	/	4.3
18.	Unaprjeđenje Spomen područja Nikola Tesla Smiljan i izgradnja dodatnih sadržaja	Grad Gospić	10.000.000,00	/	4.3
19.	Interaktivni tematski park „Nikola Tesla“	Kulturno Informativni Centar Gospić	20.000,00	/	4.3
20.	Izrada sinergijskog projekta komercijalizacije MC „Nikola Tesla“, Doma „dr. Ante Starčevića“, jezera Kruščica, Štirovača, „Projekt osam sela“	Mjesni odbor Smiljan, Bužim, Klanac, Aleksinica, Kalinovača i Pazarište	250.000,00	/	4.3
21.	Izgradnja novih laboratorija s Teslinim izumima	Memorijalni centar „Nikola Tesla“ Smiljan	/	/	4.3
	Adrenalinski park u području brda Bogdanića i restoran s domaćom ličkom hranom	Memorijalni centar „Nikola Tesla“ Smiljan	/	/	4.3
	Skijalište i sanjkalište na Bogdaniću	Memorijalni centar „Nikola Tesla“ Smiljan		/	4.3
24.	Centar za promatranje ptica	LAG Lika	7.000.000,00	/	4.3
25.	Cikloturizam	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
26.	Murković mlin	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
27.	Dani šljiva, gljiva i krumpira	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
28.	POTATOLAND	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
29.	Božićna čarolija u srcu Like	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
30.	Plovni objekt za izlete i promatranje ptica	Turistička zajednica grada Gospića	/	/	4.3
31.	Prosinac/Advent u Gospiću	Kulturno Informativni Centar Gospić	150.000,00	/	4.3
32.	Izgradnja Lovačke kuće - streljana	Grad Gospić	6.000.000,00	/	4.3
33.	Planinarski dom Visočica - "Gojtanov dom"	Grad Gospić	9.000.000,00	/	4.3
34.	Kulturno-turističke znamenitosti - konzerviranje ostataka	Mjesni odbor Široka Kula		/	4.4

35.	Podizanje standarda kvalitete očuvanja muzejske građe i digitalizacija dokumentacije	Muzej Like Gospić	10.000,00	/	4.4
36.	Aplikacija multimedijalni vodič	Muzej Like Gospić	85.125,00	/	4.4
37.	Revitalizacija Muzeja Like Gospić	Grad Gospić	12.000.000,00	/	4.4
38.	Baštinski hodoplov	Muzej Like Gospić	20.000,00	/	4.4
39.	Museum Shop	Muzej Like Gospić	50.000,00	/	4.4
40.	Ljetna mala arheološka škola	Muzej Like Gospić	40.000,00	/	4.4
41.	Uspostavljanje i uređenje nove Prirodoslovne zbirke	Muzej Like Gospić	150.000,00	/	4.4
42.	Tableti u Muzeju	Muzej Like Gospić	111.250,00	/	4.4
43.	Mali ekolozi	OŠ dr. Ante Starčević Pazarište Klanac	150.600,00	/	4.4

SC 5 Unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem

R. br.	Naziv projekta	Predlagatelj	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Pripremljenost dokumentacije	Prioritet
1.	CAP (Child Assault Prevention) program	Društvo „Naša djeca“ grada Gospića	50.000,00	/	5.3
2.	Ljeto u gradu	Društvo „Naša djeca“ grada Gospića	50.000,00	/	5.3
3.	Minute rasonode	Društvo „Naša djeca“ grada Gospića	30.000,00	/	5.3
4.	Upoznajmo svoja prava	Društvo „Naša djeca“ grada Gospića	25.000,00	/	5.3

Autorsko pravo:

Ovo je javni dokument. Dopušteno je umnožavanje i raspačavanje dokumenta u tiskanom i digitalnom obliku, uz uvjet da je naveden izvor dokumenta i da su jasno označena sva odstupanja od izvornika, kao i autori dodanih i/ili izmijenjenih dijelova teksta.

Naslov:

Strategija razvoja grada Gospića za razdoblje 2016. – 2020. godine

Naručitelj:

Grad Gospić

Budačka 55, 53 000 Gospić

Konzultant:

Logička matrica d.o.o.

Blage Zadre 4, 10360 Sesvete